

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

30 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ [s.248-370]
(TRANSKRİPSİYON, BELGE ÖZETLERİ VE DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Ayşegül HÜSEYNİKLİOĞLU

HAZIRLAYAN
Telhan ASLAN

ELAZIĞ-2016

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

30 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ [s.248-370]
(TRANSKRİPSİYON, BELGE ÖZETLERİ VE DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Ayşegül HÜSEYİNKLİOĞLU

HAZIRLAYAN
Telhan ASLAN

Jürimiz,tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans / doktora tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****30 Numaralı Mühimme defteri [s.248-370]
(Transkripsiyon, Belge Özetleri ve Dizin)****Telhan ASLAN****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Tarih Anabilim Dalı****Elazığ-2016, Sayfa : IX + 282**

Osmanlı Devleti'nde Divân-ı Hümâyûn'da tutulan defterlerin en önemlilerinden biri *Mühimme Defterleri*'dir. Divanda görüşülen ve devletin iç ve dış meselelerine ait siyasî, askerî, idarî ve iktisadî bakımdan önemli bulunan konular reisü'l-küttâb başkanlığındaki bir kâtibler heyeti tarafından bu defterlere kaydedilmiştir.

Üzerinde çalıştığımız 30 Numaralı Mühimme Defteri (s.248-370) 1577 yılına ait bir defterdir. Özellikle eşkıyalık faaliyetleri başta olmak üzere bazı kalelerin yapım ve onarımı, İstanbul'un et iâşesinin temin edilmesi, bazı sancakbeylerinin atamaları, şehir ve kasabaların muhafazası gibi bir takım konuları ihtiva etmektedir. Sözkonusu defter, dönemine ilişkin aydınlatıcı bilgiler içermektedir.

Bu çalışmada, 30 Numaralı Mühimme Defteri'nin 248 ile 370. sayfaları arasının transkripsiyonu yapıp hüküm özetleri çıkarılmıştır. Daha sonra defterin tanıtım ve değerlendirmesi yapılmış ve tezin son kısmına ise dizin eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Mühimme, Eşkîya, İâşe, Kale

ABSTRACT

Master Thesis

**No. 30 Mühimme book [s.248-370]
(Transcription, Document Summary and Index)**

Telhan ASLAN

Firat University

Social Sciences Institute

History Department

Elazig-2016, Pages: IX + 282

One of the most important books kept in the Ottoman Empire in the Divan-i Humayun are Mühimme Books. Issues which were discussed in the Divan and important political, military, administrative, and economic issues of the state about domestic and international were recorded by a committee of clerks under chairmanship the control reisü'l-küttab.

We have worked on No. 30 Mühimme Book (s.248-370) is a book of 1577 year. This book comprises a number of issues especially some of banditry, construction of the some castle and their repairment activities, ensuring of meat expenses of Istanbul, assignments of some sancakbeys, preservation of city and towns. The book contains enlightening information about the period.

In this study, a transcription of the pages between 248 and 370 of Mühimme Book Number 30 were made and judgment summaries were issued. Then the introduction and evaluation of the book were made and the index was added by the end of the thesis.

Keywords: Ottoman Empire, Mühimme, Bandits, Expense, Castle

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLolar LİSTESİ	V
ÖNSÖZ	VI
KISALTMALAR	VII
KONU VE KAYNAKLAR.....	VIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 30 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN TANITIM VE

DEĞERLENDİRMESİ	10
1.1. Defterin Fiziki Durumu	10
1.2. Diplomatik ve Teknik Özellikleri.....	10
1.3. Dil Özellikleri.....	13
1.4. Metnin Transkripsiyonunda Takip Edilen Yol.....	13
1.5. Hükümlerin ve Defterin Sistematik Değerlendirmesi	14
1.5.1. Eşkıyalık Faaliyetleri ve Eşkıyalığa Karşı Alınan Tedbirler	14
1.5.2. Kalelerin İnşa ve Tamiri ile Bazı İmar Faaliyetleri	19
1.5.3. İktisadî Faaliyetler	21
1.5.4. İstanbul'un Et İaşesinin Temin Edilmesi.....	25
1.5.5. Diğer Meseleler	26

İKİNCİ BÖLÜM

2. TRANSKRİPSİYON VE HÜKÜM ÖZETLERİ.....	33
BİBLİYOGRAFYA	199
EKLER	204
DİZİN.....	205
METNİN TIPKIBASIMI.....	221
ÖZGEÇMİŞ	282

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Deftere Göre Divân-ı Humayûn'un Toplandığı Tarihler ve Divanda Kaydedilen Hüküm Sayısı	29
Tablo 2. Defterdeki Bazı Atamalar	30
Tablo 3. Defterin İhtiva Ettiği Konular ve Bu Konuların Hükümlere Göre Dağılımı ...	31

ÖNSÖZ

Hazırlanan çalışmanın da konusunu ihtiva eden Mühimme Defterleri, Osmanlı Devleti'nin en önemli defter serilerini oluşturmaktadır. Osmanlı Devleti'nde en üst karar organı olan Divan-ı Hümayûn'da görüşülüp ilgili birimlere gönderilen ferman, berat, emir ve nişan gibi belgelerin kayıtlarının yazıldığı bu defterler, ait olduğu dönemin siyasî, kültürel, iktisadî ve idarî olaylarının anlaşılmasına imkân sağlamaktadır. Bu sebeple, belgelerin okunup değerlendirilmesi Osmanlı Devleti'nin daha iyi anlaşılması bakımından önemli sonuçlar sağlayacağı aşîkârdır.

Üzerinde çalışılan 30 Numaralı Mühimme Defteri (s.248-370), H.985 (M.1577) yılına ait bir defterdir. Özellikle eşkıyalık faaliyetleri başta olmak üzere bazı kalelerin yapım ve onarımı, İstanbul'un et iâşesinin temin edilmesi, bazı sancakbeylerinin atamaları, şehir ve kasabaların muhafazası gibi bir takım konuları ihtiva etmektedir. Söz konusu defterin transkripsiyonu yapıldıktan sonra hüküm özetleri de çıkarılmış ve transkripsiyonu yapılan hükümlerin üst kısmına yazılmıştır. Defterin değerlendirmesi birinci bölümü oluşturmaktadır. Yer ve şahıs adları ile önemli birtakım terimlerden oluşan bir dizin kısmı da tezin son kısmında yer almaktadır.

Tez konumuzun tespit edilmesinde ve hazırlık aşamasında yardımlarını esirgemeyen hocam Prof. Dr. Orhan KILIÇ ile tezin her aşamasında büyük bir sabırla katkı sağlayan ve özellikle transkripsiyon metninin son haline gelmesinde emeği olan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ayşegül HÜSEYİNKLİOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Telhan ASLAN

ELAZIĞ-2016

KISALTMALAR

AÜDTCFD	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi
Bkz	: bakınız
C	: Cilt
Çev	: çeviren
DİA	: Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
edt	: editör
h	: Hicri
haz	: hazırlayanlar
hk	: hüküm
M	: Miladî
MD	: Mühimme Defteri
OTAM	: Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi
R	: Rebiülahir
Ra	: Rebiülevvel
s	: Sayı
s	: sayfa
TALİD	: Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi
TED	: Tarih Enstitüsü Dergisi
TÜBAR	: Türklük Bilimi Araştırmaları
TTK	: Türk Tarih Kurumu
vb	: ve benzeri

KONU VE KAYNAKLAR

Osmanlı tarihi araştırmalarında arşiv kaynaklarının önemi büyüktür. Bu kaynaklar devletin yapısına uygun olarak büyük bir çeşitlilik arz etmektedir. Bunlardan Mühimme Defterleri özellikle Osmanlı Tarihi'nin en önemli arşiv kaynaklarından biridir. Divân-ı Hümâyûn'da alınan önemli kararları ihtiva eden bu defterler sayesinde devletin siyasî, idarî, iktisadî ve sosyal yapısı hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür. Mühimme defterleri, Divan-ı Hümâyûn'da görüşülen ve karara bağlanan konulara ait hükümlerin, reisü'l-küttabın başında bulunduğu bir kâtipler heyeti tarafından kaydedilmesiyle oluşmuştur.

Hazırlanan çalışma, bu önemli defter serilerinden biri olup, H.985 (M.1577) tarihli 30 Numaralı Mühimme Defterin 248 ile 370. sayfalarını içermektedir. Çalışmaya konu olan defter, eşkıyalık olayları başta olmak üzere bazı kaleler ve imar faaliyetleri, dönemin başkenti konumundaki İstanbul'un et iâşesinin temini çabaları, birtakım iktisadî faaliyetler ile daha başka bir dizi konuları ihtiva etmesi bakımından zengin bir yelpazeye sahiptir.

Çalışma giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Girişte, 16. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin genel siyasi durumu anlatıldıktan sonra Divân-ı Hümâyûn'un yapısından bahsedilmiş ve son olarak da Mühimme Defterleri hakkındaki genel bilgiler aktarılmıştır. Hazırlanan çalışmanın birinci bölümünü 30 Numaralı Mühimme Defteri(s.248-370)'nin tanıtımı ve değerlendirmesi, ikinci bölümünü ise eski yazıdan latin harflerine çevrilen defterin transkripsiyonu oluşturmaktadır.

Çalışma esnasında, defterin kapsadığı dönemi daha iyi izah etmek maksadıyla döneme ışık tutan vekayinameler ve her biri kendi alanında önemli çalışmalara sahip bir takım tetkik eserlerden de istifade edilmiştir. Çeviri esnasında karşılaşılan zorluklar defterin dönemine ait eserleri incelenerek aşılmış ve okunamayan kelimelerin tespit edilmesi için de sözlükler kullanılmıştır. Bu sözlüklerin başında Ferit DEVELİOĞLU'nun *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*'ı ile Şemseddin SAMÎ'nin *Kâmûs-ı Türkî* adlı çalışmaları gelmektedir. Aynı zamanda Mehmet Zeki PAKALIN'ın *Osmanlı Tarihi Terimler ve Deyimler Sözlüğü* ile Mehmet Ali ÜNAL'ın *Osmanlı Tarih Sözlüğü* adlı eserleri de çalışma sürecinde bizlere rehberlik eden önemli çalışmalardandı. Yine çalışma içerisinde, döneme ait belgelerde geçen eyalet, sancak, kaza ve karye ile cemaat, taife ve aşiret isimlerini de Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

tarafından yayınlanmış Tahir SEZEN'in *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü* ile Tuncer BAYKARA'nın, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş* gibi bazı çalışmalardan tespit edilmiştir.

GİRİŞ

I. 16. YÜZYIL'DA OSMANLI DEVLETİ'NİN GENEL SİYASİ DURUMU

15. yüzyılın ikinci yarısında Fatih Sultan Mehmed'in hükümrânlığı zamanında Osmanlı hâkimiyeti, Bizans ve Trabzon Rum imparatorlukları ile birçok devletin topraklarının Osmanlı bünyesine dâhil edilmesi ile sınırlar, Avrupa'da Tuna'ya, Anadolu'da ise Fırat'a kadar uzanmıştı. Fatih'in otuz yıllık saltanatı sırasındaki Osmanlı Devleti'nin gelişimi, II. Bayezid'in saltanatı sırasında devam edemedi. Osmanlı Devleti, Mora'da Modon ve Koron gibi birkaç kale ile Batı Karadeniz kıyılarında Kili ve Akkerman gibi yerlerin fethi ile yetinmek zorunda kaldı¹.

Yavuz Sultan Selim'in tahta çıkıp mutlak iktidarını sağlamlaştırmasından sonraki hedefi olarak, Trabzon'daki şehzadelik yıllarından beri Osmanlı Devleti için dini ve siyasi tehdit unsuru olarak görülen Şah İsmail'in üzerine gitmesi olmuştur². Safeviler'in Anadolu'da giderek artan propaganda faaliyetlerinin yanında Safevi taraftarlarınca birbiri ardı sıra çıkarılan büyük isyanlar da Yavuz Sultan Selim için Safevilerin halledilmesi gereken en önemli problemi durumundaydı. Yavuz Sultan Selim, Safevilere ticari bir ambargo başlatıp, İran ipeğinin batıya girişini yasakladı. Sınırlar tamamen kapatıldıktan sonra oğlunu yerine vekil bırakan Yavuz Sultan Selim, Edirne'den İran seferi için yola çıktı. (20 Mart 1514). İki ordu arasında Çaldıran Ovası'nda meydana gelen savaşta, Osmanlı sağ ve sol kollarındaki süvariler kanatlarda bozulma emareleri gösterirken bizzat Yavuz Sultan Selim tarafından devreye sokulan toplar ve yeniçeri tüfekçi birlikleri Şah İsmail'in klasik Türkmen taktikleriyle savaşan atlı süvarilerini dağıttı ve nihayetinde Şah İsmail geri çekilmek zorunda kaldı³. Çaldıran'da elde edilen başarıdan sonra Osmanlı Ordusu ileri yürüyüşünü sürdürerek Tebriz'e girdi ve Yavuz burada kendi adına hutbe okuttu. Tebriz halkından özellikle tüccar, bilgin ve sanatkârlardan bin kadarını İstanbul'a gönderdi⁴.

Doğu Anadolu'daki Osmanlı-Safevi mücadelesinin ardından, sıra Osmanlı-Memlûk ilişkilerine gelmişti. Öncelikle Safevi ve Memlûk'lerin yanında hareket eden

¹ Yavuz Ercan, "Yavuz Sultan Selim Dönemi" *Türkler*, C.IX, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 42.

² Feridun Emecen, "Selim I", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, C.XXXVI, İstanbul, 2009, s.409.

³ F. Emecen, "Selim I", *DİA*, C. XXXVI, s.409.

⁴ Y. Ercan, "Yavuz Sultan Selim Dönemi", *Türkler*, C.IX, s.436-437.

Dulkadıroğulları toprağı ele geçirildi ve Osmanlılar, Suriye kapılarına dayandı. Kızıldeniz’de Portekiz donanması üstünlüğünün İslam dünyası için büyük bir tehlike teşkil edeceğinden buraları güçlü bir otoritenin temsil etmesi gerekiyordu. Nitekim bu gücü ve Haremeyn ile mukaddes yerler üzerindeki koruyuculuk görevini de olmak üzere Osmanlı Devleti üstlenmişti. 24 Ağustos 1516 tarihinde Halep’in kuzeyinde Mercidabık denilen yerde, Kölemenler ile yaklaşık altı saat süren savaşta Kölemen ordusu yenildi ve kısa sürede Osmanlı ordusu bütün Suriye’yi ele geçirdi⁵. Mercidabık savaşında ölen Kansu Gavri yerine bu defa Tomanbay ile Mukattam dağı çevresinde cereyan eden ve Ridaniye mevkiinde yapılan savaşta da Yavuz Sultan Selim’e Kahire’nin kapıları açılmış oldu⁶. (23 Ocak 1517) Memlüklerin üzerine yapılan bu seferden sonra Suriye, Filistin, Irak’ın bir kısmı, Hicaz ve Mısır Osmanlı topraklarına katıldı. Sonuçta bu durum Osmanlı İmparatorluğu’nun İslam dünyasında tek söz sahibi olmasını sağladı⁷.

Fatih Sultan Mehmed, Akdeniz’in kapısı Rodos ve Orta Avrupa’nın kapısı Belgrad önünde durdurulmuştu. Batı’ya yönelik gazanın devamı için bu iki önemli kalenin alınması gerekiyordu. Öte taraftan Avrupa’da iç çatışmalar ve özellikle Osmanlılara karşı haçlı projesinin iflas etmesinin verdiği elverişli ortam koşulları içinde Kanuni, Fatih’in alamadığı Belgrad’ı 1521’de, Rodos’u 1522’de fethetmeyi başardı⁸.

Osmanlı ordusunun Fransa’ya yardımcı olmak şeklinde takdim edilen ve muhtemelen Osmanlıların Macaristan’ı bütünüyle ele geçirip, Habsburglara karşı bir üs olarak yapılmak isteğinden meydana gelen Mohaç Savaşı, Macar ordusuna karşı Osmanlı Devleti’nin zaferiyle son buldu. (29 Ağustos 1526) Mohaç savaşından sonra ise Osmanlı ordusu Budin’e girdi. İyi tahkim edilmiş olan Viyana önlerine gelen Osmanlı ordusu daha fazla ilerleyemeden Budin’e döndü. Osmanlı ordusunun Viyana önlerine kadar gelmiş olması Avrupa’da, Hristiyanlığın büyük bir tehlike altında olduğu şeklinde telâkki edilmekteydi⁹.

Osmanlı Devleti’nin Şark meselesine bir çözüm amacını taşıyan bir takım seferlerin neticesinde, Bağdat ve civarında Osmanlı hâkimiyetinin başlaması, Erzurum,

⁵ Y. Ercan, “Yavuz Sultan Selim Dönemi”, *Türkler*, C.IX, s.442.

⁶ F. Emecen, “Selim I”, *DİA*, C. XXXVI, s. 412.

⁷ Y. Ercan, “Yavuz Sultan Selim Dönemi”, *Türkler*, C.IX, s.452.

⁸ Halil İnalcık, *Devlet-i Aliyye (Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar)-I*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2011, s.149.

⁹ Feridun Emecen, “Sultan Süleyman Çağı ve Cihan Devleti”, *Türkler*, C.IX, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.506-507.

Kemah, Bayburt yöresini içine alan yeni bir beylerbeyliğinin kurulması ile Van Gölü havzasında kesin bir hâkimiyetin sağlanması oldu¹⁰.

Osmanlı İmparatorluğu, güçlü ve ekonomik yönden çok parlak bir dönem yaşamaktaydı. Padişah'ın otoritesi tamdı. Fakat İmparatorluğun ilerlemesi 16. yüzyılın ortalarında durdu ve devlet nizamı bozulmaya başladı. Amerika'nın keşfi gibi yeni kıtaların bulunması ile ticaret yollarının değişmesi Osmanlı Devleti'ne olumsuz tesirleri olmuştur. Ardından akçe değerinin süratle yitirmeye başlaması ile ordu ve saray hizmetlerinin artması beraberinde yeni vergiler getirmişti. Bu durum ise halkın ekonomik durumunun zamanla ağırlaşmasına sebep olmuştur¹¹.

II. Selim Osmanlı tarihinin en büyüğü şehzadeler mücadelesinde galip çıkmıştır. Şehzade Mustafa ve Bayezid'in idam edilmeleriyle tek aday kalan II. Selim'in tahta çıkışı da kanlı olmuştur¹².

Yavuz Sultan Selim döneminde Suriye, Mısır ve Kutsal toprakların Devlet-i Aliyye'ye ilhakı ile birlikte, Doğu Akdeniz havzasının da güvenliğini zaruri hale getirmişti. Venedik korsanlar ile meskün Kıbrıs'ın alınması bu sebeple önemliydi. Müezzinzade Ali Paşa kumandasında Mayıs 1570 tarihinde fetih süreci başladı ve nihayetinde önce 51 günlük kuşatmadan sonra Lefkoşa, karadan ve denizden bir yıl boyunca yapılan kuşatma sonuncunda da Magosa fethedildi¹³. (Ağustos 1571) Kıbrıs derhal tahrir olunup beylerbeyliğine Avlonya sancakbeyi Muzaffer Paşa tayin olundu. Kıbrıs'a Tarsus, Alanya ve İçel sancakları ilhak edilip, adaya Anadolu'dan göçmenler yerleştirildi¹⁴.

II. Selim'in Osmanlı Devleti'nin siyasi durumu açısından önem teşkil eden konularından bir diğeri de İnebahtı yenilgisi olmuştur. Osmanlı Devleti'nin İnebahtı havzasında büyük bir zayıflık ile mağlup olduğu bu deniz savaşında, Preveze Deniz Savaşı ile elde ettiği Doğu Akdeniz üstünlüğünü de yitirtmiştir. Bunun yanında Osmanlı çok kıymetli kaptanlarını da bu mücadelede kaybetmiştir¹⁵.

¹⁰ Kanuni döneminde İran seferleri için bkz. Feridun Emecen, "Sultan Süleyman Çağı ve Cihan Devleti, *Türkler*, C.IX, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.501-520; Tayyip Gökbilgin "Arz ve Raporlarına Göre İbrahim Paşa'nın İrâkeyn Seferindeki İlk Tedbirleri ve Fütuhâtı, *Belleten*, C.XXI, S.83, Ankara, 1957.

¹¹ Yaşar Yücel, *Kanuni ile 46 Yıl*, TTK, Ankara, 1987, s.84-85.

¹² Mücteba İlgürel, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e" *Türkler*, C.IX, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.643.

¹³ M.İlgürel, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e", *Türkler*, C.IX, s. 647-648.

¹⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi III/1*, TTK, Ankara, 2011, s.14-15.

¹⁵ M. İlgürel, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e", *Türkler*, C.IX, s.650.

1562 yılında Manisa sancakbeyliğine tayin edilen şehzade Murad padişah oluncaya kadar burada kaldı. Babasının ölüm haberini alır almaz İstanbul'a geldi. 22 Aralık 1574'de tahta geçti. III. Murad Manisa'da idarecilik yaptığından tecrübeli olup, bu tarz yetişen son şehzade olmuştur¹⁶.

III. Murad Devri'nde Osmanlı-İran mücadeleleri¹⁷ yıllarca sürmüştür. Sınır karışıklıkları ve hudut tecavüzlerinin yanı sıra İran içlerindeki karışıklıkların da etkisi ile Lala Mustafa Paşa, Gürcistan üzerinden Şirvan'ın fethi ile görevlendirildi. Çıldır Gölü civarında Safevileri yenilgiye uğratarak Gürcistan'a girdi. Ardından Koyungeçidi adlı mevkide ikinci defa Safeviler dağıtıldı ve Şirvan kesimindeki şehirler tek tek ele geçirildi.(1579) Özbeklerin İran nüfuzunun Kafkaslara yayılmasından endişe duyarak Osmanlı'ya müracaat etmeleri ve İran'ın Şirvan'ı geri almak gibi birtakım sebeplerden müteşekkil olarak, Özdemiroğlu Osman Paşa'nın İran üzerine vuku bulan bir takım seferler ve elde ettiği galibiyet de İran üzerine yapılmış önemli seferler arasındaydı.(1583) 18 Ocak 1590'a gelindiğinde fethedilen ülkelerin Osmanlıların tasarrufunda kalmak şartıyla anlaşma yapıldı. Böylece 1578'de başlayan uzun on iki yıllık yıpratıcı savaş İstanbul antlaşması ile son bulmuştur. Bu sırada Osmanlılar Dağıstan ve Gürcistan'ın güvelliğini de sağladılar ve bir takım bahanelerle emirlere itaat etmeyen Mehmed Giray yerine Kırım hanlığına İslam Giray getirildi.

III. Murad devrinde uzun süren savaşların ekonomiye ciddi zararları olmuştur. Savaşların mali etkileri Osmanlı piyasalarını çok sarsmıştır. Mansıp tevcihlerinin usulsüz yapılması, saray mensuplarının rüşvet alarak memuriyetleri ehil olmayanlara vermeleri, tımar sisteminin bozulması ve devletin ağır vergilerini ödeyemeyen reayanın çift-bozan olup yerini yurdunu terk etmesi, kapıkulu sayısının artması ve hazinenin sıkıntı içine girmesi ile sosyal patlamanın kıvılcımlarını meydana getirmiştir. Sonuçta insanların bir kısmı şehir ve kasabalara sığınmaya bir kısmı da Celalilere katıldı. Artık İmparatorluk, 16. yüzyılın sonlarında etkisini iyice hissettiren ve devletin siyasi, iktisadi ve demografik yapısını önemli oranda değiştiren Celali karışıklıkların içine düşecektir¹⁸.

¹⁶ M. İlgürel, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e, *Türkler*, C.IX, s.656.

¹⁷ Geniş bilgi için bkz: Mücteba İlgürel, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Murad'a", *Türkler*, C.IX, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, 643-666; Peçevi İbrahim Efendi, "*Peçevi Tarihi II*", (Hazırlayan: Bekir Sıtkı Baykal) Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982, s.32-110; Bekir Kütükoğlu, "Murad III," *DİA*, C.XXXI, İstanbul, 2009, 172-176; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "*Osmanlı Tarihi III*", TTK, Ankara, 2011, s.55-68.

¹⁸ B. Kütükoğlu, "Murad III", *DİA*, C.XXXI, s.175.

II. GENEL OLARAK DİVAN-I HÜMÂYÛN

Diğer İslam devletlerinde görüldüğü gibi Osmanlılarda da *divan-ı hümayûn* adıyla bütün devlet işlerinde yetkili mercii olarak büyük bir divan bulunurdu. Devletin siyasi, idari, askeri ve mali işleriyle meşgul olup, her türlü dava ve şikâyetlere de bakardı¹⁹. Sıkı bir merkeziyetçilikle yönetilen Osmanlı Devleti'nde Divan'ı Hümayûn merkezdeki en önemli işleri gören makam sahiplerinden oluşur ve padişah adına karar verirdi. Bundan dolayı Yeniçağ başlarındaki pek çok gelişmiş devlette görülen bu tür kurul-organların en güzellerinden biridir²⁰.

Devlet işlerinin divan kurularak yürütülmesi geleneği Osmanlılara İslam ve Türk-İslam devletlerinden intikal etmiştir. Osmanlı divan teşkilatında Anadolu Selçukluları ve İlhanlı divan teşkilatının tesiri vardır. Orhan Bey döneminde divan toplandığı kaynaklarda zikredilmektedir. Fatih zamanına kadar divana padişah başkanlık etmekte iken onun saltanatında bu usûl bırakılmış, bundan sonra toplantılar vezir-i azamın başkanlığında yürütülmeye başlanmıştır. Fakat padişah toplantıları tamamıyla terk etmeyip *kasr-ı adl* adı verilen bir bölmede izlemeye devam etmişti²¹. Divan Orhan Bey zamanından itibaren Fatih'in ilk devirlerine kadar her gün toplanırdı. XVI. yüzyıldan itibaren ise divan toplantıları haftada dört güne inmiş, bunun iki günü de arz günü olarak kabul edilmiştir. Divan toplantıları XVII. asır ortalarında haftada ikiye, XVIII. yüzyıl başlarında III. Ahmed zamanında bire indirilmiş, hatta daha sonra bir ara kaldırılmış ise de görülen lüzum üzerine yeniden tertib edilerek önce haftada bir Salı günleri, bir müddet sonra da altı haftada bir toplanması kararlaştırılmıştır²². Ancak devlet işleri tamamen Bâbîâlî'ye intikal etmesiyle 3 ayda bir gün ulufelerin dağıtımı için toplanması uygun görülmüştür. Divan-ı Hümayûn toplantıları sabah namazından sonra başlamaktaydı. Sabah namazının Ayasofya camiinde edasından sonra divan görevlileri caminin Bâb-ı Hümayûn tarafına bakan minaresi önündeki alanda teşrifata uygun olarak önceden belirli olan yerlerini alırlardı²³.

Toplantı gündemini reîsülküttab hazırlar, ilk önce siyasi ve idari konular görüşülürdü. Bir yüksek mahkeme şeklinde çalışan divanda padişahın onayına sunulması

¹⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, “*Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*”, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1988, s.1.

²⁰ Ahmet Mumcu, “*Divan-ı Hümayûn*”, *DİA*, C.IX, İstanbul, 1994, s.430.

²¹ Recep Ahışalı, “*Divan-ı Hümayûn Teşkilatı*”, *Osmanlı-6(Teşkilat)*, (Edt. Güler Eren), Ankara, 1999, s.24.

²² Yusuf Halaçoğlu, “*XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*”, TTK, Ankara, 1988, s.8.

²³ R. Ahışalı, “*Divan-ı Hümayûn Teşkilatı*”, *Osmanlı-6(Teşkilat)*, s.25-26.

gerekmeyen işler hakkında hemen karar verilir ve hazırlanan karar müsveddeleri temize çekilmek üzere nişancıya teslim edilirdi. Nişancı da padişah tuğrası çekip fermanı hazırlar veya hazırlatırdı. Böylece idari, siyasi veya adli konuda padişah adına karar verilmiş olurdu²⁴.

İşlevsel zamanlarında divan-ı hümâyûn asli üyeleri, vezîriâzam, sayıları genellikle üçle yedi arasında değişen Kubbealtı vezirleri, Rumeli ve Anadolu kazaskerleri, nişancı, Rumeli ve Anadolu defterdarlarından teşekkül ediyordu. Ayrıca İstanbul'da bulunduğu sırada Rumeli beylerbeyi de divan üyeleri arasında yer alırdı. Vezirlik rütbesine yükseldikten sonra yeniçeri ağası ile kaptan-ı derya da asli üye olurlardı. Üye olmamakla birlikte toplantıları yönlendiren önemli yardımcı ise reisülküttâbdı. Ayrıca tezkireciler, çavuşbaşı ve daha alt düzeyde görevliler vardı²⁵. Divan'da idari, örfi işler veziriazam, arazi işleri nişancı, şer'i ve hukuki işler kadiaskerler, mali işler de defterdar tarafından görülürdü. Divanda alınan kararlar ve görülen işler *Mühimme, Ahkâm, Tahvil, Ruus, Nâme ve Ahidname*, gibi defterlere kaydedilmekte olup "defterhanede" muhafaza edilirdi²⁶.

III. MÜHİMME DEFTERLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

Divan-ı Hümâyûn toplantılarında müzakere edilen dâhili ve harici meselelere ait önemli siyasi, askeri, içtimai ve iktisadi kararların kaydedildiği bu defterlere *Mühimme Defterleri* adı verilmiştir²⁷. Mühimme Defterlerinde Divan-ı Hümâyûn'da görüşülen ve karara bağlanan her konuya ait hükme rastlanmaktadır. Ancak hükümler defterin adından da anlaşılacağı gibi *ehemmi-i umur*dan konulardır. Fakat buradaki ehemmiyetin takdiri Divan'a aittir. Bugün bize basit gibi görünen bazı hususların o zaman için önemli işlerden olduğu anlaşılmaktadır²⁸. Söz konusu adlandırmanın bu defterler için kullanılıp genelleşmesi XVII. yüzyılın sonlarından itibaren olmuştur. Daha önce divan kayıtlarının yer aldığı defterlere *miri ahkâm defterleri* veya *ahkâm-ı miri* denmekteydi²⁹. Devlet işleri ile ilgili mühim meselelere dair olan fermanlar doğrudan doğruya Divan-ı Hümâyûn'un kararı ve padişahın emri ile hazırlanıp ilgili şahıslara gönderilirdi. Büyük bir kısmı

²⁴ A. Mumcu, "Divan-ı Hümâyûn", *DİA*, C.IX, s.431.

²⁵ A. Mumcu, "Divan-ı Hümâyûn", *DİA*, C.IX, s.431.

²⁶ Y. Halaçoğlu, "*XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*", s.10.

²⁷ Başbakanlı Osmanlı Arşivi Rehberi, Yayın Nu:108, İstanbul, 2010, s.7; Tefik Temelkuran, "Divan-ı Hümâyûn Mühimme Kalemi", *Tarih Enstitüsün Dergisi (TED)*, S.6, Ekim/1975, s.155.

²⁸ Mehmet Ali Ünal, "*44 Numaralı Mühimme Defteri*", Akademi Kitapevi, İzmir, 1995, Takdim, s.V.

²⁹ Mübahat S. Kütükoğlu, "Mühimme Defterleri," *DİA*, C.XXXI, İstanbul, 2006, s.520.

beylerbeyi, sancakbeyi, kadı, gibi görevlilerin mektup veya arzı yahut halktan birinin arzuhalı üzerine konunun divanda görüşölüp bir karara bağlanması sonuncu hazırlanırdı³⁰.

Bu seriye ait en erken tarihli iki defter Topkapı Sarayı Müzesi'nde muhafaza edilmektedir. Bunlardan daha erken tarihli olan müzenin arşiv bölümündeki D. 12321 numaralı defter, 1544 sonu ile 1545 başı arasındaki dört buçuk aylık kısa bir döneme ait hükümlerin suretlerini ihtiva eder. İkinci defter ise Koğuşlar 888 katalog numarası altında kütüphane kısmında bulunmaktadır. 1552 yılına ait fermanlardan oluşan bu defterde yer alan kayıtların tarihi tüm bir seneyi içine almaktadır³¹. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki defterlerin en eskisi ise 1553\961, en sonuncusu ise 1905\1323 tarihlidir. Ancak 1 ve 2 nolu Mühimme Defterleri Ruus Defterleri olduğundan Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki ilk Mühimme Defteri'nin 3 nolu ve 1558-1560 (966-968) tarihli defter olduğu anlaşılmıştır³². 961-1323(1554-1905) yılları arasındaki 266 ciltlik (20. Defter bulunmadığı gibi esas seri 263 ciltlik olup üç defter sonradan ilave edilmiştir) mühimme tasnifi mevcuttur³³. Öte yandan divan defterleri serisinden ve Mühimme defterlerinden ayrılmış olan iki grup defter de mevcuttur. Bunlar Divan'da görüşülen gizli konularla ilgili karar suretlerinin yer aldığı *Mühimme-i Mektume* ve *Mısır Mühimmeleridir*. İlki 1203-1302\1788-1885 yıllarını içine alan 10 defter halinde tasnif edilmiştir. Bu defterde A.DVN. MTM kodu altındaki tasnifte bulunur. Ayrıca Mühimme defteri serisinde de bir tane mektum kayıtlı defter vardır.(nr. 259) Mısır ile ilgili olarak bu eyaletin önemi ve işlerinin yoğunluğu açısından buraya ait hükümlerin suretleri ayrıca bir defter serisi olmalıdır. Bu defterler 1119-1333\1705-1915 yıllarını ihtiva eder ve 15 adettir. İki defterin daha Mühimme defterleri tasnifinde kayıtlı olduğu görülmektedir³⁴. Bir başka husus da Mühimme Defterlerinin sıralanışında aralarındaki tarih yönünden boşlukların ciltlenme esnasında kaybolmuş olan kayıtların bulunamamış olmalarıdır. Fakat daha sonraları köhne ve perakende halde bulunan Mühimme Defterleri'nin ve parçalarının bir araya getirildikleri çıkan defterler mevcut olup bunlara "Mühimme Zeyli" defterleri denilmektedir ve sayıları 17'yi bulmuştur³⁵.

³⁰ Mübahat S. Kütükoğlu, "Ferman", *DİA*, XII, İstanbul, 1995, s.400.

³¹ Géza David, XVI. "Yüzyılda Osmanlı- Habsburg Mücadelesinin Bir Kaynağı Olarak Mühimme Defterleri" (Çev: Özgür Kolçak), *Tarih Dergisi*, S.53, İstanbul, 2012, s.306-307.

³² M.Ali. Ünal "44 Numaralı Mühimme Defteri", "Takdim, s.V.

³³ M. Kütükoğlu, "Mühimme Defterleri", *DİA*, C.XXXI, s.521.

³⁴ Feridun Emecen, "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Miri, Ahkâm-ı Kuyud-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet", *TALİD*, C.3, S.5, 2005, s.125.

³⁵ T. Temelkuran, "Divan-ı Hümâyün Mühimme Kalemi", *TED*, s.160.

Mühimme defterleri, hükümlerin sâdır oldukları Divanlar bakımından dört ayrı grupta değerlendirilmektedir. Buna göre:

- a. **Mühimme Defterleri:** Padişahın payitahta bulunduğu sırada, Sadrazam başkanlığındaki Divan toplantısından çıkan emirlerin kaydolunduğu defterler.
- b. **Rikab Mühimmesi:** Sadrazamın sefer veya başka bir sebeple payitahttan ayrılırken yerine vekil olarak bıraktığı Rikab kaymakamı veya Sadâret kaymakamı denilen görevli başkanlığında toplanan Divan'da alınan kararların yazıldığı defterler
- c. **Ordu Mühimmesi:** Ordu ile birlikte sefere çıkan sadrazamın sefer sırasında akdettiği Divan toplantılarında alınan kararların yazıldığı defterler.
- d. **Kaymakamlık Mühimmesi:** Padişah ve sadrazamın aynı anda Dersaâdet'ten ayrıldığında, devlet işlerini idare etmek üzere tayin edilen Sadaret kaymakamının müstakil olarak akdettiği Divanlarda alınan önemli kararların yazıldığı defterler³⁶.

Mühimme Defterleri, Osmanlı devletinin dış ilişkileri ve uzak topraklardaki alakaları konularında yegâne başvuru kaynağı durumundadırlar. Avusturya, Lehistan, Fransa, İtalya, İngiltere, İspanya, Macaristan, Portekiz, Fflak-Boğdan/Romanya, Balkanlar, kuzeyde Rusya, Ukrayna, Kırım ve Kafkasya bölgesi, doğuda İran ve Orta Asya Hanlıkları, Hindistan, güneyde Ön Asya, Arab yarımadası, Yemen, Basra ve Kızıldeniz bölgesi, Habeşistan, Somali, Mısır'dan Fas'a kadar uzanan Kuzey Afrika sahilleri vb. gibi geniş bir alanı ilgilendirebilecek mahiyette kapsamlı kaynaklar barındırmaktadırlar. Siyasi tarih açısından bu çerçevede verimli kaynak külliyatı olduğunu söyleyebiliriz. Siyasi münasebetler tarihi dışında Osmanlı merkez ve taşra arasındaki bağları, şehir ve kasabalarla limanları, sosyal ve ekonomik ilişkileri ihtiva eden birçok hüküm kaydı, sancaklar, beylerbeylikleri ve kadılıklara yönelik olarak mevcut bulunmaktadır. İç isyanlar, sosyal hareketlilik, dini temâyül ile sosyal hizmetler, mimari, ulaşım, hatta çevre bilinci vb gibi pek çok sahayı ilgilendiren hükümler de bu çerçevede araştırmalara konu olmuştur³⁷.

³⁶ Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, İstanbul, 2010, s.7.

³⁷ F. Emecen, "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Miri, Ahkâm-ı Kuyud-ı Mühimme ve Ahkâm-ı şikâyet", *TALİD*, s.130-131.

Bilindiği kadarıyla Türkiye’de mühimme hükümlerinin neşirlerini ihtiva eden ilk çalışmalar 1910 yılında yayımlanmıştır. Musa Kazım, Safvet Bey ve daha sonra bu alandaki üretken bir müellif olan Ahmet Refik Altınay önemli isimlerdir. Altınay en az yirmi eserinde mühimme hükümlerinin çeviri yazılarına yer vermiştir. Bundan sonra gelen araştırmacılar arasında Hikmet Turhan Dağlıoğlu’nu zikretmek gerekir. Çok yönlü ilmi faaliyetleri mühimme defterleri etrafında yoğunlaşan Dağlıoğlu, 1930-40’lı yıllarda çeşitli mahalli dergilerde çok sayıda makale ve kaynak metin neşretmiştir. 1950’lerle birlikte toplumsal ve iktisadi meselelere yönelik ilginin artması, Mustafa Akdağ, Cengiz Orhonlu gibi bazı araştırmacıları, temel tarihsel eğilim ve gelişmeleri mühimme defterlerinin tanıklığına yönelik belge neşrine itmiştir³⁸.

³⁸ G. David, “XVI. Yüzyıl’da Osmanlı- Habsburg Mücadelesinin Bir Kaynağı Olarak Mühimme Defterleri”, *Tarih Dergisi*, s.317-319.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 30 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ’NİN TANITIM VE DEĞERLENDİRMESİ

1.1. Defterin Fiziki Durumu

Hazırlanan tezin konusu, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı’nda bulunan, **A.DVN.MHM.d030** şeklinde kayıtlı 30 Numaralı Mühimme defteridir. Bu defterin tamamı 370 sayfadan oluşmaktadır. Defter bu hali ile çok hacimli olmasından dolayı, hazırlanan çalışma defterin üçte birine tekabül edip, 248 ile 370. sayfaları arası hükümlerin transkripsiyonu, hüküm özetleri, dizini ve değerlendirmesinden oluşmaktadır.

30 Numaralı Mühimme Defteri divani hatla yazılmış olup 370 sayfadır. Defterdeki toplam hüküm sayısı 914’dür. 867. hükümden sonrası ulak hükmü³⁹ olup toplam 48 adettir. 248-370. sayfaları arasındaki toplam 123 sayfa ile çalışmaya konu olan kısım 333 hükümden oluşmaktadır. Bir hükmün kısalığı ve uzunluğu konusuna göre değişebilmektedir. 662. ve 693. hükümlerin eksik bırakıldıkları, defterin 322. sayfasında yer alan numarasız bir hükmün de “aşağıda geçmiştir” notuyla üzeri çizildiği görülmüştür.

Defterin başlangıç kısmında, *Min Evâsıt-ı Muharremi’l-harâm sene 985 ilâ Evâhir-i muharremi’l harâm sene 985* olarak belirtilmektedir. Bu kayıt 31 Mart – 9 Nisan 1577 ile 10-19 Nisan 1577 tarihlerini kapsamaktadır.

1.2. Diplomatik ve Teknik Özellikleri

Bir belgenin muhtevası veya özellikleri, konusuna, muhatabına ve yazıldığı tarihe bağlıdır. Ancak genel olarak düzenleme şekli asırlar boyunca hiç değişmemiştir. Belgenin

³⁹ Ulak Hükümü: Osmanlı Devleti’nde menzilhanelerin ortaya çıkışına kadar resmi haberleşmeyi sağlayan kişilere verilen ferman. Ulak geçtiği yerlerde istediği atları almak, gecelediği yerlerde hayvanlarıyla beraber iâşesinin temin edilmesi zorunluluğu vardı. Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Tarihi Sözlüğü*, Paradigma, İstanbul, 2011, s.701; Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*-3, Milli Eğitim Kitapevi, İstanbul, 1983, s.544.

kaleme alınışının değişmeyen bir özelliği iki temel bölüme ayrılmasıdır⁴⁰. Osmanlı-Türk yazışma dilinde genel bir hükmün muayyen yapısı şöyle sıralanabilir⁴¹:

- 1.) Davet,(tahmit ve temcid)
- 2.) Padişahın Nişanı (Tuğra)
- 3.) Unvan ve Elkab
- 4.) Dua ve Hayır temennisi
- 5.) Nakil ve İblağ
- 6.) Emir
- 7.) Tekîd ve Tehdîd
- 8.) Tarih
- 9.) Yazıldığı yer, mahal

İlk rükün olarak yalnız fermanın değil, bütün belgelerin başında yer alan Davet ya da Osmanlı Diplomatik dilinde “tahmid” veya “temcid” denilen kısımdır. Bu rükün fermana son derece basit olup sadece “hüve” veya “hû” zamiriyle Allah’ın adının zikredilmesi şeklindedir. Davetten hemen sonra ve ferman metnine geçilmeden önce fermanın padişahın emri olduğunun tasdik makamında tuğra yer alır⁴². Mühimme Defterleri, esas belgelerin suretleri konumunda olduklarından bu iki rükün yer almazlardı.

Osmanlı padişahlarının değişik vesilelerle yazdırdıkları name ve mektuplar, Osmanlı diplomatik terimi olan unvan ile başlardı. Bu, padişahın hâkimiyet ve salahiyet sahalarını kapsardı. Padişahın kendisini tanıtip yücelttikten sonra, yazının muhatabının işgal ettiği mevkiye göre elkabı ve o kişiye izafe edilen sıfatları kaydedilirdi⁴³. Padişah, beylerbeyi, sancakbeyi, kadı vb. makam sahiplerine hitaben gönderdiği emir ve fermanlar ile yabancı devlet adamalarına gönderdikleri name ve mektuplar olarak zikredilebilir. Çoğunlukla elkab verilmemiş, görev yaptıkları yer ve makam belirtilmiştir. “Ağrıboz beyine hüküm ki”⁴⁴, Tunus beylerbeyi Haydar Bey’e hüküm ki”⁴⁵. Çalışmaya konu olan 30 numaralı Mühimme Defteri hükümlerinde padişah unvanına rastlanmamıştır, bunun okunan hükümlerin esas hükümlerin suretleri olduklarından kaynaklanmaktadır.

⁴⁰ Jan Reyckman-Ananiasz Zajackowski, *Osmanlı-Türk Diplomatikas El Kitabı*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:10, (Çev: Mehmet Fatih Atay) İstanbul, 1993, s.161.

⁴¹ Mübahat Kütküoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul, 1994, s.100-116.

⁴² M. Kütükoğlu, “Ferman”, *DİA*, XII, s. 401.

⁴³ Tayyip Gökbilgin, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi*” Enderun Kitapevi, İstanbul, 1992, s.57-58.

⁴⁴ MD, XXX, s.248, hk.584.

⁴⁵ MD, XXX, s.273, hk.633.

Elkabdan sonra mutlaka dua rüknü yer alır, bu da elkabda olduğu gibi fermanın yazıldığı şahsın mevkiine göre olurdu. Her vazifeli için kullanılacak dua da tespit edilmişti⁴⁶.

Duadan sonraki kısım, fermanın yazılma sebebini izah eden nakil\ iblağ kısmıdır. Bu kısım belgenin giriş kısmı olup, bundan sonraki kısım asıl mevzuya giriştir. Ancak nakilden önce, dua ile nakil kısmını bağlayıcı mahiyette olan *tevki’-i refi’i hümâyûn vâsıl olıcak ma’lûm ola ki* ibaresi yer alır. Nakledilen olayın yeni cereyan etmiş olması halinde *haliya* yahut “*şimdiki halde*” ibareleri kullanılır. Fermanın yazılmasına sebep olan şey, daha önce cereyan etmiş bir olayın anlatılmasını gerektiriyorsa “*bundan akdem*” veya “*bundan evvel*” ifadelerinden biri tercih edilir⁴⁷. Bundan sonra “buyurdum ki” ile emir kısmına geçilip, daha sonra fermanı getiren görevlinin ismi zikredilir. “Buyurdum ki, vardukta bu hususa gereği gibi mukayyed olup...”⁴⁸, “buyurdum ki, te’hir itmeyüb...”⁴⁹ “buyurdum ki, vusul buldukta...”⁵⁰ gibi buyruldular ile emir kısmına geçilirdi.

Fermanın yazılmasına sebep olan olay özetlendikten sonra konu hakkında verilen emre geçilir. Padişahın *nakil* kısmında anlatılan şey hakkındaki tutumu burada belirtilir. Neyin doğru ve gerekli olduğu, eskiden beri var olan tatbikat ve eğer gerekiyorsa böyle bir cezadan bahsedilir. Bazen sadece fermanın muhatabı tarafından gönderilmiş olan bilgi, yapılan açıklamanın öğrenildiği bildirilir. Nadiren ise fermanın muhatabının hareketinden dolayı takdir sözlerine yer verilir. Emir\ hükmün ikinci kısmında belli şahıs yahut şahıslar muhatap alınır. Padişahın, nasıl yerine getireceği veya tatbikatta nelerin yapılmaması gerektiği hususundaki emirleri burada belirtilir⁵¹.

Bir kısım fermanlarda emir rüknü ardından sadece *şöyle bilesiz* alameti şerife *i’timad kılasız* ifadeleri ile te’kid veya tehdit bulunmazken, bazı fermanlarda ise emrin yerine getirilmemesi durumunda ne gibi bir cezaya çarpıtılacağı belirtilmektedir. Bu ifadeler, “*Özür ve bahane asla makbul ve mesmu’ olamayup müstehakk-ı itâb-ı azim-i vâki olursız, bilmiş olasız. Ona göre ihtiyat ve ihtiraz edip..... dahl ve taaruz olmakdan hazer eyleyesiz*” vb. şeklinde tehdit olunduğu görülmektedir⁵².

Fermanlarda tekid\tehdit rüknünden sonra tarih bulunur. Tarihleri başında genellikle “tahriren fi” bazen de “hurrirre fi” ibaresi yer alır. Tarih daima yazı ile gün, ay,

⁴⁶ M. Kütükoğlu, “Ferman”, *DİA*, XII, s.402.

⁴⁷ M. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, s.109.

⁴⁸ MD, XXX, s.255, hk.598.

⁴⁹ MD, XXX, s.283, hk.657.

⁵⁰ MD, XXX, s.286, hk.663.

⁵¹ M. Kütükoğlu, “Ferman”, *DİA*, XII, s.404.

⁵² M. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, s.112.

yıl, sırasına göre ve Arapça olarak yazılır. Bazılarında ayın tam tarihi verildiği halde, bazılarında sadece “evail” (1-10), “evasıt” (11-20) ve “evahir” (21-30) kelimeleriyle ifade edilen onar günlük bölümlerden hangisinde olduğuna işaret edilmekle yetinilmiştir. Fermanın son rüknü “mahal-i tahrir” denilen fermanların yazıldığı yeri gösteren kısımdır. Bu rükün sol alt köşede yer alır.⁵³

1.3. Dil Özellikleri

Defter, divânî hatla ve dönemin dil özellikleri esas alınarak yazılmıştır. Bazı yerlerde meydana gelen mürekkep dağılmasından ötürü okunamayan kısımların dışında, defterin geneli itibarıyla okunaklı olduğu söylenebilir. Üzerinde çalışılan defterdeki yazı stilinin yer yer değişiklik göstermesi, defterin bizde farklı kâtiplerce kaleme alındığı intibasını uyandırmaktadır.

1.4. Metnin Transkripsiyonunda Takip Edilen Yol

30 Numaralı Mühimme Defteri’nin transkripsiyonu yapılırken, daha önce transkripsiyonu yapılmış mühimme defterlerinden istifade edilmiştir. Defterin transkripsiyonu hazırlanırken mümkün olduğunca belgedeki geçtiği ifadeyle vermeye çalışılmıştır. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun sesliler, â, î, û olarak, “ ayın ”’lar da (‘) şekli ile gösterilmiştir. Herhangi bir sebeple okunmayan yer ve şahıs isimleri belgede olduğu şekliyle klişeleri alınıp, transkripsiyon kısmındaki yerine yapıştırılmıştır. Yer ve şahıs adları dışında, okunmasında sıkıntı çekilen kelimeler (...) şekliyle belirtilmiş. Okunmasında kuşku duyulan kelimeler için kelime sonuna (?) işaretini bırakılmış. Mürekkep dağılmasından ötürü okunmayan kısımlar da (*) şekliyle dipnot olarak ifade edilmiştir.

Tarihler genellikle kısaltma olarak verildiğinden, geri kalan kısımlar ise ayrıca tamamlanmıştır. Tarihi, “R” şeklinde kısaltma olarak verildiğinde R[ebi’u’l-ahir] olarak, “Ra” şeklindeki kısaltmayı R[ebi’u’l-evvel], “M” kısaltmasını M[uharrem] ve “S” kısaltması da S[afer] olarak tamamlanmıştır. Yine seneler de tam haliyle belirtildiği gibi, sadece son rakam olarak “5” yazılıp bırakılanlar da “[98]5” şeklinde geri kalan kısım tamamlanmış ve ayrıca zikredilen tüm hicri tarihler de miladiye çevrilmiştir.

⁵³ M. Kütükoğlu, “Feman”, *DİA*, XII, s.405.

1.5. Hükümlerin ve Defterin Sistemantik Değerlendirmesi

Defterin değerlendirmesindeki kategorik sıralama şöyle olacaktır:

- ✓ *Eşkîyalık Faaliyetleri ve Eşkîyalığa Karşı Alınan Tedbirler*
- ✓ *Kalelerin İnşa ve Tamiri ile Bazı İmar Faaliyetleri*
- ✓ *İktisadi Faaliyetler*
- ✓ *İstanbul'un Et İaşesinin Temin Edilmesi*
- ✓ *Diğer meseleler*

1.5.1. Eşkîyalık Faaliyetleri ve Eşkîyalığa Karşı Alınan Tedbirler

Habis, haylaz, haydut ve yol kesen anlamlarına gelen şakı⁵⁴ kelimesinin çoğulu olan eşkıyalık⁵⁵ tabiri, hırsızlık ve haydutluk anlamlarını içermektedir⁵⁶. Osmanlı

⁵⁴Şemseddin Sami, *Kamûs-ı Türkî*, İstanbul, 1317, s.781; Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitapevi, (26.baskı), Ankara, 2010, s.1140.

⁵⁵ Eşkîyalık faaliyetleri ve dönemine ilişkin genel bir literatür için bkz. Mustafa Akdağ, *Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası Celali İsyanları*, YKY, (2. Baskı), İstanbul, 2013; Mustafa Akdağ, “Celali Fetretî”, *AÜDTCFD*, XVI/1-2, s.53-107; Mustafa Akdağ, “Celali İsyanlarının Başlaması” *A.Ü.D.T.C.F.D*, IV/I, 1946, 23-37; Mustafa Akdağ, “Medreseli İsyanlar”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 1-4, 1949, 361-387; Mustafa Öztürk, “XVIII. Yüzyılda Antakya ve Çevresinde Eşkîyalık Olayları”, *Belleten*, LIV/211, 1990, s.963-994; Çağatay M. Uluçay, *XVII. Asırda Saruhan'da Eşkîyalık ve Halk Hareketleri*, CHP Manisa Halkevi Yayını, İstanbul, 1994; Karen Barkey, *Eşkîyalar ve Devlet Osmanlı Tarzı Devlet Merkezileşmesi*, (çev. Zeynep Altıok), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2015; Mehmet Öz, “Modernleşme-Öncesinde Osmanlı Toplumunda Eşkîyalık Hareketlerinin Niteliği ve Özellikleri”, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Prof. Dr.Bayram Kodaman'a Armağan özel sayı, s.226-233; Efkân Uzun, “Osmanlı Ülkesinde Görülen İsyan ve Eşkîyalık Olayları Karşısında Alınan Bazı Tedbirler Hakkında Bir Değerlendirme”, *TÜBAR-XXV/2009-Bahar*, s.186-214; Orhan Türkoğlu, “Sosyal Hareketler Olarak Celali Ayaklanmaları”, *Belleten*, LX/228, Ankara, 1996, s.389-442; Fatma Acun, “Celali İsyanları(1591-1611)”, (Edt: Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca)*Türkler*/IX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.695-708; Süleyman Demirci-Hasan Arslan, “Osmanlı Türkiye'sinde Eşkîyalık Faaliyetlerini Önlemeye Yönelik Alınan Tedbirler Ve Cezalara Dair Gözlemler: Maraş Eyâleti Örneği (1590-1750)”, *History Studies International Journal of History*, Prof.Dr. Enver Konukçu Armağanı/2012, s.73-103; Volkan Ertürk, “XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Vize Sancağında Eşkîyalık Faaliyetleri (1553-1574)”, *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, yıl:10, Bahar 2012, sayı:12,s.97-107; Sabri Yetkin, *Ege'de Eşkîyalar*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2003; Esra Yakut, “Osmanlı Hukukunda Bir Suç Olarak Eşkîyalık ve Cezalandırılması”, *Kebikeç*, 33/2012, s.21-34; Mücteba İlgürel, “Celali İsyanları”, *DİA*, VII, 1993, s.252-257; Yunus Koç, “XVI. Yüzyıl Ortalarında Osmanlı İmparatorluğu'nda Suhte Olayları”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2013/Bahar(18), 147-159; William J. Griswold, *Anadolu'da Büyük İsyan*, Kırmızı Yayınları, İstanbul, 2011; Sam White, *Osmanlı'da İsyan İklimi Erken Modern Dönemde Celali İsyanları*, (çev. Nurettin Elhüseyni), Alfa/Tarih, İstanbul, 2013; Mehmet Emin Üner, *Aşiret, Eşkîya ve Devlet*, Yalın Yayıncılık, İstanbul, 2009; Ayşegül Hüseyinkioğlu, *Mühimme Defterlerine Göre Osmanlı Devleti'nde Eşkîyalık Olayları (1594-1607)*, (Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisan Tezi), Elazığ, 2001; Ali Rıza Soyuvak, *Konya ve Çevresinde Eşkîyalık Hareketleri 1640-1675*, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans), Konya, 1997; Mevlüde Gökçen Daş, *XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Eyalet-i Rum'da İsyan ve Eşkîyalık Hareketleri*, (Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans), Sivas, 2011; Şaban Bayrak, *XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Anadolu'da Eşkîyalık Olayları*, (İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi), Malatya, 1999

⁵⁶ Şemseddin Sami, *Kamûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1317, s.118.

kaynaklarında kutta'üt-tarîk⁵⁷ tabiri de kullanılmakla birlikte daha çok şakî⁵⁸ ve çoğulu eşkıya⁵⁹ ile Celali, eşirra, harami⁶⁰, haramzade⁶¹, türedi, haydut ve uğuru kelimeleri kullanılmıştır.⁶² Eşkîyalık genelde silahla yahut başka bir şekilde zor kullanarak yol kesip veya baskın yapıp mala ve cana tecavüz, kamu düzenini ve asayişî ihlal olarak anlaşılır. Bununla birlikte hukukçu ve hukuk ekollerinin bakış açılarına göre suçun tanımlanmasında bazı farklılıklar da söz konusudur⁶³.

Çalışmaya konu olan defterin büyük bir yekûnu, eşkıyalık faaliyetleri ile ona karşı alınan tedbirlerden oluşmaktadır. Bu kısımda bahsi geçen eşkıyalık olaylarının sebepleri ve eşkıyalığa karşı alınan tedbirler ile tezdeki ilgili kısımları üzerinden eşkıyalık hareketlerinin genel bir değerlendirmesi yapılacaktır.

Orta çağın geçerli tek zenginlik kaynağı toprak, geçerli tek siyaset tarzı da fetihtir⁶⁴. Esasen Anadolu'nun fazla nüfusu için Balkanlar bir taşıma ve göç bölgesiydi; uçlar ise askeri hizmete girmek isteyenlerin gönüllü, garip-yiğit adı ile yerleşik yerleriydi. 16. Yüzyılın ikinci yarısında bir yandan Avrupa'da yayılma duraklarken, yeni tımar olanaklarının da tükenmesiyle uç akıncı kurumu çöktü; diğer yandan da büyük nüfus artışı nedeniyle çorak Orta Anadolu yaylasında nüfus baskısı güçlendi⁶⁵.

Yeni denizyollarının keşfi ve Amerika'nın bulunması gibi hadiseler, dünya ticaretinde yeni dengelerin oluşmasına yol açtı. Bu sebeple yeni ticaret yollarının keşfi, Osmanlı Devleti içindeki ticaret yollarının eski önemini azalmasına neden olurken, yeni dünyada bulunan bol miktardaki altın ve gümüşün de Osmanlı iç pazarına taşınmasıyla tek taraflı pazar haline gelen devlette iktisadi buhranı ortaya çıkarmıştır⁶⁶. Osmanlı iktisadi hayatındaki bozulmalar neticede isyanların ortaya çıkmasında önemli rol oynadı

⁵⁷ MD, XXX, s.295, hk. 684; s.306, hk. 706; s.333, hk. 779; s.347, hk. 816; s.360, hk.850.

⁵⁸ MD, XXX, s.253, hk. 592; s.272, hk. 630; s.284, hk. 659; s.292, hk.676;

⁵⁹ MD, XXX, s.254, hk.594; s.275, hk.640, 641; s.280, hk.652; s.283, hk.657; s.288, hk.665; s.318, hk.736; s.333,hk.779; s.349, hk.821; s.360, hk. 851.

⁶⁰ MD, XXX, s.264, hk. 613; s.280, hk.652; s.298, hk. 690.

⁶¹ MD, XXX, s.349, hk.821.

⁶² Mehmet Öz, "Modernleşme-Öncesinde Osmanlı Toplumunda Eşkîyalık Hareketlerinin Niteliği ve Özellikleri", *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Prof. Dr.Bayram Kodaman'a Armağan özel sayı, s.227.

⁶³ Ali Bardakoğlu, "Eşkîya", *DİA*, XI, İstanbul, 1995, s. 463.

⁶⁴ Donalt Edgar Pitcher, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Tarihsel Coğrafyası*, YKY, (3. Baskı), İstanbul, 2007.

⁶⁵ Halil İnalıcık- Günsel Renda, *Osmanlı Uygarlığı-1*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2003, s.132.

⁶⁶ Mustafa Akdağ, "Celali İsyanlarının Başlaması", IV/I, *A.Ü.D.T.C.F.D*, 1946, s.27; Fatma Acun, "Celali İsyanları(1591-1611)", (Edt: Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca)*Türkler*, C.IX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.697.

ve devletin içine düştüğü hem iktisadi bunalım, hem de artan enflasyon halk üzerinde menfi bir tesir yaptı⁶⁷.

16. yüzyılın sonları ile 17. Yüzyılın başlarında büyük bunalımı hazırlayan genel sebepler olarak belirtilen iktisadi, askeri, siyasi ve toplumsal faktörlerin yanı sıra ekolojik baskılar, iklim dalgalanmaları ve iâşe tedarik sitemindeki meydana gelen aksaklıklar gibi doğal ve birtakım beşeri faktörlerin de kriz üzerinde önemli etkilerinin varlığı söz konusu edilmektedir⁶⁸.

Genel ekonomik darlık, vergilerin artması ve bu gibi kötü ekonomik hadiseler köylü halkı toprağından ayrılmaya zorlamıştır. Zamanın hukuk dilinde *çiftbozan* adını alan, evlerinin terk eden genç erkeklerden türeyen *levendat* ile vazifesizlik yüzünden medreselerde yığılan *suhtevat* denen iki ayrı karakterde insan zümresinin meydana gelmesine neden olmuştur⁶⁹. Medrese önünde toplanan talebe adaylarının sayıca fazlalaşması ve kapasite sorunu yüzünden içeri alınmamaları sonuncu sorunun büyüyerek dönemin belgelerindeki ifadesiyle *suhte şekavetine* dönüşmekteydi⁷⁰.

Suhtelerin⁷¹ yoğunluk olarak Karaman ve Larende başta olmak üzere Menteşe yöresinde, Silivri, İstanköy, Saruhan, Bursa, Manisa, Biga, Alaiyye ve Aydın'da zuhur edip, fesat üzere oldukları incelenen belgelerden anlaşılmaktadır. Yine çalışma esnasında bin kadar suhtenin bir araya gelebildiği ve bozgunculuğa tevessül ettikleri belgelerde kaydedilmektedir⁷².

Suhte ve levend taifesinin bu eşkıyalık hareketleri, başka grupların da kendilerine katılmaları sürecini beraberinde getirecek, savaşlardan kaçan ya da hakkını alamayan kapu halkı ile sipahilerin de eşkıyalık hareketlerine dâhil olmalarına sebep olacaktır⁷³.

⁶⁷ Mücteba İlgürel, "Celali İsyânları", *DİA*, C.VII, İstanbul, 1993, s.253.

⁶⁸ Konu hakkında genişçe bkz. Sam White, *Osmanlı'da İsyân İklimi Erken Modern Dönemde Celâli İsyânları*, (çev. Nurettin Elhüseyni), Alfa/Tarih, İstanbul, 2013; Orhan Kılıç, "Osmanlı Devleti'nde Meydana Gelen Kıtıklıklar", *Türkler*, C.X, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.718-730; Zafer Karademir, *İmparatorluğun Açlıkla İmtihanı Osmanlı İmparatorluğunda Kıtıklıklar(1560-1660)*, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2014.

⁶⁹ Mustafa Akdağ, *Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası Celali İsyânları*, YKY, (2. Baskı), İstanbul, 2013, s. 66-67.

⁷⁰ Yunus Koç, "XVI. Yüzyıl Ortalarında Osmanlı İmparatorluğu'nda Suhte Olayları", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2013/Bahar(18), s. 154.

⁷¹ Suhtelerin Yapmış Oldukları İsyânlar İçin Bkz. MD, XXX, s.248, hk.582, 583; s.258, hk.603; s.280, hk.652; s.318, hk.737; s.321, hk.743; s.323, hk.749; s.335, hk.787; s.349, hk.821; s.359, hk.847; Suhte terimi hakkında bkz: Mustafa Alkan, "Softa", *DİA*, XXXVII, İstanbul, 2009, s.342-343.

⁷² MD, XXX, s.349, hk.821.

⁷³ Y. Koç, "XVI. Yüzyıl Ortalarında Osmanlı İmparatorluğu'nda Suhte Olayları", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s.156.

Askeri sınıftan hükümete ilk kafa tutanlar, siyasi bunalımı fırsat bilerek, isyancı tarafı tutanlar, seferlere çağrıldıklarında gitmeyen ya da kaçanlar bulundukları yerlerinde eşkıyalık eden, eşkıyalığı koruyan zümre tımarlı sipahiler olmuştur⁷⁴.

Ohri beyi Sinan beye hitaben yazılan bir hükümde *Mat nahiyesinde sipâhiler kendü hallerinde olmayub ehl-i şekâ olub fukarânın ehl ve iyâlin (çoluk çocuk) ayardub dahî fesâd ve te'addilerin nihâyeti yoktur* şeklindeki ifade ile sipahilerin halka zulm edip, mallarını yağma ettiklerinden bahsedilirken, ardından bu durumun *mezkûrların ahvâllerin toprak kâdısı*⁷⁵ *ma'rifetiyle teftiş olunub ayartıcı olduğu zâhir olursa tımârı ahara virüb kendüsi küreğe konulmaları*⁷⁶ emri ile hem durumun hakkıyla teftiş edilmek istendiği hem de suçu sabit olan sipahinin tasarrufundaki tımarının da başkasına verilmesi gereğinden bahsedilmiştir. Başka bir hükümde de Gazanfer adlı bir sipahinin bazı kimselere zulüm ve haksızlıklar edip ve hırsızlık ettiği hususunun teftiş edilip, eğer suçu sabit olursa hapsedilmesinin yanı sıra, hakkına tecavüz ettiği kişilerin de hakkını sahiplerine teslim edilmesi istenmiştir⁷⁷.

Belgelerde, bazı cemaat⁷⁸, taife⁷⁹ ve aşiretler⁸⁰ de eşkıyalık faaliyetleri içerisinde yer almışlardır. Örneğin, okuduğumuz belgelerden geçen bir hükümde, Semavat Livası'nda Âli Cenâh taifesinin şekavet üzere olduklarından üzerlerine gidilmesi gereği yer almaktadır⁸¹.

At ve kısrak besledikleri, yol kesip ve hırsızlık yaptıkları anlaşılan bir başka eşkıyalık faaliyetine dâhil olanlar ise çingene⁸² ve gurbet taifesi olmuştur. Bunların *fisk ve fücür edip* (yaramazlık), *fesat ve şenaat* (bozgunculuk) üzere olduklarından akıbetleri, bulundukları yerden sürgüne maruz kaldıkları ve besledikleri at, yund ile ellerindeki alata 1 harblerinin mir-i hazine adına kendilerinden alınmak suretiyle son bulmuştur⁸³.

Çalışma içerisinde kadı ve daha ziyade naiblerin de karıştıkları birtakım eşkıyalık faaliyetleri olmuştur. Bunlar genel itibarıyla, *reayadan fazla akçe aldıkları, reayadan*

⁷⁴ Mustafa Akdağ, "Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası Celali İsyanları", YKY, (2. Baskı), İstanbul, 2013, s.211.

⁷⁵ Toprak kadısı hakkında bkz. M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, s.520; M. Ali Ünal, *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, s.694.

⁷⁶ MD, XXX, s.314, hk.727.

⁷⁷ MD, XXX, s.364, hk. 859.

⁷⁸ MD, XXX, s.331, hk.775.

⁷⁹ MD, XXX, s.266, hk.618, s.283, hk.657; s.366, hk.863.

⁸⁰ MD, XXX, s.284, hk.659.

⁸¹ MD, XXX, s.283, hk.657.

⁸² Çingeneler hakkında genişçe bkz: İsmail Altınöz, "Osmanlı Toplum Yapısı İçinde Çingeeeler", C.X, *Türkler*, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Ankara, 2002, s.422-432.

⁸³ MD, XXX, s.279, hk.649; s.360, hk.852.

*zorla yerlerini alıp kendi tasarrufunda işlettikleri ve halktan müft ve meccanen(zorla) yemeklerini aldıkları*⁸⁴ şeklinde haklarında söz konusu edilen şikâyetlerdendi.

Çalışmada sivillerin yapmış oldukları eşkıyalık daha yoğunluktadır⁸⁵. Birkaç özel örnek ile yetinmek gerekirse, Larende kadısına hitaben yazılan bir emirde, *Recep bin Veli'nin Musa adlı müderrisin yolunu kesip bıçakla sol dizinden yaraladığı ve mezkûrun Kıbrıs'a sürülmesi*⁸⁶ gibi münferit olduğu gibi başka bir örnekte de grup halinde bir eşkıyalıktan söz edilmiştir. Örneğin *Kırkkilisa'ya tabi' Hızır nâm karyede sâkin Kel Derviş ve havâs-ı Mahmud Paşa kazâsına tâbi' Kocahızır nâm karyede sâkin Sürilci oğlu Ali ve Karadağlı Sefer Çoban demekle meşhûr kimesneler ehl-i fesâd(bozguncu) ve kuttâ'u't-tarîk(yol kesici) olub ve nice şerikle mahmiye-i Edirne ve Babaeskisi ve havâs-ı Mahmud Paşa ve Kırkkilisa ve sair kasabât yolların kesüb nice âdemler katl idüb fesâdları ziyâde olduğundan ehl-i fesad olarak nitelendirilen bu kimselerin durumlarının şer'le teftiş edilmesi ve suçlu bulunanların ceza-i bir müeyyideye tabi tutulmaları istenmiştir*⁸⁷.

Çalışma içerisinde, yukarıda olduğu gibi Celali eşkıyalığına sık olmasa da yer yer karşılaşılan başka bazı zümrelerin de dâhil olduklarını söyleyebiliriz. Bunları sıralamak gerekirse, Levend,⁸⁸ Zaim⁸⁹, Dizdar⁹⁰, Kızılbaş⁹¹, Erbab-ı Tımar⁹², Zimmî,⁹³ Kale Mustahfızı⁹⁴, Çavuş⁹⁵, Tercüman⁹⁶, Vakf-ı Mir-i Mütevellisi⁹⁷ İmaret-i Amire Mütevellisi⁹⁸ ve Hassa Harc Emîni⁹⁹ hüviyeti ile *fesat ve şenaatleri* sabit olmakla eşkıyalık hareketlerine dâhil olmuşlardır. Bunlardan başka paranın ayarı ile oynayıp,

⁸⁴ Bir bütün olarak bkz.MD, XXX, s.270, hk.627; s.280, hk.653; s.282, hk. 656; s.294, hk. 680; s.355, hk.836; s.363, hk.857.

⁸⁵ MD, XXX, s.251, hk. 581; s.254, hk.594; s.256, hk.600; s.268, hk.624; s.272, hk.630; s.275, hk.640, 641; s.281, hk.654; s.293, hk.678, 679; s.285, hk.684; s.296, hk.685; s.298, hk.689, 690; s.308, hk.710; s.310, hk.714; s.311, hk.716; s.314, hk.726; s.323, hk.750; s.324, hk.753; s.328, hk.756; s.329, hk.768; s.333, hk.779; s.334, hk.781; s.336-337, hk.789; s.338, hk.791; s.340, hk.798; s.342, hk.804; s.343, hk.805-806; s.346, hk.814; s.347, hk.816; s.350, hk.823; s.352, hk.827-829; s.354, hk.835; s.356, hk.839; s.360, hk.850.

⁸⁶ MD, XXX, s.329, hk.768.

⁸⁷ MD, XXX, s.268, hk.624.

⁸⁸ MD, XXX, s.288, hk.665; s.280, hk.652; s.359, hk.847.

⁸⁹ MD, XXX, s.280, hk.653.

⁹⁰ MD, XXX, s.287, hk.664.

⁹¹ MD, XXX, s.253, hk.592; s.264, hk.614; s.306, hk.707; s.283, hk.658.

⁹² MD, XXX, s.313, hk.724; s.314, hk.725.

⁹³ MD, XXX, s.316, hk.730.

⁹⁴ MD, XXX, s.348, hk.819.

⁹⁵ MD, XXX, s.249, hk.585; s.255, hk.599; s.292, hk.676; s.357, hk.841.

⁹⁶ MD, XXX, s.346, hk.815.

⁹⁷ MD, XXX, s.260, hk.606.

⁹⁸ MD, XXX, s.362, hk.855.

⁹⁹ MD, XXX, s.357, hk.841.

harap akçe tedavül ettirerek bir tür kalpazanlık¹⁰⁰ faaliyeti içinde olanlar da takibe uğramışlardır¹⁰¹.

Sonuçta, temelinin *çiftbozan* yapıdan türeyen işsiz ve çaresiz insanların oluşturduğu potansiyel tehlikeli bir zümrenin ortaya çıkması, toplum yapısında onarılmayacak bir etki bıraktı. Büyük bir demografik hareketin başlaması ile *terk-i diyar* ve *celâ-i vatân*¹⁰² başta köylü olmak üzere insanları, yerini yurdunu terk edip, yeni iâşe darlıkları yaşamayacakları ve güvenlik sorunu hissetmeyecekleri İstanbul, Bursa ve Edirne gibi zahire tedariki nispeten düzenli ve sosyal alt yapıları daha sağlam şehirlere sığınmaya mücbir etti¹⁰³.

1.5.2. Kalelerin İnşa ve Tamiri ile Bazı İmar Faaliyetleri

Osmanlı devleti daha ziyade huduttaki kale şehirlerin muhafazasına büyük önem veriyordu. Bu sebeple hudut kaleleri ve şehirleri askeri nüfus bakımından kalabalık, askeri sınıfların çeşitliliği bakımından daha zengin idi. Osmanlı devleti, merkezdeki ve taşradaki kalelerde askeri gücün son durumunu öğrenmek ve maaşlarını düzenli ödemek maksadıyla, zaman zaman sadece askerlere yönelik bir çeşit tahrirler de yapardı¹⁰⁴.

Belgelerde, kale yapım ve onarımına ihtiyaç duyulacak teçhizatların tedarik edilmesi istenmiştir. Örneğin, Vulçitrın beyi ve kadılarına hitap edilen bir emirde, *haliya Ülgün Kal'asının ta'miri fermân olunub taht-ı hükümetinizden cerehor*¹⁰⁵ *ihrâç olunmak lâzım olunub ol beğ'in âdet ve kânûn üzre cerehor ihrâç olunmasın emr idüb buyurdum ki* şeklindeki emirle bey ve kadılardan Ülgün Kale'si tamiri için cerahor gönderilmesi istenmiştir¹⁰⁶. Yine Delvine sancâğı kâdılarına yazılan bir hükümde ise *İlbasan beği Bayezid Beğ'in mektûb gönderüb kendüye Kurveleş asileri zabtı için Tokat nâm Kal'a'nın binâsı fermân olunub ırgâd ve bennâ ve neccâr ihrâcı lâzım oldukda arz itmekde kal'a-i mezbûre binâsıçün taht-ı kazanuzdan bennâ ve ırgâd ve neccâr ihrâc*

¹⁰⁰ Konu hakkında genişçe bkz. Orhan Kılıç, "XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Devleti'nde Kalpazanlık Faaliyetleri" *Osmanlı-3/İktisat*, (Edt. Güler Eren), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, s. 180-187.

¹⁰¹ MD, XXX, s.324, hk.753.

¹⁰² Genişçe bkz. Mücteba İlgürel, "Cela-yı Vatan" *DİA*, C.VII, İstanbul, 2009, s.238-40.

¹⁰³ Zafer Karademir, *İmparatorluğun Açıklıkla İmtihanı Osmanlı Toplumunda Kıtıklıklar(1560-1660)*, KitapYayınevi, İstanbul, 2014, s.98-99.

¹⁰⁴ Orhan Kılıç, "Teşkilat ve İşleyiş Bakımından Doğu Hududundaki Osmanlı Kaleleri ve Mevâcib Defterleri", *OTAM*, Bahar/2012, s.89.

¹⁰⁵ Cerahor: Osmanlılar tarafından ordu hizmetlerinde kullanılan Hristiyan ecirlere verilen bir ad. M. Zeki. Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü-I*, s.280.

¹⁰⁶ MD, XXX, s.259, hk.605.

*olunmasın emr idüb*¹⁰⁷ kaydı ile Delvine sancağı kadılarından, kale tamirinde benna,¹⁰⁸ ırgâd ve neccârın¹⁰⁹ lazım olduğundan bunların İlbasan sancağına gönderilmeleri istenmiştir.

Başka bir hükümde Azak kalesinin tamiri için, Suğdak'tan gerekli kereste ve kale tamirine gücü yeten bir mimarın gönderilmesi emredilmiştir.¹¹⁰ Yine Diyarbekir Beylerbeyine hitaben yazılmış bir hükümde de Diyarbekir eyaletinde bulunan kalelerin ahvalinin teftiş edilmesi ve eksiklerinin varsa temin edilmesi istenmiştir¹¹¹.

Çalışmada kale tamiri, yapımı ve kalenin ihtiyaçlarının yanı sıra kale istihdamında görevli olan yetkililerin, muhafaza hizmetini aksatmamaları konusunda tenbih edilmişlerdir¹¹². Kilîdü'l-bahr Kal'ası dizdarına yazılan hüküm de *hâliyâ Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl gönderüb kal'anın hisarerleri ve topçuları kal'ada yatmayub kal'adan taşra oldukların bildirmişsin eyle olsa buyurdum ki:*

Göresin kazıyye arz eyledüğün gibi ise mezkûrları te'kid ve tenbih idesin ki kal'ada olub kal'adan hâriç yerde olmayalar şöyle ki ba'de'tenbih eslemeyüb kal'ada yatmayub kal'adan hâriç yerlerde olalar eger topçulardır ve eger hisareridir gedüklerin ahara tevcih idüb arz eylesin denilerek kalede görevli hisar eri ve topçuların kale dışına çıkıp hizmetlerini aksatmış oldukları takdirde gediklerinin başkasına tevcih edileceği bildirilmiştir¹¹³.

Daha ziyade kale muhafızlarına tevcih edilen gedik tımarlar¹¹⁴ kale muhafazasına yarar kimselere verilmekteydi. Fakat okuduğumuz belgelerden, bu gediklerin kale hıfzına kadir olmayan ecnebilere, beş, altı yaşlarındaki oğullara da verildiğinden, bu durum teftişe sebep olduğu anlaşılmaktadır¹¹⁵. Kalede görevli neferlerin mevacibleri bölgeye göre farklılık göstermekteydi. Bu durum genel olarak “*kadimdimden oligeldiği üzre*” ifadesiyle anlaşılabilmektedir. Örneğin, bir hükümde, Erzurum Kalesi müstahfızları mevaciblerinin kadimden Halep hazinesinden ödendiği ve gerekirse Halep dışında başka yerden de ödenebileceği hususu Halep defterdarına bildirilmiş¹¹⁶. Bağdat beylerbeyine ve

¹⁰⁷ MD, XXX, s.326, hk.759.

¹⁰⁸ Bennâ: Yapı yapan, mimar, kalfa, dülger. F. Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansklopedik Lûgat*, s.96.

¹⁰⁹ Neccâr: Dülger, Marangoz. F. Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansklopedik Lûgat*, s.955.

¹¹⁰ MD, XXX, s.289, hk.667.

¹¹¹ MD, XXX, s.326, hk.761.

¹¹² MD, XXX, s.261, hk.609; s.348, hk.819.

¹¹³ MD, XXX, s.279, hk.650.

¹¹⁴ Ahmet Akgündüz, “Gedik”, *DİA*, XIII, İstanbul, 1996, s.541-543.

¹¹⁵ MD, XXX, s.252, hk.590; s.299, hk.692; s.356, hk.838.

¹¹⁶ MD, XXX, s.273, hk.633.

defterdarına gönderilen bir emr-i hümayûnda da, Şehrizol'da bulunan Zalim ve Gülanber¹¹⁷ kalelerinde görevli neferlerin mevaciblerinin *ber-vech-i nakd* üzere verilmesi hususu dile getirilmiştir¹¹⁸.

Çalışmada kale yapım ve onarımı dışında başka imar faaliyetleri de söz konusu edilmiştir. Örneğin, Sermanat adlı nehir üzerinde bulunan vakıf bir köprünün harap olduğundan tamir edilmesi istenmiş ve dolayısıyla köprü tamirinde çalışacak ahalinin de avarız resminden ve kale yapımından muaf tutulmaları istenmiştir¹¹⁹. Başka bir emr-i şerifte de Meriç nehrinin kadimden Kırkkilisa adlı karye tarafına aktığı fakat yolunun bozulmasından dolayı Manyas Gölü'ne akıp ve etraftaki karyelere zarar verdiğinden, nehrin ağzının kapatılması ve böylece verilen zararın def' edilmesi dile getirilmiştir¹²⁰.

1.5.3. İktisadî Faaliyetler

Kamu maliyesi, devletin görevlerini yerine getirmesi amacıyla gelir elde etmesini ve bu gelirleri harcamasını konu alır. Merkez maliyesi, tımar ve vakıflar Osmanlı malî sistemini oluşturan üç kesimdir ve ülkenin önemli gelir kaynaklarını teşkil etmekteydiler. XVI. yüzyıl başlarında *merkezi hazine gelirleri* toplam kamu gelirleri içinde %51, *tımar* sisteminde oluşan gelirler %37, *vakıf* gelirleri %12 civarında bir paya sahipti¹²¹.

a. Merkez Maliyesi, Bütçe ve Gelir Kaynakları

Merkez maliyesini, gelir ve giderleri merkezi bütçeye yansıyan ve Bab-ı defterî denen maliye teşkilatı oluşturmaktadır. Bu kesimin en üst makamı Başdefterdarlıktır. Tımar sistemi içinse defterdar ayrıdır. Osmanlılarda hazine iç ve dış hazineler olmak üzere iki türlüydü. İç hazine bir yönüyle padişahların özel gelir ve giderleriyle ilgiliydi. Dış hazine maliye dairelerinden Ruznamçe Kalemi tarafından kayıtları tutulan, yönetim sorumluluğu sadrazam ve defterdarın üzerinde olan devlet hazinesidir.

Bütçelerde yer alan gelir kaynakları çoğunlukla *mukataa*, *cizye* ve *avarız* gelirleridir¹²². Sözlükte kesmek manasındaki Arapça kat' kökünden türeyen *mukâtaa* kesişmek demektir. Belirli bir miktar üzerinde karşılıklı anlaşma olarak tanımlanabilecek bir genel anlamı vardı. Osmanlılarda başlangıçta daha ziyade "mukataaya vermek,

¹¹⁷ Bu Kaleler Hakkında bkz. Hasan Koç, "Osmanlı Döneminde Şehrizorun Yönetim Merkezleri Zalim ve Gülanber Kaleleri," *AÜDTCF*, C.33, S.56, 2014, s.191-204.

¹¹⁸ MD, s.259, hk.604.

¹¹⁹ MD, XXX, s.267, hk.621.

¹²⁰ MD, XXX, s.329, hk.767.

¹²¹ Ahmet Tabakoğlu, "Klasik Dönemde Osmanlı Ekonomisi", *Türkler*, C.X, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.680-681.

¹²² A. Tabakoğlu, "Klasik Dönemde Osmanlı Ekonomisi" s. 685.

mukataaya almak/tutmak ve sadece mukâtaa tabirleriyle devlete ait bir kısım vergilerin iltizama¹²³ verilmesini kastetmişleridir. Mukataa devlete ait bir kısım vergi ve resimlerin *belirli bir meblağ karşılığında iltizama verilmesi* manasından iltizamın konusu olan vergi birimi anlamına doğru kaymıştır. Sonuçta düzenli olarak iltizamlarla toplanmayan avarız ve nüzül vergileriyle cizyenin büyük bölümü mukataa kategorisine genellikle girmez. Diğer her türlü geniş bir vergi yelpazesi ile madencilik, şap madenleriyle tuzlaların tamamı, boya, basma atölyeleri, mum imalathaneleri, kahve değirmenleri, vb. alanlarda pek çok kuruluşun sahibi devletti. Bütün bu kuruluşların hemen tamamı birer mukataa olarak örgütlenmiş bulunuyordu¹²⁴. Bir sancağın hatta beylerbeyliğinin iltizam yoluyla tevcih edildiği gibi, dönemin sınaî bir imalatı veya devlete ait birçok kuruluşun da mukataaya verildiği anlaşılmaktadır. Çalışma içerisinde, Mısır Beylerbeyine hitaben gönderilen bir fermanda, 14 Rebiülahir 985 (1 Temmuz 1577) tarihinde Cerbe Sancağının yıllık beş yüz bin akçe ile Mısır ümerasından Süleyman adlı kişinin kardeşi Ahmed adlı kişiye tevcih edildiği,¹²⁵ yine Bağdat beylerbeyine ve kadısına hitaben gönderilen bir hükm-ı hümayûnda da Havass-ı Hümayûn'dan olup Bağdat'a tâbi bazı mukataaları iltizam eden eski Erbil beyi olan İsmail'den üzerindeki mâl-ı mirinin tahsili istendiği gibi konuların, okuduğumuz belgelerden anlaşılmaktadır¹²⁶.

Bütçelerde yer alan bir diğer önemli gelir kaynağını *cizye* oluşturmaktaydı. Cizye, gayrimüslim tebaanın ödediği şer'i bir vergiydi; daima nakit olarak alınır ve doğrudan doğruya merkezi hazineye aktarılırdı. Cizye ve onun bir parçası olan haraç 1524 gibi bir tarihte devletin toplam gelirinin yaklaşık %8'ini oluşturmaktaydı¹²⁷.

Üçüncü önemli gelir kaynağı “tekâlif-i örfiye”; “avâriz-ı divaniye” veya kısaca “*avarız*” denen olağandışı vergilerdir. Bunlar başlangıçta savaş harcamalarını finanse etmek için konmuş. XVII. yüzyılın sonlarından itibaren olağan vergiler haline gelmiştir¹²⁸. Bu konu hakkında da bazı kadı ile naiblerinin halktan fazla avarız akçesi aldıkları,¹²⁹ bir vakıf köprü tamirinde çalışan yerli halkın bu vergiden muaf tutuldukları¹³⁰

¹²³ Konu hakkında bkz. Mehmet Genç, “İltizam”, *DİA*, C.XXII, İstanbul, 2000, s.154-158; Mesut Küçükkalay-Ali Çelikkaya, “Osmanlı Vergi Sistemi ve Bir Vergi Tahsil Yöntemi Olarak İltizam, *Türkler*, C.X, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Ankara, 2002, s.878-892.

¹²⁴ Mehmet Genç, “Mukataa” *DİA*, C.XXXI, İstanbul, 2006, s.129-130.

¹²⁵ MD, XXX, s.325, hk.754.

¹²⁶ MD, XXX, s.362, hk.855.

¹²⁷ Halil İnalcık, *İmparatorluğun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, Eren, (Çev. Halil Berktaş), C.1, İstanbul, 2004, s.105-109.

¹²⁸ A. Tabakoğlu, “Klasik Dönemde Osmanlı Ekonomisi”, s.686.

¹²⁹ MD, XXX, s.282, hk.656; s.363, hk.857.

¹³⁰ MD, XXX, s.267, hk.621.

ve yol güvenliği açısından bir takım mevzilere meskûn edilen bazı hanelerin de tekâlif-i örfiyeden muaf tutuldukları gibi birtakım mevzular okuduğumuz belgelerde kaydedilmiştir.

Osmanlı bütçe gelirlerinin yanı sıra birtakım bütçe giderleri de vardı. Bütçelerde yer alan önemli gider kalemini mevâvib¹³¹ harcamaları teşkil etmekteydi. Ulufe de denen bu ödemeler, merkezi ordu ve devlet görevlilerine üç ayda yapılan harcamalardır. Osmanlı bütçe harcamaları maaşlar, bazı kalelerin bakım ve onarımı ile birtakım ordu harcamaları dışında, bayındırlık, eğitim, sağlık, diyanet, vb. yatırımlar hazineinden para çıkışı ile değil vakıflar, ocaklıklar ve bazı vergi muafiyetleri ile yürütülmekteydi¹³².

b. Tımarlar

Devlet görevlilerine hizmetleri karşılığında belli bir bölgenin vergi toplama yetkisinin devredilmesi anlamına gelen tımar,¹³³ geçimlik anlamına gelen dirlik terimi ile de aynı anlamı taşımaktadır. Osmanlı ekonomisinin temeli ziraî bir ekonomidir. Tımar sistemi ise ziraî ekonominin, dolayısıyla Osmanlı ekonomisinin esasıdır.

Az gelişmiş iletişim olanakları ile ulaşım araçlarının yetersizliği gibi teknik şartların zayıf olduğu bir dönemde, devlet bu sistem sayesinde araya girmeden ve kimseyle muhatap olmadan alacağı vergiyi tımarlı sipahiye bırakmış. Devlet aynı zamanda bu yöntemle elinin altında her an savaşa hazır bir ordusunu da bulundurmuş oluyordu. Tımar sisteminin uygulamasına esas teşkil eden tahrir sistemin, uygulandığı eyaletlerde nüfus ve vergilendirilebilir kaynakların tespiti amaçlarına yönelikti.

Defterde, bazı durumlarda tımar tasarruf edenlerin ellerinden tımarlarının alındığı ve başkasına tevcih edildiği olmuştur. Nitekim Ağrıboz beyine gönderilen bir hükümde, erbab-ı tımandan Hüseyin ve kardeşi Hasan'ın halka yönelik zulüm ve haksızlıklarından ötürü tımarların ellerinden alındığı bildirilmektedir¹³⁴. Sipahi vefat ettiğinde tımarının

¹³¹ Bazı Mevacib Ödemeleri Hakkında Bkz. MD, XXX, s.259, hk.604; s.273, hk.634; s.341, hk.800; s.354, hk.834.

¹³² Ahmet Tabakoğlu, "Osmanlı Mali Yapısının Ana Hatları", *Osmanlı-3/İktisat*, (Edt. Güler Eren) Ankara 1999, s.129-130.

¹³³ Osmanlı'da tımar sistemi hakkında genişçe bkz. Fatma Acun, "Klasik Dönem Eyalet İdare Tarzı Olarak Tımar Sistemi ve Uygulaması", *Türkler*, C.X, (Edt. Hasan Celâl Güzel-Kemal Çiçek-Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.899-908; Halil İnalcık, "Tımar" *DİA*, XXXI, 2012, s.168-173; Abdullah Mesut Küçükcalay, "Osmanlı Toprak Sistemi-Miri Rejim", *Osmanlı-3/İktisat*, edt. Güler Eren, Ankara, 1999, s.53-59; Mustafa Oflaz, "Osmanlı Dirlik Sistemi" *Türkler*, X, Ankara, 2002, s.695-708;; Yılmaz Kurt, "Osmanlı Toprak Yönetimi", *Osmanlı-3/İktisat*, s.59-66; Mehmet Öz, "Osmanlı Klasik Döneminde Tarım" *Osmanlı-3/İktisat*, s.66-77.

¹³⁴ MD, XXX, s.313, hk.724; s.314, hk.725.

erkek evladına intikal ettiği¹³⁵ genel bir eğilim olmasının yanı sıra bir tımar üzerinde *ber-vech-i iştirak* ile birden fazla kişi tasarruf edebilirdi.¹³⁶ Genel olarak kale muhafızlarına tevcih edilen gedik tımarların da özellikle *kale hıfzına kadir yarar kul oğlanlarına* verilmesi gerektiği hususu yine okuduğumuz belgelerden anlaşılmaktadır¹³⁷.

c. Vakıflar

Vakıf, Türk tarihinin sosyal, kültürel ve ekonomik hayatında ehemmiyetli bir rol oynamış olan dini, hukuki ve sosyal bir müessesedir. Bir kişi mülkiyetine sahip olduğu menkul ve gayri menkul mallardan bir kısmını veya onların tamamını Allah'ın rızasını kazanma niyetiyle, halkın herhangi bir ihtiyacının gidermek üzere dinî, hayrî ve içtimâî bir gayeye müebbeden tahsis ederse, malını vakfetmiş, yani bir vakıf müessesesi kurmuş olur¹³⁸.

Devlet eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetleri gibi bazı hayır amaçlı kamu hizmetlerinin finansmanı için, devlete ait bir arazinin, kuru mülkiyeti (rekabe) yine devlette kalmak şartıyla, gelirinin vakfa tahsisi ile karşılamaktaydı.¹³⁹ Vakıflar iktisadi hayatın canlı tutulması için ulaşım sisteminin emniyet altına alınmasında aktif rol almışlardır. Bu amaçla nehirler üzerinde köprü inşa edilmiş ve köprü yapım ve onarımında çalışanlar da bazı vergilerden muaf tutulmuşlardı¹⁴⁰. Aynı zamanda özgün bir Osmanlı kurumu olan imarethaneler de bu bağlamda Müslüman toplumun, din ve eğitim alanında her türlü maddi ve manevi ihtiyacının yanı sıra su ve yemek ihtiyacını karşılayarak zamanla tam teşekkülü nahiyelere dönüşen yerleşim merkezleri oldular¹⁴¹.

¹³⁵ MD, XXX, s.325, hk.757.

¹³⁶ MD, XXX, s.339, hk.795.

¹³⁷ MD, XXX, s.252, hk.590; s.299, hk.692.

¹³⁸ Bahaeddin Yediyıldız, "Osmanlı Döneminde Türk Vakıfları ya da Türk Hayrat Sistemi", *Osmanlı-5/Toplum*, (Edt. Güler Eren), Ankara, 1999, s.17.

¹³⁹ Ahmet Akgündüz, "Osmanlı Hukukunda Vakıflar, Hükümleri ve Çeşitleri", *Türkler*, (Edt: Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), C.X, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.558; MD, XXX, s.249, hk.585; s.271, hk.628; s.260, hk.606; s.349, hk.822.

¹⁴⁰ Nazif Öztürk, "Osmanlı Döneminde Vakıflar", *Türkler*, (Edt: Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), C.X, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.444; MD, XXX, s.267, hk.621.

¹⁴¹ Amy Singer, "İmarethaneler" *Türkler*, C.X, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 483; MD, XXX, s.258, hk.603.

1.5.4. İstanbul'un Et İaşesinin Temin Edilmesi

Devlet'in yönetim merkezi olması, mevcut kalabalık bir askeri ordu beslemesi, 15 ve 16. yüzyıllardaki büyük nüfus yapısı ile dikkatleri üzerine celbetmiş olan İstanbul'un, temelde ekmek ve et iaşesi ile diğer bazı gıda maddelerinin tedariki önemli meseleler olarak görülmüştür¹⁴².

16.Yüzyılın ikinci yarısında, İstanbul'un et gereksiniminin karşılanmasındaki sorunların özellikle ağır olduğu anlaşılmaktadır. Merkezi idarenin bu duruma tepkisi, başkente canlı hayvan getirmekle sorumlu varlıklı kişiler olan celepler üzerindeki denetimin artırılması oldu. Balkan vilayetlerinin çoğunda koyun kesilmesi yasaklandı; bu yörelerdeki halkın keçi etiyle yetinmesi bildirildi¹⁴³.

Osmanlı Devleti'nde, et iaşesinin tedarik edilmesi celep ve kasap gibi iki önemli kurumla sağlanırdı. Temel saiki başkentin istikrarlı ve düşük et arzı çabasına dayanan celebkeşan sisteminde hedeflenen amaç, et arzını garanti altına almak ve fiyatların, nüfusun ekonomik gücünü aşmayacak bir düzeyde kalmasını sağlamaktı. Belirli miktarda koyunu İstanbul'a getirmekle mükellef olan celebkeş, hizmetleri karşılığında tüm olağanüstü vergilerden ve devlete yönelik hizmet şekillerinden muaf tutuluyorlardı¹⁴⁴.

İstanbul'un et iaşesi tedarikinde önemli bir diğer kurum olan kasaplığın, üzerinde çalışılan bazı belgelerden de genel olarak bu işe kadir *maldar ve mütemevvil* kimseler olması gerektiği belirtilmiştir¹⁴⁵. Müslümanların yanı sıra bazı zimmîlerin de kasaplık hizmetinde bulundukları bildirilmektedir¹⁴⁶. Bunlardan başka zulüm ve teaddi faaliyetlerinde bulunan bazı kişilere de bir ceza-i müeyyide olarak kasap veya celep hizmetinde bulunmaları emredilmiştir¹⁴⁷. Celeplerin İstanbul'a getirip sattıkları koyunlar, piyasa fiyatlarının altından satıldıkları ve aradaki fark celepler tarafından karşılandığından, bu haliyle sermaye birikiminin önüne geçmek cihetiyle bir tür cezalandırma yöntemlerindendi¹⁴⁸.

¹⁴² Ahmet Uzun, "Osmanlı'da Şehir Ekonomisi ve İaşe", *TALİD*, C.3, S.6, 2005, s.212; Mehmet Sait Türkhan, *18. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul'un Et İaşesinin Temini: Hassa Kasabbaşı Kurumu*, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisan Tezi), İstanbul, 2006, s.35.

¹⁴³ Suraiya Faroqhi, *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, (Çev: Neyyir Kalycioğlu), İstanbul, 2004, s.271.

¹⁴⁴ A. Uzun, "Osmanlı'da Şehir Ekonomisi ve İaşe", s.227.

¹⁴⁵ MD, XXX, s.273, hk.635; s.285, hk.661; s.331, hk.745; s.334, hk.783.

¹⁴⁶ MD, XXX, s.307, hk.709; s.334, hk.782.

¹⁴⁷ MD, XXX, s.294, hk.680; s.313, hk.724.

¹⁴⁸ M.Sait. Türkhan, *18. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul'un Et İaşesinin Temini: Hassa Kasabbaşı Kurumu*, s.36.

Başkent'in et ihtiyacına *müzayaka* kavramı ile açıklık getirilirken, et ihtiyacının karşılanması gereği hususu da emr-i hümayunlar ile ilgili mahallere bildirilmekteydi.¹⁴⁹ İstanbul'a gelecek etin türü daha ziyade koyun olarak tercih edildiği belgelerden anlaşılmaktadır¹⁵⁰. Fakat 16. Yüzyılda hayvancılığın yaşadığı kriz nedeniyle zaman zaman sığır ve keçilerinde tükendiği durumlar olmuştur¹⁵¹.

İstanbul'un et iâşesi birden fazla noktadan temin edilebilmektedir. Fakat bu noktalar içerisinde İstanbul'a etin daha çok Rumeli taraflarından geldiği hususu, çalışmaya konu olan deferdeki belgelerden de anlaşılmaktadır.¹⁵² Bundan başka et iâşesinin, Eflak ve Boğdan¹⁵³ Diyarbakır¹⁵⁴, Erzurum'daki yörükân ve tüccâr taifelerinden,¹⁵⁵ Maraş, Halep¹⁵⁶ ve Yukarı Canib (Mezopotamya ve İran Çevresi) gibi değişik coğrafyalardan da karşılandığı olmuştur.

1.5.5. Diğer Meseleler

30 Numaralı Mühimme defteri, ihtiva ettiği birbirinden farklı zengin konuları itibarıyla Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal, ekonomik ve askeri mahiyette birçok alanındaki yapısı hakkında geniş bilgiler sunmaktadır. Defterin önemli konularından olan eşkıyalık olayları başta olmak üzere İstanbul'un et iâşesi, kale yapımı ve onarımı ile ekonomik faaliyetlerden müteşekkil konulardan sonra daha nadir söz konusu edilen kısımlar burada değerlendirilecektir.

Askeri, malî ve toplumsal tedârikî sağlama konusunda, Osmanlı Devleti'nde önemli ekonomik ve işlevsel bir alana sahip olan madenler, günlük imalata ve özellikle Osmanlı ordusunun donanımını yürüten tophane, cebehane ve baruthanelerde mühim yer kaplamaktaydılar¹⁵⁷. Osmanlı Devleti, geniş bir coğrafyaya hâkimiyet kurmuş olması nedeniyle bu durum kendisini maden çeşitliliğinde de göstermekteydi. Balkanlarda Samakov, Sidrekapısı, Rudnik ve Kratova; Anadolu'da Küre, Bilecik, Kiği, Keban ve Ergani gibi madenler askeri tedarikin büyük ölçüde temin edildiği alanlardır¹⁵⁸.

¹⁴⁹ MD, XXX, s.255, hk.597; s.260, hk.607; s.277, hk.646.

¹⁵⁰ MD, XXX, s.257, hk.601; s.269, hk.625, 626; s.277, hk.646; s.284, hk.660; s.340, hk.796.

¹⁵¹ S. Faroqhi, *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*, s.275; MD, XXX, s.260, hk.607; s.332, hk.778.

¹⁵² MD, XXX, s.260, hk.607; s.269, hk.625, 626; s.277, hk.646; s.340, hk.796.

¹⁵³ MD, XXX, s.332, hk.778.

¹⁵⁴ MD, XXX, s.257, hk.601.

¹⁵⁵ MD, XXX, s.255, hk.598.

¹⁵⁶ MD, XXX, s.257, hk.601; s.277, hk.646.

¹⁵⁷ Mustafa Altunbay, "Klasik Dönemde Osmanlı'da Madencilik", *Türkler*, C.X, Yeni Türkiye Yayınları, (Edt: Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Ankara, 2002, s.793.

¹⁵⁸ M.Altunbay, "Klasik Dönemde Osmanlı'da Madencilik", *Türkler*, C.X, s.796.

Çalışma içerisinde karşılaşılan maden çeşitleri ve madenlerin çıkarıldıkları yerlere dikkat çekmek gerekirse, Bilecik'te¹⁵⁹ top yuvallağı¹⁶⁰; Uşak¹⁶¹, Kıbrıs¹⁶² ve Alaniyye'de¹⁶³, güherçile¹⁶⁴; Diyarbakır¹⁶⁵ ve Van'da¹⁶⁶ fındık¹⁶⁷, Kastamonu'da¹⁶⁸ demir ve Samakov'da da yükseri gibi Osmanlı Devleti için önemli olanların bir kısmını 30 Numaralı Mühimme Defteri içerisinde görmekteyiz.

Bir başka konu, sosyal ve ekonomik tarih açısından önemli bir yere sahip olan terekelerdir. Bu kayıtlardan; ölen kişinin iktisadi durumunu, sahip olduğu mal varlığını, bu mal varlığının maddi değerini, borcunu, alacağını, aile üyelerini ve mirasın nasıl taksim edildiği gibi konuları etraflıca öğrenmek mümkündür¹⁶⁹. Üzerinde çalışılan belgelerden birkaç özel örnek vermek gerekirse; Eski Kiğı beyinin Amasya'ya giderken vefat ettiği ve bu sebeple mezkûrdan kalan muhalefatının¹⁷⁰ ne ise bildirilmesi istenmiştir.¹⁷¹ Yine Arapkir sancakbeyi olan Sinan Bey'in de vefat ettikten sonra muhalefatının beytülmale ait olduğu bildirilmektedir¹⁷². Bunlardan başka Gelibolu ve Kavak kadılarına hitaben gönderilen bir hükümde ise Karlılı sancakbeyi iken vefat eden Mahmudşah Bey'in muhalefatından kalan on bir atın ile sekiz aylık ulufesinin, kızı olan Kümürhan'a teslim edilmesi buyrulmuştur¹⁷³.

Osmanlı idaresinin İslam dünyasındaki itibarı bakımından hac ibadetinin güvenli bir şekilde yerine getirilebilmesi oldukça mühim bir meseleydi. En az onun kadar önemli olan diğer bir husus hac yolu üzerinde bulunan yerlerde ve bizzat kutsal mekânlarda yerleşen ya da hac yolculuğu esnasında oradan geçecek olan hacıların ihtiyaçlarının

¹⁵⁹ MD, XXX, s.266, hk.620; s.363, hk.858.

¹⁶⁰ Yuvarlak: Eski Devirde Topların attığı taştan veya demirden mermi. Daha sonra yalnız demirden imal olunmuşlardır. M. Ali. Ünal, *Osmanlı Tarihi Sözlüğü*, s.739.

¹⁶¹ MD, XXX, s.267, hk.622.

¹⁶² MD, XXX, s.302, hk.698.

¹⁶³ MD, XXX, s.343, hk.807.

¹⁶⁴ Güherçile: Barut yapımında kullanılan maddelerden biri; potasyum nitrat. M. Ali Ünal, *Osmanlı Tarihi Sözlüğü*, s.275.

¹⁶⁵ MD, XXX, s.272, hk.632.

¹⁶⁶ MD, XXX, s.353, hk.832.

¹⁶⁷ Fındık(Fınduk): Eski yivsiz tüfeklerin mermilerine verilen isim. M. Ali Ünal, *Osmanlı Tarihi Sözlüğü*, s.252.

¹⁶⁸ MD, XXX, s.292, hk.675.

¹⁶⁹ Orhan Kılıç, "Harputlu Hacı Osman'ın 1725 Tarihli Terekesi ve Düşündürdükleri", *Turkish Studies*, Volume 2/1, Winter, 2007, s.17-18.

¹⁷⁰ Muhalefat: Osmanlı miras hukukunda ölen kişilerin geride bıraktığı mallar. Para, eşya, mal, nev'inden terk ettiği her şey muhalefat sayılırdı. M. Ali. Ünal, *Osmanlı Tarihi Sözlüğü*, s.485; M. Zeki. Pakalın, *Osmanlı Tarih Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü-2*, s.564.

¹⁷¹ MD, XXX, s.318, hk.735.

¹⁷² MD, XXX, s.305, hk.705.

¹⁷³ MD, XXX, s.294, hk.681.

temini hususuydu¹⁷⁴. Devletin aynı şekilde bu itibarı açısından bir diğer önemli husus da bazı türbe-i şerifleri koruduğu ve ihtiyaç hâsıl oldukça onarım faaliyetlerini de üstlenmekte olduğu hususu, okuduğumuz belgelerden anlaşılmaktadır¹⁷⁵.

30 Numaralı Mühimme Defteri'nde devletlerarası münasebetleri içeren hükümler de bulunmaktadır. Dönemin diplomatik belgelerinde *Beç* ya da *Nemçe* olarak ifade edilen Avusturya ile Osmanlı Devleti arasında olan antlaşmalara karşılıklı uyulması gereği bildirilmiş. Ayrıca Osmanlı Devleti'ne ödenecek verginin vaktinde ödenmesi¹⁷⁶ ve Beç taraflarına gönderilen casusların edindikleri ahvalın bildirilmesi istenmiştir¹⁷⁷. Yine belgelerde *Yukaru Canib* olarak zikredilen İran'dan casusların edindikleri haberlerin merkeze bildirilmesi de emredilmiştir¹⁷⁸.

Çalışmaya konu olan defterde, siyasi, sosyal ve iktisadî konulardan başka bir takım tayin ve tevcih meselelerinden oluşan idarî konular da mevcuttur¹⁷⁹. Bu konular, bir kısım tahrir işlemleri, sancakbeyi ve beylerbeyi atamaları ile çavuşluk, kethüdalık ve azebler ağalığı gibi birtakım mansıblardan oluşmaktadır.

¹⁷⁴ Z. Karademir, *İmparatorluğun Açlıkla İmtihanı Osmanlı İmparatorluğunda Kıtılıklar(1560-1660)*, s.330; MD, XXX, s.275, hk.639; s.325, hk.756; s.299, hk.691.

¹⁷⁵ MD, XXX, s.347, hk.817; s.356, hk.840.

¹⁷⁶ MD, XXX, s.342, hk.803.

¹⁷⁷ MD, XXX, s.303, hk.700.

¹⁷⁸ MD, XXX, s.262, hk.610, 611.

¹⁷⁹ Bir bütün olarak bkz. MD, XXX, s. 277, hk.644; s.290, hk.671; s.304, hk.702, hk.703; s.306, hk.706; s.314, hk. 728; s.318, hk.735; s.325, hk.754; s.330, hk.769, hk.770, hk.771; s.339, hk.793.

TABLOLAR

Tablo 1. Deftere Göre Divân-ı Humayûn'un Toplandığı Tarihler ve Divanda Kaydedilen Hüküm Sayısı

Deftere Göre Divân-ı Hümâyûn'un Toplandığı Tarihler	Kaydedilen Hüküm Sayısı	%
19 Rebi'ü'l-evvel 985 (6 Haziran 1577) ¹⁸⁰	(27+9)=(36)	2.70
27 Rebi'ü'l-evvel 985 (14 Haziran 1577)	11	3.30
28 Rebi'ü'l-evvel 985 (15 Haziran 1577)	65	19.51
5 Rebi'ü'l-âhir 985 (22 Haziran 1577)	18	5.40
8 Rebi'ü'l-âhir 985 (25 Haziran 1577) ¹⁸¹	16+14+34=64	19.21
12 Rebi'ü'l-âhir 985 (29 Haziran 1577)	15	4.50
13 Rebi'ü'l-âhir 985 (30 Haziran 1577)	12	3.60
15 Rebi'ü'l-âhir 985 (2 Temmuz 1577) ¹⁸²	13+12=25	7.50
14 Rebi'ü'l-âhir 985 (1 Temmuz 1577)	10	3
18 Rebi'ü'l-âhir 985 (5 Temmuz 1577)	13	3.90
21 Rebi'ü'l-âhir 985 (8 Temmuz 1577)	43	12.91
21 Muharrem 985 (10 Nisan 1577) ¹⁸³	48	14.41
Toplam hüküm sayısı ve yüzdesi	333	100

Bu tabloya göre, divân 12 farklı günde toplanmış ve toplam 333 hüküm kaydedilmiştir. Defterdeki hükümlerin en fazla kaydedildiği gün 28 Ra 985 (15 Haziran 1577) tarihidir. Bu tarihte toplam 65 konu kaydedilmiştir. En az konunun kaydedildiği tarih ise 14 Rebi'ü'l-âhir 985 (1 Temmuz 1577)'dir. Kaydedilen konu sayısı 10'dur. Bizim incelediğimiz kısmın ilk hükümlerine ait tarih başka bir araştırmacının çalışma konusudur.

Defterin başındaki 9 hükmün tarihi 19 Rebi'ü'l-evvel 985 (6 Haziran 1577)'dir. Bu tarihe ait 36 hüküm vardır. 27 tanesi başka bir araştırmacının tez konusudur. O nedenle tabloya eklenmiş ancak değerlendirmeye alınmamıştır.

Divanın toplanma tarihleri genellikle sırayla kaydedilmiştir. Sadece 15 Rebi'ü'l-âhir 985 (2 Temmuz 1577) tarihi defterde 2 defa yazılmıştır. İlk kayıttan sonra 14 Rebi'ü'l-âhir 985 (1 Temmuz 1577) tarihi vardır. Sonrasında tekrar 15 Rebi'ü'l-âhir 985 (2 Temmuz 1577) tarihi

¹⁸⁰ Tarih, tezin bana ait olan kısmında değildir. Ancak tarih 19 Rebi'ü'l-evvel 985 (6 Haziran 1577)'dir. Ve bu tarihte toplam 36 hüküm kaydedilmiştir. Bizim çalışmamız bu hükümlerin 9 tanesini kapsamaktadır.

¹⁸¹ Bu tarih defterde ardarda 3 defa yazılmıştır. Toplam bu tarihte görüşülen hüküm sayısı 64'dür.

¹⁸² Bu tarih defterde 2 defa yazılmıştır. İlk kayıttan sonra 14 Rebi'ü'l-âhir 985 (1 Temmuz 1577) tarihi vardır. Sonrasında tekrar 15 Rebi'ü'l-âhir 985 (2 Temmuz 1577) tarihi yazılmıştır.

¹⁸³ Tamamı ulak hükümlerinden oluşmaktadır.

yazılmıştır. Bunun hükümler kaydedilirken yanlışlıkla yapıldığını düşünmekteyiz. Ulak hükümleri de defterin en sonuna yazılmıştır. Bunlara ait olan tarih 21 Muharrem 985 (10 Nisan 1577)'dir.

Tablo 2. Defterdeki Bazı Atamalar

Görevin Türü	Verilen Kişi	Açıklama	Tarih	Hk. no
Trablusgarb beylerbeyliği	Hassa çakırcıları başı Hasan'a		1(gurre), R, 985	644
İskenderiye sancağı	Hammar Kalesi Azebler ağası Mehmed'e	İki yüz bin akçe		671
Azebler ağalığı	Hammar azebler kethüdası Veli'ye			
Kethüdalık	Basra çavuşlarından Pevane'ye			
Zulkadriye beylerbeyliği	Sabıka Şam beylerbeyliği Derviş'e		7, R, 985	702 703 728
Eski Musul Sancağı	Ümera-i ekraddan Şah Ali'ye			706
Çavuşluk	Mehmed Çavuş'a			722
Amasya sancakbeği	Eski Kiğı sancakbeği'ne	Sancağa giderken yolda vefat etmiştir.		735
Habeş beylerbeyliği	Ahmed'e		8,R, 985	754
Cerbe sancağı		Beş yüz bin akçe	14, R, 985	755
Kuds-i Şerif sancağı	Mısır beğlerinden Mahmud'a		13, R, 985	769
Nablus sancağı	Daha önce Akçakal'a sancakbeyi Kırk Ahmed'e			770
Humus sancağı	Mısır umerasından Kırk Hamza'ya			771
Humus sancağı	Mısır beylerinden Ömer Bey'e	Lûtuft, ihsan	14, R, 985	793
Kuds-i Şerif sancâğı	Mısır beylerinden Mahmud'a			

Defterde atamalar ile ilgili toplam 14 hüküm bulunmaktadır. Bu hükümlerden 3'ü beylerbeyi ataması, 8'i de sancakbeyi atamasıdır. Bunların dışında defterde 1 adet azebler ağalığı, 1 adet çavuşluk ve 1 adet de kethüdalık ile ilgili mansıb tevcihleri hükümleri bulunmaktadır.

Tablo 3. Defterin İhtiva Ettiği Konular ve Bu Konuların Hükümlere Göre Dağılımı

Hüküm Konusu	Hüküm Numaraları	Toplam Hüküm Sayısı	Yüzde %
<i>Eşkıyalık Faaliyetleri ve Eşkıyalığa Karşı Alınan Tedbirler</i>	582,583,585,587,591,592,594,596,599,600,606,608, 613,614,615,616,617,618,624,627,629,630,637,640, 641,649,652,653,654,656,657,658,659,662,664,665, 666,669,676,678,679,680,684,685,689,690,696,704, 706,707,710,714,715,716,718,719,720,721,723,724, 725,726,727,728,730,736,737,738,743,747,749,750, 753,764,765,766,768,775,776,779,781,787,789,791, 792,797,798,804,805,806,808,811,814,815,816,818, 819,821,822,823,827,828,829,835,836,837,839,841, 847,850,852,853,855,857,859,861,863.	117	%35.13
<i>Kale ve İmar Faaliyetleri</i>	590,593,604,605,609,621,623,634,636,643,648,650, 663,667,668,692,731,732,751,752,758,759,760,761, 767,773,780,788,790,800,817,838,840,854.	34	%10.21
<i>Sosyal ve Ekonomik Faaliyetler¹⁸⁴</i>	584,595,597,602,603,612,619,620,622,628,631,632, 633,638,639,647,655,670,675,681,682,683,686,688, 691,694,695,697,698,699,701,705,708,712,713,717, 733,734,735,739,740,741,744,746,756,757,762,774, 786,794,801,802,807,809,810,813,820,825,826,831, 832,834,846,851,856,858,860,862,864,866.	70	%21.02
<i>İstanbul'un Et İaşesinin Temin Edilmesi, Celeb ve Kasaplık Hizmeti</i>	598,601,607,625,626,635,646,651,660,661,687,693, 709,711,742,745,778,782,783,796,830.	21	%6.30
<i>İdari ve Siyasi Konular¹⁸⁵</i>	586,588,589,610,611,642,644,645,671,672,673, 674,677,700,702,703,722,729,748,754,755,763,769, 770,771,772,777,784,785,793,795,799,803,812,824, 833,842,843,844,845,848,849,865.	43	%12.91
<i>Ulak Hükümleri</i>	867- 914	48	%14.41
<i>Toplam Hüküm</i>	582-914	333	%100

Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere, çalışmada incelenen toplam hüküm sayısı 333'tür. Bu hükümlerin 117 tanesi *eşkıyalık faaliyetleri ve eşkıyalığa karşı alınan*

¹⁸⁴ Devlet gelirleri, madencilik, hac vazifesini yapacak hacılara gerekli ihtiyaçlarının temin edilmesi ve terekeler gibi konulardan oluşmaktadır.

¹⁸⁵ Bir kısım tahrir işlemleri, sancakbeyi ve beylerbeyi atamaları ile devletlerarası münasebetleri ihtiva eden konuları içermektedir.

tedbirler ile ilgilidir. Bu da defterin yaklaşık %35’lik kısmına tekabül etmektedir. Toplam 20 hükümden oluşan *İstanbul’un et iaşesinin temin edilmesi, celeb ve kasaplık hizmeti* ile ilgili hükümlerin de hazırlanan çalışma içerisinde en az yer işgal eden konu olup yaklaşık % 6’lık bir yer işgal etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TRANSKRİPSİYON VE HÜKÜM ÖZETLERİ

[s.248]

582 *Larende’de fesat üzere olan suhte taifesine karşı, sancağın züema, erbab-ı tumar, kapıkulları ve il erlerinin kalkıp mezbur taifenin üzerine gitmelerine dair.*

Karaman defterleri kethüdâsı Ahmed’e hüküm ki:

Hâlâ mektûb gönderüb Larende semtlerinde ba’zı sûhte tâ’ifesi cem’ olub fesâd etmek ihtimâl olunduğın bildirmişsin imdi Karaman beğlerbeği henüz varıncaya değin vilâyetin hıfz ve hirâseti mütemekkin uhdeler lazımdır **buyurdum ki:**

Varıcak bu bâbda mukayyed olub tîmâr defterdârı ve sâir etrâfında olan kimseler kullarıyla ve zü’emâ ve erbâb-ı tîmâr ve kapum kulları ve il eri ile haberleşüb dahi ne mahalde sûhte tâ’ifesi hüsn-i tedbir ve tedârikle üzerlerine varub cem’iyetlerin dağıdub anın gibi fesâd ve şenâ’ate mübâşeret idenleri ele götürüb dahî fesâd ve şenâ’ati sabit ve zâhir olanlara mecâl vermeyüb şer’le lâzım gelani icrâ idüb yerine koyasın vilâyetin hıfz ve hirâsetinde ve ehl-i fesâdın def’ ve ref’i husûsunda envâ’-i ikdâm ve ihtîâmam idesin.

Şam beğlerbeği kapu kethüdâsı Mehmed Çavuş’a virüb.

583 *Karaman etrafında toplanan suhte taifesi var ise züema, erbab-ı tumar, kapıkulları ve il erleri müşavere edip, suhtelerin üzerlerine gitmeleri hakkında.*

Karaman tîmârları defterdârına hüküm ki:

Hâlâ Karaman defteri kethüdâsı Ahmed mektûb gönderüb etrafında sûhte tâ’ifesinin her kim olduğun bildirmegin ol bâbda beğlerbeği varınca etrâf ve cevânibde ehl-i fesâddan hıfz ve hirâset itmekçün kendüye hükm-i hümayunum gönderilmiştir **buyurdumki:**

Varıcâk müşârün ileyle haberleşüb dahî fi’l-vaki’ sûhte tâ’fesinin cem’iyeti var ise etrafda olan âdemler ve zü’emâ ve erbâb-ı tîmâr ve kapum kulları ve il erleri ile müşâvere idüb dahi hüsn-i tedbir ve tedârikle üzerlerine varub vâki’ olan cem’iyetleri dağıdub anın gibi fesâda mübâşeret idenleri ele götürüb şer’le haklarından gelmek bâbında ikdâm ve ihtimâm idesin.

Bu dahî

584 Mir-i kurşun yüklü batan geminin içindeki kurşunun çıkarılıp, iki pare yerli kile de üzerine eklenip Südde-i Sa'âdet'te gönderilmesi

Ağrıboz beğine hüküm ki:

İskenderiye kâdısı ve dizdârı mektûb gönderüb Memi Reis yeddinden emr-i şerif vârid olub bundan akdem kal'a-i mezbûre kurbunda bir gemi ile mîrî kurşun gark olub mümkün olanı çıkardub der-mahzen eyleyesin deyü fermân olunmağın iki pare yerlü kile üzerine varılıb mümkün olanı çıkub der-mahzen olmağa kabilinden olmayub gemiler için memhur esbâbın durur deyü bildirmişsin eyle olsa zikrolunan kurşun Âsitâne-i Sa'âdetime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta emrüm mûcebince zikrolunan kurşunu gemilere tahmîl idüb Âsitâne-i Sa'âdet'üme götüresin ve kaç kantar kurşun ihraç olunub gönderildiğün yazub bildirsin.

Divanda masâlih başına virüb. Fi, 17, S(afer), sene: (98)5 (6 Mayıs 1577)

[249]

585 Konya'da sakin olan Boyacı oğlu Yakub Çavuş'un, vakıf malı olup ve re'ayanın üzerinde tasarruf ettiği toprakları onlardan zorla aldığı, halka türlü zulm ve haksızlıklar ettiğinden bu durumun şer'le teftiş edilmesine dair

Karaman beglerbeği(ne) Niğde ve Akşehir ve Turgud ve Bayburd kâdılarına hüküm ki:

Nefs-i Konya'da sâkin olan müfettiş ve müderrisin ve meşâyih ve a'yan-ı vilayet Südde-i Sa'âdet'ime muhızır gönderüb haliyâ Dergâh-ı Mu'allâm çavuşundan nefsi Konya'da sâkin olan Boyacı oğlu Ya'kub Çavuş için ziyâde zâlim olub ulemâ ve sulehâ ve sadât ve sâir fukaraya envâ'-i te'âddiler idüb ve hisar gedüğüne konulan bir âdeminin tîmârında hizmet zamanında ve re'ayanın üzerine varub tîmâr-ı mezbûrun öşri merhûm Celâleddin-i Kuddisi serrahunun vakfı ve sâlâriyyesi sahib-i tîmârın iki mezkûr çavuş sâlâriyyeye kanâ'at itmeyüb cebren öşri dahî almak istedükde medrese-i merkûme müderrisi Seyyid Hayreddin vakfa neçün gadr idersin senin hakkın değildir deyü tenbih etdikte haşa bre kelb ve bre mel'un sen benim tîmârım kethudası mı oldun deyü itâle idüb ve dest-dırâz-ı itânın berâtla şeyh ve türbe-i Celâli kurbünde vâki' olan câmi'-i şerifde va'z ve nâsih olan Seyyid Hayreddin vâkfın yirlerin izn-i şer'le müslümanlara icâyeye virüb tasarruf iderlerken mezkûr Ya'kub Çavuş müslümanların ellerinden alub kendüsi zirâ'at itdirüb mahsûle kaldırub vakf cânibine nesne virmeyüb mezkûr Şeyh Hayreddin vakf cânibinden öşr taleb itdüğüçün bre Arab ve bre evzân benim gibi kimesneden sen mi

kaldun öşr alacak deyü arza müte'allik şer'e muhâlif itâle ve şetm eyleyüb ve şer'e da'vet olundukda itâ'at itmeyüb ve hâkimin hükmüne râzî olmayub ve nice müslümanların yirlerin cebren ellerinden alub ve Hocâ Fakih Sultan evkâfının toprağında dahî zirâ'at idüb sâîr müslümanların vakfa âid olan vormeyüb şehzâdelere mahsûs olan çim bahçesinin divarların yıkub ve eşcâr-ı müsmîresin kesüb ve mermer taşların ve demür pencereleri çıkarub evine iletüb ve içine hâsıl eküb davarların salub harâb eyleyüb ve derzilere fistân dikdirüb bir akçe ücret vormeyüb ve bazâristan halkından istediği metâ'ı alub akçesin vormeyüb ve İbrahim nâm kimesnenin dahî tasarrufunda olan icâresin icrâ itdüğü vakf yiri cebren elinden alub kendüsi tasarruf eyleyüb şer'le da'vet itdüğüçün sakâlına yapışub yüzüne tükürüb ağzına ve yüzüne şetm idüb ve Seydi Ahmed nâm sipâhinin bir çift kuzusun ve bir koyunun alub ve kendüsin muhkem darb idüb evinde on beş gün hilâf-ı şer'-i şerif habs idüb ba'zı berâtın alub varub mir-i mirân sâbık Mahmud dâme ikbâluhûya mektûb itdükde mezkûr çavuşa getürdüb aynı ile ikisi alıvirüb Altuntaş Medrese evkâfının toprağında zirâ'at iden re'âyânın cebren ellerinden yirlerin alub kendüsi zirâ'at itdirüb medrese-i mezbûre müderrisi öşr taleb etdikde bre kafir bre zenne yer-i terk deyü itâle idüb ve bezzaz [250] Hacı Hüdavirdi'nin bin yedi yüz akçe esbâbın alub akçesin taleb itdükde vormeyüb şer'e da'vet itdükde ağzına ve avretine şetm idüb ve iki bin baş üç re's merkebin cebren alub müslümanlar neçün zülm idüb neye sâhiblerine virdükleri için müslümânların ağzına dâîmâ fena şetm idüb ve Ertaş Kapucusu Sefer nâm kimesneye gice ile varub hisar kapusın açıvir diyüb başına birkaç yüz tokmak urub ağzından ve yüzünden kân gelüb ol darbden fevt olub ve bir süri koyunun ve bir çift öküzlerin müslümanların bağ ve bağçesi arasına salıvirüb yedirüb ecnebi hizb-i fukarâya külli zararı olub men' ile memnu' olmayub ve bir bostan ekdirüb kendü bostândasu aramak için kurbunda olanların bostânların bulub hayf itdükde ve cem'-i ehl-i merkûmun istedikleri metâ'ları zulmen alub nesne vormeyüb umûmen Konya halkı zulmünden acizler oldukların i'lâm itdükleri ecilden mezbûrun mezâlim ve mehâyifi mahâllinde şer'le teftiş olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda mezkûr Ya'kub Çavuş muhızırda mestûr olunduğı üzre da'va-yı hakk idenler ile meclis-i şer'a berâber idüb bir def'a şer'le fasl olunmayub üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen kazıyyelerin muktezâ-i şer' üzre dikkât ve ihtimâmla teftiş ve tefahhus idüb göresin fi'l-vâki' mezbûr çavuşun müslümânlara ol vechle zülm ve te'addisi dîn ve diyânetlerine müte'allik olan ihânet ve fukarâdan hilâf-ı şer' ve kânûn ol vechle yirler ve mülkler ve esbâb ve davar ve sâîr metâ' alduğı bi-hasebi'ş-şer' sâbit ve zâhir olursa şer'le

sübût bulan hukûkî ashâbına hükm idüb alıvirdikden sonra çavuş-ı mezbûrun üzerine ne makûle mevâd sâbit olur ne mikdâr kimesnenin hakkı alıvirildüğün mufasssal yazub arz eylesin hîn-i teftîşde hakk üzre olub tezvîr ve telbisden ve şuhûd-ı zûrdan hazer idüb hilâf-ı vâkî' kazıyye arz olmakdan ihtirâz idesin.

Muhzır sunan kimesnelere virüb. Fi, 7, R[ebi'ü'l-evvel], sene: [98]5 (25 Mayıs 1577)

586 Cülûs-ı Humâyûn münasebetiyle Kıbrıs'a müteallik tamarları üzerinde bulunan züema, sipahi ve erbab-ı tamarların bulundukları sancak ve karye ile tahrir olunup bu tahrir defterinin İstanbul'a gönderilmesine dair.

Kıbrıs beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ ramazanü'l-mübarekenin sekizinci gününde vâkî' olan cülûs-ı humâyûnum içinde tîmârları üzerinde bulunan sipahilerin defterin henüz gelmemegin **buyurdum ki:**

Vusul buldukta cülûs-ı humâyûnum tarihinde Kıbrıs'a müte'allik sancaklarda olan zü'âmâ ve erbâb-ı tîmârı sancakları ve baş karyeleri ve yazularıyla defter eyleyüb mühürleyüb bir kimesneye koyub gönderesin.

Kethudası merdaneye virüb. Fi, 8, R[ebi'ü'l-evvel], sene:985(26 Mayıs 1577)

[251]

587 Gazze Beyi Ahmed'in kardeşi Hüseyin ile İbrahim ve Mehmed'in ellerinde bulunan altınlarının bir sebeple subaşı tarafından onlardan alındığı ve Gazze Beği'nin de subaşı tarafından şiddette maruz kaldığı hususunun teftiş edilmesi hakkında

Şam beğlerbeğisine hüküm ki Gazze kâdısına hüküm ki:

'Abid nâm kimesne ruk'a sunub bi'l-fi'il Gazze beği olan Ahmed için mezkûrun karındaşı Hüseyin ve İbrahim bin Ali ve Mehmed bin Bekir nam kimesneleri bender-i yabanda dört yüz altın bulmuşszdur deyü mezkûrları habs idüb yolda ve mütemekkin ilinde ikrâr idek deyü muhkem işkence ve azâb itmekte bulduk deyü ikrâr eyledüklerinde karındaşım olan mezkûr Hüseyin'e kefil olub habsden çıkardım gice olmağla havfindan firâr itmekle beni tutub işte karındaşının yanında bulduğu altını getür deyü subaşı eline virüb bana beş gün işkence ve azâb eyleyüb ağır edâ bir şiddet-i azabdan tâkatım zahire olmağın altmış altın benden ve mezkûran İbrahim ve Mehmed'den dahi altmışar altınların alub ve cem'i esbâb ve emlâkımız bel' idüb ve bi'l-cümle mülkümüz alub bize

fevka'l-had zûlm ve te'addi eylemişdir deyü bildürmegin müşârün ileyhın ahvâli şer'le teftiş olunub arz olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu husûs bundan akdem ber-vech-i şer'le vasıl olmuş olmayub üzerinden on beş yıl mürur itmiş da'va değil müşârün ileyh da'vayı hakk idenler ile meclis-i şer'de beraber idüb tamâm-ı hakk üzere teftiş ve tefahhus idüb göresin fi'l-vâki' vech arz olunduğu gibi ise ki bi-hasebi's şer' sabit ve zâhir olsa şer'le sabit olan hukûkî ashâbına alıvirildükden sonra üzerine ne makûle mevâd sabit olsa alub bu makûle kimesnenin hakkı alıvirildükde ale'l-esâmi mufassal yazub arz eylesin hîn-i teftîşde temâmı hak üzere olub ahz ve celb olmağla âher tarafına meyl ve muhâbâdan hazer idesin.

Ruk'a sunan 'Arab'a virüb. Fi, 3, R[ebî'u-evvel], sene:[985] (21 Mayıs 1577)

588 Yanova kazasına tabi bazı nahiyelerde tasarrufu sipahi elinde bulunan tımarın, Erdel Voyvodasının hangi suretle “bizim mülkümüzdür” diyerek kendi sınırına dahil ettiği hususu

Temeşvar ve Yanova kâdîlarına hüküm ki:

Yanova kazasına tâbi' Pankota ve Yanova ve Bilagos(?) ve Despe ve Seçen(?) nahiyelerinde tîmâra mutasarrıf olan sipâh tâ'ifesi arz-ı hâl sunub zikrolunan nahiyelerde berât-ı hümayunla mutasarrıf oldukları tîmârları karyelerine Erdel voyvodası tarafından dâ'imâ dahl olunub bizüm mülk yerlerümüzdendir deyü öşr ve rüsûmiyet-i binâ zabt itdirmeyüb mezkûrlar kabz idüb bu bâbda ziyâde cefâ iderler deyü bildirdüğün ecilden **buyurdumki:**

Sefer Çavuş vardukda müşârün ileyh Erdel voyvodasının vekili ile mezbûr emin sipâhîler mûvâcehesinde hak üzere teftiş idüb mukaddemâ Halil Beg ve Muharrem Çelebi tahrîr itdüğü defterlere nâzır idüb göresin fi'l-vâki' mezbûrların tahrîr itdükleri defterde zikrolunan nevâhi kadimden Erdel vilayetine tâbi' olmayub memâlik-i mahrusem mesâfâtından olub mezbûrların berât-ı hümayûnunla tîmârları iken Erdel voyvodası canibinden ol vechle dahl olunmağa sebep nedir bu bâbda müşârün ileyh Erdel voyvodasının cevabı nedir vukû'u üzre yazub bildiresiz.

Kâğıt emine gönderildi.

589 Nevahi-i mezbure teftişi için Erdel Voyvodasının da bir vekil tayin etmesi.

Erdel voyvodasına hüküm ki:

Nevâhî-i mezbûre sipahileri ber-vech-i meşru' üzere vasî bildirdükleri ecilden teftiş olunmak için Yanova ve Temeşvar kâdîlarına hükm-ı şerifim gönderilmiştir **buyurdumki:**

Vusul buldukta sen dahî bir yarar vekilin ta'yin idüb götüre ki vilâyete varulub Halil Beg ve Muharrem Çelebi defterlerinde yazulduğı üzere görilüb fasl oluna.

Ahmed Çavuş'a virüb. Fi, 2, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (20 Mayıs 1577)

[252]

590 Kilidü'l-bahr Kalesi dizdârının, hisargedüğünü kale muhafazasında olan yarar adamlara vemeyip ecnebilere, beş altı yaşlarındaki oğlanlara verdiği hususunun teftiş edilmesi.

Gelibolî kâdisına ve hassa harc emini olan Mehmed Çavuş'a hüküm ki:

Kilid'ül-bahr Kal'ası müstâhfizları tarafından ruk'a sunulub dizdâr olan kimesne akçeyi kal' idüb hisar gedükleri beşer altışar yaşında olan oğlancıklara virüb ve on beş yıldan berü hoş gedükleri akçe kutı ile ecnebilere virüb ve kal'a içinde olan kul oğlanlarına virüb ve kal'a içinde sâkin bir kul oğlanın gediğine ona sibâk bir tereke virüb üç yıldan berü kal'aya gelmeyüb yoldaşları ketm idüğün bilmezler ve kethüdâ dahî on yıldan ziyâdedir ki kal'aya girmeyüb kendü hevâsında gezer deyü i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu husûsı onât vechile hakk üzere teftiş eyleyüb göresin fi'l-vâki' hisargedüklerde dizdâr olan kimesne hisar hıfzına kâdir birer kul oğlanlarına virmeyüb sağır oğlancıklara ve ecnebiye tereke virdüğü vâki' midir ve hisargedüğü ne vechle niçün dizdâr akçe aldığı sahîh midir nicedir hisar kethüdâsı dahi kal'ada olmayub karşı kal'ada olduğu mukarar midir yohsa vâki' midir didiklerinin aslı var mıdır yok mudur tamâm sıhhat ile ma'lum idünüb dahî mufasssal yazub arz eylesin.

Hassa harç emini olan Mehmed Çavuş'a virüb. Fi, 25, S[afer], sene:[98]5 (14 Mayıs 1577)

[Yev]mü'l-hamîs, Fi, 27, R(ebi'ul-evvel), sene:(98)5 (14 Haziran 1577)

591 Edirne'de Sultan Selim Camii müezzini olan Derviş bin Bayram ile gurebâ-i yesardan Ali bin Ramazan'ın akşam namazından sonra şarap içip Ebubekir adlı kişi ile kavga ettikleri ve Derviş bin Bayram tarafından katlolunduğu ve bu sebeple Derviş'in kısas ettirilip, Ali'ninde hapsedtirilmesi dair.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüb mahruse-i mezbûrede merhûm ve mağfurun-leh babam Sultan Selim Han tâbe serâhû Cami'i'nde mü'ezzin olan Derviş bin Bayram ve gurebâ-i yesârdan 19 bölükde 13 akçe ulufesi olan Ali bin Ramazan şürb-i hamr idüb akşam namazından sonra Ataçbazarı dimekle ma'ruf softa Bazarlı oğlu nam kimesnenin evi üzerine varub Ebubekir nâm oğlana şer'i şerife muhâlif şetm itmekle gavgâ olub mezbûr Ali Ebubekir'i tutub merkûm Derviş üzerine yürüyüb bıçâğla urub katl eyledüğü şühûd-ı udûl ile sabit olunmağın Derviş kıssâs itdirilüb ve Ali sipâhi olmağla habs olunduğu bildürdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Hükm-ı şerifim vardukta göresin fi'l-vâki' mezbûr Ali dahi şerik olub şer'le hakkından gelinmek lâzım olursa ol babda dahi muktezâ-i şer'i şerif nice ise yerine koyasın.

Arz getüren Hüseyin nâm kimesneye virildi. Fi, 29, [Rebi'u'l-evvel], sene: [98]5 (16 Haziran 1577)

[253]

592 Çorum kazasına tabi Akpınar karyede meskun Mehmed ve Seydi, karşı mezradan da Ali, Oruç, Mahmud, Mustafa, Mahmud, ve Gelani adlı Kızılbaş taifesinin toplanıp halkın evlerini bastıkları ve mallarını zorla aldıkları hususun şer'le teftiş edilip mezburların ahvallerinin bildirilmesi.

Çorum beğine ve kâdîsına hüküm ki ve Amâsiyye ve Gümüş kâdîlarına hüküm ki:

Çorum kâzasına tâbi' Akpınar nâm karye halkı tarafından müteveffa şeyh En'am evkafının mütevellisi olan En'am nâm kimesne gelüb arz-ı hâl sunub karye-i mezbûreden Mehmed ve Seydi nâm iki ehl-i fesâd karındaşlar zuhûr idüb ve karşı mezradan Ali ve Oruç ve Mahmud ve Mustafa ve diğer Mahmud ve Gelani nâm şakileri nahiyelerine cem' idüb Hac (?) dimekle ma'ruf yalıda yol kesüb harâmîlik eyleyüb ba'zı kimesnelerin avretlerin gelüb ve ba'zısın kapısın pâreleyüb oğlanlarını ve kızlarını cebren tasarruf idüb

hiçbirisinin bir akçe dirlik ve tîmârları vazife-i sefineleri yoğ iken evlerini cem'-i alât-ı harble tertîb ve tezyîn idüb yarâr atla yaşub ve evlerinde her gün envâ'-i lu'b ve sazla bir yükden ziyâde şarab içilüb nasihat itmek isteyen müslümanların hak iman ve ağızlarına şetm idüb şikâyet itmek için beğе ve kâdîya varanların yollarına gelüb muhkem darb ve sedd itmekle sahib-i mezrasın olub ve nice kimesnelerin öküzlerinin ve himarlarının kuyruğun ve kulağın kesüb ve mezkûrân karındaşlar üç analarını cebren tasarruf idüb abâ an cedd Kızılbaşlık ile meşhûr müte'ârrifler olub ve on Kızılbaş tevzi üzere evret oğlanlarını bir araya getirüb mu'âşeret idüb bu makûle ef'al-i kabîhalarına nihâyet yokdur deyü şekva itdükleri ecilden mezbûrların ahvâlleri şer'le teftiş ve arz olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda her biriniz mukayyed olub mezbûrun müfsidler meclis-i şer'e ihzâr idüb gıybet iderlerse kefillerine ve şer'le buldurması lâzım olanlara buldurub getürdüb ber-vech-i şer'le fasl olunmayan kazıyyelerin muktezâ-i şer' üzere teftiş ve tefahhus eyleyüb göresin fi'l-vâki' mazkûrların vech-i meşru' üzere fesâd ve şenâ'atleri ve hilâf-ı şer' ef'al ve isti'mâlleri oldukları bi-hasebi'-ş-şer' sâbit ve zâhir olursa mezbûrları habs idüb üzerlerine sâbit olan mevâdı sicil-i mahfûz kayd itdüğünden sonra suret-i sicilleriyle vukû'-ı bulan ahvâllerin yazub arz eyleyesin hâliyâ teftişi tamâm-ı hakk üzere olub ne kadar celb olunmağla meyl ve muhâbâdan hazer idesin

Mezkûr mütevellîye virüb. Fi, 25, S[afer], sene:[98]5 (14 Mayıs 1577)

593 Erzurum Kalesi'nin ve varoşu etrafına yapılacak binanın muâccelen yetiştirilmesi hakkında.

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem sana hüküm-i hümayûnum virüb Erzurum kal'asının ve varoş binası hususîçün tenbih ve te'kid olmuşdı hâlâ ol hususun mu'accelen itmâma irişmesi mühimmattdan olmağın **buyurdum ki:**

Varıcak varoş-ı mezbûrun etrafına divar binâ olmak hususîçün sabıka gönderilen ferman-ı şerifim mücebince onat vechile dikkat ve ihtimâmla mukayyed olub mu'accelen itmâma iriştirmesi bâbında ikdâm ve ihtimâm eyleyesin husus-ı mezbûr emr-i mühimmattdandır onat mukayyed olub ihmâlden hazer eyleyesin.

Mezbûran tezkiresin Yataklı Sinan Çavuş getirüb Erzurum'a varınca bir ulak hükmü dahi yazılıub bu iki hatt-ı hüküm mezbûr çavuş ile sahib-i ...hazretlerine getirilüb.

Fi, 25 R[ebi'ü'l-evvel] [985] (12 Haziran 1577)

[254]

594 Kengırı sipahilerinden Haydar ile Katar'da havass-ı hümayuna daha önce emin olan Musa arasındaki tartışma mahaline giden Katar kadısına Musa'nın itaat etmeyip, otuz, kırk nefer ile Haydar'ın üzerine yürüyüp onu ve adamlarını kaçırdıkları hususunun teftiş edilip mezbur Musa ve tevabiinin meclis-i şer'e ihzar edilmesi.

Kengırı beğine ve Kengırı ve Çorum kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Kengırı kâdîsının mektûb gönderüb livâ-i Kengırı sipâhîlerinden Haydar nâm kimesne kendü tîmârından Ozan ve Mabud ve Yakub oğlu ve Mezit Bayezid mezra' suyunun sinorunda kazâ-ı Katar'da vaki' olan Havâss-ı humâyuna sâbika emin olan Musa ile olan nizâ'larının teftişi için emr-i şerif irâd itmegin ber-mûceb-i emr-i şerif mahall-i, nizâ'ın üzerine varılub görüldükte mezbûr Musa'ya Katar kâdîsı mukayyed ve zuhûr olumağın itâ'at-i şer'i şerif itmeyüb muhâlefet itdüğünden mâ'adâ İsa ve Yusuf nâm oğullarıyla ve otuz kırk nefer atlu ile üzerünüze gelüb merkûm Haydar'ı ve re'âyâdan on beş nefer mikdârı çalub mecrûh idüb te'addi itdüğünden mâ'dâ Katar kâdîsını alub gidüb bi'l-fi'l Katar kazasında mahbûs olub ve husûs-ı mezbûrede vârid olan emr-i şerife âmil olunmayub mezbûrlar canibinden birkaç nefer eşkıya atınıza yanaşub cebren girüye dönderüb kendülerine hüküm itdirmek isteyüb ellerinden gücüyle hâlas olunduğun i'lam itdüğün ecilden mezbûrların ahvâli teftiş olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Mustafa Çavuş vardukta mezbûr Musa'ya tevâbı' ile meclis-i şer'e ihzâr idüb ahvâlleri mu'accelen teftiş idüb vukû'-ı üzere arz eylesin hîn-i teftîşde tamâm-ı hakk üzere olub ahz ve celb ile meyl ve muhâbâdan hazer idesin.

Mustafa Çavuş'a virüb. Fi, 26, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (13 Haziran 1577)

595 Amasya Beyi Veli'nin sancağına varırken yolda fevat ettiği hususu vaki ise muhalefatının telef olmaktan sakındırılması hakkında

Amâsiyye kâdîsına hâliyâ Amâsiyye beği olan Veli'nin fevt oldu deyü istimâ' olunmağın **buyurdum ki:**

Fi'l-vâki' mir-i müşârün ileyh sancâğına varub dâhl olmuş mudur yoksa varmadı yolda fevt itdüğü sahih midir nicedir tamâm-ı gayrisine irişüb vukû'-ı sıhhat üzere 'ale-l ta'cil yazub 'arz eylesin eger fevt olduğu vâki' ise muhalefatı onât zabt idüb zâyî' ve telef olmakdan hazer idesin.

Osman Çavuş'a virildi. Fi, 27, R[ebi'u'l-evvel], sene: [98]5 (14 Haziran 1577)

596 Amasya sancakbeyinin liva-i mezbureye varıncaya değin sancağın, züema ve sipahileri ile fesad ve şenaâtden korunması hakkında.

Amâsiyye Alay beğine hüküm ki:

Livâ-i mezbûre sancakbeği varıncaya değin memleket ve vilâyeti livâ-i mezbûr sipahileriyle sen hıfz ve hirâset itmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu babda bi'z-zât mukayyed olub livâ-i mezkûre sancağbeği varub dâhl oluncaya değin zü'âmâ ve sipâhîler ile vilâyeti muhkem hıfz ve hirâset idüb hırsuz ve harâmiden ve ehl-i fesâd ve şenâ'atden re'âyâya ve berâyâya ve memleket ve vilâyete zarar ve gezend iriştürmemek bâbında envâ'-i ikdâm ve ihtimâmın vücûda getüresin.

Bu dahi

[255]

597 Amasya'dan Kiğı'ye olan kadılara: Amasya sancakbeği Veli'nin hangi kazada vefat ettiğı ve muhalefatının vefat ettiğı kazada ne suretle muhafaza edildiğinin bildirilmesi hakkında.

Amâsiyye'den Kiğı'ye varınca mâ-beynde vâki' olan kâdîlara hüküm ki:

Sâbika Kiğı beği olub Amâsiyye sancâkbeği olan Veli'nin sancağına vâsıl olmadan vefât eylediğı istimâ' olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta fi'l-vâki' mir-i müşârün ileyh sancağına varmadan her kangınuzun taht-ı kazâsında fevt olmuş ise cem'-i esbâbın ve tavarların gereğı gibi zabt ve hıfz idüb kangınuzun taht-ı kazâsında fevt olub ve muhâlefâtı ne vechle zabt olunduğı mu'accelen yazub bildiresiz.

Bu dahi

598 Erzurum'da yörükân ve tüccâr taifesinden satılacak koyun varsa muâccelen İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Erzurum'a varınca yol üzerinde vâki' olan beğlere ve kâdîlara hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da et bâbında müzâyaka olmağın taht-ı hükümetinizde olub ve yörükân ve tüccâr tâ'ifesinden süri ile her kimde sâtlık koyun bulunur ise yanlarına âdem konulub mahrûse-i İstanbul'a göndermeniz emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda gereğı gibi mukayyed olub taht-ı hükümetinizde her kimde sâtlık süri ile koyun bulunur ise yanlarına âdem koşub ve yarâr kefillerin alub sahibleri

veyâ kefilleri ile mahmîye-i İstanbul'a ber- vech-i isti'câl irsâl eyleyesiz şehir halkına ba'dehü ma'îşet hâsıl ola.

Bu dahi mezkûr Osman Çavuş'a virüb. Fi't-târîhi'l mezbûr (14 Haziran 1577)

599 Manyan adlı mevrada sakin Mehmed Çavuş'un Kavalık karye halkının davar ve koyunlarını otlatıkları kadim-i merada ziraât ettiği, halka zûlm ve haksızlıklarda bulunduğu

Soma kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûre tâbi' Havâss-ı humâyundan Kavalık nâm karye halkı ruk'a sunub karye-i mezbûre kurbunda Manyan[n](?) nâm mevrada mütemekkin olan Yunus Çavuş oğlu Mehmed Çavuş karye halkının mîrî tavarları ve koyunları mer'aları olan yerleri su ile zirâ'at idüb zûlm ve hayf itmekle fukâranın ahvali ve ma'îşetleri ziyâde şikâyet olub rençber tâ'ifesinin öküzü otlağı olunacak zirâ'ate kâdir olmazlar on dört yıldır bu husûsı vâki' olan dokuz kerre hükm-ı şerif ihrâc olunub beş def'a kâdîlarıyla üzerlerine çükub mer'alığa hükm olunub ellerine hüccet-i şer'îye alub fasl hususda kat'-ı nizâ' olmuşken mübaşeret itmeyüb ve şikâyet gidenlerin yoldan yollarına gelüb döndürüb cebr ile şikâyet gelmek deyü nicesinin avretleri boşadub ve âdemleri Kemaloğlu dimekle ma'ruf kimesne döge döge helâk itmişlerdir deyü izhâr-ı tezallüm itmegın **buyurdum ki:**

Varduklarında ihsâr-ı hakk kılub ber-muceb-i şer'î kadim onat vechle hakk üzere teftiş idüb göresin fi'l-vâki' niza' olunan yerler kadimden zirâ'at olunur yerler olmayub karye-i mezbûre halkının kadimi mer'aları iken mezbûr çavuş cebr ile zirâ'at idüb te'addi idüb men' ve def' idesın ki kadim mer'a zirâ'at olmak câiz değildir kadim-i mer'a cebr ile dahi zira'at olsa mer'a mukaddemdir mer'alığa hükm olunur siz dahi ol vechle amel eyleyesiz ve mezbûr Mehmed Çavuş şer'le ol yerler mer'alığa hükm olunduktan sonra itâ'at itmeyüb re'âyâyâ ol-vechle te'addisi sâbit olursa karye-i mezbûrede sâkin olmayub ol kariyeden ref' idesın hîn-i teftiş tamâm-ı hak üzre olup ahz ve celb olmağla meyl ve muhâbâdan hazer idesın.

Ruk'a sunan kimesneye virüb.

[256]

600 Mahruse-i İstanbul'da, Tire mahallesinde fahişe namına olan kadınların ve bazı levendlerin etrafa rahatsızlık verdiklerinden, bunların tespit edilip mahalleden gönderilmeleri

Sâbika Haleb kâdîsı olan Mevlana Zekerîya Efendi'ye ve sipâhî oğlanları ağâsına hüküm ki:

El-hâletü hazih-i ileyh memâlik-i mahmiye-i padişâhında def'-i münkerât ve teşhiyât zimmet-i himmet ve'l-alâniyyet-i hüsrevâneme lâzımü'l arz olmuştur husûs mahrûse-i İstanbul'da fâhişe nâmına olan avretler mahalle-i Tire'de sâkin olub kendü hallerinde olmayub fisk ve fücûr ve fesâd ve te'addi üzere olan ergen levendler teftiş olunub dahî yaramazlıkları zuhûr idüb sâbit ve zâhir olanlar habs olunub ahvâlleri atabe-i ulyâma ârz ve i'lâm olunması mühimmatdan olduğundan gayri Rikâb-ı Humâyun'a dahî ruk'a sunulub sebb-i şekvâ olduğuna binâen bu babda size külli i'timâd ve i'tikâdım olduğu ecilden bu husûsa sizi hemen ta'yin eyleyüb **buyurdum ki:**

Varıcak te'hîr ve terâhi itmeyüb fermân-ı şerifim mücebince bi-z-zât her mahalleye varub mütemekkin oturub imâm ve mü'ezzinleri ve sâîr ehl-i cemâ'at olanları cem' eyleyüb dahî bir mahalde ne mikdâr hâne ve kaç oda vardır ve içinde sâkin olanlar kimlerdir ne ehl-i âdemlerdir ma'lum idüb dahî onat vechile şer'le dikkât ve ihtimâmıla teftiş idüb göresin fi'l-vâki' her mahalde sâkin olanlardan nisâ taîfesinden olanlar kendü hallerinde olmayub hâşâ fahişeler olub ve rahatdan olanlar dahi fisk ve fücûr ve fesâd ve te'addi üzere olub mahallesi halkı yaramazlıklarına şehâdet itdükleri eger avretdir ve eger ergenlerdir kaç nefer ise 'ale'l-esâmi defter idüb dahî kendüleri habs idüb ahvâllerin yazub Südde-i Sa'âdet'üme 'arz eylesesin sonra etrâfında emrüm ne vechle sadr olursa mücebiyle amel eylesesiz asla bir mahallede yaramaz avret ve ehl-i fesâd ergen levend kodurmayasız şöyle ki bir mahallenin halkı teftiş olunub görölüb bertaraf olduktan sonra bir mahalleye dahi vârdüğunuzda girü evvel görülen mahallede yaramaz 'avret ve ergen ehl-i fesâd levendolub mahallenin imam ve mü'ezzini haber vermeyüb kim atdukları mesmuâtınız ola aslâ mecâl vermeyüb ol mahallenin imâm ve müezzinlerin gönderüb mukâddemâ ol ehl-i yaramaz avret ve ehl-i fesâd levend tâ'ifesine haber vermeyüb himâyet itdükleriçün yazub bildirsin ki cihetleri ahara virilüb kendüler himâyet ve mu'âvenet olalar bu husûs mukaddem tenbih ve i'lam eylesesiz ki sonradan bir gadr ve bahâne itmekle mecalleri olmaya vel-hâsıl bu bâbda kapum ziyâde ikdâm ve nihâyet ihtimâm vardır siz dâhi müsâmmaha kifâyet ve tehâvün eyleyüb ve ikdâm ve ihtimâmıla

kusûr itmeyüb yaramaza ve ehl-i fesâda ruhsat virmekten kemâl-ı mertebe ihtiyât ve ictinâb eylesesin ve her mahallenin imâm ve müezzinine mühim tenbih ve mesâî' eylesesiz ki min-ba'âd mahallelerine yaramaz fahişe olan âvretten avret getirülmeyüb ve kendü halinde kâr ve kesbinde olmayan ergen levend tâ'ifesi [s.257]kodurmayub da'imâ mukayyed olalar anın gibi mahalle yerine gelenleri ref' vedef' eylesesiz memnu' olmayub yahud sâkin oldukları evler ve odalar hafıyyetlerinden himâyet olunub mu'ayyen ve zahîr olurlar ise ol ahvâlleri hafıyyeten gelüb ehl-i hakir haber ve sair ihmâl itmeyüb kendüler halâs olalar bu husûs tekrâr hafıyyeten yoklayub görölse gerekdir şöyle ki fermân-ı şerife muhâlif bir mahallede yaramaz avret ve levendergen kimesne bulunduğu mesmu'-i şerifim ola imâm ve mü'ezzinlerin cihetleri alınmağla konulub enva'-i itâb veikâd ile mu'atab olmaları mukarerdir ana göre mukayyed olalar siz dahî bu bâbda onat vechle kemâl-i dikkât ve ihtimâmıyyla mukâyed olasın amma bu bahâne ile kendü hallerinde olan ehl-i (*) ta'assub ve garaz ve nisbet ile dahl olmakdan ihtiyât olunub kemâl-ı basiret üzre olasız.

Sipahi oğlanları kethüdâsı Yümi AliÇavuş' virüb. Fi, 26, R[ebi'u'levve], sene: [98]5 (13 Haziran 1577)

601 Rum, Maraş, Diyarbekir, Haleb ve Karaman beylerbeyliklerinden İstanbul zahiresi için gönderilecek koyunların bekletilmeden doğrudan İstanbul'a gönderilmesine dair

Rum beğlerbegisine ve Rum'da vâki' olan beğlere hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul zahiresiçün ol cevâbinden gelen koyunu taht-ı hükümetinizde satılub perâkende olduğu i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Mustafa Çavuş vusûl buldukta bu babda her birinüz bi'z-zât mukayyed olup anun gibi İstanbul zahiresiçün gelen koyun ahır yeri tenbih itdirmeyüb doğru İstanbul'a gönderüb yollarda zayi' ve telef eylemekden ziyâde ihtiyât eylesesiz veya yolda olan koyunu dahî cem' idüb anları doğru İstanbul'a gönderüb yollarda telef etdirmeyesiz mahmiye-i mezbûrede et bâbında ziyâde müzayâka vardır ihmâl olmayub mahrûse-i mezbûre zahiresiçün gelecek koyunlar yaylaklarda olan koyundur ve eger ahar yerde olan koyundur asla taht-ı hükümetinizde ve yolda telef itdirmeyüb cem ile irsâl etmek ardınca

*Mürekkep dağılması olduğundan okunamamıştır.

olasın şöyle ki zikrolunan koyun taht-ı hükümetinizde zayi' olduğun istimâ' oluna beyân olunan 'özüünüz kabul olmaz ana göre mukayyed olasız.

Mustafa Çavuş'a virüb. Fi, 25, R[ebi'u'-levvel], sene:[98]5 (15 Haziran 1577)

Bir sureti

Diyarbakir beğlerbeğine

Bu dahi

Bir sureti

Mar'aş beğlerbeği ve beğlerine

Bu dahi

Bir sureti

Karaman beğlebeği ve beğlerine

Bu dahi

Bir sureti

Haleb beğlerbeğine ve beğlere

Bu dahi

[Yev]mü'l- ehad, Fi, 28, R[ebi'u'-levvel], sene: [98]5 (15 Haziran 985)

[258]

602 Havass-ı hümayuna Çorlu'dan mir-i otluk ihracı için yeterli miktarda araba tedârik edilmesi.

Çorlu kâdısına hüküm ki:

Galata kâdısı mektûb gönderüb bundan akdem kaza-i Çorlu'da Müslüman mahallerinden cümle altmış haneden cem'i üç dört nüzûl bargiri alınur iken kifâyet etmez diyü kaza-ı Çorlu'ya tâbi' kadimden mîrî otluk için araba ihrâç idüb karibden Yanyalu Ağa nâm karyeye araba ihrâcî mukâbelesinde bir nüzul bargiri beslemek teklif olmağla hâlâ cümle civarında beş re's nüzul bargiri olub ve Havâss-ı humâyunda vâki' olan mîrî otlak taşınmak için kadimden olageldüğü üzere her karye araba ihrâç itmedüğü ecilden kemâl-i müzâyaka çekilüb dahi çeledi evkafından ve kaza-i mezbure tâbi' Öksüz ve Müslim ve Kôr Ali nâm karye ahâlisinin dahi sulakdan tekâlif-i 'örfiyeden muâf olunmağıçün ellerinde mu'âfnâmeleri olmağla anlar dahî araba ihrâç itmedükleri ecilden arabaya ziyâde ihtiyâç olunub zikrolunan kurâdan kadimden olageldüğü üzere nevbet ile

araba ihrâç olunmak hususûnda emr-i şerifim virilmesin bildirdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta ‘arz itdüğün üzere Çorlı’da ne olunan üslûb üzere dört nüzûl bargiri beslemek kifâyet ider kariye-i mezbûre kadimi ve cem’ üzre bargiri beslemek teklif itdirmeyüb mîrî otlak muhimaçıñ yine kemâ-kân araba ihrâç itdürüb ihmâl ve müsâhele sebebi ile mîrî otlak isrâf olunmakdan hazer idesin zikrolunan karye iki ahâlisinin ellerinde olan mu’âfnâmelerine nazar idüb göresiz anın gibi mukayyed olmayub hemân mücerred mir-i mesâlihinde halâs için bir tarikle mu’âfnâme ihrâç itdirmiş ise yine üslub-ı sâbık üzere her birinüzünden nevbet ile araba ihrâç itdürüb kadimden olagelene muhâlif iş itdirmeyesin .

Serraçlardan Memi nâm kimesneye virüb.

603 Silivri’de bulunan Pir Mehmed Paşa imaretinde pişirilecek yemeklerin suhte veya başka taifeye göre değil, yemeğin şart-ı evkaf mucebince pişirilmesi hakkında.

Silivri kâdîsına hüküm ki:

Silivri’de vâki’ olan Pir Mehmed Paşa imâretinin mütevellisi bâb-ı sa’âdetme’âbıma gelüb evkâf-ı mezbûre divâna müşerref olub şart-ı evkâf mücebince tamâm-ı ta’âm pişmekle ve sa’at olmayub anda etle pirinç ve buğday şorbası pişmek mümkün iken ba’zı sùhteler gelüb bize dana ve zerde pişmek lâzımdır deyü itâle-i lisân idüb te’addi eyledüklerin bildirdin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta imâret-i mezbûrenin ta’âm husûsunda bi’z-zât onat vechile mukayyed olup göresin fi’l-vâki’ vaktin ve sa’atin olmayub şart ve vâkf icrâ olunmak mümkün olmamağın müteveli-i mezbûrun arz itdüğü üzere pirinç ve buğday şorbası pişmek mümkünse ol bâbda mümkün olduğu üzere tamâm ve sa’at gelinceye değin âyende ve revendeye ta’âm-ı şeb deyü kimesneye müzâyaka çekdirmeyesin ammâ onât mukayyed olup evkâfına ve sa’at geldüğünde kemâ-kân şart ve evkâf mücebince ta’âmın pişirdesin hâlâ sùhte tâifesine ve gayri hilâf-ı şer’ iş etdirmeyesin.

Müteveli âdemine virüb. Fi, 25, R[ebi’u’l-evvel], sene: [98]5 (12 Haziran 1577)

[259]

604Şehrizol’da bulunan Zalim ve Gülanber kalelerinde görevli neferatların mevaciblerinin ber-vech-i nakd üzere verilmesi.

Bağdad beğlerbegisine ve defterdârına hüküm ki:

Şehrizol beğlerbeği mektûb gönderüb Şehrizol'a tâbi' Zalim ve Gül'anber kal'alarının neferâtı ve ağaları feth-i hakâniden berü serhadın emekdarları olub 'ulufeleri nukuddan virilmeyüb tâhsîl mümkün olmayan meksûr-ı ummâlden ve âtîk-i bekâyadan salyâne olub anlar dâhi ecnâsın yukarı otuz kırk akçe fûrûht olunurken zulmle yüz akçeye virilüb bir senenin dört fasıl mevâcibinden bir mevâcib ele getürmeyüb geçinmekle kudret ve hıdemât-ı mîrîye tâleb kalmayub sen dâhi kulları gibi ihtiyârlarına nukud ve sâir neferâtın tahsîlat-ı nukuddan ve tahsîlât-ı ecnâsdan semtimize karib Şehrizol ve Kerkük vilâyeti kazâlarından narh-ı câri üzere virilmez ise halimiz mukadderdir deyü tezallüm idüb ve bi-teftiş olamaz ahvâllaleri vech-ı meşrûh üzere olub mevâcibi serhadda ulufeleri nukudiyeden virilmeyince hıdemat-ı iktidârları yokdur deyü ârz idüb ve garibler kethüdâsı Mehmed Südde-i Sa'âdet'üme gelüb Şehrizol ağâlarına ve bölük kethüdâlarına ecnâs virilmeyüb 'ulufeleri nukuddan virilügelmişdir ve sâir neferâta eger nukuddan ve eger ecnâsda salınan mevâcibleri dahî vâsıl olur yerlerden salınmayub mevâcibleri aslâ ber-vechle vâsıl olmamağın külli müzâyaka ve zaruret oldukların bildirmeğın zikrolunan kal'aların hifz ve hirâseti mühimmatdan olunmağın neferatının vâki' olan mevâciblerin sen dahi nukuddan ve tahsîlât vâsıl olur ecnâsdan virilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta göresin fi'l-vâki' ağâlarına ve bölük kethüdâlarına i'lâm olunduğı üzere ecnâs virilmeyüb vâki' olan mevâcibleri nukuddan virilügelmiş ise kemâ-kân nukuddan viresin ve sâir neferat mevâcibin tahsîlât-ı nukuddiyeden ve tahsîlât-ı ahar vâsıl olur ecnâsdan ta'yin idüb eger nakdi ve eger ecnâs vâsıl olur yerlerden salub dikkât ile irsâl ve isâlî bâbında envâ'-i ikdâm zuhûra getüresin.

Garibler kethudâsı Mehmed'e virüb. Fi, 13, R[ebi'u'l-evvel], sene: [98]5 (31 Mayıs 1577)

605 *Vulçitrın'dan, Ülgün kalesi tamiri için yeterli miktarda cerehor gönderilmesi.*

Vulçitrın sancağbeğine ve livâ-i mezbûre kâdîlarına hüküm ki:

Haliya Ülgün Kal'asının ta'miri fermân olunub taht-ı hükümetinizden cerehor ihrâç olunmak lâzım olmağın olagelen âdet ve kânûn üzre cerehor ihrâç olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olub taht-ı hükümetinizden olagelen âdet vee kânûn üzre vakt ve zamânı giçirmeden kifâyet mikdârı cerehor yazub isimleriyle ve karyelerinin ismi ile başka defter idüb mühürletüb nâyiblerinüze koşub ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mure irsâl eylemek bâbında dakika fevt etmeyesin şöyle bilesin.

[260]

606 Edirne şehrinde bulunan camii şerif evkafından Komarva adlı vakf-ı miri mütevellileri ve cabilerinin, ölmüş zimmiler adına da cizye aldıkları, vakf-ı miriye halkından ziyade vergi aldığı ve mallarını zorla onlardan aldıkları hususun teftiş edilip zulm ve haksızlıkların def' edilmesine dair.

Prevadi kâdısına hüküm ki:

Merhûm babam Sultan Selim Hantâbe serâhûnun mahmiyye-i Edirne'de vâki' olan cami'-i şerif evkâfından kaza-i mezbûre tâbi' Komarva (?) nâm vakf-ı karye halkı âdem gönderüb mütevellileri ve câbileri olan kimesneler bunların cizyeleri zamanında nice yıldan mürd olan zimmîlerin cizyelerin bunlardan cebren alub ve cizyelerin vech-i meşrûh üzre alub kabz eyledükten sonra kapu hakkı diyü her bir neferden on yedişer akçelerin alub ve terekelerinin öşründen altı demed çayır bir demed alub ve otuz kırk koyunu olandan beratla kuzu alub ve ispençe cem'ine geldükde Yayalu oğullarından her bir neferden birer tavuk ve birer bohça alub ve bağ resmi cem'ine ve hizmet zamanında dahi vech-i meşruh üzere birer tavukla birer bohça alup müft ve meccânen ekl idüb ve saman akçesi deyü cebren üzerlerine yedişer ve sekizer akçe birağub dahi bir serhad seferi arabasın muhkem doldurub üç dört günlük yerle ahuruna taşıdub ve sekiz akçe dahî elle ve kabba kile ile cebren arpalarından alub ve bunların emsâli envâi'-ı zulm ve te'addi itmekle ve vakfin ekser re'âyâsı celâ-yi vatan idüb ve vakfa külli gadr ve hayf iderler deyü izhâr-ı tezâllüm eydikleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta sen ki kâdısın bu babda gereği gibi mukayyed olub ve vakfin re'âyâsından nice yıldan berü mürd olan zimmîlerin cizyeleri için bunlardan akçe aldirmayub ve cizyelerinden ma'adâ kapu hakkı deyü hilâf-ı defter-i şer' akçe aldirmayub ve hâsıl eyledükleri terekelerinden muktezâ-ı şer' ve kanun üzere 'öşr ve salâriyesiçün sekizde birini aldırub ziyâde aldirmayub ve âdet-i ağnâm iki koyuna birer akçeleri aldırub defter ve kânûna muhâlif ziyâde nesneleri aldirmayub ve Yayalu oğullarından hilâf-ı kânûn nesne aldirmayasın ve ispençe cem'i ve hıdmet zamanında ve sâir karyeye geldüklerinde min-bâ'ad müft ve meccânen yim ve yimeklerin ve koyun kuzu ve tavukları

ve arpa ve samanları aldırmayub kendülerin ve tavarların döndürmeyüb istihdâm itdirmeyesin ve bi'l-cümle hilâf-ı şer' mazhar ve müfsid-i kânûn ve defter re'âyâ ve berâyâyâ zülm ve te'âddi itdirmeyüb husûs-ı mezbûr içün siz dahi şikâyet olunmalu eylemeyesin.

Dergâh-ı Ali çavuşlarından Mehmed'e virüb. Fi, 23, R[ebi'u'l-evvel], sene: [98]5 (10 Haziran 1577)

607 Rumeli'den gelecek koyun, kuzu ve sığırın kimselere verilmeyip görevli müsellemler vasıtasıyla İstanbul'a gönderilmeleri hakkında.

Edirne [ve] Filibe ve Tatarbazarı ve Dimetoka ve Uzuncaova ve Hasköy ve İpsala ve Mıgalkara ve Andos kâdılarına hüküm ki:

Vilâyet-i Rumilinden İstanbul zahiresiçün gelen koyunlar ve sığırlar ve keçiler taht-ı kazânuzda uğradukta kimin buğazlayub kimin ahar kassablıklara perâkende eyledüğünüz istimâ' olundı imdi et bâbında mahrûse-i İstanbul'da ziyâde müzâyaka olmağın Dergâh-ı Mu'allâm çavularından olup Rumili'nden mahrûse-i mezbûre zahiresiçün koyun ve sığır ve kiçi cem'ine me'mur olan Mahmud Çavuş tarafından ta'yin olunan müsellemler taht-ı kazânuzda varduklarında İstanbul zahiresiçün gelen koyunları ve sığırları ve kiçileri taht-ı kazânuzda buğazlanmayub ve ahar yirlere virmeyüb varan müsellemlere virüb mezbûr çavuşuma tenbih itdirilmek emr idüp **buyurdum ki:**

Vardukta emrüm üzere İstanbul zahiresiçün taht-ı kazânuzda uğrayan koyunları ve sığırları ve kiçileri boğazlanmayub ve perâkende almayub müşârün ileyh tarafından varan müsellemlere teslim idüb gönderesin ki mahrûse-i mezbûre zahiresiçün mu'accelen irsâl eyleye.

[261]

608 İstanköy'de mahalle piyadesi iken bir yolla piyade yayabaşısı olan suhte Köse Mehmed'in cinayete teşebbüs ettiği ve reayaya zülm ve teaddi ettiği hususunun teftiş edilip hakkında ne görülürse icra olunması hakkında.

Menteşe beğine ve İstanköy ve İsravalos kâdılarına hüküm ki:

Sen ki İstanköy kâdisısın mektûb gönderüb kazâ-i mezbûr mahallesini piyâdelerinden iken bir tarikle piyâde yâyabaşı olan sùhte Köse Mehmed içün bir nice def'a katl-ı töhmet ile mütemmim olub hakkında defa'atle emr-i şerif vârid olmuş iken yine memnu' olmayub tezvîr ve telbise sâkin olmağla fukarâ-i re'âyâ elinden aciz ve fûrû-

mande olub fi'l-vâki' mezbûrun katl-i nüfûs itdûğu sicil-i mahfûzda mestûr olduğundan mâ'adâ sâbıkâ [İ]sravalos kâdîsı olan Mevlana Mehmed dün ma'zûl oldun deyü mahallesin basub yarağla yoluna gelüb katline kasd eyledikte ve re'âyâ ve berâyânın iltimâsıyla ihrâcî i'lâm olmağın deyü da'va eylemişsin imdi mezkûr sûhte yaya başının bundan esbak fesâdı arz olundukda İstanbul' da bulunmağın livâ-i mezbûr piyâdeleri beği olan Hızır dâme mecdahûyahaber virilüb ol zamandan berü mahbûs olmağın re'âyânın mezâlimi mahalinde şer'le teftiş olunmağçün müşârün ileyhe piyâde beğinin âdemlerinden Ali nâm kimesneye mukayyed ve mahbûs teslîm olunub size gönderilmiştir **buyurdum ki:**

Vardukta mezkûr sûhte yâyâ başı da'vanız hakk idenler ile meclis-i şer'de beraber idüb müşârün ileyh piyâde beğinin âdemi ma'rifet ile muktezâ-i şer' üzere ber-vech-i şer'le fasl olunmayan kazıyyelerin tamâmı dikkât ve ihtimâm üzere teftiş ve tefahhus eyleyüb göresin fi'l-vâki' 'arz olunduğu üzere mezkûrun katl-i nüfûs itdûğu ve saîr fesâd ve şenâ'at ve zûlm ve te'ddisi olduğu şer'le sâbit ve zâhir olduktan sonra ashâb-ı hukûka şer'le lâzım müteveccih olan hakların hükm idüb bi-kusur alıvirdikden sonra ol bâbda emr-i şer'i kadım ne ise icrâ idüb yerine koyasın

Piyâde beğın kâtibine virüb

609 Göle'nin Akça Kalesi'ndeki mustahfızların kale dışında olmayıp kalede yatıp kalkmalarının tenbih edilmesi ve buna uymayanların gediklerinin başkasına tevcih edilmesi hakkında

Temeşvar beğlerbeğisine hüküm ki:

Göle dizdârı mektûb gönderüb Göle'nin Akça Kal'ası mustâhfızlarından ekseri ba'zı kimesnelere tâbi' olub kal'ada yatmayub varoşunda sâkin olmağla âdem lâzım oldukda bulunmayub külli müzâyaka çekilür deyü 'arz olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta min-ba'ad kal'a-i mezbûre mustâhfızlarına gereği gibi tenbih eylesesin ki kal'adan taşrada olmayub dâimâ kal'ada yatub hizmetlerinde hâzır bulunalar ba'de't-tenbih bâbında yatub hıdmetlerinde bulunmayub ihmâl üzere olanların gedüklerin ahara tevcih idüb 'arz eylesesin şöyle bilesin.

Göle'de azebler ağası Mehmed' e virüb. Fi, 7, R[ebi'u'l-evvel], sene: [98]5 (25 Mayıs 1577)

[262]

610 Şirvan'da vuku bulan bir takım hadisenin araştırılıp bildirilmesi hakkında.

Erzurumbeglerbeğisine hüküm ki:

Cenâb-i emâret-me'ab Han mektûb gönderüb kendüye Şirvan'dan âdem gelüb Şah karındaşlarıyla ceng ve cidâl üzere olub ahvâlleri perişan olmağla ahâli-i Geylân ve tâife-i Türkman ve bi'l-cümle umûmen seniyyeler zuhûr itmekle Şirvan'da vâli olan Aras Han Şirvan'da müslûmanlardan ve saîr ahâlisinden havf ve ihtirâz üzere olmağla Kürsuyı havâlisinde at arkasında olub oğlu Dede Han Mirzay'ı Şamahı'da yerine koyub gitdükte ahâl-i Şirvan'da mezbûr Dede Han'ı beş yüz mikdârı tevâbi'i ile katl eyledükleri Aras Han'a vâsıl oldukda bir canibe kaçub nâ-bedîd olub Şirvan'da olan kızılbaşlar tamamen katl olunub sekiz dokuz bin mikdârı melâhide kılıçtan geçürdüklerinden sonra tâbe serâhû ümerasından Kadı Beg ve Ma'sum Beg ve Ebubekir Mirza'nın güveygisi İbrahim Beg ile vesaîr ümerâ ve a'yanından cem'i kesir ve Katpah (?) beğlerinden Asmi Beg ve Kımuk beğlerinden Mar Ahmed Beğ ve etrafda olan ümerâ-i islâmdan kim var ise cümlesi zuhûr idüb âsker ile Şirvan cânibine yürüyüb Şirvan'a tâbi' Gevatan (?) nâm mevzi'de cem' olub anda olan melâhideyi dahî kırub ve Demürkapunun dahî ahâlisi nemlu idüb hâkimi olan Çırak halifeyi tutub katl idüb ehl ve iyâlini hıfz eylemişler vilâyet-i Şirvan'ın bu cümle haberi şaha vâsıl oldukda beş bin mikdârı asker ile Şemhal nâm sultanı Şirvan üzerine irsâl idüb mezkûr Şemhâl Kürsuyunu geçdüğü gibi Şirvan'da olan ümerâ-i islâm ve saîr seniyyeler Şemhâl'in ardın alub Kürsuyunun geçidin kat' itdüklerinden sonra bi'-inâyeti'llâh Şemhâl ile gelen melâhideyi dâhi kılıçtan geçürüb mezbûr Şemhâl beş altı nefer kimesne ile Gürcü canibine kaçub halâs olmuş badehu müşârün ileyh İbrahim Beg mezbure beğlerinden Mar Ahmed Beg Demürkapuya nasb idüb kendü tâbe serâhû ahâlisi ve Şirvan halkı ile Kürsuyı üzerinde hıfz ve hirâset üzere olub melâhide ve revâfızdan temâmına vilâyet-i Şirvan'ı pâk ü tathîr idüb zabt eyleyüb ve mûmâ ileyh Devlet Giray Han dâmet me'âliyhunun bi'l-fi'l yanında olan Kasım Beg oğullarından mûmâ ileyh Ebubekir Mirza'yı ahâli-i Şirvan babası yerine hâkim olmasın taleb eylediklerin bildirmiş imdi bundan akdem Mirza Ali dâme izzihû dahî Südde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderüb Şah-ı Şemhâl kulsun deyü sâtub kıymetin almış deyü i'lâm olunmuşdı hâlâ Şirvan üzerine gönderdüğü Şemhâl ol Şemhâl midir yohsa aher midir serhad-ı Erzurum saîrlerinden bir mikdâr Şirvan'a karibdir şimdiye dek Şirvan ahvâli ve ahabârı Erzurum'a gelüb vâsıl olub sen haberdâr olmuş musundur ve bi'l-cümle sıhhat üzre husûs-ı mezbûr ma'lum olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukta eger şimdiye değin bu ahbâr Erzurum'a gelüb vâsıl olub sıhhat ile ma'lumun olmuş ise vâkıf olduğun üzre Şirvan'a ve Yukarı cânibe müte'âllik olan ahbâr-ı sâhiheyi ale-t tafsîl yazub arz eylesesin eger şimdiye dek Şirvan'a müte'âlik Erzurum'a [s.263] haber vâsıl olmuş ise bu husûs her ne vechle mümkün ise tettebbu' ve istifsa idüb tafassul olunan ahvâl vâki' midir nicedir sıhhati ve hakîkati üzre tamâm-ı ma'lum itdirdükten sonra mufassalan yazub ârz eylesesin.

Çerkes Pervane Çavuş'a virüb. Fi, 23, R[ebi'ü'l-evvel], sene: [98]5 (10 Haziran 1577)

611 Babası yerine hakim olmak isteyen Devlet Giray ile daha önce mektup gönderen Mirza Ali'nin Şemhâl'e hakim olmak istedikleri ve ayrıca yukarı canibe casuslar gönderilip Şirvan ve Şemhal'e müteallik ahbar edinilmesi hakkında

Van Beğlerbeğisine hüküm ki:

Cenâb-i emâret-me'ab Devlet Giray Handâmet me'âliyehe mektûb gönderüb ilâ-ahiri babası yerine hâkim olmağın taleb eyledükleri bildirmişsin imdi bundan akdem Mirza Ali dâme izzihû dahî mektûb gönderüb Şah-ı Şemhâl ol Şemhâl midir yohsa aher midir tafsîl olunan husûs vâki' midir nicedir sıhhat ile ma'lum olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukta eger şimdiye dek tafsîl olunan ahvâl ve ahbâr sıhhat üzere ma'lumun olmuş ise mu'accelen yazub i'lâm eylesesin eğer henüz vakıf ve muttali' itmeyüb yukâru canibe yarar ve mu'tedün-aleyh casuslar gönderüb eğer Şirvan ve eğer Şemhâl ahvâlidir ve sâir yukâru canibe müte'âllik evzâ' ve etvâr ve ahbâr ve âsârdır her neye vakıf ve muttali' olursa mufassal yazub arz eylesesin.

Bu dahi

612 Ergiri kazasında hassa çayırları için tutulan yüz nefer tırbancı yaptıkları hizmet mukabilinde bir kısım ahaliden ne sebeple ücret alamızlarının bildirilmesi

Ergiri kâdisına hüküm ki:

Hâliyâ taht-ı kazânuzdan bu sene hassa çayırlarıçün emr ile ihrâc olunan yüz nefer tırbancılar Südde-i Sa'âdet'üme gelüb kazaya-ı mezbûre ahâlisi bunları ücret ile tutub bunlar hıdmetlerin icrâ idüb âdemlerin taleb itdüklerinde bizim mu'âf olmağçün elümüzde hükmümüz var idi hilâf-ı emr ihrâc eylesesiz deyü bunlara ücretleri vermeyüb ta'allül ve nizâ' eyledüklerin bildirmeğın **buyurdum ki:**

Hükm-i şerifimle varduklarında bu bâbda onât vechle mukayyed olub göresin bunları kazaya-i mezbûre ahâlisi gitmek ma'rifet ile tırpancı ihrâc itmişlerdir ve mukaddemâ ihtiyârlarıyla ücrete tutmuşlar iken hâlen hıdmetleri tamâm olunduktan sonra ücretleri virmemek bâis ve bâdî ne olmuşdur fukarânın hakları şer'le müsemmâ olanlardan bi-kusûr alıvirüb lazımü'-l arz olur kazıyye var ise yazub ârz idesin

Şikâyeteye gelen tırpancı zimmîlere virüb. Fi, 28, R[ebi'ul-evvel], sene:[98]5 (15 Haziran 1577)

[264]

613 Seyid Ahmet adlı şakinin elindeki sirka olan Kelâm-ı Kadimin Südde-i Sa'âdet'e gönderilmesine dair.

Filibe kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdet'üm çavuşlarından olub Filibe subaşı olan Ömer Çavuş mektûb gönderüb bundan akdem elinde sirka olunmuş kelâm-ı kadim bulunduğu sicil olunmağla nice zaman mahbus olub ba'dehu şena'at ehli (?) olan sûhte Seyyid Ahmed nâm şâki tekrâr Filibe'ye gelüb altı çeriyle şehir içinde gezerken tutulub meclis-i şer'de sicil olunub ma'rifet-i şer'le habse giderken eşkıyadan Kara Bekir ve Kara Mehmed ve Mütefir (?) Ali ve Nasuh sûhte bin Hacı Bali ve Piretkâ (?) oğlu ve sûhte Aladdin ve Küçük Ahmed ve Sadık sûhte ve Müe'zzin İbrahim ve Abdullah ve Arab oğlu ve Sofi oğlu ve Hacı oğlu Ali ve Mustafa ve Kara Solak bin Mehmed ve Ayı Fazlı ve Turabin bin İsa Bali ve Sarı Sûhte demekle ma'ruf ehl-i fesâd âdemlerimizin yolda basub mezkûr Seyyid Ahmed'i cebren çeküb aldıkları ve şâkî-i mezbûrlar elinde bulunan hurûf-ı kelâm-ı kadim Südde-i Sa'âdet'üme gönderildükde arz itmeğin **buyurdum ki:**

Vardukta te'hîr itmeyüb mezkûrları meclis-i şer'e ihzâr idüb gıybet ider ise şer'le buldurması lâzım olan buldurub getürdüb dikkât ve ihtimâmla hakk üzre teftiş ve tefahhus idüb göresin kazıyye arz olunduğu gibi ise şer'le sâbit buldurmuşdı imdi sipâhi ise habs ve örf idesin değil ise bu bâbda emr-i şer'i kavîm ne ise icrâ idüb ehl-i fesâda aslâ nasihat vermeyesin.

Çavuşzade Ali ile Çavuş Bali'nin âdemine gönderüb. Fi 25, R[ebi'ul-evvel], sene:[98]5 (12 Haziran 1577)

614 Bozok sancağında bazı harami ve Kızılbaşların teftiş edilip Kıbrıs'a sürgünü icap edenlerin Kayseri Kalesi'nde hapsedilmeleri.

Kayseriyye dizdârına hüküm ki:

Bozok sancağı begi Çerkes Beg dâme izzihûya ba'zı haramiler ve kızılbaşlar teftişi emr olunub teftiş idüb habs icâb idüb Kıbrıs'a sürgünü lâzım gelenleri sana gönderdükte alub Kayseriyye Kal'asına muhkem habs itmek emr idüb **buyurdum ki:**

Müşârün-ileyhden sana anun gibi habs içün getürdükleri kimesneleri emrim üzre kal'a-i mezbûrede muhkem habs idüb onat vechile hıfz itdirüb gıybet etdirmekten ziyâde ihtirâz eylesin.

Bozok maa Çerkes Beğın kapu kethüdâsı Seydi 'ye virüb. Fi, 25, R[ebi'ul-evvel], sene: [98]5 (12 Haziran 1577)

615 Harun adlı kişiye daha önce isnad edilen hususların gayri vâki olduğu ve mezburun Südde-i Sa'âdet'te gönderilip hizmet üzere olması hakkında

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderüb arpa emini (?) olan Harun dame izzihûya mukaddemâ isnâd olunan husûslar gayr-i vâki' olduğın i'lâm eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta müşârün ileyhin bu cânibe gönderesin ki gelüb Âsitâne-i Sa'âdetimde hidmet ve mülâzemet üzre ola.

Mukâta'acı Ali Çelebi 'ye virüb. Fi, Gurre-i R[ebi'ul-evvel], sene:[98] (19 Mayıs 1577)

[265]

616 Şumnu kadısının kethüdâsı, Hüseyin adlı kişinin cariyesini ve bazı esbabını aldığı ve şikayete gittiğinde kadının adamları tarafından dövüldüğü ve kendisine iftira edildiği, bu hususun Ahmed Çavuş mübaşeretiyle hak üzere teftiş edilip hadisenin ortaya çıkarılmasına dair.

Hezârgrad kâdîsına hüküm ki:

Darende-i Süleyman rikâb-ı hümayunuma ruk'a ref' idüb Şumnu kâdîsının kethüdâsı Hüseyin nâm kimesnenin cariyesi ba'zı esbâbıyla gıybet idüb Şumnu kâdılığının subaşı olmağla câriyesindedir deyü Hızır nâm âdeme 'arz idüb kırk altunum alub sonra bu bâbda hükm-i şerif getürdüp altunumu şer'le taleb itmek istedikte kadı-i mezbûr benden şikâyet deyü büyük Hüsrev ve küçük Hüsrev ve Reyhan nâm kulların gönderüb yola gelün altı yerden mecrûh idüb sonra zikr olunan cariye kendü âdemlerinden Ramazan nâm kimesne elinde bulunub sen dâhi kasabalar başı olmağla

âdemin taleb idüb şer'le hakkından gelinsün deyü kim içün bizim ile hasm olub bir Yahudinin evinden bir kaç akçesin sırka eylemiş be'dehu mezbûre kaç akçeyi kadı-i mezbûr Tahir Beg'le sana virdim deyü iftirâ idüb ve'l-hâsıl kadı-i mezbûrun ve âdemlerinin kendüyle olan ahvâllerin şer'le görölüb fasl olunması bâbında hükm-i şerifim taleb itmeğin **buyurdum ki:**

Hükm-i şerifimle husûs-ı mezbûre mübâşir ta'yin olunan Ahmed Çavuş vardukta mezbûr Süleyman'ın Mevlâna müşârün ileyhle ve âdemleriyle olan ahvâllerinde ber-vech-i şer'le fasl olmuş olmayub on beş yıl mürûr itmeyan da'valarımıza ber-mûceb-i şer'i kadim onât vechile hakk üzere teftiş idüb göresin mezkûrların üzerlerine şer'le sâbit ve zâhir olursa ba'de's-sübût olunub müteveccih olan hukûkun bi-kusûr alıvirüb dâhî mühürleyüb vukû'-ı üzere yazub arz eylesin.

Mezkûr Süleyman'a virüb. Fi, 15, S[afer], sene:[98]5 (4 Mayıs 1577)

617 Sirine karye reayası ve bazı zimmîlerinin Murad adlı sipahinin zûlmünden şikâyet ettiklerinden Murad'ın bulunduğu yerden ilişığının kesilip Kıbrıs'a sürgün edilmesine dair

İsferlik kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüb İsferlik kazâsına tabi' Sirine nâm karye re'âyâsından Venesa (?) veled Lazar ve Sere (?) veled Martin ve Bojeh (?) veled Yako ve Tadleko (?) veled Ariş ve Lazar veled Yuvan nâm zimmîler ve sayir ahâli-i karye meclis-i şer'e gelüb sipâhileri olan Murad'dan şikâyet idüb altı aydır ki üzerimize koşub altı atını ve dört nefer ademisini besledüb ve yedi sekiz günlük bargirlerini kirâsız yük yükledüb ve Erdel seferine cebr ile iki bargirlerine binüb mezbûr Murad'ın zûlmünden üç hane firâr idüb etrâfında olan karye sipâhileri mezbûr Murad'ın re'âyâsına zûlmü olduğun ve altı ay mikdârı zikrolunan karyede sâkin olduğun haber virdüklerin 'arz itmeğin mezbûr Murad Kıbrıs'a sürgün olunmasıçün Sûdde-i Sa'âdet'te göndere[sin] emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olub mezkûr Murad'ın ol yirden 'alakasın kat' idüb Kıbrıs'a sürgün olunmasıçün gönderesin ki bunlara yarâr âdemler koşulub cezire-i Kıbrıs'a gönderile.

Piri Çavuş'a virüb. Fi, 7, Rebiülahir, sene:985 (24 Haziran 1577)

[266]

618 Semavat'da şekavet üzere olan Âl-i Cenâh taifesinin takip edip ve bu taifeye karşı Basra'dan yat ve yarak temin edilmesi.

Basra beğlerbeğisine hüküm ki:

Semavât sancağbeği mektûb gönderüb livâ-i mezbûrede şekâvet üzre olan Âli Cenâh ittifâkla isyân idüb müsâbele gemilerinde ve ayende ve revendenin yolların kat' eylemeğin haklarından gelinmek için atlu asker ile üzerlerine varuldukta Cezayir canibine firâr idüb ve bu diyarda beş altı ay mikdârı sular tuğyân idüb etrâf ve eknâf su almağla at oynağı yer olmayub aşağı yukarı ve müsâbele gemilerinin isâli için Basra'dan mükemmel yarâğla bir araba virilürse Arab'ın zabt-ı müyesser ve vaki' olan tamga ve gayriden her sene miriye külli mâl hâsıl olmak mukarrerdir deyü bildirmeğin **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb mezbûr mûmâ ileyhın hükmi-i şerifimle varan âdemine Basra'dan yat ve yarâğı mükemmel bir araba viresin ki eşkıya-yı Arab'ı gereği hıfz eyleye.

619 Beylerin kendileri için yapacakları binanın kendi tasarruflarında olan akçe ile yaptırmaları ve bina inşasında çalışacak reayaya adalet ile davranılması hakkında.

Alâcahisar sancâkbeğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Alacahisar sancâğında vâki' olan ahvâl-i sayîrenin sâl be-sâl direklerin ve meşesin ve saîr kerestesin re'âyâya götürüb binâ olunagelmış iken hâliyâ beğler kendü akçeleriyle binâ eyleyeler deyü re'âyâya emr-i şerif irâd idüb zikrolunan binâ bir defterde on iki bin akçe kayd olunmuşdur kerestesi akçe ile alınub binâ olunursa hasıl harcına vefâ eylemez kadimden olageldüğü üzere binâ olunmak ricâsına 'arz eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldukta zikrolunan binâ yeri lâzım geldükçe kadimden binâ idegeldikleri üzere re'âyâsına binâ idüb ammâ ber-vechle âdâlet üzre binâ oluna ki re'âyâdan kimesneye cebr olup te'addi olmak ihtimâli olmaya.

620 Bilecik madeninde top yuvalağı hizmetinde bulunan neferlerin gecikmiş olan altışar aylık zâd ve zevadelerinin gönderilmesi.

Kütâhiyye müsellemleri beğine hüküm ki:

Bilecik ma'denine elliciler bildire ki sekiz yüz otuz bir neferden sahîh virilmişdir hâlâ müsellemlerin ikinci nevbetlûsü ellicileriyle ki 831 neferdir Bilecik ma'deninde top yulağın hıdmetine emr olunmuşdur **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te'hir eylemeyüb sancakbeğe müteallik olan müsellemlerin elliciler ile ikinci nevbetlüsü çeri nayîbleri ve mukaddemleriyle ve altışar aylık zâd ve zevâdeleriyle mu'accelen ihrâc eyleyüb mahall-i ma'mure götürüb hıdmete mübâşeret itdiresin giç ve eksük göndermekden hazer eylesin.

Hâlâ müsellemlerün ikinci nevbetlüsü Bekir oğlu Hüseyin Çavuşâ virüb. Fi, gurre-i Rebi'u'l-âhire, sene:[98]5 (18 Haziran 1577)

[267]

621 Sermande (?) nehri üzerindeki vakf köprüünün tamirinde çalışan Aşut ahalisinin avarız ve kale yapımından muaf tutulmaları.

Saray ve Neretva kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ mektûb gönderüb â'yân-ı memleketden Turhan Ağa ve zü'emâdan Halil ve Hasan nâm sipâhi ve saîr nice müslümanlar gelüb Dolna Aşut (?) nâm karye ile Bomdiye (?) nâm karye mâbeyninde câri olan ve Sermande (?) nâm nehrin üzerinde sâbıkâ bir vakf köprü olup hâlâ mezbûr köprü harab olmağın âyende ve revende zikrolunan suyun tuğyanı zamanında Niçer (?) nam bir canibde kalub mürûr ve uburunda aciz olduklarından ma'âdâ mâl-ı mîrî hususlarında dahî avk ve te'hir lâzım gelüb mahall-i mezbûrede köprü olmak ehemmi-i mühimattandır deyü şehâdet eyledükleri ecilden kariye-i Aşut ahâlisi mezbûr köprüyü ihyâ idüb ta'mîr ve termîm eylemeğın uhdelerine alub kendüleri mahzâ-i tekâlif-i örfiyeden ve cerahordan ve saîr kara kullukdan mu'âf ve müsellim olmak üzere üzerlerine aldıkların bildirmişsin imdi zikrolunan Aşut nâm karye halkı avârızdan beğler suhresinden ve kal'a yapmakdan mu'âf olmaların emr idüb **buyurdum ki:**

Hükm-i şerifim vardukta arz eyledüğünüz üzere mezbûr nehrin üzerinde olan vakıf köprü 'imar itmekle ihya idüb ta'mîr ve termîm eyleyüb âyende ve revendenin mürûr ve ubûrunda ve mâl-ı mîrî husûslarında müzâyaka getürmeyeler ol mükâbelede mezbûrlar dahî avârızından ve beğler suhresinden ve kal'a yapmakdan mu'âf ve müsellemler olub hilâf-ı emr-i şerif kimesne dahl eylemeye

Arz getüren Pervâne'ye virüb. Fi, 12. S[âfer], sene:[98]5 (1 Mayıs 1577)

622 Uşak'ta işletilen madenlerden evine güherçile götürüp işletenlerin tespit edilmesi, bu sebeple güherçile madenlerine zarar verenlerin bildirilmesine dair.

Anatolî Beğlerbegine Uşak ve Tavşanlı kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Tavşanlı kâdisısın güherçile emini Mehmed ile mektûb gönderüb hâlâ Uşak kazâsında eyleyügelan ma'denlerden ba'azı kimesneler güherçile toprağın uğurlayub evlerinde işledirler ba'zı kimesnelere virüb Sakız'a gönderirler ol ecilden güherçile ma'denlerine zarar olur güherçile alub işleyen kimesneler şer'le görülmek için hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta bu husûsa dikkât ve ihtimâmla teftiş eyleyüb göresin bu vazifeyi idenler kimler idüğü şer'le sâbit olursa sicil idüb suret-i sicilleriyle vâki' hâli arz eylesin âmmâ bu bahâneyle kendü hallerinde olanlara dahl olub te'âddi olunmakdan hazer idesin

Mektûb getüren kimesneye virüb. Fi, 26, S[afer] sene: [98]5 (15 Mayıs 1577)

623 Bender Kalesi tamiri için emr-i şerifle görevlendirilmiş olanların hizmet-i mezbûreye gelmeleri, hizmete gelmeyenlerin küreğe konulmaları.

Kırkkilisa sancağıbeğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb hükm-i şerif vârid olub Kızılca müsellemlerin evvelin nevbetlûsü yüz elli beş nefer müsellemler ihrâç idüb âdeminle Bender Kal'ası ta'miriçün Bender Beği'ne götürösin ki çeribaşlarıyla hidmetde olalar deyü fermân olunmağın vârid olan emr-i şerifle âdemin gönderüb tenbih olundukda çeribaşlarından Filibe çeribaşısı Ramazan ve Zağra-i-Atik çeribaşısı Sinan ve Karinabat çeribaşısı Kalender ve Üsküdar çeribaşısı Bilal ve Yanbolu çeribaşısı emr-i şerife ita'ât itmedikleri ecilden hidmet-i mezbûreye gönderilmeğe imkân olmadı deyü bidirmişsiz **buyurdum ki:**

Vardukta hidmet-i mezbûre için tekrâr tenbih ve te'kid eylesin inâd ve muhâlefet idüb varmayanları hüsn-ı tedârikle ele götürüb yarâr âdemlere koşub irsâl eylesin ki küreğe koşulâ mezkûrları koşub gönderdüğü kimesnelere muhkem tenbih eylesin ki yolda gıybet itdirmek ihtimâli olmaya

Beğin âdemi Hüseyin'e virüb. Fi, 19, S[afer], sene: (98) 5 (8 Mayıs 1577)

[268]

624 Hızır adlı karyede Kel Derviş, Kocahızır karyede Sürilci oğlu Ali ve Karadağlı Seferçoban adlı kimseler yol kesip ve nice kimseleri katlettikleri, suçu sabit olanların tespit edilip şer'le haklarından gelinmesi.

Kırkkilisa sancağıbeğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb kazâ-i Kırkkilisa'ya tabi' Hızır nâm karyede sâkin Kel Derviş ve Havâss-ı Mahmudpaşa kazâsına tâbi' Koca Hızır nâm karyede sâkin Sürilci (?) oğlu Ali ve Karadağlı Sefer Çoban demekle meşhûr kimesneler ehl-i fesâd ve kuttâ'u't-tarîk

olub ve nice şerikleriyle mahmiyye-i Edirne ve Babaeskisi ve Havâss-ı Mahmudpaşa ve Kırkkilisa ve saîr kasabât yolların kesüb nice âdemler katl idüb fesâdları ziyâde olmağın ele götürülüb meclis-i şer’de cem’imiz bozanların haklarından gelinmezse ve şerikleri ve yatakları yoklanub haklarından gelinmezse ve şerikleri ve yatakları bulunub haklarından gelinmezse yollardan kimesne geçmeğe kâdir olmayub ve kurâda re’âyâ ve berâyâ âsûde olmaz dediklerin ve mezkûran Derviş ve Ali itdükleri fesâd ve şenâ’atler içün ikrâr idüb sicil olunub ve mezkûr Derviş Cezayir tûfengin kullanub ve eger yollarda maktûl bulunanlar tûfenkle harb itdüğüne ikrâr eyledüğün arz eylemişsin eyle olsa ehl-i fesâdın şerikleri dahî ele götürülmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Ehl-i fesâddan gıybet idenleri yataklarına ve turaklarına ve şer’le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb bir def’a şer’le fasl olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsları toprak kâdılarıyla hakk üzere şer’le teftiş idüb göresin dahî şer’le üzerlerine fesâd ve şenâ’atleri sâbit olanların hakkında şer’le kavmle amel olub şer’le lâzım geleni icrâ idüb yerine koyasın.

Bu dâhi.

[269]

625 Selanik Yahudilerinden veya başka taifeden bulunan koyunların İstanbul’un et iaşesi için gönderilmesi

Siroz ve Timurhisarı ve Avrethisarı ve İştib ve Tikveş ve Ustrumca kâdîlarına hüküm ki:

Selanik Yahudileri mahrûse-i İstanbul zahiresiçün bıçağa yarar koyunu alub Selanik’de asub boğazlanur deyü istimâ’ olundu imdi **buyurdum ki:**

Dergâh-ı Âli çavuşlarından Hasan Çavuş bu husûsa gereği gibi mukayyed olub mahmiye-i mezbûre zahiresiçün bıçağa yarâr koyunu eğer Yahudiler tâyifesidir ve eğer gayridir aslâ kimesneye aldırmayub ve hârice virmeyüb ve bi’l-cümle ol yerlerde koyun boğazlanub satdırmayasın mahmiye-i mezbûreye gönderesin ol yerlerde lâzım oldukça keçi ve sığır boğazlanub satıla mahmiye-i mezbûrede et hususûnda ziyâde müzâyaka vardır tamâm-ı basiret ve intibâh üzre olup emr-i şerifime muhâlif ol câniblerde bıçağa yarâr koyun boğazlanmayub ve harice satdırmayasın şöyle ki emr-i şerifime mugâyir koyun boğazlandığı ve satıldığı istimâ’ oluna azli konulmayub mu’âtab ve mu’âkab olmanız mukarrerdir ana göre tedârik eyleyesin.

Hasan Çavuş’a virüb. Fi, 23, S[afer], sene: [98] 5 (12 Mayıs 1577)

626 İstanbul'da et babında sıkıntı olduğundan, Rumeli kadılıklarında bulunan koyunların vakti geldiklerinde İstanbul'a gönderilmeleri hakkında.

Siroz ve Menlik ve Cum'abazarı ve Göllükesri ve Ustrumca ve Vidin ve Yenice-i Vardar Avrethisârı Sidrekapısı ve İştib ve Tikveş kâdılarına hüküm ki:

Hâlâ taht-ı kazânuzda vâki' olan atik ve cedid mahmiye-i İstanbul zahiresiçün ta'yin-i suk celeblerinin koyunları vakt ve mevsimi ile gelmedüğü bâisden et bâbında ziyâde müzâyaka olmuşdur **buyurdum ki:**

Bu bâbda mübâşir ta'yin olan Hasan Çavuş vardukta her birinüz taht-ı kazânuzda İstanbul zahiresiçün atik ve cedid celeblerin defter mûcebince üzerlerine yazılan koyunların kadimden olıgelen âdet ve kânûnları ile sürücülerıyla vakt ve mevsimi geldükde aslâ te'hir ve terâhi olunmayub gönderilmek babında sa'y ve ikdâm idüb dakika fevt itmeyesin zahire husûsı mühimdir celeb ta'îfesinin üzerlerine takdir olunan koyunların müşârün ileyh çavuşum ma'rifetiyle mevsimi geldükde tevakkuf olmayub ber-vech-i münâkid göndermek ardınca olasin.

Bu dahi

[270]

627 Yüzdepare kadısı Mevlana, naibi ve adamlarının reayanın kızlarına ve avretlerine göz diktikleri, halkın evlerini basıp mallarını garet ettikleri, fazladan avarız akçesi aldıkları vb. türlü şekavetlerde bulundukları husûslarının şer'le görülüp mezburların böylesi davranışlardan uzak durmaları gereğine dair.

Bozok beği Çerkes beği ve Kırşehir kâdısına hüküm ki:

Yüzdepare kazâsı ahâlisi arz-ı hâl gönderüb bi'l-fi'l kâdîları olan Mevlana (Boş) ve nâ'ibi Mehmed Fakîh ve Osman ve Selim ve Dede ve Çelebi ve Merdi ve Küçük Eren (?) içün re'âyânın güzel kızlarını ve 'avretleri kendülerin olmayub ve murâdlarına muvâfakat iden avretlerin eger hak ve eger na-hak olsun hükm idüb murâdları üzere olmayan fukarânın evlerini basub ve kâdî olan kimesne yarâklı ve bıçaklı elli atlu ile binüb ve inüb ve aslanım demek kismete koyun ve kuzîya akçe virüb ve içlerinden birisi fevt oldukda vereseşi sağîr ve sağîre olmayub ihtiyarlarıyla kassam taleb etmezler iken cebren varub kismet idüb ve birkaç fırsat olmuş kazıyyeleri tekrâr kismet eyleyüb hilâf-ı şer' beşer onar altunların alub ve 'avâriz akçesiçün hânedan hâneye ellişer akçe alınmağçün hükm-i şerif vârid olmuş iken kâdî-i mezbûr bunlara altmış beşer akçe birer

altun virüb kendüsi elli beşer akçeyi alub ve avâızları akçelerin ziyâde aldıklarından gayri her güne üçer dörder hâne ziyâde ‘avâız yazub ziyâdesin kendü ekl eyleyüb ve on beş nefer âdemine dahî kulluk akçesi deyü bi-nihaye akçelerin alıvirüb hilâf-ı emr-i şerif on beş yıldan ziyâde fasl olmuş da’vaları istimâ’ eyleyüb bunun emsâli zülme nihâyet yokdur deyü şekva itdikleri ecilden şer’le hakları alıvirilmesin emr idüb (buyurdum ki) vardukta kâdî-i mezbûrı ve re’âyâ hukûk taleb eyledikleri şer’le hakları alıvirilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta kadî-i mezbûrı hak taleb itdikleri nâ’îbler ve âdemlerini da’vayı hakk idenler ile meclis-i şer’de beraber idüb ber-vech-i şer’le fasl olunmayub üzerinden on beş yıl mürûr itmeyan da’vaların muktezâ-i şer’ üzere teftiş eyleyüb göresin fi’l-vaki’ ‘arz olunduğı üzere kadî-i mezbûrun ve nâ’îbler ve âdemlerinin üzerlerinde ol-vechle hilâf-ı şer’ ve kânûn olunmuş hukûk sâbit ve zâhîr olursa aslâ ve kat’a ta’allül ve niza’ itdirmeyüb re’âyânın sübût bulan hukûkunu şer’le ashâbına bi-kusûr alıvirdüğünüzden min-ba’ad kâdî-i mezbûr ve nâ’îbler ve âdemlerine ol vechle hilâf-ı şer’ re’âyâyı rencide itdirmeyüb birer akçe ve bir habbelerin aldırmasız (*) olmayub emr-i şerifime muhâlif re’âyâyı zulm ve teâddî idenleri yazub arz eylesin

Dede Paşa nâm kimesneye virüb. Fi, 7, S[afer], sene:[98] 5 (26 Mayıs 1577)

[271]

628 Vakıf arazileri üzerinde her kim ziraat, bağ, bahçe ve bostan ederse mukabilinde vakfa gerekli öşrünün ödenmesi ve ziraat ile meşgul olan reayanın mağdur edilmemesine dair.

Bağdad beğlerbeğisine ve kâdısına hüküm ki:

Hâlâ Meşhed-i İmâm Hüseyin radiya’llâhü anh mütevellisi Abdülbaki mektûb gönderüb merhûm ceddım Sultan Süleyman Han tâbe serâhû hazret-i müşârün ileyhın Asitane-i seniyyeye getürdüğü nehr-i ceditidin üzerine yigirmi beş şa’be ihdâs olunub on altı şa’besinin arması olup ve dört şa’besinin müşârün-ileyh ceddım vakf eyledüğü şa’belerden Sayakra (?) nâm karyesinin depesinde Abdülvahhab nâm kimesne ümenâ-i sâbıkdan üç bin akçe ile bir kıt’a zemîn alub bir tarîkle emr ihrâç eyleyüb bağ ve bağçe eylemek için ve divar çeküb feth-i hâkâniden berü olan tarîkin tamâmı memlekete ilhâk idüb ve zikrolunan bir deger bahâsıyla bey’ oluna beş yüz floriye belki dahî ziyâdeye

*Mürekkep dağılması olduğundan okunamamıştır.

alurlar mıydı deyüb ve karye-i mezbûrenin şeyh ve re'âyâsı meclis-i şer'e varub zikrolunan yerler bey' olunursa bizim zirâ'at eyledüğümüz yirlerin depesidir cârî olan su ol yerden gelür bey' olunsa su gelmez olur karye-i Sayakra (?) harâb olmak mukarrerdir deyü cevâb virdüklerin bildirdi imdi **buyurdum ki:**

Vusul buldukta bu husûsı göresin 'ârz eyledüğü gibi ise ve arz-ı vakf üzerinde her kim ziraât ve gars-ı eşcâr ve bağ ve bostan iderse vakfa şer'le müteveccih olan öşrü bi-kusûr edâ itdürüb ve ihdâs olunanlar ne ise şer'le ref' itdürüb şer'-i şerife ve emr-i hümayuna muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin ve muhtâc-ı 'arz olanı yazub bildiresin.

Kethüdâsı Hüseyin' e virüb. Fi, 20, S[âfer], sene: [98] 5 (9 Mayıs 1577)

629 Bursa şehrinin hisarı olmadığından hırsız ve haramilere karşı mahalle kapıları yaptırılması ile mahalle ve sokaklarda gece bekçi bulundurulmasına dair

Burusa kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ mektûb gönderüb mahrûse-i mezbûrenin hisârı olmamağın hırsuz ve harâmizade zabt olunmak ziyâde asir olub dâimâ eşkıya fesâd itmekden hâli olmaduğın bildirüb mahallelerde ve sokâklarda münâsib görüldüğü yerlerde mahalle kapuları binâ olunub ve her kapuya nevbet ile mahallelerden her gice de ikişer âdem bekçi çıkarılub kefilsiz kimesne mütemekkin itdirilmemek içün hükm-i şerifim virilmesin arz itdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta arz itdirdüğün üzre mahallelerde münâsib olan yirlerde mahalle kapuları bina itdürüb ve nevbet ile mahallelerde olageldüğü üzere her gice altışar âdem bekçi çıkardub fesâd mahallenin imâmılarına tenbih idesin ki mahalde kefilsiz kimesneyi mütemekkin itdirmeyüb hıfz ve hırâset-i memleket bâbında gereği gibi ihtimâm idesin.

Mektûb getüren danışmende virüb

[272]

630 Göynük sakinlerinden Mehmed'in Müslümanlara türlü hakaret ettiğinden mezbûrun bulunduğu yerden ilişiğinin kesilip Kastamonu'ya sürgün edilmesi.

Göynük kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüb nefs-i Göynük sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne şerîr ve şakî müzevvir ve gammâz ve ehl-i telbis olub müslümanlar mezbûrun şerrinden ziyâde rencide olduklarından gayrı târik-i sülûk olub müslümanların hâşâ ağzına ve dinine şetm idüb ve 'avretine def'âtle talâk virmekde tahrîf idüb ve zikrolunandan ma'âdâ nice

şehadetleri ve şer’-i kavîme muhâlif if’âli olmağın kaza-i mezbûrenin ‘ulemâ ve sulehâsı mezbûr Mehmed’in kendülerin arasından ihrâc olunmasın rica itdikleri i’lâm itdüğün ecilden mezbûr Kastamonı’ya sürülmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta emrüm üzere mezbûrun ol yirden alakasın kat’ idüb Kastamonı’ya süresin.

Çerkes Pervane Çavuş’a virüb. Fi, 22, R[ebi’ul-evvel], sene : [98]5 (11 Mayıs 1577)

631 Yol güvenliği için Ereğli ile Eski il arasındaki mevziye avarız-ı divaniyeden muaf olmak şartıyla haric ez defterden yirmi hanenin iskan ettirilmesi.

Ereğli kâdisına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Ereğli ahâlisi meclis-i şer’e gelüb Ereğli ile Eski İl kazâsı mâbeyninde olan Horfi (?) nâm mevzi’ temamiyle yol uğrağı olmağın sâbıkâ zikrolunan mevzi’de olan karye halkı âyende ve revende ile ulâklardan rencide oldukları ecilden her biri terk-i diyar itdiklerinden sonra zikrolunan mevzi’ bir ehl-i haber bir hân binâ idüb etrafında olan karyeler gayet bedid olmağla yolcuların kimi maktûl ve kimisi mecrûh bulunmakdan hâli değildir tekâlif-i ‘örfiyeden mu’âf olmak şartıyla haric ez defter olan kimesnelerden mevzi’-i mezbûre yigirmi hane varmağla âyende ve revende asûde-i hâl olur deyü haber virdüklerin bildirdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta kimesnenin ra’iyyet ü ra’iyyet oğlu olmayan haric ez defter kimesnelerden arz eyledüğün üzere mevzi’-i mezbûre yigirmi hâne getürdüb tekâlif-i örfiyeden mu’âf olmak şartıyla mütemekkin itdirüb lâzım olduğu üzere ol etrâfı zabt ve hirâset itdiresin.

Mustafa nâm kimesneye virüb. Fi, 23, S[afer], sene: [98]5 (12 Mayıs 1577)

632 Fındık dökmek için Diyarbekir’e kurşun gönderilmesi ve yukarı canibe dair edinilen ahbarın bildirilmesi.

Zeynel Beğ’e hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i şerifim gönderilüb finduk dökmek için kifâyet mikdârı Diyarbekir’e kurşun gönderesin deyü emrüm olmuşdı ol emrüm kemâ-kân mukarrerdir **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb emr-i şerif-i sâbıkım mücebince kifâyet mikdârı kurşun gönderüb avk ve te'hirden ihtiyât idesin ve yukâru canibe müteallik ba'zı ahbâr bildirmişsin min- ba'ad dahî vâkf olduğun ahbâr-ı sahihe-i i'lâmdan hâli olmayasın.

Çerkes Pervane Çavuş'a virüb. Fi, 23, R[ebi'u-evvel], sene: [98]5 (9 Haziran 1577)

[273]

633 Mahzen-i amire hizmetinde olan Mehmed'in hizmeti mukabilinde muaf olmak istediği yerlerin ne miktar çiftlik yerler olduğu ve senelik mahsulunun ne kadar olduğunun bildirilmesi.

Tunus Beğlerbeğisi Haydar Paşa'ya hüküm ki:

Mektûb gönderüb Diyâr-ı A'rabın emekdâr ve ehl-i vukûflarından mahzen-i âmire hıdmetinde olan Mehmed Faris için Tunus evtâsının A'rabına müteâllik ve mir-i mahzene münezzeh-i umûriyesine ve harbine vâkı' oldukta yazub vilâyet defterinin ahvâli mezbûre mahsûs olub ta'îfe-i a'rabın mesâlihine ve mâl-ı mîrînin izdiyaline sebep olub hıdmet mukabelesinde müceddededen feth-i müyesser olan vilâyet-i Mehdiye'de zirâ'at eyledüğü yirlerden mu'âf olmak bâbında hüküm-i şerifim virilmesin 'arz eylemişsin ammâ hazır kande olan kaç çiftlik yer olduğun i'lâm eylememişsin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta müşârün ileyhın mu'âf olmak taleb eyledüğü yerler ne kadar çiftlik yerlerdir ve senevî mahsûlî nedir aslı ile yazub arz eylesin sonra ol bâbada emrüm ne vechle olur mücebiyle amel eylesin.

Rodos Beği'nin kethüdâsı Sena'ya (?) virüb.

634 Erzurum Kalesi mustahfızların mevâciblerinin Halep Hazinesi dışından başka yerden de ödenmesi hususu.

Haleb defterdârına hüküm ki:

Hâlâ Erzurum Kal'asının müstahfızları ruk'a sunub feth-i hakâniden berü ulûfeleri Hızâne-i Haleb'den virilügelmiş iken olıgelen âdet ve kânûna muhâlif hilâf-ı sicil-i hukuk ve fevt olmuş umalden on on beş yıllık bakâyadan salınub ulûfeleri vâsıl olmağla mütehabbir oldukların i'lâm eylediler imdi zikrolunan müstahfızların mevâcibi kadimden Halep hazinesinesinden irsâl olunugelüb ve hâlâ ol cevâbinin hıfz ve hirâseti mühimmatdan olmağın bu bâbda sâbıka bir def'a dahî ruk'a sunuldukta mevâciblerin

diğer yirden ta'yin eyleyesin deyü emrüm olub sana hükm-i hümâyunum irsâl olunmuş idi ol emr-i şerifim kemâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezkûrların mevâcibleri olagelen âdet ve kânûn üzre diğer yerlerden havâle ve ta'yin ve irsâl eyleyüb bir dahî mevâcibleri içün şikâyet itdirmelü eylemeyesin .

Hızır Çavuş'a virüb. Fi, 11, Rebiülevvel, sene:[98]5 (29 Mayıs 1577)

635 Ayıntab'lı Mahmud ve Hacı Çelebi adli kişilerin kasaplık hizmetine yarar kimseler olduklarından bulundukları yerden alakalarının kesilip kasaplık hizmetine tayin edilmeleri.

Ayıntab kâdisına hüküm ki:

Hâlâ Ayıntab'lu kassab Mahmud nâm kimesne mahrûse-i İstanbul kasablarından olub diğer ve kazâ-i mezbûreden Mahmud ve Hacı Çelebi nâm kimesneler dahî maldar ve kasablığa yarâr kimesnelerdir deyü kendüye olmasın ricâ itmegin mezkûrların 'alâkaları kat' olub kasablığa gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Hızır Çavuş vardukta fi'l-vâki' mezbûrlar mütemevvil ve maldâr iki yüz bin akçeye kadir kassab olmağa yarâr kimesneler itdüğü sâbit ve zâhir olursa ol yerlerden 'alâkaları kat' idüb mallarla gönderesin gelüb kassablık hıdmetinde olalar.

Hızır Çavuş'a virüb. Fi, 5, R[ebi 'ul-evvel], sene: [98]5 (23 Mayıs 1577)

[274]

636 Abat Gölü'nün taşınmasıyla göl kenarındaki yollara zarar verdiği, halkın müzayaka çektiği ve göl ayağında değirmen var mı ve bu değirmenlere kimlerin gittiği hususunun bildirilmesine dair.

Sapanca kâdisına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Sapanca kurbunda vâki' olan Abat Gölü ayağının tutkunı olmağla su taşup kenârında olan tarîk-i tamâm kesilüb müslümanlar geçemeyüb Akyazı ve Geyve ve Taraklu kazâlarından gelen tersâne mühimmatı içün gemi kerestesi dahî mezbûr yola uğrayub aher yirden kâyb olmağın sâbıkâ Şam beğlerbeği olan Hacı Ahmed küllî emek harc idüb ziyâde kış olmağla yıkılıb harâb olmakdan hâli olmaduğun bildirmişsin ol bâbda her ne ki demiş isen ma'lûm oldu imdi zikrolunan gölün ayağında değirmenler olduğu istimâ' olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûr çavuşumla zikrolunan suyun ayağında fi'l-vâki' değirmenler var mıdır ne kadar bâb değirmendir tarîk-ı temâma zararı var mıdır nicedir değirmenlere kimler gider yirlü yerinden görüb vukû'-ı üzere mezkûr çavuşumla arz eylesin.

637 Mütেকaid defterinde kayıtlı bazı sipahzadelerin kendilerine mir-i karhanede hizmet teklif olunduğunda muhalefet ettikleri ve ayrıca hizmete mâni' olanların isimlerinin yazılıp bildirilmesi hakkında

İshaklu kâdısına hüküm ki:

Aksaray kâdısı ve mütেকâ'id sipâhizâdeler alay beğisi mektûb gönderüb mukaddemâ İshaklu'da Alacamescid mahallesinde sâkin Mustafa bin Mehmed ve Abdi nâm kimesneler mütেকâ'id defterinde mukayyed olub mir-i kârhanede hizmetine teklif olundukda vech-i mine'l vücûh emre itâ'at itmeyüb mahkemede kılıç bıçak çeküb üç senedir hizmete gelmeyüb ve Akşehir sancağında üç bin akçe tîmâra mutasarrıf Ahmed nâm sipâhi dahî Karapınar nâm karyeden Mürbende (?) Tursun ve Osman bin Budak ve Hacı bin Turdu defterde mukayyed sipâhizâde iken mezbûr Ahmed bana dahî ra'iyetler midir deyü virmeyüb hizmete teklif olundukda mâni' olub kılıç çıkarub kan olmayınca virmez deyü şirret eyledüklerin arz itmeğın **buyurdum ki:**

Vardukta fi'l-vâki' mezbûrlar yazılı mütেকâ'id sipâhizâdeler olub mezbûr sipâhiyi himâyet idüb virmedüğü vâki' ise yazub arz eylesin.

Kasım Çavuş'a virüb. Fi, 12, S[afer], sene: [98]5 (1 Mayıs 1577)

638 Mahruse-i Mısır'dan Südde-i Saâdet'te irsal olunacak hezineye Mısır ümerasından Ayaş'ın baş tayin edilmesi.

Mısır beğlerbeği'ne hüküm ki:

Mahrûse-i Mısır'dan Zal Pâşâ hazretlerine virmek için Südde-i Sa'âdet'üme irsâl olunacak hazineye ümera-i Mısır'dan Ayas dâme izzihû baş ta'yin olunub böyle gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta inşâ'a'llâh hazineye göndermelü oldukda ferman-ı şerifim mücebiyle müşârün ileyh baş ve buğ ta'yin eyleyüb böyle gönderesin.

Dîvân kâtiblerinden Hüseyin Beğ'e virüb.

[275]

639 *Mısır emir-i haclığına Mısır ümerasından olan Mustafa'nın tayin edilmesi.*

Mısır Beğlerbeğisine hüküm ki:

Mukaddemâ mektûb gönderüb Mısır emir-i haclığın Kuds-i şerif sancâğı beğine 'arz eyledüğün müşârün ileyh müyesser olmamağla Mısır ümerâsından vech ve münâsib gördüğüne tevcih idesin deyü emr-i şerif gönderilmişdi hâlâ ümera-i Mısır'dan Mustafa bu def'a Mısır hazinesine serdâr olub Âsitâne-i Sa'âdet'ime gelüb hıdmetde bulunmağın bu sene-i mübârekede Mısır'dan giden hüccâc-ı zevi'l ibtihâc müşârün ileyhe emir-i hac nasb ve ta'yin olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Zikrolunan emir-i haclık hıdmetiyle emr-i celîlü'l-kadrüm mücebince bu sene müşârün ileyh ta'yin ve irsâl idüb Mısır ümerâsından ahara tevcih etmeyesin.

Şemsi Paşa 'ya tabi' Mehmed'e virüb. Fi, 11, S[afer], sene: [98]5 (30 Nisan 1577)

640 *Akkirman'da bazı eşkıya taifesinin zuhur edip fesad ve şenaâtde olduklarından bu duruma karşı memleketin hıfz ve hirasetine olunması ile ayrıca livâ-i mezburede tamiri ferman olunan kalenin ne durumda olduğunun bildirilmesi.*

Akkirman sancağıbeğine hüküm ki:

Bu zamana gelince sancâğına varmayub kendü hevânda olmağla ol cânibde ba'zı eşkıya zuhûr idüb dâimâ fesad ve şenâ'atden hâli olmadıkları istimâ' olunmağın mu'accelen varub sancağın hıdmetinde olub ve bundan akdem livâ-i mezbûrda binâ olunmak fermân olunan kasrlar ahvâli nice olduğın ve Dergâh-ı Mu'allâm cânibinden kâlîte ile o tarafa giden Memi Reis varduğın tafsilen i'lâm itmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta emrüm üzere zikrolunan kasrların ahvâli neye müncer oldu hâlâ binâ olundu mı yohsa dahî yapılmak üzere midir nicedir ve mezbûr Memi Reis varub ol tarafa vâsıl olmadı mı mufassal ve meşruh yazub i'lâm idüb bildirsin Silistre Sancakbeği ol etrafın muhâfazâsında ve kal'a ta'mirinde olmak emrüm olmuştur mûmâ ileyh varub hıfz ve hîrâset-i memleket ve vilâyet bâbında dakika fevt itmeyesin şöyle ki hıfz ve siyânet-i memleket bâbında ihmâl ve müsâhelen istimâ' oluna sancâğın olunmağla konulmayüb 'itâya müstehâk olman mukarrerdir anâ göre mukayyed olasın.

Uzun İbrahim Çavuş'a virüb.

641 *Cankirman etrafında toplanan eşkiyalara karşı Bender Beği ile memleketin muhafaza edilmesi ve tamir edilecek kalenin yetiştirilmesi hakkında.*

Silistre beğine hüküm ki:

Hâlâ Cankirman etrafında ba'zı Moskov ve Leh eşkiyası cem'iyet idüb sazlıkda girüb dâimâ fesad ve şenâ'ât üzere oldukları istimâ' olunmağın sancâğına müteallik olan sipâhileriyle varub ol câniblerin muhâfazâsında olman emr idüb bu husûs için Bender beğine dahî hükm gönderilmiştir buyurdum **ki:**

Vardukta te'hir ve terâhi itmeyüb fermânım üzere varub ol tarafların hıfz ve hirâsetinde ve kal'a ta'mirinde dakika fevt itmeyüb müşârün ileyh Bender beğiyle hüsn-i ittifak üzere olub harâmzâdenin hakkından gelmekde gereği sâ'y eylesin.

Bu dahî

[276]

642 Trabzon'dan Erzurum'a bir mikdar sipahinin ile her haneden birer ırgadın bazı levazımlar ile tayin edilip hizmette bulunmaları.

Trabzon Beğ'i Ömer Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüb bundan akdem 985 saferinin beşinci gününde hükm-i şerif vârid olub Erzurum varoşuna hendek kesmek için sancâğında olan zü'emâ ve erbâb-ı tîmârıyla ve avârız hanesinden birer ırgad kürekleri ve kazmaları ile ihrâç oluna deyü fermân olmuş idi ol bâbda ba'zı husûs i'lâm idüb ve livâ-i mezbûr leb-i deryadır hıfz ve hirâset dahî lâzım ve mühimmdir deyü bildirmişsin imdi sancâğın sipâhilerinden muhâfazâ [i]tmeyüb birkaç kimesne ta'yin idüb dahî kendün bi'z-zât mahall-i mezbûreden gelüb hidmetde olman emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta aslâ te'hir itmeyüb muhâfazâçün bir mikdâr sipâhi ta'yin idüb içlerinden birini baş ve buğ idüb dahî bu bâbda sâbıkâ irsâl olunan emr-i şerifim mücebince sancâğından ihrâcî fermân olunan ırga[d]dan cümle levâzımlarıyla çıkarub dahî vakt ve mevsimiyle gelüb hidmetde bulunasın şöyle ki emr-i şerifime muhâlif vakt ile gelüb hidmetde bulunduğu istimâ' oluna mu'âteb olman mukarrerdir anâ göre tedârik eylesin.

Çerkes Pervane Çavuş'a virüb. Fi, 23, R[ebi'u'l-evvel], sene: [98]5 (10 Haziran 1577)

643 Erzurum'a tabi kale neferatlarının ve sair mevacib tasarruf eden kulun defterlerinin her yıl Südde-i Saâdet'te gönderilmesi.

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Erzurum'a tâbi' olan kala' neferatının ve sair mevâcib tasarruf iden kulun defteri her yıl Âsitâne-i Sa'âdet'ime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta Erzurum beğlerbeğliğine tâbi' olan kala' neferatının ve sâir mevâcib tasarruf iden kulun defteri her yıl Âsitâne-i Sa'âdet'üme mühürlü kise ile göndermek bâbında mesâ'i-i cemilen zuhûra getüresin ve min-ba'ad Âsitâne-i Sa'âdet'ime kaydın getütmeyen kimesnelere tezkere vermeyesin.

Çerkes Pervane Çavuş'a virüb. Fi, 3, R[ebi'u'l-evvel], sene: [98]5 (21 Mayıs 1577)

644 Trablusgarb beğlerbeğliğine tevcih edilen Hassa çakırcıbaşı olan Hasan'ın İstanbul'dan Trablusgarb'a geçmesi için Cezayir'den dört pare gemi gönderilmesi.

Cezayir beğlerbeği'ne hüküm ki:

Hâlâ Trablusgarb beğlerbeğisi hassa çakırcılarım başı olan Hasan dâme ikbâluhûya tevcih olunub ol cânibe tevcih itmek üzere olmağın müşârün ileyh Trablusgarb'a isâl için dört pare kadirga irsâl itmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta diyâr-ı garbe varub gelmiş bir ehl-i vukûf reîs baş ve buğ ta'yin idüb dahî dört kıt'a mükemmel kadirga ile istanbul'a gönderesin ki müşârün ileyhi vilâyet-i mezbûreye alub gidüb emin ve sâlim isâl eyleyeler.

Bu hüküm sûreti tekrar yazılmak ferman olunmağın tekrâr yazılıb Tunus beğlerbeğliğinin hevâce virüb. Fi, gurre-i Rebi'u'lahir, sene:985 (18 Haziran 1577)

Divanda Çavuşbaşına virildi. Dört kıt'a yazıla deyü çavuşbaşı Hüseyin'e getürdü. Fi, 28 ()*

[277]

645 Küffar-ı haksara esir düşen yirmi gaza-i müslimin bir bedel mukabilinde kurtarılmaları.

Bosna beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb gazâ-i müslimin ve mücahidinden küffâr-ı haksâra esir ve giriftar olub külli bahâsın kesilen Şehzâde İbrahim Ağa ve Fermude (?) oğlu Bekir Ağa ve Kurt Ağa ve Arnavut Ağa ve Arnavut Divane Kurt ve Ahmed bin Ali ve İbrahim bin Ali ve diğer Ali ve Odunlu (?) Yusuf ve Veli ve Abdullah oğlu Behram ve Divane Ca'fer

*Mürekkep dağılması olduğundan okunamamıştır.

ve Mustafa bin Hamza ve Şirvanlı Baba Uğurlu ve Divane Muhammed ve Divane Ya'kub ve Divane Rıdvan ve Kürekçi Muhammed ve Abdullah oğlu Yusuf ve Salveneli (?) Ali ve Arvasıklı (?) Mustafa ve Yanyalı Kayalı (?) Katib Ahmed ve Divane Hüseyin ve Köstenceli Divane ve Kılıçcı Osman ve Kamengrad (?) Divane Memi cümle yigirmi beş nefer tutsak için Dergâh-ı Mu'allâma gönderilen İpşirgar oğlu bedel virilüb halâs olmaları kabildir deyü bildirdüğün ecilden mezkûr İpşirgar oğlu giru ol canibe gönderilmiştir **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olub mezkûr bedel zikrolunan gazilerin cümlesin halâs eylemek bâbında envâ'-i sa'y ve ihtimâmın vücûda getüresin.

Beğlerbeğin kapucu başına virüb. Fi, 25, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (12 Haziran 1577)

646 İstanbul'da et babında müzayaka olduğundan Zulkadriye, Haleb beylerbeyliği ile Silistre, Niğbolu, Ahyolu ve Pravadi kadılıklarından koyun ihraç edilmesi ve gönderilen koyunların kaydedilmesi.

Zulkadriye ve Haleb beğlerbeyliğinde vâki' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ mahrûse-i İstanbul'da et bâbında müzâyaka olunmağın taht-ı kazânuzdan mahrûse-i mezbûre zahiresiçün olageldüğü üzere koyun ihrâç olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda her birinüz mukayyed olub taht-ı kazanuzdan olageldüğü üzere mahrûse-i mezbûre zahiresiçün koyun ihraç idüb sahipleriyle veyûhud kefilleriyle mu'accelen irsâl eyleyesiz ki sahiplerine ticâret ve mahruse-i mezbûre halkına si'at ve ma'îşet olalar her birinüz taht-ı kazânuzdan ne mikdâr koyun ihrâç itdigün defter idüb bir sûretin mezbûrlarıyla koyun eminine irsâl eyleyüb teslim itdüklerini müşârün ileyhden mühürlü temessük taleb eyleyeler.

Şam beğlerbeği'nin kapu kethüdâsı Mehmed Çavuş'a virüb. 18, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (5 Haziran 1577)

Bir sureti

Silistre ve Niğbolu ve Ahyolu ve Pravadi kâdîlarına yazub.

Ahmed Çavuş'a virüb.

[278]

647 Eski Budaközü kadısı Mevlana Hacı Mustafa'ya; Karaman'a ve Maraş'a tabi Zamantı, Bozok, Budaközü ve Sorkun'da olan bazı sipahzadelerin müceddeden

tahrir edilip defter olunmaları, hangi karyede ne miktar sipahzade olduğu isimleri ile eksiksiz bir şekilde kaydedilmesi.

Sâbıkâ Budaközü kâdîsı olan Mevlana Hacı Mustafa'ya hüküm ki:

Vilayet-i Karaman'a ve Maraş'a tabi' Zamantu ve Bozok ve Budaközü ve Sorkun'da vâki' olan sipâhizâdeler müceddeden tahrîr olunub defter olunması lâzım ve mühim olmağın bu bâbda senin vükûfun olup istikâmetinle i'timâd-ı hümâyunum olmağın zikrolunan sipâhizâdeleri sen tahrîr itmen emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta aslâ te'hir ve tevakkuf itmeyüb ta'îfe-i merkûmenin mukaddemâ yazılan 'atik ve cedid defterlerin alub dahî içlerine varub her köyde bi'l-fi'l mevcut ne mikdâr sipâhizâde vardır sâbıkâ tahrîr olunub defter olunduğı üzere hâlâ dahi tahîrine mübâşeret idüb sâkin oldukları köyleri ve her birinin iştiyhârları ne ise ana göre ale'l-esâmi defter idüb haric ez defter aslâ bir kimesne komayub cümlesin ve ahara defter idüb 'adâlet ve istikâmet üzere itmâma irişdirüb dahi defterin mühürleyüb Südde-i Sa'âdet'ime gönderesin ammâ hîn-i tahrîrde onat mukayyed olub asıl sahihâyı sipâhizâde olanlardan kimesne ketm olunub yazılmayub kalmakdan ve fi nefis elan sipâhizade olmayanları hilâf vâki' sipâhi yazmakdan ve bu bahâne ile kimesneden celb ve ahz olunub fermân-ı şerifime muhâlif iş olmakdan hazer eyleyesin sonra yoklatub görme gerekdir hilâf-ı emr nesne olduğı ma'lum ola 'özü'n makbûl olamaz mu'âteb olursun anâ göre mukayyed olub ihtimâmda dakika fevt itmeyesin.

Bozok Beğî'nin kethüdâsı Piri'ye virüb. Fi,2 Rebi'u'l-ahir, sene: 985 (19 Haziran 1577)

648 İhtiyaç duyulmadıkça Kavala hisarerenlerin deryada istihdam edilmemeleri ve derya hizmeti için azeblerin istihdam edilmeleri hakkında.

Kavala kapudanına ve ve kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Kavala hisarerleri deryada gemi hizmetinde istihdâm olunduğı istimâ' olunmağın deryada gemiye müte'allik hizmetlerde 'azepler istihdâm olunub hisarerleri karada olan mîrî mühimmatda ve mukâta'ât mesâlihinde istihdâm olunmaları emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu husûsa dâim mukâyed olub anın gibi gemi ile deryaya çıkıldıkdan min-ba'ad 'azepleri istihdâm eyleyüb gayet zaruret olmayınca hisarerleri gemiye komayasın ammâ bu bahâne ile lâzım değil iken her zamanda zaruret vardır deyü hisarerleri gemiye teklif idüb ta'ciz itmeyüb zaruret olmayınca gemiye komayasın.

Kavala hisarerenlerinden Şaban'a virüb. Fi, 20, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (7 Haziran 1577)

[279]

649 Rum ilinde at ve yünd besleyip birlikte gezen Çingene ve Gurbet taifesinin fesad ve şenâat babında tenbih edilip ellerindeki alat-ı harb, at ve yündlerin miri için zabtedilmesi, muhalefet edenlerin habsedilmeleri ve buna kendi halinde olanların dâhil edilmemelerine dair.

Vilâyet-i Rumilinde vâki' olan kâdırlara hüküm ki:

Bundan akdem Çingane ve Gurbet ta'îfesi at ve yund besleyüb cem'iyet ile gezüb fesâd ve şenâ'atden hali olmadıkları merhûm ve mağfûrlu babam Sultan Süleyman Hantâbbe serâhûnun atabe-i ulyâ yerine arz olundukda anın gibi Çingane [ve] Gurbet tayîfesi at ve yund besleyüb ve alât-ı harb kullanmayub cem'iyet ile gezüb fesâd ve şenâ'at itmeyüb kendü hallerinde ve kar ve kesblerinde olub at ve yundları ve alat-ı harbleri var ise bey' idesin şöyle ki ba'de-tenbih emr-i şerife muhâlif evzâ' ider ise tebdükleri atların ve alat-ı harblerin mîrî için zabt idüb ve kendülerin habs itdirüb fesâd ve şenâ'atleri ile Südde-i Sa'âdet'üme arz olmak bâbında emr-i şerif virilmiş imiş hâlâ ol hükm Südde-i Sa'âdet'ümde dahî tahrîr olundu taleb olunmağın sen dahi emr-i sâbık mûcebince min-ba'ad amel olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Dergâh-ı Mu'allâm sipâhi oğlanları zümresinden Mehmed vusûl buldukta min-ba'ad emr-i şerif-i sâbık mûcebince amel eyleyüb Çingane ta'îfesine hilâf-ı irade-i şerife iş itdirmekden ve bu bahâne ile kendü halinde ve kar ve kesblerinde olanlara dahl olunub celb ve ahz olunmakdan ziyâde ihrâz idesin

650 Kilîdü'l-bahr kale hisarerenleri ve topçularından kale dışında yatanların gediklerinin başkasına tevcih edilmesi.

Kilîdü'l-bahrKal'ası dizdârına hüküm ki:

Hâliyâ Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl gönderüb kal'anın hisarerenleri ve topçuları kal'ada yatmayub kal'adan taşra oldukların bildirmişsin eyle olsa **buyurdum ki:**

Göresin kazıyye arz eyledüğün gibi ise mezkûrları te'kid ve tenbih idesin ki kal'ada olub kal'adan hâriç yerde olmayalar şöyle ki ba'de'tenbîh eslemeyüb kal'ada yatmayub kal'adan hâriç yerlerde olalar eger topçulardır ve eger hisar eridir gedüklerin ahara tevcih idüb arz eylesin

651 Kasap Hoca Receb adlı kişinin yarar hisarerenleriyle Sûdde-i Sa'âdet'te gönderilmesi.

Selanik Beği'ne ve kâdısına hüküm ki:

Hâlâ kassab Hevâce Receb nâm kimesnenin Sûdde-i Sa'âdet'de ihzârı lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukta emrüm üzere mezbûrı yarâr hisarerenlerine koşub mu'accelen gönderesin ammâ koşub buldurduğun hisarerenlerine tenbih eyleyesin ki yolda ve izde gıybet itdürmekden hazer eyleyeler.

Koyun Eminine virüb. Fi,6, R[ebi'u'l-evvel],sene:[98]5 (24 Mayıs 1577)

[280]

652 Ulusu nehri çevresinde olan haramilerden Halayık oğlu Mustafa ve on neferi ve baş suhte Abdi oğlu Mustafa'ın yollarda ve yalılarda katl-i nüfûs üzere olup garet-i emval ettikleri ve Kalkanlı kadısının bunlara muavenet ettiği hususunun hak üzere teftiş edilip suçları sabit olanların haklarından gelinmesi.

Menteşe beğine ve Meğri kâdısına hüküm ki:

Ruk'a sunulub bundan akdem Ulusu dimekle ma'ruf nehr-i azim kenarında cem' olub haklarından gelinmek ferman olunan haramilerden Halayık oğlu dimekle ma'ruf Mustafa'nın yaralı düşüb ele getirülmeyüb gıybet etmişdi hâlâ mezkûr Mustafa köprü yanına on nefer mikdârı levend alub bellerde ve yalılarda katl-i nüfûs ve garet-i emvâl eyleyüb gönderüb bir mikdârın hâlâ Kalkanlı kâdısı olan Mevlana Emirşah'a virmekle ol haramilerin her vechle mu'in ve zahîri olub ve ehl-i fesâd sûhtesin başı olan Abdi oğlu Mustafa şakiyi dahî muhzır idinüb zûlm ve te'addisin nihâyeti yokdur deyü tezallüm eyledükleri ecilden sunulan ruk'anın sûreti aynı ile ihrâc ve irsâl olunub teftiş olunmaların emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb mezbûr Halayık oğlu Mustafa ile yanında olan levendleri ve merkûm muhzır Mustafa'yı ihzâr idüb gıybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurub getürdüb ahvâlleri hakk üzere teftiş ve tefahhus idüb göresin fesâd ve şenâ'ati sâbit ve zâhir olanların muktezâ-i şer'i kadim üzere haklarından gelüb Mevlana-i mezbûr dahî zikrolunan haramilere ve eşkiyaya ruk'ada mestûr olduğu üzere mu'in ve zahîr olduğu muvâcehesinde şer'le sâbir olursa vukû'-ı üzere yazub arz eyleyesin ammâ hîn-i teftişde hakk-ı sariha tâbi' olub hilâf-ı vâkı' kazıyye arz olunmakdan hazer idesin.

Ruk'a sunan Ömer'e virüb. Fi, 20 (Boş) , sene:[98]5 (1577)

653 Ürgüb'de Muhammed voyvoda adlı zaimin fukaraya zülm ve haksızlıklar ettiği, müslümanlara edpsizce sövdüğü ve naib Müslihiddin'in de ona muavenet ettiği hususunun hak üzere teftiş edilip suçu sabit olanların haklarından emr-i şerifle muamele edilmesi.

Alacahisar Beği'ne ve Niş kâdısına hüküm ki:

Hâlâ Ürgüb kâdısı olan Mevlana Muhammed Rikâb-ı Humâyûn'uma ruk'a sunub kazâ-i mezbûrede sâkin olub ze'âmete müstehâk olan Muhammed voyvoda nam kimesnenin fukarâya zülm ve te'addisinin nihâyeti olmayub ve Alaaddin nam hatibin hizmetkarlarını yolda basdırub altı cariyeye ile darb itdirirken mecrûhen ellerinden halâs olub meclis-i şer'i şerife gelüb tezallüm itdüğü za'îm-i mezbûr dahî gelüb müslümanlara şetm-i galîz eyleyüb müslümanlar ricâsıyla mezbûrun şirret ve şekâsı husûsı sicil olunub sûret-i sicil ile arzlar yazılub hatîb-i mezbûr ile Âsitâne-i Sa'âdet'e gönderildikde mezbûr hatîb ardından yetişüb nice akçeler virüb arzları ve suret-i sicilleri elinden alub yolda kendü sa'âdete gelüb arz idüb birkaç nefer re'âyâsına hilâf-ı vâki' husûslar isnâdı ile şikâyet itdirüb ve kazâ-i mezbûre sâkin olub nice müddet niyâbetiden Müslihiddin nam na'îb sicillâtın ba'zı evrakda kesüb hiyânet zuhûr itmekde ni'âbetden ref' itmekle ol dahî arz idüb mezbûr Mehmed voyvoda ile ittifâk idüb şikâyete gelüb hilâf-ı vâki' husûslar isnâd idüb şirretine mübâşeret itdüklerin bildirmeğin mezbûrların ahvâlî teftiş olmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb evvelâ mezbûr Mehmed voyvodayı ihzâr idüb dahî ahvâlin bi-garaz müslümanlardan hakk üzere teftiş idüb göresin mezbûr hatîb ol vechle darb itdirüb meclis-i şer'e geldikte müslümanlara hilâf-ı şer' şetm itdüğü ve fukarâya zülm ve te'addi itdüğü [s.281] vâki' ise asbâb-ı hukûk alıvirildükden sonra üzerine ne mikdâr maddeler sâbit olub ve kaç nefer kimesnenin hakkı alıvirilüb ahvâli neye münce olur sa mufassal ve meşruh yazub arz eyleyesin ve na'îb-i mezbûrun dahî na'îb olduğu zamânlarda olan sicilin evrâkdan kesüb zâyî' eyleyüb andan ma'âdâ dahî şirret ve şekâveti zâhir olmuş ise ahâlin vukû'-ı üzere yazub 'arz eyleyesin ki haklarında emr-i şerifim ne vechle sâdır olursa mücebiyle âmel oluna amma hîn-i teftîşde temâm-ı hakk sarîhe tâbi' olub meyl ve muhâyadan arz ve nasbından ve hilâf-ı vâki' kazıyye ârz olunmakdan hazer idesin.

Mezkûr kâdının âdemine virüb. Fi, 25, S[afer] sene:[98]5 (14 Mayıs 1577)

654 Akçahisar'a tabi' Laç, Laşta ve Kozluk karye halkının Niş, Drac ve İskenderiye iskelelerine inip, itaât üzere olmayan mezbur karye halkının emr-i şerifle haklarından gelinmesi.

Ohri Beği'ne ve Akçahisâr kadısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb livâ-i mezbûre tâbi' Akçahisâr kazasında vâki' olan Laç ve Laş[ta] (?) ve Kozluk kariyeler ahâlisi kadimden isyan üzere olub İskenderiye ve Niş ve Drac iskelelerinin yollarına inüb ayende ve revendeyi basub ve karyeler urub katl-i nüfûs ve garet-i emvâl idüb ve ba'zı zimmîleri dahî tutub deryaya ta'yin olmağla satub tereke dahî satub ve Dergâh-ı Mu'allâm kullarından voyvolarından kimesneye ita'ât itmeyüb cizyelerin dahî virmeyüb bi'l-cümle mezbûrun asilerin te'addilerinden âcz ve fûrû-mânde kalmışlardır haklarından gelinmez ise celâ-yi vatan idüb aher vilayetlere perakende olurlar deyü fukâra şekvâ itdüklerin bildirdüğü ecilden zikrolunan köyler ehl-i fesâd ve şenâ'at olanların haklarından gelinmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Varicâk ârz olunduğı üzere itâ'at ve inkiyâdları olmayub isyân ve tuğyânları ve fesâd ve te'addileri vâki'ise hüsn-ı tedbir ve tedârikle ele getürdüb dahî şer'ı şerife ve kânûn-ı münîfe itâ'atleri olmayub fesad ve şenâ'at üzere oldukları şer'le sâbit olursa mecâl virmeyüb ol ecilden haklarından gelüb hilâf-ı şer' kimesneye iş itdirmeyesin ammâ bu bahâne ile kendü hallerinde olanlara mücerred celb ve ahz için dâhl olunmakdan hazer idesin.

Beğ'in âdemi Mehmed'e virüb.

655 Binzert'de mütemekkin olan Mehmed Şerif adlı kişinin Tunus ve Trablus beğlerbeğliğine tabi yerlerde ticaret yapmasına dair iznin verilmesi.

Tunus ve Trablus beğlerbeğisi Haydar'a hüküm ki:

Binzert'de mütemekkin olan Mehmed Şerifi dimekle ma'ruf kimesne Dergâh-ı Mu'allâma gelüb cenâb-ı emâret-me'ab Fas ve Merankoş hâkimi Abdülmelik dâme sa'dühû nun âdemlerinden olub beğlerbeğliğüne müteallik olan yirlerde ticâret itmek murâd idünüb ol bâbda emr-i hümayunum taleb itmeğın **buyurdum ki:**

Mezkûr kendü halinde ve kâr ve kesbinde olub ticâret eyleye hilâf-ı şer'i şerif kimesneyi rencîde ve remîde itdirmeyesin.

Küçük Halil Çavuş'a virüb. Fi,8, R[ebi'u'l-evvel], sene: [98]5 (26 Mayıs 1577)

[282]

656 Bozok, Sorkun, Akdağ kadı naiblerinin reayadan fazla avarız akçesi alıp ve halka zülm edip, onlardan zorla yiyecek aldıklarından, bu hususun teftiş edilip bunu yapanların bu davranıştan vazgeçmeleri, aksi taktirde isimlerinin yazılıp gönderilmesi.

Bozok beği Çerkes Beğ'e ve Sivas kâdısına hüküm ki:

Bozok ve Akdağ ve Sorkun kazâlarının ahâlisi âdem gönderüb ârz-ı hâl eylediler ki zikrolunan kâdîların nâ'ibleri hilâf-ı emr-i şerif her ayda üç dört def'a dörder beşer atlu ile üzerlerine konub ba'dehu meccânen yem ve yimeklerin aldıklarından gayri bu sene avâriz akçesi her haneden ellışer akçe fermân olunmuş iken haneden haneye yetmiş ve seksan bir akçelerin alub ve sicil lâzım olmayan yirlerde cebren sicil idüb akçelerimiz alub ve müteveffa olanların yetîm ve yetimleri ihtiyârlarıyla kismet taleb itmezler iken cebren müteveffanın metrukâtın ziyâde bahâya tutub sülûsan ve çift bizümdir deyü bi-nihâye akçelerin alub kâdîlara şikâyet itdüğünüzde istimâ' itmeyüb te'addi iderler deyü şikâyet etdikleri ecilden mezkûrların ahvâlleri şer'le teftiş olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olub mezkûrların ahvâllerini onat vechile hak üzere teftiş eyleyüb göresin fi'l-vâki kazıyye ârz olunduğu gibi ise ve mezkûrun nâ'iblere muhkem tenbih ve te'kid eylesin min-ba'd il üzerine çıkub gezmeyüb mahkemelerine mürca'ât ideni görüp yîm ve yîmek kismetinden müft-i meccânen bir habbe ve bir nesnelerin aldırmayub mahkemelerine müracâ'at ideni görüp ve yim ve yimekleri kismetinden müft ü meccânen bir habbe ve bir nesnelerin aldırmayub ve avâriz akçesinden her mikdâr ziyâde akçe almışlar ise ki şer'le sâbit ola bi-kusûr ashâbına alıvirüb ve şer'le sicil lâzım gelmeyen maddeleri hilâf-ı şer' sicil itmek bahânesiyle re'âyâdan bir akçe aldırmayüb ve müteveffanın verese-i sağır ve sağıre olmayub ihtiyâr ile kismet taleb itmezler iken cebren kismet itdirmeyüb ve metrukâtın ziyâdeye tuturmayub ve kismet lâzım geldikde dahî resm-i kismet muktezâ-i şer'i şerif üzere aldırub ziyâde bir akçelerin aldırmayub sülûsan ve çift bizimdür deyü hilâf-ı şer'i şerif nesnelerin aldırmayub min-ba'd şer'e ve kânûna muhâlif bir ferde ol vechle zülm ve te'addi itdirmeyesin memnu' olmayanları isimleriyle yazup ârz eylesin bu husûslar içün tekrâr şikâyete getürmelü eylemeyesin.

Seydi Burak'a virüb. Fi, 18,R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (5 Haziran 1577)

[283]

657 Şekavet üzere olup, Cezayir taraflarına firar eden Âl-i Cenâh taifesinin haklarından gelinmek için Basra'dan bu tarafa yat ve yarak gönderilmesi.

Basra Beğlerbeğisine hüküm ki:

Semavât beği mektûb gönderüb livâ-i mezbûrda şekâvet üzere olan Âl-i Cenâh ittifâken isyan idüb sabile gemilerin ve âyende ve revendenin yolların kat' eylemeğin haklarından gelinmek için atlu asker ile üzerlerine varuldukda Cezayir câniblerine firâr idüb ve bu diyarda beş altı ay mikdârı sular tuğyan idüb etrâf ve eknâfı su almağla at oynağı yer olmayub aşağı yukarı sâbîle gemilerinin irsâli için Basra'dan mükemmel yarağla bir A'rabavirilür ise A'rabın zabtı müyesser ve vâki' olan yamakan(?) ve gayriden her sene miriye külli mâl hâsıl olmak mukarrerdir deyü bildirmegin **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb mir-i mûmâ-ileyhin hükm-i şerifimle varan âdemine Basra'dan yat ve yarağı mükemmel bir araba viresin ki eşkıya-yı a'rabı gereği gibi zabt eyleye şöyle bilesin.

658 Kastamonu sancağına gelip rafız ve mülhid propagandası yapan acemlerin ahvallerinin şer'le teftiş edilip hapsedilmeleri hakkında

Kastamonı beğine ve kâdısına hüküm ki:

Sen ki sancakbeğisin mektûb gönderüb Arvanid'en bir acem nefsi-i Kastamonı'ya gelüb nice kimesneyi yerlerinden çıkarub ve mezbûr acem mülhid olduğın şer'le sâbit olmağla hakından gelüb lakin mülhid-i mezbûrun ihyâsından ilhâd ile meşhûr olan ba'zı kimesnelerin dahî ahvallerin görülmesin lâzımdır vilâyet halkı haber virdiklerin bildirmişsin **buyurdum ki:**

Vardukta kaza-i mezbûrede rafz ve ilhâd ile meşhûr olub ehl-i sünnet ve cemâ'atden olmayanların ahvallerin ol vilâyetin ulemâ ve sulehâ ve bi-garaz müslümanlar muhızırlarında hak üzrere dikkât ve ihtimâmla teftiş idüb göresiz rafz ve ilhadları sâbit olanlar mülhidler ki şer'le haklarından gelinmek icâb eyleye kendülerin habs idüb isimleri ve resimleri ile ve ilhada müteallik sâbit olan mevâdların sûret-i sicilleriyle yazub bildiresiz ammâ bu bahâne ile ahz ve celb olmayub ve kendü hallerinde olanlara dahl olunub melâhide ve revâfize himâyet olunmakdan hazer idesiz.

Kethüdâsı Kaytas'a virildi. Fi, 23, R[ebi'u'l-âhir], [sene]: [985], (10 Haziran 1577)

[284]

659 Kûrdli Mir aşiretinden Mir Kasım oğlu Ali'nin şerir ve şaki olduğundan, zimmetindeki mâl-ı mirinin hizmet erbabı başka birine iltizam edilmesi hakkında.

Diyarbakir beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Kûrdli mîr-i âşireti olan Mîr Kasım oğlu Ali nâm kimesne şerîr ve şakî olub zimmetinde mâl-ı mîrî olub eda-i niyet ta'allül idüb kapuya gitdi deyü bildirmişsiz ve mezkûrun iltizâmı hâlâ hâlâ Piyâle nam kimesneye virülüb (Boş) Saruhan Beğ'e virilmişdir deyü i'lâm olunub **buyurdum ki:**

Varıcâk zikrolunan mukâta'â bi'l-fi'l mezkûr Piyale üzerinde ise kemâ-kân zabt itdiresin eger Piyale üzerinde olmayub mezbûr Saruhan Beğ'e virilmiş ise ana virildüğüne rıza-i şerifim yokdur kaldırub bir münâsib müstakîm hidmet uhdesinden gelen kimesneyi ta'yin eylesin ve mezkûr Ali'nin zimmetinde olan bakîyi aslâ ta'allül itdirilmeyüb bi-kusûr dahîl eylesin

660 İstanbul zahiresi için yukarı canibden gelecek koyunların dağıtılmayıp doğrudan İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Bolı Beği'ne ve kâdısına hüküm ki:

yukârı caniblerden mahrûse-i İstanbul zahiresiçün gelecek koyunlar taht-ı hükümetinize uğradukta alıkonulmayub doğru mahrûse-i mezbûreye gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu husûsa gereği gibi mukayyed olub zikrolunan koyunları aher yerde dağıtırmayub ve taht-ı hükümetinizde alıkomayub cümlesin doğru mahrûse-i İstanbul'a gönderüb ihmâl ve müsâheleden hazer idesin.

Bir sureti

Sinob beğine ve kâdılarına

Bir sureti

Çorum beğine ve kâdılarına

Bir sureti

Amasiyye beğine ve kâdılarına

Bir sureti

Malatiyye beğine ve kâdılarına

Bir sureti

Kırşehir beğine ve kâdılarına

Bir sureti

Adana beğine ve kâdılarına

Bir sureti

Birecik beğine ve kâdılarına

Bir sureti

Kayseriye beğine ve kâdılarına

Bir sureti

Niğde beğine ve kâdılarına

Bir sureti

Aksaray beğine vekâdılarına

Bu sahifede zikrolunan ahkâm Mustafa Çavuş'a virildi.. Fi gurre-i Rebi'ü'l-ahir, sene 985 (18 Haziran 1577)

[285]

661 Leylekoğullarından Mehmed Ali ve kardeşi Hüseyin adlı kimselerin kasaplık yapmaya kadir maldar durumdalar ise İstanbul'a gelip kasaplık hizmetinde bulunmaları hakkında.

Diyarbakir beğlerbeğisi ve kâdısına hüküm ki:

Taht-ı hükümetinizde Leylekoğulları demekle ma'ruf Mehmed Ali ve karındaşı Hüseyin nam kimesneler mün'im ve mâldâr oldukları i'lâm olmağın **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb mezkûr bi'l-fi'l ne mikdâr nükûd-ı esbâb ve emlâka kadir ise münferid isimle defter idüb mahrûse-i İstanbul'a kassab yazub hisarerlerine koşub sermaye ile mahrûse-i mezbûreye irsâl eyleyüb himâyet olunmakdan ziyâde ihtiyât eylesin ammâ mezbûr kassablığa yazılmağa iki yüz bin akçeye mâlik olmak gerekir onat mukayyed olub maaşı iki[ke]re kassab yazmakdan ihtirâz idesin.

Bu dahî.

662 Hama kadısına isnad edilen şikayetlerin teftiş edilmesi

Haleb beğlerbeğisi ve Sermîn kâdısına hüküm ki:

Hâlâ Hama kâdısı olan Mehmed Rikâb-ı Humâyûn'uma ruk'a sunub kendüden Hama ahâlisinin şükrânları olub birkaç kimesneler kimisi şer'le kendü kabilinden ve kimi dahî ba'zı emirler tahrîkiyle ruk'a sunub gayri vâki' kazıyye isnâd idüb şikâyet etmişler ulemâ-i kübradan nice kimesneler ve kaza-i mezbûre uğrayub vilâyet-i mezbûre ahâlisi

Mevlana'yı mezbûreden şükrân üzre oldukların 'arz eylediklerin bildirüb kendünün.(eksik bırakılmış)

[286]

663 Erzurum kalesinde binası ferman olunan tabyaların ve hendeğin yetiştirilip kalelerin yarak ve zahayirinin temin edilmesi ile yukarı canibe müteallik casusların edindikleri ahbarın bildirilmesi

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Mekûb gönderüb sâbika gönderilen ahkâm-ı şerife mevzi'-i Erzurum'a tâbi' olan asâkir-i nusret me'sere yât ve yarâklarıyla hâzır ve müheyyâ olmaları tenbih olundukta her yiri düşmen yarâğı ile hâzır ve amâde a'dalar taraflarına emr-i şerife firkat oldukları ve mahâle mütemekkin yukârü canibe giden yollar görilüb gözedilüb memnu' olan meta' ve esbâb aslâ gitmayüb tüccârın eşya ve ahmâlî tetebu' ve tecessüs üzre olduğu ebnâ-i sebîl ne makûle eşhâs olub müzevverci ve ziyaretçi sahiha-yı bezirgân olmayınca salıvirildiği ve memleket ve re'âyânın hıfz ve hırâsetinde bezl-i makdur olunub kal'anın yat ve yarağı ve zahayiri müretteb olmak bâbında ümeraya muhkem tenbih ve te'kid olunduğu ve kala' içinde olan mustâhfızlar dahî yat ve yarakları ve tüfenkleriyle mükemmel olub dört canibe gözkulak tutub hâzır oldukları ve yukârü canibe müteallik ahvâle vukûf için gönderilen casuslar inş'a'llah geldiklerinde mufasssal ve meşruh arz olunmak üzere olduğu ve Erzurum Kal'asına tabyalar uslûbı üzere kal'alar binâsı ve hendek kazılması husûsı ve sâîr yukarı canibe mütenevvi' ahvâl ârz olunmuş ol bâbda her ne ki denilmiş ise âla vech-ül tafsîl pâye-i serîri masîrime ârz ve takrîr olunub 'ilm-i şerif tamâm şümûl her dâim muhît ve şâmil olmuşdur imdi Erzurum Kal'asına müte'allik binâsı fermân olunan tabyalar uslûbı üzere kal'alar binâsı ve hendek hafri şitâyâ değin itmâma irişmesin müyesser olmamağla te'hîr olunduğu iş'âr olunmuş idi ol emr-i şerifim âla-mâ kân mukarrerdir **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta sâbika gönderilen emr-i şerifim mücebiyle amel eyleyüb bu def'a Erzurum Kal'asına hendek harfî hususı te'hîr eylemeyüb emr olunan divar binasının itmâmına sa'y ve ihtimâm üzere olasin ve yukarı canibe müzevverciler ve ziyaretçiler doğru yerden Kars tarafından ol vasâtla ve bâ'yîr aher tarîkıyla yanlarında metâli' gurus ve akçe ile mukayyed olub ol asl hafr yolları görüb gözlemek için beraber âdemler koyub dâimâ tetebbu' ve tecessüs idüb emr-i şerife muhâlif eger müzevverci eger ziyaretçilerden bir ferdi salıvirmeyüb anın gibilerin yanlarında bulunan gurus ve akçeleri mîrî için kürfet

idüb dahî ne makûle eşhâs olunub nerelü oldukları ve yanlarında bulunan ne mikdâr gurus ve akçe olduğın mufassal yazub arz eylesesin ve Erzurum'a tâbi' olan kal'anın yarak ve zahâyir ve müretteb ve ta'mirleri husûsunda mukayyed olub asâkir-i nusret me'serin eger ümerâ ve zü'emâdır ve eger sipâhi ve sâir neferat-ı mustahfizan-ı kal'adır yat ve yaraklarıyla ve kamalarıyla hâzır ve her biri a'daya nâzır ve emr-i şerife nazır olmaları bâbında hükmüm tenbih ve te'kid eyleyüb sen dahî ol emr-i şerif sâbıkım mücebince düşman yarağı ile hazır ve amâde olub memleket hıfz ve hırâsetinde ve re'âyâ ve berâyânın zabt ve siyânetinde [287] mücidd ve merdâne olub emr-i şerifime muhâlif memnu' olan meta' ve yarak yukarı canibe alub gidilmekten ziyâde ihtiyât idüb tamâm mertebe teyakkuz ve intibâh üzere olub gidilmekten ziyâde ihtiyât idüb temâm-ı mertebe Yukarı Canib'e müte'allik ahvâlî dâima tecessüs ve tettebbu' eyleyüb gelen casusların ahabârın ve sâir vâkıf olduğın ahvâl ahabâr-ı sahihe-i i'lâmdan hali olmayasın.

Çerkes Pervane Çavuş'a virüb. Fi, 22, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (9 Haziran 1577)

664 Nova Kalesi dizdârı olan Ahmed'in her durumda fesad ve şekavet üzere olup halkın evlerini bastığı, bir bezirganı katledip parasına konduğu ve mezbur dizdârın ahvalinin teftiş edilmesi hakkında.

Hersek Beği'ne Nova ve Çirmenice kâdîlarına hüküm ki:

Nova Kal'ası müstahfizlarından Darende Bali nam kimesne ruk'a sunub bi'l-fi'il kal'a-i Nova dizdârı olan Ahmed için her vechle fesâd ve şenâ'atden hali olmayub hâliyâ Nova'ya Venedik'ten bir bazirgân gelüb pirinç getürüb pirinci satıldıkça akçesin zikrolunan ağaya emânet virüb cümlesin satub gider olduğu mezkûr bezirgânı katl idüb cümle malını kimesneye göndermeyüb kendüsi ekl idüb mezkûr bezirgânı siz katl itdünüz deyü bî-haber hisârenerlerini tutub habs idüb na-hakk yire nice akçelerin aldırub ve kal'a-i mezbûreyi mukaddema küffâr-ı haksâr muhâsara itdükde iki yüz nefer hisarerenlerine icâzet tezkereleri virüb ba'dehu kal'ada kapatdunuz deyü ellışer aylık 'ulufelerini virmeyüb kendüsi ekl idüb mîrîye dahî bir akçe virmeyüb ve dâimâ kal'ada kâdının bir âdemiyle gice ve gündüz fisk eyleyüb gice ile hamrları dökünüb kadî âdemin beline ip bağlayub kal'adan taşra sarkıtub sancâkbeğinden rast gelüb tutub irtesi gün mezkûru kal'anın hidmetinde celb ve dizdârı dahî asmak isteyüb İspanya kâfirlerinden beş yüz altuna bir kâfir alub anınla dahî gice ile kal'ada şürb-i hamr iderken dizdâr kendüden geçüb katl olmağla mezkûr kâfir beline ip bağlayub kal'adan inüb kaçub gitmişdir ve

müslümanlar mezarında müretteb ve ihdâs idüb mezarlık içinden yük ile şarab çekdirüb ve serhoşla bir kimesnenin evin basub avratı taşla urub evladın düşürtüb neçün bu makûle fi'il idersin deyü nasihat olundukda nihâyet yerine bir aher dizdâr gelürse sen dahî kal'anın zincirlerin bir gümüş tebsiye koyub İspanya vilâyetine gönderürsün deyü cevab eder deyü şekva itmeğin husûs-ı mezbûr şer'le teftiş ve ârz olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda her birinüz bi'z-zât mukayyed olub dizdâr-ı mezkûrun ahvâlini ehl-i vukûfdan bi-garaz müslümanlardan mufasal şer' üzere teftiş eyleyüb göresin vukû'-ı üzere yazub ârz eylesin.

Ruk'a sunan Baba nam kimesneye virüb. Fi, (), sene:[98]5*

[288]

665 Mora'da üç pare levend firkatesinin fesad ve şenaât üzere olduğundan bunlarla muharebe edilip ele geçirilen ehl-i fesâdların İnebahtı beğine teslim edilerek küreğe konulmaları.

Karlı ili Beği Ali Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüb Mora Beği sana mektûb gönderüb iki pare levend firkateleri bu cânibe gelüb nice re'âyânın oğulların girift idüb ve tavarların kırub envâ'-i şekâvet idüb ol cânibe gitdüklerin bildirüb fi'l-vâki' zikrolunan firkateler geldiklerinde üç pare firkate olub vech-i meşrûh üzere fesâd itdüklerinden mâ'adâ Venedik'e tabi' olan kapudanı dahî gelüb zikrolunan firkateler Zakle (?) nam cezîremizden üç nefer âdemimizi alub yüz on floriye bey' eylemişlerdir deyü emr-i şerif ibraz idüb ve firkateler garet itdükleri oğlanı livâ-i mezbûr alay beğisine bey' itmiş bulunub mezbûr alay beğinden suâl olundukta firkatelerden kızın oğlanı deyü bey' itdüklerin cevâb virüb ve firkateler dona dolub üzerlerine varıldukda muhârebeye mübâşeret idüb bir sipâhinin anda ok ile urub katl idüb ve âdemler beğin yarağla kolun düşürüb ve reîsleri olan Kalaycı dimekle ma'ruf eşkıya katl olunub iki firkatenin âdemi bir firkateye dökülüb bir neferi halâs olub sekiz neferi girift alunub ba'zı gark olduğun ve firkateler girift olunub ele giren sekiz nefer âdemi İnebahtı beği'ne küreğe virülüb ve aldıkları iki nefer iki oğlan şer'le analarına virildükde bildirdüğün ecilden **buyurdum ki:**

* Mürekkep dağılması olduğundan okunamamıştır.

Vardukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olub anın gibi ele giren ehl-i fesâdı müşârün ileyhe İnebahtı beğine gönderüb teslim eylesesin ki küreğe konula ve kaç nefer teslim olunduğunu temessük alub ârz eylesesin ve min-b'ad hıfz ve hırâseti memleket bâbında mücidd ve sâ'î olasın.

666 Nayibü's-şer' olan Şemseddin adlı kişinin fukaraya türlü haksızlıklarda bulunduğundan, mezburun niyabetlikten ref' edilmsi.

Bolı beğine ve Mudurnu ve Bolı kâdîlarına hüküm ki:

Bolı kazası halkı ruk'a sunub Nâ'ibü's-şer' olan Şemseddin için nice def'a niyâbetden ref'i için hükm vârid olmuşken maldâr kimesne olunmağın akçe kuvetiyle hükmü alub sûrete getürmeyüb fukâranın esbâb ve akçesin alub envâ'-i te'addi ider deyü şikâyet itmegin **buyurdum ki:**

Mezbûreden da'vayı hakk ider varsa bir defâ şer'le fasl olmuş olmayub on beş yıl geçmiş değilse teftiş idüb göresin ashâb-ı hukûk-ı şer'le sâbit olan hakların alıvirdikden sonra mezbûreden ne mikdâr hakkı alınmışdır ve hilâf-ı şer' sâbit olan te'addisi nedir yazub arz idesin ki mezbûru niyâbetinden ref' idüb min-ba'ad niyâbet itdirmeyesin.

Kâğıt Eminine gönderildi. Fi,3, R[ebi'u'l-evvel], sene: 985 (21 Mayıs 1577)

[Yev] mü'l-ehad, Fi, 5, Rebi'u'l-âhir, sene:985 (22 Haziran 1577)

[289]

667 Azak kalesinin tamiri için Suğdak'tan gerekli kerestenin temini ve kale tamirine kadir bir mimarın gönderilmesi hakkında.

Azak beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Azak Kal'asının ba'zı yerleri ta'mir olunub hayli kireç ihrâk alınub ammâ Kefe cânibinden gelmesi lâzım olan keresteden aslâ nesne gelmeyüb Rus cânibinden gelen kereste binâyâ lâzım olmayub zirâ cümlesi söğüd ağacı olmağla binâyâ mütehammil olmaduğun ve direk ve sâir mühimmât bu câniblerde bulunmağın binâ emini Mustafa Çavuş Kefe cânibine gönderilüb Suğdak kazâsına varub lâzım olan kereste geldikde binâsına mübâşeret alunur ve gönderilen mi'mâr pir olmağla candan hidmete kudreti yokdur deyü aher mi'mar gönderilmek mühimdir deyü bildirmişsin imdi müşârün ileyh Mustafa Çavuş ve ustalar mi'marı olmağın bu cânibden mi'mâr gönderildi imdi hükm-i sâbık üzere mi'mar olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta zikrolunan kal'aya emr-i şerif-i sâbık mücebince mezbûr çavuş mi'mârlık idüb vech ve münâsib gördüğü üzre metânet üzere ta'mir itdirmek bâbında ikdâm ve ihtimâm eyleyüb itlâk ve isrâftan hazer eylesin.

668 Ana Kalesi'nde yetmiş nefer hizmetli bulukurken, bir kısmının gönderilip kırk nefer kaldığı ve bu miktarın kale hizmeti için yeterli olmadığından lazım olan neferatın kaleye gönderilmesi.

Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki:

Ali İdris mektûb gönderüb mukaddemâ 'Ana Kal'asında yetmiş nefer kimesne hidmet iderken bir mikdârı ihrâc olunub kırk nefer kalub otuz kırk yıldan berü kal'a-i mezburenin ve etrafının hıfz ve hırâsetinde iken hâlâ Nisibin Kal'asına on neferi ihrâc olunub bâki kalan otuz neferi kifâyet eylemez deyü bildirmeğin **buyurdum ki:**

Vardukta göresin fi'l-vâki' arz olunduğı gibi olub 'Ana Kal'asından ol mikdâr neferi ihrâc olmağla bâki kalan hidmete ve hıfz ve hırâsetine kifâyet etmeyüb ihtiyâcı varsa ihrâc olunan neferatı 'Ana Kal'asına getürdüb hıfz ve hırâset itdiresin muhtâc-ı arz olan husûsı yazub bildiresin.

[290]

669 Erbab-ı tımardan Kara Mahmud'u kimin kaçırap mecrûh ettiğı ve tımarının Seydi Hüseyin Çavuş'a verdiğı hususun şer'le teftiş edilip izhar edilmesi.

Teke ili beğine ve Antâliyye ve Karahisar kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ Teke sancağında 18.000 akçe tîmârı olan Mustafa nâm kimesne ruk'a sunub sâbıkâ Teke beğı olan Ali mezkûr için erbâb-ı tîmârdan Kara Mahmud'u çalub mecrûh itdi deyü i'lâm eylemeğın tîmârı alınub Seydi Hüseyin Çavuş'a virilüb kendüsi teftiş olunmak emrüm olumağın teftiş alınub hâlâ Teke beğı Haydar ile Kütâhiyye ve Antâliyye ve Karahisar kâdîları mezbûr için günahı yoktur mezbûr kara Mahmud'u mecrûh idüb Mahmud ve Mehmed ve Ramazan nâm kimesnelerdir deyü ikrâr itdüğü sicil olmuştur deyü mektûb ile i'lâm idüb ve bu bâbda Anatoli beğlerbeğı Ca'fer dahî zikrolunan kâdîlara muvâffak arz eyledük i'lâm idüb ahvâl-ı şer'le teftiş olunup tîmârı mukarrer olmasın ricâ eylememek sâbıkâ mezkûrun hakkında gönderilen mektûbun ve hâlâ gönderilen mektûbların ve sunulan ruk'anın suretleri aynı ile asıllarından ihrâc alunub tekrâr ahvâli şer'le teftiş olunmağçün sana gönderildi **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub mezkûr Kara Mahmud ile mezbûr Mustafa'yı ihzâr eyleyüb dahî ahvalleri muktezâ-i şer'i kadim üzre teftîş eyleyüb göresin fi'l vâki mezbûr Kara Mahmud'u mezkûr Mustafa mı mecrûh eylemişdir yohsa diğêr Mahmud ve Mehmed ve Ramazan mecrûh eyledi deyü ikrâr eyledüğü vâki' midir bu bâbda mezbûr Mustafa'nın günahı var mıdır yok mudur nicedir aslı ile temâm-ı ma'lum idinüb sıhhat ve vukû'-ı üzere yazub arz eylesin.

670 Cemâsse beği Ali'nin floriye tebdil için aldığı üç yüz altunluk selimî zamanında göndermediği ve bu miktarın ödemesinin gerektiği hususu

Diyarbakir beğlerbeğisine hüküm ki:

Amid defterdârı mektûb gönderüb Cemâsse Beği olan Ali floriye tebdil için Amid hazinesinden üç yüz altunluk selimi alub ve and itdüğü zamanda göndermeyüb bi'l-fi'l uhdesinde kalduğun bildirmiş[sin] **buyurdum ki:**

Vardukta mûmâ ileyh âdem gönderüb meblağ-ı merkûmu teled itdiyesin virmekde inâd iderse sancağı mahsulünden bi-kusûr ta'allül ve nizâ' itdirmeyesin.

671İskenderiye sancağı iki yüz bin akçeye azebler ağası olan Mehmed'e, azebler ağalığı, Hammar azebler kethudası Veli'ye ve kethudalığın da Basra çavuşlarından Pervane'ye tevcih olunduğu taktirde Hazine-i Âmireye mukabilindeki akçeyi ödeme durumlarını olup olmadığı hususu.

Basra beğlerbeğine Basra defterdârına hüküm ki:

Vilâyet-i Basra'da Hammar Kal'asının azebler ağası olan Mehmed arz-ı hâl sunub vilâyet-i Basra'da vâki' olan İskenderiye sancağı Hızâne-i Basra'ya yüz bin akçe nukd ve yüz bin akçe dahi ecnâs virmek üzere iki yüz bin akçe ile kendüye tevcih olunmak ve azebler ağalığı kal'a-i Hammar azebleri kethüdâsı Veli kethüdâ ve kethüdâlığı Basra çavuşlarından Pervane'ye virilüb anlar dahî kendüye zikrolunan iki yüz bin akçeyi vechü'l meşruh üzere her yıl Basra hazinesine teslîm eylemeğe kefiller olur deyü i'lâm eylemeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezkûrun didiği husûsun aslı var mıdır nicedir fi'l vaki' livâ-i mezbûr vech-i meşruh üzere tevcih olunduğu takdirce Hazine-i Âmire'ye ol mikdâr akçe teslim eylemeğe kadir midir uhdesinden gelirü ve mezkûr dahi kefil bi'l-mâl olur mu aslı nedir ma'lumun olduğu üzere yazub bildiresin

[291]

672 Erdel Voyvodası Batori Kristo'nun bazı işler için İstanbul'a gönderdiği adamlarının Erdel'e dönüşlerinde kimseye karışmamaları ve dört bargirden fazla bargir almamaları hakkında.

Südde-i Sa'âdet'imden Erdel'e varınca yol üzerinde olan beğlere ve kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ Erdel voyvodası olan Batori Kristo voyvoda tarafından ba'zı mesâlih için Âsitâne-i Sa'âdet'ime gelen Kordasrin (?) nâm âdemi on bir nefer yoldaşlarıyla girü ol canibe avdet idüb kendüleri ve bindikleri bargirleri ve müşârün ileyh voyvodasıçün izn-i hümayünümle kendü akçeleriyle aldıkları dört re's atlarına yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde kimesneyi dahl ve ta'arruz eylememek bâbında hükm-i şerifim taleb eyledikleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta anın gibi müşârün ileyhin âdemi on bir nefer yoldaşlarıyla ve dört re's atların ve esbâblarına yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde kimesneye dahl ve ta'arruz etdirmeyesin yarar at alub gitmek memnu'dur bindikleri bargir olub emrolunan dört re's atlardan ziyâde yarar at alub gitmek emrim yokdur dört re's atdan ziyâde yarar at ve saîr memnu' olan yarak ve esbâbı alub gitmekden ziyâde hazer idesin.

Ahmed Çavuş'a virüb. Fi,17, S[afer], sene:[98]5 (6 Mayıs 1577)

673 Şam züemasından Salih adlı kişinin akrabasından olan Dürzi taifesine tüfek verip vermediği ahvalinin teftiş edilmesi.

Şam beğlerbeğine ve Şam kâdîsına ve Sayda kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ sen ki Sayda kâdîsın mektûb gönderüb Şam zü'emâsından sâbıkâ mukata'acı olan Salih nâm kimesne akrabasından Dürzî ta'îfesine tüfenk virdüğü istimâ' olundı deyü bildirmişsin **buyurdum ki:**

Varıcâk mezkûrun ahvâlin bi-garaz kimesnelerden teftiş idüb göresin fi'l-vâki' arz olunduğı üzre Dürzî tâ'îfesine tüfenk virdüğü sahihesi sıhhat üzre ma'lumunuz olan ahvâleri yazub bildirsin hilâf-ı vâki' nesne arz itmekden hazer idesin.

674 Hassa kılarcılarından Nasuh'un bazı hasımlarıyla mahkeme olmak için Südde-i Sa'âdet'te gelmesi.

Kastamonı beğine hüküm ki:

Hassa kılârcılarımdan olup evtânından sılasına giden Nasuh'un bu cânibde ba'zı da'va-yı hakk ider kimesneleri olup Südde-i Sa'âdet'ümde husûmet lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukta mezkûra muhkem tenbih ve te'kid eylesesin ki te'hîr itmeyüb gelüb hasımlarıyla mürâfa'a ola.

Hassa kılârcılardan Talib Beğ'e virüb

[292]

675 Yedi yüz kantar bakırın Kastamonu'dan Fırat nehrinin taşkın olduğu bir zamanda rençber gemiler ile Bağdad'a ulaştırılması.

Haleb beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Birecik beği Mehmed Beğ mektûb gönderüb bundan akdem hükm-i şerîfim varid olup Kastamonu'dan yedi yüz kantâr bakır gönderilüb sana vusûl buldukda gemiler tedârik idüb Bağdad'a gönderesin deyü fermân olunub müşârün ileyhe varub gönderilen hükm-i şerîfi gösterub nehr-i Fırat tuğyan üzere olup zamânı giçmeden suhûlet üzere vâsıl olur deyü mühimmât geşt için akçe taleb idesin yine bakır husûsîçün emr-i şerîf vârid olmamışdır deyü akçe virilmeğe cevâb olmaduğun arz itmeğın gönderilen bakırı mu'accelen Bağdad'a irişmesi ehem-i mühimmâtdan olmağın nehr-i mezbûrun tuğyanı zamanı giçmeden rencberde gemiler bulunursa akçe ile alunub bulunmazsa mu'accelen kifâyet mikdârı gemi binâ ve tedârik olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta emrüm mücebince nehr-i mezburun tuğyanı bertaraf olmadan eger rençber tayîfesinden bakır tahmîl olunmağa kâbil gemiler bulunursa akçe ile satun alub eger bulunmazsa mu'accelen kifâyet mikdârı gemiler binâ itdirüb mu'accelen gönderilen bakırı Bağdad'a irsâl eylemek bâbında envâ'-i ikdâm ve ihtimâmınız zuhûra getüresin ve sene-i sâbıkâda Basra mühimâtıçün gönderilmesi fermân olunan gemiler kerestesi dahî henüz irsâl olunmadı ise anı dahî ber vech-i isti'câl irsâl eylesesin.

Hızır Çavuş'a virüb.

676 Dergah-ı Mu'allâ çavuşlarından Mehmed Çavuş'un birkaç nefer eşkıya besleyip, halka zûlm ve haksızlıklarda bulunduğu iddiası zahir ise hakkından ne gelirse icra edilmesi

Manyas ve Mihâlliç kâdîlarına hüküm ki:

İbrahim nam kimesne ruk'a sunub Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mihallıcık'da Ahmed Çavuş için birkaç nefer şakî âdemler besleyüb evim basub hatununa mahkem yire urub ol hizbden vaz'-ı haml idüb ve hemşiresin kılıç ile çalub elin mecrûh idüb sonra bi-günâh karındaşın tutub hilâf-ı vâki' nesne isnâd itmekle habs idüb birkaç pare köyün âdemi gelüb iyilüğüne şehâdet itdiklerinden sonra salıvirmeyüb tekrâr hâric kâdîlğa alınub kollarından asub mecrûh eyleyüb ve bundan ma'âdâ ahâl-i vilâyete gitmekle zülmünün nihâyeti yokdur deyü tezâllüm itdüğü ecilden teftiş olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub bu husûsı bundan akdem ber vech-i şer'le fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş da'va değilse hak üzere teftiş idüb göresiz fi'l-vâki' vech-i arz olunduğı gibi ise ki bi-hasebi's-şer' sâbit ve zâhir olsa ol bâbda muktezâ-i şer ne ise icrâ idüb yerine koyasın üzerine sübût bulan mevâdı yazub arz eylesin.

Fatma nam hatuna virüb. Fi, 29, S[afer], sene:[98]5 (18 Mayıs 1577)

[293]

677 Akdağ, Bozok, Sorkun, Kırşehir, Kayseriye, Budaközü ve Zamantu kadılıklarındaki sipahzadelerin yeniden tahrir edilmeleri hakkında.

Bozok beğı Çerkes Beğ'e hüküm ki:

Akdağ ve Bozok ve Sorkun ve Budaközü ve Kırşehir ve Kayseriye ve Zamantu kadılıklarında vâki' olan sipâhizâdeler müceddeden defter olunub mühürleyüb gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcak te'hir itmeyüb zikrolunan kâdîlıklarda ne mikdâr sipâhizâde varsa her biri ne köyde sakinlerdir ismi ve resimleri nedir toprak kâdîları ma'rifet ile ale'l esâmî defter idüb dahî bir sûreti mu'accelen gönderesin ammâ hîn-i tahrîrde hakk-ı sarîha tâbi' olub hilâf-ı nesne yazılmakdan hazer eylesin.

Kethüdâsı Seydi'ye virüb. Fi, 22, R[ebi'u'l-evvel] sene:[98]5 (9 Haziran 1577)

678 Hoton adlı varoş sakinlerinden birkaç nefer kafirden kimin Oruç adlı kişiyi katledip akçe ve esbablarını aldıkları ve başka zülm ve te'addilerin yaşanmaması hususunun gereği hakkında.

Boğdan Voyvodasına hüküm ki:

Hâlâ Eyne Bey ve Kasım nam karındaşlar gelüb mezbûrlar Niğbolı sancağında olub Oruç nam karındaşları senün yanında olup hizmette iken yine vilâyet-i mezbûrede

Hoton nâm varoş sakinlerinden birkaç nefer kâfir mezbûr karındaşlarını katl idüb ve yanında bulunan akçesin alub te'addi itdükleri bildirüb ol bâbda hükm-i şerifim virilmesin rica itdükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta bu husûsı onât vechile teftîş ve tefahhus idüb göresin mezbûrların merkûm karındaşlarını katl idüb akçesin ve esbâbın alan kimdir ve ne vechle katl itmişlerdir yanında sâbit olduğu üzere müteveccih olan hakların hükm idüb bi-kusûr alıvirüb taht-ı hükümetinüzde kimesneye zûlm ve te'addi olunmakdan hazer idesin.

Mezkûr Kasım'a virüb.[Fi]. 25, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (12 Haziran 1577)

679 Kara Mecid, Recep ve Yusuf adlı kişilerin Karahisar halkına zûlm ve haksızlık ettiklerinden halkın aciz olup şikayet ettiği ve tezallümde bulunan mezburların bulundukları yerden alakaların kesilip Rodos'a sürgün edilmelerine dair.

Karahisar Beği'ne hüküm ki:

Mektûb gönderüb mukaddemâ vârid olan emr-i şerif mücebince Karahisar'a varılıb a'yan-ı vilâyette b'il-fi'l mahbus olan Kara Mecid ve Receb ve Yusuf nam kimesneden tezâllüm itdüklerin kayd ve bend ile Dergâh-ı Mu'allâmm'a irsâl olunub hısâr-ı mezburede Rüstem nam kimesnenin kethüdâsıyla meş'aleleriyle evin basılıb kendü katl olunub malı garet olundukda katilleri mezbûrlardır deyü oğlu Şa'ban ve hatunu nizâ' idüb şer'le hakların taleb itdüklerinde Mudurnu ve Midillü [ve] Karahisar kâdılarının mübâşeretleriyle görülmesiçün emr-i şerif vârid olmağla keyfiyet-i halleri teftîş olunmasıçün mahall-i me'mure varub mezbûr Rüstem'i kim katl itdi deyü suâl olundukta bir nice müslümanlar gelüb mezbûr Rüstem katl olunduğı gice feryâd olub biz dahî çıkdıkda bize ok atdılar ve mezkûrun Receb ve Yusuf ve Kara Mehmed bildik gayrı yoldaşların bilmeyiz deyü şehâdet itdiler ve kasaba ahâlisinden ve re'âyâdan nice kimesneler mezbûr Mehmed için kalebenddir ve ehl-i fesâddır yoldaşları Receb ve Yusuf ile fukarâya zûlm ve te'adiden hali değilerdir bunlar vilâyetden gitmeyince fukarâ âsude-hâl olmazlar deyü haber virdiklerin i'lâm itdügün ecilden mezbûrlar Rodos'a sürülmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Mezbûrların ol vilâyetden 'alakaların kat' idüb Rodos'a gönderesin.

Rodos Beğin karındaşı Mustafa'ya virüb.

[294]

680 Koçmar naibi Hamza'nın İstanbul'a koyun getirmekte olan Papa Dirgi adlı zimmînin koyunlarını ve akçelerini alıp kendisini ve adamlarını hapsedtiğinden mezburun niyabetlikten ref' ettirilip celeblik ile İstanbul zahiresi için koyun tedarik etmesi hakkında

Silistre Beği'ne hüküm ki:

Pınarhisar kâdîsı mektûb gönderüb Pınarhisar kazâsına tâbi' Sarılar Dere (?) nâm karye sâkinlerinden Papa Dirgi (?) nâm zimmî kazâ-i mezbûr tevâbi'inden yigirmi sekiz nefer celeb zimmîlerin tasarruf-ı hâkim ile sürücilik hidmetin uhdesine alub kifâyet mikdârı koyun cem' idüb mahrûse-i İstanbul'a gelürken taht-ı livânda Koçmar nâm vilâye[te] geldükde kazâ-i mezbûr na'îbi olan Hamza âdem gönderüb elinden koyunun aldırub saîr ceblere tevzi' itmek üzere olub akçesin al deyü ibrâm idüb mezbûr dahî akçeyi kabûl itmeyüb bundan taleb itdüğüçün bir hafta mikdârı habs idüb cebren elinden eyerin ve ... ve kılıcın ve cizyesin ... esbâbın alub envâ'-i te'addi itdügünden gayri evinde konduğu Veli nâm kimesneyi ve kulağuzı olan Mehmed dahî tutub habs idüb envâ'-i zûlm itdüğün i'lâm itmeğin mezbûr na'îb niyâbetden ref' olunub bu makûle fesâd iden kim ise görülmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu husûsı onât vechile hakk üzere teftiş idüb göresin fi'l-vâki' mezbûr papasın ve merkûm na'îb vech-i meşruh üzere elinden koyunun alub cebren akçesin virmek istemeyüb ve razî olduğüçün ol mikdâr esbâbın alıkomayüb kendüyi habs idüb te'addi itdüğü vâki' ise niyâbetden ref' idüb ve min ba'd vech-i meşruh üzere celeblik idüb İstanbul zahiresiçün koyun gönderenlerin konduğu yerlerdir ve eger kulağuzluk iden kimesnelerdir min-ba'ad kimesneyi dahl itdirmeyüb anın gibi dahl idenleri isimleriyle yazub arz eylesin.

Uzun Çavuş'a virüb.

681 Karlı ili sancakbeği iken vefat eden Mahmudşah Beğ'in muhallelâtı olan on bir re's atın ve kalan sekiz aylık ulufenin kızı Kümürhan'a verilmesi.

Gelibolı ve Kavak kadılarına hüküm ki:

Bundan akdem Karlı ili sancağbeği iken fevt olan Mahmudşah Beğ'in kızı Kümürhan mühürlü tezkere gönderüb babasının muhallelâtı şer'le kendüye intikâl eyleyüb mescid-i Salih Paşa evkâfı mütevellisi olan Hüseyin'den babasının on birer re's katırı olub ve andan gayri ber-mûceb-i şart-ı vakıf babasının vakfindan yevmi on akçe

vazifesi olup sekiz aylık işlemiş ulufe dahî müşârün ileyhaye intikâl eyleyüb taleb olundukda virilmedüğin bildirmekde **buyurdum ki:**

Müşârün ileyhanın mühürlü tezkeresiyle Veli ve Behram varduklarında zikrolunan katırları mezbûr mütevelliden ol mikdâr ulufesi vakıfdan kalmış ise varan ademisine ta'allül ve niza' itdirmeyub âdemlerine bi-kusur alıviresin ve katırlar ile ulufesi teslim olunduğın yazub bildiresiz.

Çavuş ademisine virüb.

[295]

682 Şam şehrindeki cami hasırlarının kadimden olduğu üzere Mısır'dan tedarik edilmesi.

Mısır Beğlerbeğisi'ne hüküm ki:

Mahmiye-i Şam'da vâki' olan cami-i hasırları kadimden mahmiye-i Mısır'dan tedârik ve irsâl olunagelmış iken hâlâ âdet-i kadime üzere lâzım olan hasırları irsâl olunmamağla edâ-isalât iylemekde 'usret ve müzâyaka çekdikleri i'lâm olunmağın bundan akdem olagelen âdet ve kânûn üzere lâzım olan hasırları tedârik ve irsâl olmak bâbında hükm-i şerifim irsâl olunmuş iken henüz irsâl olunmadığı i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda beher-hâl zikrolunan cami'-i şerife evvelden irsâl olunugelmış ise girü üslûb-ı sâbık üzere tedârik ve irsâl itdürüb müslümanlara müzâyaka virdirmeyesin husûs-ı mezbûr mühimdir şikâyet itdirmeyesin.

Mısır'da mukata'cı olan Ali Çelebi'ye virüb. Fi,5, R[ebi'ul-âhir], sene:[98]5 (22 Haziran 1577)

683 Aydın ve Saruhan'da ülke-i haslar mukâtaat nazırı Mahmud ve mübaşirlerinin makbuz ve defterlerinin Mehmed Çavuş mübaşeretiyle alınması.

Saruhan sancağıbeğine ve Mağnisa kâdısına hüküm ki:

Mukaddemâ Aydın ve Saruhan'da olan ülke-i cedîd haslarım mukata'atına nâzır olan Mahmud'un ve mübaşirlerinin makbûzları ve defterleri Mehmed Çavuş mübaşeretiyle kabz olunub mâl-ı mirîye dahl itdirilmeyüb habs olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta te'hîr ve terâhî itmeyüb müşârün ileyh çavuşum mübaşeretiyle bu bâbda Mâliyye tarafından virilen hükm-i hümâyûnum mücebince mezbûrun ve şerîklerinin

makbûzların ve defterleri kabz idüb dahi mezbûr Mahmud Çavuş'u habs eyleyüb ne vechle olunduğun arz eyleyesin.

Defterdar Süleyman Efendi Çavuş'u Hüseyin Çavuş'a virilüb. Fi,5,R[ebi'ul-âhir], sene:[98]5 (22 Haziran 1577)

684 Kılıçlar adlı karyede fesâd ve şenaât üzere olan kişilerin ahvallerin hak üzere teftiş edilip fesad üzere olup ve adam katl edenler kimler ise bildirilmesi.

Bozok Beği Çerkes Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüb bundan akdem Aktağ kazâsına tâbi' Kılıçlar nâm karyeden Ağa Veli ve Karabaş İbrahim ve Arnavid ve gayri akrâbası kuttâ'u't-tarîk ve hırsuz olub dâimâ âdem katl idüb ve garet-i emvâl eyleyüb fesâd ve şenâ'atden hâli olmamağın emn vechile mezbûr Ağa Veli ve Karabaş İbrahim ele getirilüb girü min-ba'd alınub ma'rifet-i şer'le hakkından gelüb şerikleri inâd idüb Yörük ta'îfesinden Kündür (?) Hacı nâm kimesnenin evine varub esbâbları aynı ile evinde bulunub mezkûr Kündür (?) Hacı nâm kimesnenin evine varub esbâbları aynı ile evinde bulunub mezkûr Kündür (?) Hacı hırsuzun sa'at ve bıçağın alub lâkin Yörük taîfesinden olmağla hakk-ı kara[r] edâ olunmadı deyü bildirdüğün ecilden zikrolunan ehl-i fesâdı dahi ele getürmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûr şerîklerin dâhi hüsn-ı tedbir ve tedârikle ele getürüb dahi ahvâlin onat vechile hak üzre teftiş idüb göresin fi'l-vâki' fesad ve şenâ'at üzere olup edem katl eyledükleri bi-hasebi'ş-şer'ül şerif sâbit olursa ehl-i fesâdı yazub arz eyleyesin.

Seydi Kethüdâ'ya virüb. Fi 27, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (14 Haziran 1577)

[Yev]mü'l-ehad, Fi, 8, Rebi'u'l-âhir, sene:985 (25 Haziran 1577)

[296]

685 Akçahisar sakinlerinden Hasan ve bazı adamlarının yol basıp, şer'i şerife itaât etmediklerinden mezbur şakilerin üzerlerine gidilmesi

Ohri beği'ne ve Akçahisâr kâdîlarına hüküm ki:

Mektûb gönderüb livâ-i mezbûre tâbi' Akçahisâr sâkinlerinden Hasan nâm kimesne üç nefer oğlu ve elli altmış nefer tevâbi'yle dâimâ yollar ve karyeler basub katlı nüfûs ve garet-i emvâl itdüklerinden gayrı kazâ-i mezbûr halkının yaylağa giden koyunlarından dâhi garet ve hasâret itmekden hâli olmayub mezbûrları ümerâ ve kuzzât şer'i şerife da'vet itdüklerinde itâ'at itmeyüb hâlâ dahi ba'zı karyeler basub esbâbı ve davarların garet itdükleri ecilden şer'i şerife da'vet olundukda yine itâ'at itmeyüb haklarından gelinmek mümkün olmayub hâlâ Köstendil Beği olan Hüseyin dâhi arz idüb emr-i şerif gelmiş iken haklarından gelinmek mümkün olmayub hâlâ Köstendil beği Hüseyin arz idüb sancağa tebdil olunmağla görülmek müyesser olmayub eger mezbûrun min-ba'ad haklarından gelinüb mütemekkin itdükleri evleri ve yurdları ihrâk olunmaz ise cümle karyeler halkı firâr itmek mukarrer olmağın mezbûrlar tekrâr şer'-i şerife da'vet olundukda bize bu vilâyet Hatib İskender Beğ'den irsiyle intikâl itmiştir şimdiye değin kimesneye itâ'at itmeyüb kendü başımıza beğiz deyü kati'en itâ'at göstermedüklerin i'lâm idüb gereği gibi haklarından gelinmek ricasına arz itdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Varıcak arz olunduğı üzere itâ'at ve inkiyâdları olmayub isyân ve tuğyânları ve fesâd ve olanları hüsn-ı tedbir ve tedârikle ele götürüb dahi şer'i şerife ve kânûn-ı münîfe itâ'atleri olmayub fesâd üzre oldukları sâbit olursa mecâl virmeüyüb ol ecilden şer'le haklarından gelüb hilâf-ı şer' kimesneye iş itdirmeyesin ammâ bu bahâne ile kendü hallerinde olanlara mücerred celb ve ahz için dahl ve ta'aruzz olunmakdan hazer idüb hakk-ı sarîhe tâbi' olasın.

Beğ'in âdemi Mehmed'e virüb. Fi, 21, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (8 Haziran 1577)

686 Karaulus ve Ahşâmât mukâtaâlarının şart-ı iltizam mücebince bir bedel karşılığında Rumâhiyye sancakbeği olan Abdüllatif'e verilmesi.

Bağdad beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Mektûb gönderüb muhâsebe defterleri tettebbu' olundukda mukaddemâ Rumâhiyye sancağıbeği olan Abdullatif zimmetinde Ahşâmât (?) ve Karaulus mukâtaâlarından külli bakâyâ zâhir olub ayni ile ihrâc ve irsâl olunub ve gönderilen

bakâya defterinde müşârün ileyhın zimmetinde nakdiye ve ağnâm-ı mirî bahâsından on iki kere yüz bin ve kırk bir bin altıyüz doksan beş akçe ve üç bin sekiz yüz otuz dört koyun ve ağıllardan beş bin sekiz yüz yetmiş bir tağar yüz seksan re's madkar ve câmus olduğın bildirmişsin imdi mûmâ ileyh Dergâh-ı Mu'allâmmda olup ba'zı mukâta'â iltizâm itmeğın şart-ı iltizâmı mûcebince girü Rumâhiyye sancağı mûmâ- ileyhe virilmişdir **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb zimmetinde olan mâl-ı mîrî defter mûcebince bi-kusûr cem' ve tahsîl idüb bir akçe ve bir habbe bâki komayasın.

Beğlerbeğın kethüdâsına virüb. Fi,15, R[ebi'u'l evvel], sene [98]5 (2 Haziran 1577)

[297]

687 Hacı İlyas adlı kişinin bulduğu akçeyi kasaplar mütevelisi Mehmed'e verip hapisten ıtlak olması ile ceblere borcu olan Hacı Mustafa Beğ'in habsedilmesi hakkında.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüb bundan akdem mahrûse-i İstanbul zahiresiçün kassab yazılmak fermân olunub mukaddemâ mahrûse-i mezbûre kâdîsı olan Ramazan Efendi zamânında Larende-i Hacı İlyas nâm kimesne mütevellidir deyü ve kassâblık teklif olundukda mezbûr pîr ve ma'lûl olduğundan ma'ada kasablık idecek mikdârı akçeye mâlik olmadığı ecilden tutulub habs olunub altı ay mikdârı mahbus olmağın mezbûrun ahvâli ehl-i vukûf ve bi-garaz müslümanlardan teftiş ve tefahhus olundukda vech-i meşruh üzere ol mikdâr akçeye mâlik olmadığıın haber virdiklerinde mezbûr Hacı İlyas kendü habsden ıtlâk olunub ve kassablık teklif olunmazsa kassablar sermayesi içün vaz' olunan akçeye kendü malımdan bin alınub ilhâk ideyim deyü şart idüb ve bi'l fî'il kassablar mütevellisi olan Mehmed zîde kadruhûyateslim olunub mûmâ ileyh dâhi mukaddemâ Anadolu ve Rumili celeblerine medyûn iken gıybet iden kassab Mustafa'nın deyn içün fermân-ı şerifim üzere usul-ı maldan ve ceblere virdüğü akçeden mahsûb idüb usûl-i malı tekml itmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta arz itdüğün üzere mezbûr Hacı İlyas'ın emânet koduğı altmış bin akçeyi alub mûmâ ileyh Mehmed'e teslîm idesin ki vech-i meşrûh üzere ol dahi mukaddemâ gıybet iden Hacı Mustafa Beğ celebleri olan deyn içün mahsûb idüb usûl-ı malı tekml

idüb ma'ân mu'accelen vire ki kassâb akçesinin aslına zarar ve nizâ' nesne noksan müterettib olmaya.

Kassâb-ı mezbûre virüb.

688 Kıbrıs'da sürgün olan İbrahim ve kardeşi Mehmed'in Adalar'da olan mallarının satışı için kendilerinin salıverilmemesi, satış için yerlerine vekil gönderilmesi hakkında.

Kıbrıs beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem emr-i şerifimle salb olunan Hızır nam za'îmin cezire-i Kıbrıs'a sürgün olan oğlu İbrahim ve karındaşı Mehmed iki senedir ki ziyâde fakre düşüb kazâ-i Adalar'da vâki' olan cem'-i emlâk ve esbâbı ve emvâli zâyî' ve telef olmak üzeredir emlâkına varub bey' eylemekçün icâzet-i hümâyûnum ricâ itdüklerin arz eyledüğün ecilden kendüleri muhkem hıfz olunub yirlerine emlâk ve esbâbların bey' itmekçün vekilleri göndermelerin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olub mezkûrları emr-i şerife mugâyîr ol bahâne ile salıvirmekten ihtiyât idüb onat vechle hıfz ve hırâset idüb vakf yerlerinde bey' olunacak esbâb ve emlâkları varsa yerlerine yarar vekiller gönderüb şer'le hakların tahsîl idüb kendülerine alınub teslîm eylesin.

[298]

689 Dukakin sancağında olan isyan ve tuğyana karşı muavenette bulunmakta muhalefet eden Dukagin ve İskenderiye il erleri ve nahiye keferesinin bildirilmesine dair.

Dukakin sancağıbeğine hüküm ki:

Hâlâ İskenderiye sancağıbeği Muhammed mektûb gönderüb İskenderiye sancağına tâbi' Karacadağ nahiyesinin keferesi ve sâîr il eriyle Dukakin sancağında olub isyân ve tuğyân üzere olan kura halkı garet itmek bâbında ferman-ı hümâyûnum olub mu'âvenet için İskenderiye ve Dukakin sancaklarında olan il eri ve zikrolunan nahiye keferesi mu'âvenet için taleb olundukda varmayub muhâlefet eyledüklerin bildirmeğün **buyurdum ki:**

Hüseyin Çavuş vusûl buldukta bu bâbda mukayyed olub göresin fi'l-vâki' anın gibi isyân ve tuğyan üzere olan kura garet için Âsitâne-i Sa'âdet'imden müstakilen hüküm-i şerifim gönderilüb il eri ve gayri mu'âvenet itmek emr olmuş ise ol asıl emr-i

şerifimle garetî fermân olunan asileri mu'âvenet için lazım olan il erî ve gayri ta'allül itdirmeyüb ihrac itdirdüb yat ve yaraklarıyla vech ve münâsib görüldüğü üzre mu'âvenet itdiresin emr-i şerîfime muhâlif inâd ider kimesneler varsa ale'l esâmî yazub bildirsin.

Hüseyin Çavuş'a virüb. Fi, 7, R[ebi'ü'l-âhir] ,sene: [98]5 (24 Haziran 1577)

690 Kirite kazasında olan haramî ve ehli fesad teftişinin mehayîf teftiş olan Mustafa Çavuş mübaşeretiyle görülmesi.

Hurpeşte ve Kestorya kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Hurpeşte kâdisısın mektûb gönderüb ol caniblerde mukâta'ât nâzırı olub sabıkâ mehayîf teftişî fermân olunan Mustafa Çavuş Kirite kazâsında olan haramî ve ehl-i fesâdı teftiş itdüğün beş nefer haramî ele götürüb nicesi dahi havfından kaçub gidüb hâlâ husûs-ı mezbûrun görülmesi yine mezbûr Mustafa Çavuş'a fermân olunursa nice ehl-i fesad ele götürülmek mukarrerdir deyü arz itdüğün ecilden Kirite kazâsında şimdiye değin görülmeyüb kalan mehayîf ve ehl-i fesad ve harâmî yine mezbûr Mustafa Çavuş mübaşeretiyle görülmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Hüseyin Çavuş vusûl buldukta bu bâbda onat vechle mukayyed olub emr-i şerîf-i sâbıkım üzere Kirite kazası teftiş eyleyüb anın gibi ehl-i fesad ve mezbûr haramî ve yatak oldukları bi-hasebi'ş-şer' sâbit olursa sıyânete müstahâk olub muhtâc-ı arz olanları yazub bildirsin arza muhtac olmayanlar kimi şer'le lazım geleni mahalinde icrâ idüb yerine koyasın ve gedüğe konulmak icâb idenleri üzerlerine sabit olan mevâdî mufâssalen sicil idüb yarar âdemlere koşub gönderesin ammâ bu bâbda tamam-ı hakk üzere olub şöyle ki arz ile kimesneye zûlm oluna veyâhud telef-i nefis ola ve bu bahâne ile ahz ve celb oluna eger sizün ve eger mezbûr çavuşun 'özüünüz makbûl olmaz mu'âteb olursuz şöyle bilesin.

Bu dahi

[299]

691 Süveyş iskelesi emin ve mültezimliğinin Yahudi taifesi yerine, talip olmak isteyen Müslümanlara verilmesi ve hacca giden hacıların, hac zamanı içerisinde yetiştirilmeleri hakkında.

Mısır beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Bundan akdem Süveyş iskelesine emin ve mültezim olanlar müslüman iken hac mevsimi oldukda hüccâcî eglemeyüb gemiler tedârik eyleyüb levâzımların götürüb vakt ve mevsimiyle hac iderler imiş şimdiye değin mültezimin Yahudi ta'îfesi olmağla

hüccâcî ta'ciz idüb kimesneler bu kadar iken gemiye mütecerriddir deyü bahâne ve 'avk ve te'hîr eyleyüb müslümanlar zamanıyla hacc-ı şerife varub yetişmeyüb ve te'hîr itdirmekle telef ve gezend gemiler helâk olub ve bi'l-cümle mültezimin Yahudi olmağla hüccâca ve sa'îr âyende ve revende ve tüccâr ta'îfesine dahi envâ'-i' zülm ve hayf eyledükleri i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta zikrolan iskelede min-ba'ad mültezim Yahudi konulmayub ve Yahudi tâ'îfesi istihdâm olunmayub zimmetlerinde zuhûr eyleyan mâl-ı mîrî alınub dahi ref' ve def' eylesin berâtı yarar mütediyyin ve mu'temedün-aleyh müslümanlara viresin ve gereği gibi tenbih eylesin ki hüccâc geldüklerinde avk ve te'hîr olunmayub cümleden mukaddem gemilerde ve sâîr levâzımların gördürüb hacc-ı mürûreyi vakt ve zamanıyla yetişüb edâ-yı hacc itdiresin bu bâbda mukayyed olub zikrolunan iskelede mültezim ve mübâşir Yahudi konulmayub müslümanlardan talebi olanlara virilüb dahi hüccâca anun gibi kimi ta'yin olmuşdur deyü ta'ciz olunmayub kadimden olagelen âdet ve kânûn üzere vakt ve mevsimiyle gönderesin.

Mukâta'acı Ali Çelebi'ye virüb. Fi, 28, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (15 Haziran 1577)

692 Van kalesinde olan gedüklerin ecnebilere değil, kale muhafazasına yarar kul oğlanlarına verilmesi.

Van beğlerbeğisine hüküm ki:

Van dizdârı Mustafa mektûb gönderüb kal'a-i mezbûrede vâki' olan gedükleri yarar ve hidmete kadir irişmiş kul oğlanlara virilügelüb hâlâ eger ecnebilere virilmekle yarar kul oğulları seferullah ve fakîrî'l-hâl olub asıl kal'ayı hıfz eyleyecek kul oğulları olub ecnebi olanlar kal'ayı hıfz eylemeyüb belki taraf-ı hilafta oldukları bildirmeğin min-ba'ad kal'-i mezbûrede mahlûl vâki' olan gedükleri ecnebiye virilmeyüb irişmiş yarar ve kal'a hıfzına kadir kul oğullarına virilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda dâimâ mukayyed olub anın gibi kal'ayı mezbûrede mahlûl vâki' olan gedükleri min-ba'ad ecnebiye virilmeyüb irişmiş ve yarar kal'a hıfzına kadir kul oğullarına tevcih itdürüb kal'ayı onat hıfz idesin emr-i şerife muhâlif iş olmakdan hazer idesin.

Arz getüren Mehmed Kethüda'ya virüb. Fi, 25, R[ebi'u'l-evvel], sene: [98]5 (12 Haziran 1577)

[300]

693 [Eksik metin]

Saruhan beğine ve livâ-i mezbûrede vâki' olan kâdîlara hüküm ki:

Saruhan zü'emasından Bahtiyar nâm kimesne gelüb taht-ı hükümetinizde ba'zı kimesneler akçeyi koyub kassab olub aslâ ol vilâyet dahi ve sarfa kabil akçe olmayub cümleden Temürçi kazâsına tabi'siz...

[301]

694 Amik mukâtaasına üç yüz yirmi üç bin yetmiş üç akçe borcu olan Muhammed'in, borcunun hapisten ıtlak olmasına kefil olan Temeşvar çavuşlardan Mustafa'dan tahsil edilmesi.

Temeşvâr beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Mektublar gönderüb Amik mukata'âsına emin olan Muhammed'in mukata'a-i mezbûre mahsûlünden üç yüz yigirmi üç bin yetmiş üç akçe vâcibü'l edâ ve deyn olub tahsîl lâzım olmağın Temeşvâr'da habs olunub Belgrâd ve Semendire caniblerinde akçem vardır deyü ıtlâk olunmasın taleb idüb nefsinde ve dermala kefil taleb olundukda Temeşvâr çavuşlarından Mustafa zikrolunan akçeye ma'ân cem' eylemeğe nefsinde kefil olup gönderilmekle ma'ân inâd idüb Âsitâne-i Sa'âdet'üme geldüğün bildirmişsin ol bâbda ne demiş iseniz ma'lum-ı şerifim olmuştur imdi mezkûr sa'âdetümde ele getirilüb size irsâl olunmuştur buyurdum ki:

Piri Çavuş vusûl buldukda mezkûrun zımmetinde ne mikdâr mâl-ı mîrî varsa bi-kusûr tahsîl ve kabz eyleyüb dâhl-i hazine eyleyesin.

Piri Çavuş'a virüb. Fi, 7, R[ebi'u'l-âhir], sene: [98]5 (24 Haziran 1577)

695 Hüseyin ve İsa adlı kişilerin ellerinde bulunan bezirgan esbabın kimlere ait olduğunun tahkik edilmesi.

Tatarbazarı kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüb yolcu ta'îfesinden Hüseyin ve İsa nâm kimesnelerin ellerinde kendülere münâsib olmayan ba'zı bâzergân esbâbları bulunub hasımları olan Nikola (?) ve Bodar (?) nâm zimmîler talebleriyle tefahhus olundukda bana ba'zı söylediklerinden gayrı esbâbların ba'zı mezkûr zimmîlerin şerîki olub hayatı ve memâtı nâ-ma'lum olan Konstandin (?) nâm zimmînin malın olduğu sâbit oldukda mezkûr Hüseyin 'ulufecilerden yevmi on üç akçe 'ulufem vardır ve İsa dahi beşinci ağa bölüğünde acemi oğlanı benim

deyüb ve bu bâbda sûret-i sicilleri dahi olub zikrolunan esbâblardan sûâl olundukda mezbûr Hüseyin esbâblar benim mülkümdür Edirne’de satun aldım deyüb bahâları sûâl olundukda aslâ yerinin kıymetleri bilmeyüb bizim olub cümlesin İstanbul’da bir yer bulmadan aldım anunçün kıymetin bilmem deyüb tekrâr sûâl olundukda sılâya giderken Filibe’de Kurşunlu Han’a konub anda bir müslüman bâzergândan nakd seksan floriye aldım bize sağ ulufecilerden de ve bu acemi oğlanı Kasımdır didikde mezkûr acemi oğlanı dahi Hüseyin cümle kelâmda tahkîk eyledükde sicil eyledüğün bildirmeğin **buyurdum ki:**

Piri Çavuş vardukta ‘ulufecim deyni mesfûr Hüseyin ile acemi oğlanım deyni mezkûr İsa kayd ve bend idüb yarâr âdemler ile gönderesin ve gönderdüğün âdemlere tenbih eylesin ki onat görüb menâzilde gıybet itdirmekten hazer ideler.

Bu dahi

[302]

696 Ebûriş oğlu hususunda Diyarbekir beğlerbeğinin de muavenet üzere olmasına dair

Diyarbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem sana hüküm-i hümayunum gönderilüb Ebûriş oğlu husûsuna sen dahi ol canibden mukayyed olub ele götürülmesine mu’âvenet ve müzâheret eylesin deyü emrüm olmuşdı hâlâ ol emr-i şerifim âlâ-mâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Varıcak bu bâbda fermân-ı şerif-i sâbıkım mücebince amel idüb dahi ikdâm ve ihtimâmda mesâ-i-i cemile zuhûra getüresin.

Hasan Çavuş’a virilüb. Fi, 8, R[ebi’u’l-ahir], sene:985 (25 Haziran 1577)

697 Arap Mirza ile bazı mültezimlerin mal-ı miriye olan borçlarının zamanında tahsil etmeleri gereği hakkında.

Mar’aş beğlerbeğisine hüküm ki:

Arab Mîrzâ hususûnda mukaddemâ defa’âtle ahkâm-ı şerife gönderilmişken Mîrzâ Çavuşu’n hasımları müdde’iye cebr olmaz deyü avk ve te’hir eyledükleri i’lâm olundukda mezbûrların iltizâmları mücebince zimmetlerinde deynleri olmağın müdde’i olmayub şer’en müdde’-i aleyh olmağla şer’le görilmek lâzım gelür ve bu zamâna değin avk ve te’hir olunmağla sâbıkâ beğlerbeği olana mes’ûl olmuşsun deyü emr-i şerifim gönderilmiş imdi ol emr-i şerifim alâ-mâkân mukarrer olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda sen dâhi bi'z-zât mukayyed olub aslâ te'hir ve terâhi eylemeyüb ihzâr-ı hafî kılub emr-i sâbık mûcebince teftiş ve tefahhus idüb iltizâm olunan mâl müşârün ileyhden mi müteveccih olur yohsa mezkûr mültezimlerden mi âfd olur her kankı cânibden zuhûr iderse aslâ ta'allül itdirmeyüb tahsiline envâ'-i sa'y ve ikdâm idüb ol vechle ta'allül itdirmeyüb ve bi'l-cümle bu def'a ihmâl eylemeyüb 'ulufeyi kat' eylemeğe sa'y idüb sen dâhi avk ve te'hir eylemeyesin ve ahvâli neye münce olursa bir nesnesin ketm itmeyüb vukû'-ı üzere arz eylesesin ahvâli bu def'a ber-taraf itmeyince olmayasın

Bu dahi mezbûr çavuşa virildi. Fi, tarih-ül mezbûr(25 Haziran 1577) Derviş Paşa 'ya virilse gereğin mezbûr çavuşdan alındı.

698 Selanik'te işletilen güherçile karhanesine odun temininin mühim olduğu ve güheçilenin işletilmesine inad edenlerin de Kıbrıs'a sürgün edilmeleri.

Selanik kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüb dergâh-ı mu'llâm çavuşlarından güherçile emini olan Ahmed nefs-i Selanik'te olan güherçile kârhanesinde kurutmak istedikde Selanik fukarâsı ve sulehâ ve a'yananı gelüb Selanik bir çıra gibi yerdir odun bulunmadığından gayri her husûsa kemâl-ı mertebe müzâyaka üzere yüz mahzâ teklifden asûde olmağla bu köşeyi ihtiyâr eyledik elân oduna küllî müzâyakamız vardır şöyle ki güherçile kârhanesi ihdâs oluna aslâ odun gelmeyüb ahvâlimiz muhattal olur deyü ref' olunmasın ricâ itdüklerin bildirmişsin imdi güherçile husûsı mühimdir işlemekte inad ve muhâlefet idenler Kıbrıs'a sürülmek mukarrerdir **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda kimesneye ta'allül itdirmeyüb kahvehânelerde ve bozahânelerde yakılan odunla güherçileyi işletdüresin şöyle bilesin.

Kasım Çavuş'a virüb. Fi, 22, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (9 Temmuz 1577)

[303]

699 Budun hazinesinden bir miktar bakırı borç alan bazı Yahudilere kefil olan Yasef adlı Yahudinin borç esasına muhalefet ettiğinden, borcun zimmetindeki mal-ı miriden tahsil edilmesi hakkında.

Budun'da vezir Mustafa Paşa'ya hüküm ki:

Vilayet-i Budun'a tâbi' koyun mukata'asına sâbıkâ İsâk ve Yâhyâ ve şerîkleri olan ba'zı Yahudiler talib olduklarında mukata'a anlara virilmişken İstanbul'da merhume Haseki Sultan hamamı kurbunde oğlu mahallesinde sâkin Yüksekür (?) demekle

ma'ruf Yasef veled Ya'kub Yahudi ol zamanda bazı bâbda mezkûran Yahudilere virilmiş idi ki elân anların tasarrufundadır eyle olsa mezkûr Yahudi'nin ol mukata'adır ulûfesi olduğundan gayri mukaddemâ şürekâsı olan Yahudilerle hızâne-i Budun'da bin altı yüz mânde mîrî bakır satun alub birbirine kefil bi-mâl ol vech ve ba-kefil bahâları zimmetlerinde olub ol bakırın sekiz yüz mândesi ki bahâsı on bir bin altı yüz guruş olub merkûm Yasef İçil câniblerine alub gidüb beş yüz mânde bakır dahi ki bahâsı yedi bin elli guruşdur mezbûr Yasef kefil olub ve şimdi kendüsi mahmiye-i İstanbul'da olub bu cânibe gelmeğe ve deyn esâsına muhâlefet idüb bu diyârda ortaklarının on iki bin guruşluk rızıklarıyla gemileri gark olub küllî zarar gelüb mezbûr Yasef gelmezse bunlar iltizâmalarına cevaba kadir olmaz mîrîye gadr olmak lâzım gelür çavuşla mezkûr Yasef mâl ve menâl ile bu cânibe irsâl olunmak lâzımdır deyü bildirdüğün ecilden mezkûr Yasef Âsitâne-i Sa'âdet'üm çavuşlarından [boş] zîde kadruhûyakoşulup ol cânibe gönderilmiştir **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezburun ve şerîklerinin zimmetlerinde olan mâlî bi-kusûr tahsîl itdirüb bir akça ve bir habbe bakîyelerin kodurmayub deynleri edâ etdüklerinden sonra kimesneyi rencide itdirmeyesin.

Kethudası Mehmed'e virüb. Fi, 8, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (25 Haziran 1577)
Virilmedi.

700 Beç kralına ilişkin yarar casusların edindikleri ahbarın bildirilmesine dair.

Budun'da Mustafa Paşa'ya hüküm ki:

Mektûb gönderüb Beç Kralına müte'allik ba'zı ahvâl i'lâm etmişsin her [ne] demiş isen arz olunub ma'lum-ı şerifim oldu **buyurdum ki:**

Varıcak min-ba'ad ol cânibe yarar casuslar gönderüb ahvâl ve etvârlarına ıttıla' tahsîl idüb dahi vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhay-ı i'lâmdan hali olmayasın.

Bu dahi

[Yev]mü'l-erba'a, Fi,8, Rebiülahir, sene:985 (25 Haziran 1577)

[304]

701 Arap Mirza ile hasımlarının arasında meclis-i şer'e izhar eden davanın görülmesi ile mezburların söz konusu olan borçlarının tahsil etmeleri hakkında

Maraş kâdîsına hüküm ki:

Arab Mirza husûsunda mukaddemâ defâ'atle ahkâm-ı şerif gönderilmişken Mirza Çavuşu'un hasımları müddeiye cebr olmaz deyü avk ve te'hîr eyledükleri i'lâm olundukda mezbûrların iltizâmları mûcebince zimmetlerinde deynleri olmağın müdde'i olmayub şer'en müdde'-i aliyye olmağla şer'le görölmek lâzım gelüb ve bu zamana değin avk ve te'hîr olunmağla sâbika beğlerbeği olan mes'ûl olmuşsuz deyü müekked emr-i şerifim gönderilmişdi ol emr-i şerifim alâ-mâkân mukarar olmağın hâlâ beğlerbeği olan emîru'l-ümerâi'l- kirâm Dervîş dâme ikbâluhûhû varınca bu husûsa mukaddemâ mübâşir ta'yin olunan Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mustafa ile sen teftîş idüb görmek emr idüb **buyurdum ki:**

Südde-i Sa'âdet'im çavuşlarında Hasan vardukta te'hîr itmeyüb Mustafa Çavuş mübâşeretiyle Arab Mirza ve hasımların meclis-i şer'e ihzâr idüb emr-i şerifim muktezasınca teftîş ve tefahhus idüb zimmetlerinde olan mâl-ı mîrî bi-kusûr cem' ve tahsîl idüb ahvâlleri bu def'a ber-taraf eyleyüb lazımlu-l-'arz olanı yazub bildiresin.

Pir Seyid oğlu Hasan Çavuş'a virilüb. Fi,7, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (24 Haziran 1577)

702 Zulkadriye beğlerbeğliğinin sabıka Şam beğlerbeğine tevcih olunması ile Maraş alay beği, züama ve erbâb-ı tîmârının da Haleb'e varıp muhafazada olmaları hakkında.

Haleb beğlerbeğine hüküm ki:

Hâlen Zulkadir beğlerbeğliği sâbika Şam beğlerbeği olan emirü'l-ümerâü'l-kirâm dâme ikbâluhûhûya tevcih olunub müşârün ileyh varub beğlerbeğliğine mülâki olunmaya Mar'aş alay beğisi Maraş'ın zü'emâ ve erbâb-ı tîmârı ile yat ve yaraklarıyla müretteb çıkub anda senün yanında cem'iyet olmak emrüm olmuşdur **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta anın gibi mezkûr alay beği zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr ile Haleb'e vardukta yanına alub dahi vech ve münâsib gördüğün üzere muhâfaza hidmetinde istihdâm eyleyesiz ve Diyarbekir beğlerbeği Osman dâme ikbâluhûhûya çavuşumla hükm-i hümayûnum irsâl olunmuşdur varub sana teslîm eyledüğün yarar âdemle müşârün ileyhe ulaştırasın.

Bu dahi mezkûr çavuşa virilüb. Fi el-tarihü'l-mezkûr,(24 Haziran 1577)

[305]

703 Zulkadriye beğlerbeğliğinin Şam eski beylerbeyi olan Derviş'e tevcih edildiği.

Zulkadir alay beğine hüküm ki:

Hâlâ Zulkadriye beğlerbeğliği sâbıkâ Şam beğlerbeği olan Derviş dâme ikbâluhûhûya tevcih olunmuştur müşârün ileyh varub irişince sen ve Zulkadriye'ye müte'allik olan zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr ile Haleb beğlerbeği emirü'l-ümerâü'l-kirâm Mehmed dâme ikbâluhûhûyanına varub hizmetde bulunman lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Asla te'hir itmeyüb Zulkadriye'ye müte'allik olan zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr ile düşman yarağıyla müretteb ve mükemmel çıkub Haleb'e müşârün ileyhın yanına varub mûmâ ileyh beğlerbeği varınca vech ve münâsib görüldüğü üzere hizmetde bulunasın husûs-ı mezbûr mühimdir ihmâl ve müsâheleden hazer eylesin.

Bu dahi

704 Ebûriş hususunda emr-i şerif mücebince cemiyet olacak askerlerin ittifak üzere hareket etmeleri

Haleb beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem Ebûriş oğlu husûsıçün def'âtle ahkâm-ı şerifim gönderilüb tenbih ü te'kid olunmuşdı el-hâletü hazihî ol bâbda sadır olan fermân-ı şerifim alâ-mekân mukarar olmağın **buyurdum ki:**

Varıcak bu bâbda mukaddemâ gönderilen emr-i şerif-i âlem-penâhım mücebince cem'iyete me'mur olan asâkir-i nusret-me'ser hüsn-i ittihad ve ittifak ile münâsib olan mahalde cem'iyet ile oturub dahi mahalinde elvirüb iktizâ itdüğüne göre lâzım olan hıdemât-ı hümayunumda bezl-i makdûr [ve] sa'y-ı meşkûr eyleyüb envâ'-i ikdam ve ihtiyât-ı ihtimâmun zuhûra getüresin

Bu dahi

705 Vefat eden Arapkir sancakbeği Sinan Beğ'in kalan muhâllefatinın ne ise kaydedilip Südde-i Sa'âdet'te gönderilmesi.

Rum beğlerbeğisine Rum'da mukâta'ât müfetîşi olan Mevlana Müslihüddin ve Arapgir kâdîsına hüküm ki:

Arapgir sancağıbeği Sinan Beğ fevt olup varislerin olmayub muhallefâtı beytû'l-mâla âîd olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda mukayyed olup te'hir ve terâhi itmeyüb sen ki Rum mukâta'âtının müfettişisin Arapgir'e varub toprak kâdısıyla ma'ân müteveffâ-i müşârün ileyhın ne mikdâr muhallefâtı var ise hazineye varub şeyh ve kethüdâsı mûvâcehesinde ne mikdâr muhallefâtı varsa yazub defter idüb eger esbâbdan ve eger tavardan bir nesne bel' ve ketm itdirmeyüb ve hasları mahsulünden dahi tahvîline düşmüş ne mikdâr nesnesi var ise bi-kusûr cem' ve tahsil eyleyüb ne mikdâr nesne tahsîl olunduğı ayni ile dikkat kayd idüb ve esbâbından dahi zahire mergûb olmayub Dergâh-ı Mu'allâma irsâli lâzım olmayanları deger bahâsıyla anda fûruht idüb akçesin dirliğe eyleyüb dahi eger esbâbdan ve eger nukuddan ne makûle nesne var ise varan çavuşumla Südde-i Sa'âdet'üme irsâl eyleyesin ve müşârün ileyhın yarar atları ve develeri ve zahire mergûb olan cebehâne ve sâîr esbâbı anda zâyi' olmadan cümlesin ayni ile defter idüb Südde-i Sa'âdet'üme gönderesin hilâf-ı emr iş olmakdan hazer idesin.

Bu dahi mezkûr çavuşa virildi. Fi, 8, R[ebi'ü'l-ahir], sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

[306]

706 Kendisine eski Musul sancağı tevcih olunan Şah Ali'nin, sancağın hıfzında olmayıp bazı şekavetlerde bulunduğu iddia edilirse sancağın kendisinden alınması hakkında.

Diyarbakir beglerbeğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb eski Musul sancağı ümera-i Ekrâddan Şah Ali'ye tevcih olunub anın hevâsında gezüb sancağın hıfz ve hirâsetinde olmayub liva-i mezbûr Ekrâd içerü olmağla kuttâ'u't-tarîk âyende ve revende ve gayri hidmet-i dizdârlık eylemekden hali olmayub zûlm ve te'addi itdüklerin bildirmeğın ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm-ı şerîfim olundı imdi **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta müşârün ileyh muhkem tenbih eyleyüb sancağına varub oturub hıfz ve hirâset-i memleket ve zabt ve siyânet bâbında mecidd ü merdâne ola şöyle ki ihmâl eylemekle varmayub muhâfazasında taksirât itmekle âyende ve revendeye ve sair re'âyâyâ hırsuz ve harâmi ve kuttâ'u't-tarikden hazer iriştüğü istima' oluna sancağı alınmağla hilâf olmaz ana göre tenbih idüb bâb-ı ihtimâmda dakika fevt itmeyesin.

707 Körtatar adlı Kızılbaş halifesinin ve bazı yoldaşlarının na-mahrem kadınlarla cem'iyet ettikleri hususun teftiş edilmesi.

Tarsus beğine ve Kosun kâdısına hüküm ki:

Hâlâ sen ki kâdısın mektûb gönderüb kazâ-ı mezbûreden Körtatar nâm kimesne ba'zı yoldaşıyla hayli zamandan berü Kızılbaş halifesi olub na-mehrem avretler cem'idüb âyîn-i bâtılları üzere cem'iyet iderler iken hâlâ Kızılbaş tarafında idüğü istimâ' itmekle cem'iyetlerin izhâr itmeğe başladılar deyü bildirmişsin **buyurdum ki:**

Varub mezkûrların ahvâlin ehl-i vukûfdan ve bi-garaz kimesnelerden hak üzere onât vechile teftiş idüb göresin fi'l vâki' arz olunduğı üzere halife olub yukâru canible 'alakası olduğı ve ol vechle cem'iyet itdüğü zâhir olursa ahz vechile bahâne idüb ele götürüb dahi aslâ mecâl virmeyüb töhmet-i ahz ile hakkından gelesin ve ne vechle olduğun yazub bildirsin.

Hızır Çavuş'a virüb. Fi, 11, R[ebi'u'l-evvel], sene: [98]5 (29 Mayıs 1577)

[307]

708 Ruha'da olan hassa-i cedid mukataasının, Amid'de olan at pazarı, koyun pazarı vb. on binden ziyade tahvil olduğu, Diyarbekir mutasarrıf, emin ve katipliğın yanı sıra Ergani ve Siirt sancaklarının şart-ı iltizam mucebince verilmesi hususuna dair

Diyarbekir beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Hâlâ Ruha beği Melek Ahmed mektûb gönderüb Ruha'da olan hassa-i cedid mukataa'sının tahvili ahar olub talib kimesne bulunmayub ber-vech-i emânet zabt olunursa külli kesr lâzım gelüb zikrolunan hass-ı cedid ve nefsi Amid'de olan kapan-ı arife (?) ve at bazârı yeri birine ilhâk olunub hass-ı cedid Abdi nâm kimesne tahvîlinden ve kapan-ı arife(?) ve at bazârı ve koyun bazârı Bağdad'ın defter kethüdâsı Budak tahvîlinden pâre hesabıyla on bin altın ziyâde olub tahvilleri ahar olduktan sonra tevârihi muhtelifi ile Diyarbekir kullarından yigirmi akçeye mutasarrıf olan Muhammed ve on sekiz akçesi olan Hasan ve on iki akçesi olan Şa'ban ve on bir akçeye mutasarrıf olan Bahir Behram emin ve kâtib ve şerik olub Diyarbekir zü'emâsından şartla nâzır olub kendüye Dergâh-ı Âli çavuşluğu virilüp ve bi'l-fi'l Çapakçur beği karındaşım Zeynelabidin bende cümlesinin zararına kefil-i mahal olub sene bir sene haklaşmak şartıyla kendü sancağına geçerken olan şart-ı iltizamları üzere otuz bin tarîkiyla Si'ird sancağı veyâhud Ergani sancağı virilmek husûsun bildirmeğın **buyurdum ki:**

Varıcâk zikrolunan mukâta'âlar mezkûrlara vech-i meşrûh üzere virildüğü takdirce haklaşmaları mümkün müdür nicedir şöyle ki haklaşmaları mümkünse ve iltizâmları mâl-ı miriye enfa'olub bunlardan dahi ziyâde ile kabûl iderler yohsa şart ve iltizâmların dikkat kayd idüb mufassal ve meşrûh yazub arz eylesin.

Ruha beğinin kethüdâsı Pir AliKethüdâ'ya virüb. Fi, 18, S[afer], sene:[98]5 (7 Mayıs 1577)

709 Harlaması adlı zimmînin kasaplık yapmaya kadir zengin biri ise olduğu yerden ilişiğinin kesililip Südde-i Sa'âdet'te kasaplık hizmetinde bulunmasına dair.

Mora beğine ve Kalavrita kâdısına hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrerem ilh. Vezir-i A'zam Mehmed Paşaedâma'llahu te'âlâ iclâlehûnun kazâ-i mezbûrede vâki' olan hâsların Harlaması (?) nâm zimmî için mütemevvil ve maldâr otuz kırk bin floriye malikdir deyü Südde-i Sa'âdet'imde i'lâm olunmağın mezbûr mahrûse-i İstanbul'da kassab olmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcâk mezkûrı getürdüp dahi ahvâlin ahâli-i vilâyetden ehl-i vukûf ve bi-garaz kimesnelerden teftiş ve tefahhus idüb göresin fi'l-vâki'mezbûr dahi vech-i meşrûh üzere mütemevvil ve maldâr olub mahrûse-i mezbûreye kassab olmağa layîk ise emrüm mücebince ol yerden 'alakası kat' idüb mahrûse-i İstanbul'da kassâb olmak için malik olduğu halî ise hisâr erenlerine koşup atabe-i ulyâya irsâl eylesin ammâ bu bahâne ile mezbûreden celb ve ahzdan ve hilâf-ı vâki' kazıyye arz olunmakdan ihtirâz eylesin.

Hasan ile sahib-i icazet hazretlerinin hâkipâ-yı şeriflerine gönderdüb

[308]

710 Hırsova adlı karyeden şirret ve şekâvet üzere olan Ali, Sefer ve Abdülgani'nin ele geçirilmeleri ve üzerlerinde olan mevâdın bildirilmesi.

Silistre sancağbeğine ve Baba kâdısına hüküm ki:

Sen ki sancağbeğisin mektûb gönderüb livâ-i mezbûrede Hırsova nâm karyede sâkin olan Kılıçoğulları dimekle ma'ruf Ali ve Sefer ve ahardan Abdülgani nâm kimesneler şirret ve şekâ ile meşhûr olduklarından gayri nice def'a töhmet-i sâbıkları olub kimi at girüb ve kimi kız çeküb ve kimi yola inüp bu makûle şenâ'atleriyle müseccildir ve mezbûrların babaları dahi hırsuzluktan tutulub şer'le sübût bulub haline emr gelmiş iken mukaddemâ Silistre Beği Ahmed ma'zûl olmağın halâs olmuştur mezkûr Ali bir sipâhinin evine girüb tutulub ve mezbûr Sefer dahi bir uğurluk yunduyle

tutulup mesfûr Abdûlgani Beğ'in nice töhmet-i sabıkâsı olduğundan gayri kız çeküb tutulub habs olmuşlar iken habslerin ve rencidelerin bozub gıybet idüb doğancı nâmıyla serbesd gezüb emr-i şerifsiz ele girmedi deyü bildirdüğün ecilden mukaddemâ ıztishâr etdüklerin serbesdlerden ele gelmeleri için hükm-i şerif virilmiş idi henüz ele geldüğün i'lâm olunmağın mezkûrların husûsuna mukayyed olub ele götürülmesin ki sana emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcak mezkûrun kimesneler her kande ise ve kim serbest tîmârına varub tahassun etmiş ise taleb idüb ele götürülüb dahi ahvâllerin ve fesâd ve te'addi ve tecâvüzleri mukaddemâ ne vechile sübût ve zuhûr bulmuş ise kendülerin muhkem kayd ve bend idüb dahi üzerlerine sübût bulan mevâdı suret-i sicilleriyle yazub gönderesin.

Silistre zü'emâsından Mustafa nâm kimesneye virüb. Fi,8, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

711 Manisa'da bulunan Üstad Bayram ve Ahmed adlı kişilerin İstanbul'a kasaplık kethudası için gelmeleri hakkında.

Mağnisa kâdîsına hüküm ki:

Sâbıka sancağ-ı hümayûnda iken yevmi yedişer akçe ile kassab başı olan Ahmed ve Üstad Bayram halen kassablar kethüdâsı olmak üzere mahruse-i İstanbul'a gelmelerin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta emrüm mücebince mezkûrları İstanbul'da kassab kethüdâları olmak üzere mu'accelen mahmiye-i mezbûreye irsâl ve isâl eylesin ki gelüb kassablık hidmetinde olalar.

Kassab eminine virüb. Fi,9 R[ebi'u'l-ahir], sene:[98]5 (26 Haziran 1577)

[309]

712 Edirne şehrinde vefat eden Sultan Selim Han Camii mütevellisi Süleyman'ın üzerindeki muhallefâtın kaydedilmesi hususu.

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Ahmed Çavuş'a hüküm ki:

Mahrûse-i Edirne kâdîsı ile mektûb gönderüb bundan akdem mahrûse-i mezbûrede merhûm Sultan Selim Han tâbe serâhû câmi'i şerifinin mütevellisi olan Süleyman'ın fevt olduğu ve üzerinde tahsili lâzım mâl vakıf olduğuna binaen kâdî-i müşârûn ileyh tarafından kassam askeri ve beytül mâl emini ile üzerine varılub anda olan kalın ve kesir muhallefâtı defter olunub bezzâristânda hıfz olunub bir kaç bargir ve katırın

emin-i mezbûr kabz idüb memleket-i Rumilinde vâki' olan emlâkın narh-ı mevtime (?) i'tibak itdüğü kulların bey' idüb akçesin aldım deyü ikrâr idüb ve hatunun yeddinde olan altun ve incü esbâbın elinden alınmaya deyü vasîyyet idüb ve ba'zı kulların i'tibak ve ba'zı müdebbir etdüğüne kendü mühriyle vasîyet-nâme bulunub aynı ile gönderilüb ve müteveffânın âdemi İbrâhim yedinden Karatova'da elli bin akçe mu'âmelede olunduğın ve bu bâbda emr-i şerifim ne vechle olunursa mücebiyle amel olunmak için emr-i şerif ricâsına arz etdüğünüz ecilden müteveffâ-i mezbûrun Rum ilinde olan sâîr muhallefâtın ve meblağ-ı mezbûrı varub kabz itmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda onât vechile mukayyed olub mu'accelen varub eger meblağ-ı mezbûrı ve eger sâîr muhallefâtından ne mikdâr nesne tahsîl olunduğın yazub bildiresin.

713 Aydın ve Saruhan'da ülke-i haslar mukâtaat nazırı Mahmud ve mübaşirlerinin makbuz ve defterlerinin Mehmed Çavuş mübaşeretiyle alınması.

Saruhân beğine ve Mağnisa ve Ayasuluğ kâdîlarına hüküm ki:

Mukaddemâ Aydın ve Saruhan'da olan ülke-i cedid hâslar mukâta'âsına nâzır olan Mahmud Çavuş'un ve mübaşirlerinin makbuzları ve defterleri Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mehmed Çavuş mübaşeretiyle kabz olunub mâl-ı mirîye dahl itdirilmeyüb habs idesin deyü hükm-i şerifim gönderilmişdi hâlâ müşârün ileyh habs olunmayub kendünün ve mübaşirlerinin makbûzları ve defterlerin mûmâ ileyh çavuşum mübaşeretiyle kabz eyledükden sonra yirlü yerinden dikat ve ihtimâmla hak üzere teftîş idüb zimmetlerin zuhûr iden mâl-ı mirîyi bi-kusûr cem' ve tahsîl eyleyüb ahvâlleri neye müncer olursa yazub bildiresin şöyle bilesin.

Çavuş başına virüb. Fi, 8, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

[310]

714 Mısır ve Şam yolları üzerinde Mecdel adlı karyede bazı fesad ve harami kimselerin tüccarların mallarını çalıp yağmaladıkları ve bu şekaveti yapanların kimler olduklarının bildirilmesine dair.

Şam beğlerbeğisine ve kâdîsına hüküm ki:

Gazze sancağıbeği Ahmed mektûb gönderüb livâ-i mezbûre tâbi' Mecdel nâm karye Mısır ve Şam yollarının üzerinde olub ayende ve revende ve tüccârın konakları olub ol karyeden ba'zı harâmi ve ehl-i fesâd kimesneler olub dâimâ tüccârın esbâbların sirka ve gâret idüb kendü mücrimler iken kendü hallerinde olan müslümanlara bühtân idüb

varub hilâf-ı vâki' şikâyet idüb teftîşine ahkâm getirilüb teftîşine şürû' olunduğın da'vaları kâbz olub ve bi'l-cümle mezbûrlar ehl-i tezvîrdir deyü arz itdükleri ecilden **buyurdum ki:**

Hükm-i şerifim vardukta arz olunduğı üzere karye-i mezbûrede olan ehl-i fesâdları ele getirüb da'va-yı hak ider varsa bir def'a şer'le fasl olmuş olmayub on beş yıl geçmiş olmayan husûsları ber-mûceb-i şer'i kadim teftîş idüb göresin ashâb-ı hukûka şer'le sâbit olan hakları alıvirdikten sonra ehl-i fesâd olanlar kimledir ve ne makûle fesâdları ve şenâ'atleri zâhir olmuşdur ve zulümleri nedir ve ne mikdâr kimesnenin hakkı alınmıştır ve ehl-i fesâd olanlar sipâhi tâ'ifesinden midir yohsa hilâf mıdır mufassal ve meşruh yazub defter idüb getirdesin ammâ bu bahâne ile ahd ve celb olmakdan hazer idesin ve hilâf-ı vâki' kazıyye arz olmakdan hazer olasın.

Muhammed Çavuş 'a virüb. Fi, 22, R[ebi 'u'l-evvel], sene: [98]5 (9 Haziran 1577)

[Yev]mü'l isneyn, Fi 8, R[ebi'ü'l-âhir] sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

715 Ankara yakınlarında Ahi Tosun mahalde meskun Muhammed adlı sipahi ve yoldaşları ile Kırşehri'nde Bevdai adlı kişilerin fesad olduklarından mezbûr şeriklerin ahvallerinin teftîş edilip, hak edenlerin hakkından gelinmesi hakkında.

Bozok beği Çerkes Yüzdepâre ve Kırşehri kâdîlarına [hüküm ki]:

Hâlâ Ankara beği Halil Beğ mektûb gönderüb Hevâcebeğlü ta'îfesinden ele getirilen küçük İsa Ankara kurbunde Ahi Tosun (?) nâm mahalde Muhammed nâm sipâhinin ba'zı şerîkleriyle himâr esbâbın gâret itmeğın şerîkleri dahi ele getirilüb arz olunmak fermân olumağla mezbûrun şerîklerinden Kırşehri kazâsında Kavak oğlu Budağı (?) Kırşehri kâdısı Mevlana Ali ele getirüb bi'l-fi'l Ankara Kal'asında mahbûs olmağın şerîkleri olan ba'zı ehl-i fesâd Mevlana-i müşârün ileyhden şikâyet için tezvîr ve telbise sükûn idüb dâima fitne ve fesâddan hâli değillerdir deyü bildirmeğın **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûr Budağı'nın şerîklerin dahi ele getirilüb ahvâllerin muktezâ-i şer'i kavim üzere teftîş idüb göresin anın gibi fesâd ve şenâ'atleri olub şer'le sâbit ve zâhir olursa kendüleri habs idüb üzerlerine sâbit olan mevâddı suret-i sicilleriyle yazup bildiresin ehl-i fesâdı himâyetden ve hilâf-ı vâki' nesne arz olunmakdan hazer idesin.

[311]

716 Bekir oğlu Hüseyin adlı ehl-i fesadın iki defa Cezayir'e sürgün olmuş iken ne suretle firar ettiği hususun teftiş edilip şer'le hakkından gelinmesi.

Menteşe beğine hüküm ki:

Bakır oğlu Hüseyin nâm kimesne ehl-i fesâd olmağın bir iki def'a vilâyetden Cezâyir'e sürgün olmuş iken yine bir tarîkıyla halâs olub tîmâr alub dâimâ fesâd ve şenâ'at üzere olduğu i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûr ele getürüb ahvâlin onât vechle teftiş idüb göresin iki def'a sürgün olmuşken ne tarîkle tîmâr almışdır ve bi'l-fi'il dahi fesâd ve şenâ'ati var mıdır nicedir ahvâline vâkıf olub olub dahi vukû'-ı üzere yazub bildiresin ve Darende Memi nâm kimesnenin dahi evin basub te'addi eyledüğün bildirdin bu husûsı dahi bir def'a şer'le fasl olmuş değilse hakk üzere teftiş idüb muktezâ-i şer'i neyse icrâ idüb yerine koyasın.

Kâğıd eminine gönderildi. Fi, 15, R[ebi'u'l-evvel], sene:[9895 (2 Haziran 1577)]

717 Mir-i çayırların biçtirilmesi için, Edirne'de Sultan Selim Han Camii'nde çektikleri taş mukabilinde muaf olanlardan başka, ücret ile arabacı ve tırbancaların ihraç edilmesine dair.

Ereğli kâdîsına hüküm ki:

Mir-i çayırlar biçdirilüb çekdirilmek için taht-ı kazânızdan arabacı ve tırbancı ihrâç olunugelmiş iken biz mu'âfız elimizde emrimiz vardır deyü ta'allül ve nizâ' eyledükleri i'lâm olundu imdi mezkûrlara mu'âfina virilen hüküm-i şerif merhûm ve mağfûr babam Sultan Selim Hanaliyü'l rahma ve'l gazânın mahrûse-i Edirne'de binâ olunan cami'-i şerifine ol senede çekdikleri taş mukâbele virilmişdi **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb hâlâ ücret ile tırbancı ve arabacıların ihrâc ve irsâl idüb ol vechle ta'allül ve nizâ' itdirmeyesin husûs-ı mezbûr ehemmdir ihmâlden ziyâde hazer idesin.

718 Alacahisar kadısı olan Bekir'in sipahi olan Ahmed'i haksız yere suçlayıp sebepsiz yere malını aldığı ve halka türlü zulümlerde bulunduğu, mezbûr kadının ahvalinin şer'le görülmesi hususu.

Alacahisâr beğine Priştine ve Koznik kâdılarına hüküm ki:

Hâlâ rikâb-ı hümayuna ruk'a sunub Alacahisâr kazâsında bir ehl-i heva kimesnenin gice ile kendi hevâsında gezerken başın yarılmağla Alacahisâr kâdısı olan

Bekir mezbûr Ahmed nâm sipâhi için mazınna sen imişsin deyü arz ile tutub beğ ilmi hâsıl olmuşdur deyü şer'le üzerine nesne sâbit olunmadın sicil idüb ehl-i örf eline virüb habs itdirüp na-hak yire cariyenin aldirub bir def'a dahi evin basdırub ehl ve iyâline nice te'addi idüb vilâyet halkı mezbûrun iyiliğine şehâdet idüb zûlm vardır iken amel itmeyüb ve bundan ma'âdâ kâdılığında olan fukarâyâ itdüğü zûlm ve te'addisinin nihâyeti yoktur deyü tezâllüm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda mukayyed olub kâzı-ı mezbûrun ahvâlin bir def'a şer'le fasl olmuş değilse şer'le teftiş idüb şer'le müteveccih olan hakların alıvirdikden sonra üzerine ne makûle mevâd sâbit olursa vukû'-ı üzere arz idesin.

Alacahisar'dan Mehmed'e virüb. Fi, 8, R[abi'u'levvel], sene:[98]5 (26 Mayıs 1577)

[312]

719 Piyale oğlu Muhammed Beğ'in de Ebûriş oğlu hususunda yardımcı olması hakkında

Ana ve Hadise beği Ali İdrîs'e hüküm ki:

Hâlâ Haleb beğlerbeğine mektûb gönderüb Piyale oğlu Muhammed Beğ için Ebûriş oğlu husûsunda muâvenet ve müzâheret idüb yek-dil ve yek cihet olan deyü fermân-ı şerif vârid olub müşârün ileyh sana tâbi' olmayub Şam ve Haleb toprağına varub ve senin yanında olan A'rab'ı ihlâl eyleyüb etrâf ve cevânibe fesâd ve te'addi etmekten hâli değildir deyü bildirmişsin her ne ki demiş isen ma'lûm-ı şerifim oldı imdi müşârün ileyh sancâğına varasın deyü hükm-i şerifim gönderilmiştir **buyurdum ki:**

Varıcâk sen dahi emr-i sâbık mücebince müfsid-i mezbûrun ahvâline mukayyed olub hıfz ve hirâset-i memleketinde ve def' ve ref'i ma'zarat-ı a'dâda envâ'-i ikdâm eyleyesin.

Haleb beğlerbeğisi kapu kethüdâsı Rüstem'e virüb. Fi 8, Rebi'u'l-âhir, sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

720 Dört beş bin arap ile Tebriz'e gelip fesad ve teaddide bulunan Piyale oğlu Muhammed'in sancâğına varıp memleketin muhafazasında olması hakkında.

Kapur beği Piyale oğlu Muhammed Beğ'e hüküm ki:

Hala Tebriz kâdısı mektûb gönderüb dört beş bin mikdârı Arab ile gelüb fukarânın terekelerin develere yedirüb fesâd ve te'addiden hâli olduğın bildirdi imdi te'hir itmeyüb sancağa varmak emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcâk aslâ te'hir ve tevakkuf itmeyüb kalkub sancağa varub hıfz ve hirâsetinde olasin ihmâlden hazer eylesesin sonra mu'âteb olursun bilmiş olasin.

Bu dahi

721 Tebriz etrafına gelip, burada reayaya türlü zülümler eden Piyale oğlu Muhammed Beğ'in kalkıp sancağına varması hakkında.

Haleb beğlerbeğine hüküm ki:

Hala mektûb gönderüb Piyale oğlu Muhammed Beğ için hayli Arab ile gelüb Tebriz etrafına konub re'âyânın terekelerin yedirüb zarar ve te'addiden hâli olmadığın bildirmişsin müşârün ileyh kalkub sancağına varula emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcâk aslâ ta'allül itdirmeyüb kaldırub sancâğına gönderüb re'âyâyâ zarar ve te'addi itdirmeyesin

Bu dahi

722 Kıbrıs'ta bulunan Mehmed Çavuş'un Südde-i Sa'âdet'te gelerek çavuşluk hizmetinde olması hakkında.

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olub Kıbrıs'da istihdâm olan Mehmed Çavuş'a hüküm ki:

Hala sen Âsitâne-i Sa'âdet'te gelmen lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldukta te'hir eylemeyüb Âsitâne-i Sa'âdet'ime gelüb mülâki olub çavuşluk hidmetinde olasin şöyle bilesin.

[313]

723 Fırat suyu etrafındaki kasabat ve karyelerin asi Araplardan hıfz ve hiraseti ile Ana sancağbeği olan Ali İdris'in, Ebûriş hususu için Halep çevresinde olduğundan Mühtema Beğ'in Ana sancağı muhafazasında olması hakkında.

Haleb beğlerbeğisine hüküm ki:

Bağdad beğlerbeği mektûb gönderüb Bağdad'a tâbi' Meşhedeyn-i Şerîfeyn ve Hille ve Ramahiyye ve Semevât'dan Ana sancâğına varınca Fırat suyunun cânib-i kabilesinde olan kasabat ve kurâ ve nevâhi-i Necd hassa serhadı olub ekseriyâ canib-i

mezbûrdan dahi Semâ[va]d'dan A'rabın gelüb re'âyâyı ve berâyâyı garet idüb cevânib-i mezbûre hıfz ve hirâset olunmak üzre el-Kassam (?) ta'îfesi sancâk tarîkiyle Mühtema (?) Beğ'in kullarına sadaka olunub vilâyet âsi A'râblardan hıyânet itmek üzere iken müşârün ileyh ve Ana sancağıbeği Ali İdrîs Beğ iki seneden berü emr ile Ebûriş oğlunun mazarrat-ı def' için Haleb tarafına gidüb cevânib-i mezbûre hâli kalmışdır hıfz ve hirâset mühimmatdandır deyü bildirmeğin müşârün ileyh Mühtema (?) Beğ sancağına gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta emrüm üzere müşârün ileyh Mühtema (?) Beğ'e viresin ki varub sancağına dahil olub hıfz ve hirâset üzre olub ol caniblere zarar ve gezend iriştirmemek bâbında dakika fevt itmeyesin.

Kapu kethüdâsı Rüstem'e virüb. Fi,8, R[ebi'u'l-âhir] sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

724 Erbab-ı tımdan Hüseyin ve kardeşi Hasan'ın hakla zülm ve te'addide bulunduklarından, Hüseyin'in tımarının elinden alınması ve suçu sabit olup mütemevvil ise Hasan'ın da İstanbul'a kasaplık hizmetinde olması hakkında.

Ağrıboz beğine Atina kâdisına hüküm ki:

Hâlâ Südde-i Sa'âdet'e arz-ı hâl sunub erbâb-ı tîmdardan Hüseyin ve karındaşı Hasan için on beş yük nakd akçeyi ve on yükden ziyâde mülkleri olmağla re'âyâyâ zülm [ve] te'addi eyleyüp kendüler ve hidmetkârları cebr ile re'âyânın mülkleri ve zeytun bahçeleri ve tavarların alub ve re'âyâdan Piri hidmetine muhâlefet eyledükde on beş ve dâhi ziyâde hidmetkârıyla evin basub ehl ve 'iyâlin tahvîf idüb ve ol ra'iyeti evinden taşra çıkarub muhkem döğüb hakâret eyleyüb ve ba'zının katline kasd idüb firar eylemeğe halâs olub zülm ve te'addisine tahammül idemedikleri ecilden sen ki sancağbeğisin alub Südde-i Sa'âdet'e getürdüklerin pâye-i serîr-i sa'âdet-ma'sîrime ârz olunub mezkûr Hüseyin'in tîmdarı alınmak emrüm olub anda mezkûrlar ol diyarda durursa re'âyâyâ külli te'addi eylemek mukarrerdir deyü tezâllüm eyledükleri ecilden mezbûr Hüseyin mahrûse-i İstanbul'da kassab olmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu husûsı göresin fi'l vâki' mezkûr Hasan'nın re'âyâyâ vech-i meşruh üzere zülm ve te'addi eylediği bi-hasebi's şer' sâbit olursa ve 'arz eyledükleri üzere birkaç yük akçeye malik yarar ve mütemevvil kimesne olduğu müslümanlardan mu'temed-i aleyh kimesneler mûvâcehesinde şehâdet iderlerse ol yirlerden 'alakasın kat'

itdirüb mal ve menâlleri ile yarar âdemlere koşub mahrûse-i İstanbul'a gönderesin ki gelüb kassablık hidmetinde ola.

Kağıd eminine gönderilüb. Fi, 5, R[ebi 'u'l –evvel] ,sene:[98]5 (23 Mayıs 1577)

[314]

725 Mezkur Hüseyin'in halka zulm ve haksızlıklar ettiği hak üzere şer'le teftiş edilip suçu sabit ise tasarrufundaki tumarının alınıp, kendisinin hapsedilmesine dair.

Ağriboz beğine ve Atina kâdısına hüküm ki:

Hâlâ Atina re'âyâsı arz-ı hâl sunub ilâ-âhiri tezallüm eyledükleri ecilden mezkûr Hüseyin'in tîmârı alınub ahvâli şer'le teftiş olmağın emr idüb **buyurdum ki:**

Vüsûl buldukda mezkûrî da'va-yı hak eyleyanleriyle beraber idüb dahi bir def'a şer'le sorulub fasl olmuş olmayan husûsları ber-mûcebi şer'i- şerif onat vechiyle hakk üzere teftiş idüb göresin fi'l vâki' kazıyye arz olunduğı gibi olub re'âyâyâ zulm ve te'addi var ise üzerinde şer'le sübût bulan hukûkî bi-kusûr ashabına alıvirdükden sonra mezkûr Hüseyin'i habs eyleyüb dahî üzerinde ne makûle mevâd sâbit olub kime ne alıvirildüğü ve ne kadar hukûk-ı nâs sâbit olduğı ve saîr zulm ve te'addisi her ne ise yanınızda sâbit olduğı üzere mufasal ve meşruh yazub ahvâlin arz eyleyesin ammâ bu bâbda temâm-ı hak üzre olub tezvîr ve telbisden ve şühûd-ı zûrdan hazer idüb ve kazayada müdahale olmayanı dahl itdürmeyesin.

Kağıd eminine gönderidi.

726 Süleyman ve Osman adlı kişilerin Polyaniçe karyesinde mütemekkin fukarâyâ zulm ve teaddide bulunup, zorla mallarına kondukları ve mezbûrların ahvallerinin hak üzere teftiş edilip zûlmün def' edilmesine hususuna dair.

Filek ve Timürhisâr kâdılarına hüküm ki:

Kazâ-i Filek'e tâbi' Poloniçe nâm karye tarafından rikâb-ı hümayuna ruk'a sunulub Süleyman nâm kimesne karyelerine gelüb mütemekkin olmağla fukarâyâ âtiyle zulm idüb fuzuli kiminin tarlasın ve kiminin bağın ve koçusun alub atâlarından ve dedelerinden kendilere intikâl idüb tasarruf olunagelen tarlâsın için bana elinde ikişer yüz akçe virmezsiniz voyvodadan tapulayup tururuz deyü şirret idüb akçelerin alub ve altı yedi nefer başına bi-kefil tasarruf idüb harâcın fukarâyâ çekdirüb ve şer'-i şerife varub da'va eyledüklerin hasımlarıyla beraber durmayub kâzîların yanında oturub gelen kâdî ri'âyet ve himâyet idüb da'valarına müslüman şâhidler taleb idüb bulunmamağla ta'cîz

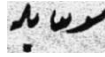
idüb zülmelerin def' itmeyüb ve kefereden ba'zıları kullanub zamandan sonra mürd oldukta evin ve bağın ve tarlasın ve tavarların ve cem'-i esbâbın alub kabz idüb benüm yanımda idinmişdir deyü vârislerine virmeyüb ve Osman nâm kimesne dahi ba'zı rençberlerin anda ekilmiş tarlasında terekesi tamâm irişmiş iken yakub içine metil bırakub çiftliğe yayub sahibleri da'va eyledükleri için her ne ise üzerlerine yürüyüb döğüb bu makûle zülm ve te'addisinden celâ-yi vatan itmek mukarrerdir deyü tezâllüm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûr Süleyman'ı ve Osman'ı karye-i mezbûre keferesine beraber idüb bir def'a şer'le fasl olmuş değilse vech-i meşruh üzere fukarâya hilâf-ı şer' ve kânûn zülm ve te'addisi olub bi-hasebi'ş şer'le sâbit olursa zülm ve te'addi def' idüb şer'-i şerif ve kanun-ı münife muhâlif alınan nesnelerin ba'de's-sübût hükm idüb bi-kusûr alıviresin min-ba'd fukâraya hilâf-ı şer' ve kânun zülm ve hayf ve muhtâç arz olan hususûsları yazub bildiresin ve bu bâbda Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından (Boş) Çavuş'a mübâşir olub [315] şer'-i şerifden tecâvüz eylemeye ve mezbûr Süleyman ve Osman karye-i mezbûre halkından alub tasarruf eyledükleri yirleri kanun üzre tapuya müstehâk olmak ile yeri almışdır yohsa cebr ile yeri tasarruf iderler bu bâbda cevâbları ne ise sicil idüb arz eyleyesin.

Bu dahî

727 Mât nahiyesinde kendi hallerinde olmayıp fukarânın ehl ve iyallerini ayartan sipahilerin ahvallerinin toprak kadısı mübaşeretile teftiş edilip hak edenlerin tasarrufundaki tımarlarının alınıp küreğe konulmaları hakkında.

Ohri beği Sinan Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüb Mat nahiyesinde nâm sipâhiler kendü hallerinde olmayub ehl-i şekâ olub fukarânın ehl ve iyâlin ayardub dahî fesâd ve te'addilerin nihâyeti yoktur deyü bildirdüğün ecilden mezkûrların ahvâllerin toprak kâdısı ma'rifetiyle teftiş olunub ayartıcı olduğu zâhir olursa tîmârı ahara virilüb kendüsi küreğe konulmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcâk mezkûrun ahvâlin emrüm mücebince toprak kâdısı ma'rifetiyle hakk üzre teftiş idüb dahî arz olunduğu üzere ayartıcı olub ehl-i fesâd olunduğu vâki' ise emrim mücebince tîmârları ahara tevcih idüb dahi kendülerin yarar âdemlere koşub gönderesin ki küreğe konula ammâ hîn-i teftîşde hakk-ı sarihe tâbi' olub arz ve ta'assub ile hakk-ı sarihden adûl idesin.

Hüseyn Çavuş'a virüb.

728 Ebûriş oğlunun hususuna Diyarbekir beğlerbeğinin ve Maraş alaybeyinin muavenet üzere olmaları ile Zulkadriye beğlerbeğliğinin sabıka Şam beğlerbeği Derviş'e tevcih olunmasına dair.

Haleb beğlerbeğine hüküm ki:

Hâlâ Ebûriş oğlunun mazarrat-ı def'i için asker taleb olunmuş idi bu bâbda Diyarbekir beğlerbeğisine mu'âvenet için asker irsâl eylemeğin ve Zulkadriye beğlerbeğisi sâbıkâ Şam beğlerbeğisi olan emirü'l-ümerâi'l-kirâm Derviş dâme ikbâluhûya tevcih olunub henüz beğlerbeğliğine varmayub ... kayd lâzım gelmeğin Mar'aş alay beğisine müstakilen hükm-i humâyün yazılıb zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr ile yanına varub hidmetinde bulunmak fermân-ı şerifim olunub ahkâm-ı şerifi ulağla irsâl olunmuşdur **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta Diyarbekir beğlerbeğine gönderilen hükmi mu'âccelen kendü âdeminle müşârün ileyhe ulaştırub fermân olunan asâkiri taleb idüb ve Mar'aş alay beğine dahî âdem ve mektûbu gönderüb ve Mar'aş asâkirin yanına gönderüb vech ve münasib olduğu üzere iktizâ itdüğüne göre muhâfaza hidmetinde istihdâm eyleyüb bâb-ı muhâfazada dakika fevt eylemeyesin.

Beğlerbeğinin kapu kethüdâsına virüb. Fi, 8, R[ebi'u'l-âhir] , sene:985 (25 Haziran 1577)

[316]

729 Delvine kazasına tabi' Atlas karyeden Tur Ali oğlu Oğur adlı sipahi ve adamlarının deryâya tereke gönderdikleri yolundaki iddiaların teftiş edilip hak edenlerin hapsedilmeleri.

Delvine beğine ve kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın mektûb gönderüb Delvine kazâsına tâbi' Atlas (?) karyesinde olan Tur Ali oğlu Uğur nâm sipâhi kendü âdemleri ve bargirleri ile deryaya tereke alub göndermegin vilâyet-i mezbûre ahâlisi yolda ve izde gelüb tutub alub şehre götürüb şikâyet eyledüklerin mezbûrlar şer'i şerife getürdülüb suâl olundukda inkârla cevâb virüb ehl-i vukuf müslümanlardan keyfinde ahvâli suâl olundukta ne vechle tereke bunun ısnadındandır ve bu âdemler ve bargirler bunundur ve her zamânda bu makûle fesaddan hali değildir deyü şehâdet idüb ve mezbûrların derya tereke virdüğü şer'le sâbit olmuşdur deyü 'arz eylemişsin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda bu husûsı hakk üzere teftiş idüb göresin fi'l vâki' deryaya virdüğü vâki' ise habs eyleyüb ahvâli arz eylesin.

Hüseyn Çavuş'a virüb. Fi, 8, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5(25 Haziran 1577)

730 Atina'da bazı zimmîlerin re'âyâyâ zûlm ve haksızlıklar edip halkın aciz kaldıkları yönündeki iddiaların araştırılıp suçu zâhir olanların küreğe konulmaları hakkında.

Ağrıboz beğine ve Atina kadsına hüküm ki:

Atina kâdısı mektûb gönderüb nefsi-i Atina sâkinlerinden cemm-i gafir meclis-i şer'e gelüb nefsi-i Atina'dan Antoni Saylando (?) ve Molmetorya (?) ve Mahaçle (?) nâm zimmîler için dâimâ meta yanlarına varub haraçcılar geldikde yanlarına varub na-hak yire re'âyâyâ âcz idüb akçelerin aldrub envâ'-i te'addi iderler ol isim kimesnenin ellerinden âciz kaldık emr-i şerifimle men' olunmuşlar iken memnû' olmayub fukarâyâ te'addi eylemekden hâli olmadıkların bildirmegin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu husûsı göresin fi'l-vâki' kazîyye arz olunduğu gibi olub mezkûr zimmîlerin re'âyâyâ vech-i meşruh üzere te'addileri var ise sen ki sancağbeğisin mezkûrları ele götürüb sanâ ta'yin olunan gemiye küreğe koşub üzerlerinde sübût bulan fesâdlarının suret-i sicillerin gönderesin.

Mektûb getüren Adrima (?) nâm zimmîye virüb

731 Ayamavra kalesi kasrına gelen küffâr-ı haksâra karşı kalenin demir köseği, yat ve yarak, zahire vb ihtiyaçlarının yerli yerinden teftiş edilmesine dair.

Karlı ili beğine hüküm ki:

AYAMAVRA dizdârı Mehmed mektûb gönderüb bundan akdem küffâr-ı haksârAYAMAVRA Kal'ası kasrına geldükte donanması basılıb yigirmi yedi kadirğa iskelesi ve on iki seren cubukları alınub kal'aya gelüb hıfz ve hirâset olunduktan sonra kal'a-i mezbûrenin dizdârı fevt olmağla zikrolunan iskeleleri ve çubukları ba'zı kimesneler alub biçdirüp evler ve firkateler yapıdırub ve kadirğanın yarakları bozdurub on bir top köseği idüb haliyâ ol dahi na-bedid olmuşdur deyü bildirmegin yerlü yerinde görülmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb kal'a-yı mezbûreye varub eger zikrolunan seren ve çubuklar ve demür köseğilerdir ve kal'anın saîr yat ve yarak ve alat-ı harbıdır ve zahire yerlü yerinde dikkat ile yoklayub zâyi' ve telef olanların zuhura götürüb cümlesin mevâddatı ile defter itdürüb bir suretin mühürleyüb getüresin.

Kal'a-ı mezbûre azeblerden Mehmedbin Mustafa'ya virüb. Fi, 25, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (12 Hazirran 1577)

[317]

732 Timürhisâr kazasında Karasu adlı nehir taşıp, etraftaki vakıf karye ve hassa çayırlarına zarar verdiğiinden bu zararların telafi edilip, def'i için sed inşa edilmesine dair.

Timürhisâr ve Filek kâdılarına hüküm ki:

Timürhisâr kazasında Karasu nâm nehr tuğyân itdüğü etrâfında olan Ispatova ve Galozi (?) nâm vâkıf karyelere ve hassa çayırlara zarar idüb bu makûle oldukda ahâli-i vilâyet mu'âvenetiyle zararı def' olunmak için sed olunagelüb hâlâ dahî adet-i kadime üzere elçi tarikiyle âdem ihrâç idüb sed binâ itdirmek için mâliye tarafından hükm-i şerifim irsâl olunmuşdur husus-ı mezbûre Dergâh-ı Mu'allâmm çavuşlarından Kasım Çavuş mübâşir olmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta müşârün ileyh çavuşum mübâşeretiyle bu bâbda mâliye tarafından virilen hükm-i şerifim mücebiyle hassa çayırının zararların def' eylesin.

Kasım Çavuş'a virüb. Fi, 8, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

733 Mısır'da sahib-i ayâr olub İskenderiye, Dimyat, Zebâştir ve Baha mukâtaalarına mültezim olan Şemval adlı Yahudinin tahvilinin tamam olduktan sonra uhdesindeki malın teftiş edilmesi.

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Mısır'da Zencane emini ve sahib-i 'ayar olub İskenderiye ve Dimyat ve Zebâştir (?) ve Baha (?) mukâta'alarına mültezim olan Şemval nâm Yahudi'nin bel'ıyyât ve ketmiyyâtı vardır deyü Mahmud nâm kimesne irâd itdüğü emr-i şerif mücebince Mısır kâdısı ile mezbûr Şemvâl'in birkaç mâddesi teftiş oldukda nesne zuhûr itmeyüb eger sâir mukata'alarda dahi bel'ıyyât ve ketmiyyâtın var mı deyü ale't-tevâli teftiş olunub kendü teftiş olmağla bu kadar mukâta'alarda olan âdemlerine ve kendüye kimesne râğbet eylemeyüb 'uhdesinde olan mukâta'ât mahsulüne kesr-i karin olmakdan ihtirâz olunub bâkiyye-i mevâd teftişi tahvîl aharına değin te'hîr olmak enfâ' dır deyü bildirdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta bâki kalan mevâddın teftîşinden hâlâ ferâgat idüb arz eyledüğün üzere aharına değin te'hir eylesesin ammâ tahvîl tamam olub alakası ber-taraf olduktan sonra teftîş hususûnda fermân-ı şerif-i sâbık mûcebince görüb fasl eylesesin.

Mukâta'acı Ali Çelebi'ye virüb. Fi, 3, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (20 Haziran 1577)

734 Vefat eden Habeş beğlerbeği Mustafa Beğ'in, kethudası Ali'nin borcunu ödedikten sonra Mısır taraflarına gitmesi için icazet verilmesi hakkında.

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Habeş beğlerbeğisi iken fevt olan Mustafa Beğ'in kethüdâsı Ali deynin vardır deyü ol canibde alıkonulub icâzet virilmedüğü i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Mezbûrun deyni var ise icrâ itdükten sonra bu canibe gelmek istediğinde mâni' olmayub icâzet viresin.

Mezbûr Ali kethüdânın âdemi Kasım'a virüb. Fi, 3, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (21 Mayıs 1577)

[318]

735 Kendisine tevcih edilen Amasya sancağına giderken vefat eden Kiği sancakbeği Veli'nin metrukâtının muhafazası ve ne ise yazılıp bildirilmesine dair.

Kiği'den Amâsiyye'ye gelince yol üzerinde vâki' olan beğlere ve kâdîlara hüküm ki:

Bundan akdem Kiği sancağıbeği olub Amâsiyye sancağı tevcih olunan Veli'nin Amâsiyye'ye gelirken yolda fevt olub vârisi olmaduğı i'lâm olunmağın Âsitâne-i Sa'âdet'imde olan âdemi Mehmed kethüdâ ol canibe irsâl olunmuşdur **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta müşârün ileyh sahih fevt olmuş ise her kankınızın taht-ı hükümetinde fevt olmuş ise bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub müteveffa-i müşârün ileyhın kulların ve cariyelerin ve nukûdun ve saîr esbâb ve muhallefâtı her ne ise cüz'î ve külli yazup defter eyleyüb defterin mühürleyüb ve imzalyüb irsâl eyleyüb dahî muhallefât ve metrûkâtı her ne ise eğer kul ve cariyeye ve eğer nukûd ve esbâb ve gayridir bir mahfûz yerde onât hıfz idüb bir nesnesi zayi' ve telef olmakdan ziyâde hazer eylesesin sonra emrüm ne vechle olursa mûcebiyle amel eylesesin.

Müteveffa beğın kapu kethüdâsına virüb.

736 Nakşa dukası Fransuva'nın bazı eşkiyalar ile birleşip halka türlü zulm ve adaletsizlikte bulunduğundan, mezburların ahvallerinin teftiş edilip hak edenlerin küreğe konulmaları.

Cezayir beğlerbeğisi Kılıç Ali Paşa'ya hüküm ki:

Hâlâ vilâyet-i Nakşa re'âyâsı âdem gönderüb vilâyet-i mezbûre dukası canibinden voyvoda nasb olunan Fransuva nâm zimmînin ba'zı eşkıya yanına varub dâimâ tahrîk ve ihlâl idüb re'âyâya ve fukarâya envâ'-i zulm ve te'addi olunmağa sebep olub ittiği ehl-i şirret ve şekâ olanlar vech-i meşrûh üzere mezbûrlara te'addi itmemek bâbında hükm-i hümayunum taleb itdükleri ecilden **buyurdum ki:**

Mezbûrların ahvâlin tamâm-ı hak üzere teftîş ve tefahhus idüb göresin fesâd ve şenâ'atleri sâbit olanların şer'le haklarından gelüb anın gibi re'âyâya ittifâk ile kabul itmeyüp ref'i lâzım gelenleri ref' idüb küreğe konulmak iktizâ idenleri küreğe koyub re'âyâya hilâf-ı şer'i kadim zulm ve te'addi olmakdan hazer idesin.

İbrahim nâm Yahudiye virüb. Fi, 6, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (24 Mayıs 1577)

737 Yıldırım Han imaret-i amiresi şeyhinin katli ile müttehem olunan bazı suhteler ile sabıka Bursa beği Abdülgaffar'ın hapisten ne suretle ıtlak ettikleri hususun yerinden araştırılıp bildirilmesi hakkında.

Burusa kâdîsına hüküm ki:

Rikâb-ı hümayuna ruk'a sunulub bundan akdem mahrûse-i mezbûrede maktûl bulunan merhûm ceddîm Yıldırım Han tâbe serâhûnın İmâret-i Âmiresinin şeyhi husûsunda mazınna ve müttehem olan ehl-i fesâd sûhtelerden Alive Hızır ve külhâncı Ya'kub ve hamamcı Sinannâm kimesneler mahbûslar iken sâbıkâ Burusa Beği olan Abdülgaffar habsden ıtlâk itdüğü i'lâm olunmağın mezbûrları ne cihetle ıtlâk itmişdir teftîş olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta temâm-ı hakk üzere teftîş ve tefahhus idüb göresin fi'l vâki' anın gibi ehl-i fesâd ve şerrir oldukları ecilden mazınna ve müttehem olmağla habs olunan harâmzadelerin ahvâlleri yirlü yerinden görölmekden ne için ıtlâk olunmuşdur teftîş idüb temâm-ı ma'lûm idinüb vukû'-ı üzere arz idesin hırsuz ve harâ[mza]de himâyet olunmakdan hazer idesin.

Divanda muhızır kâtibine virüb. Fi, 25, S[afer] , sene:[98]5 (14 Mayıs 1577)

[319]

738 Beş yıldan beri kürekte olan Haydar oğlu Hızır'ın ıtlak edilmesi hakkında.

Midilli sancağı beğinehüküm ki:

Bundan akdem Seferihisâr kazâsına tabi' Yıldım (?) nâm karyeden Haydar oğlu Hızır için Anadolu Beğlerbeği Safer dâme ikbâluhûhûeyü kimesne değıdir deyü 'arz etmekle küreğe konulub beş yıldan berü kürekte olduğı i'lâm olmağın ıtlâk olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûru körekten ıtlâk eyleyesin.

Akrabasından İsmâ'il'e virüb

739 Hamid sancakbeyi iken vefat eden Ferdüş Beğ'in ardından kalan florisinin gönderilmesi hakkında.

Anadolu beğlerbeğisine ve Kütâhiyye ve Manavgâd ve Isparta kâdılarına hüküm ki:

Siz ki kâdılarsız mektûb gönderüb müteveffâ Ferdüş Beğ sâbıkâ Hamid sancağıbeğiken nefsi-i Isparta'da bir cami'i şerif binâ itdükden sonra mâlından dört bin flori ifrâz idüb meblağ-ı mezbûrdan bezzaztan ve tâbhâne yapılub bâkisi murabahaya virülüb hâsıl olan içinden tâbhânede taâma ve sa'îr tezkeresiyle bir kiseye koyub mühürleyüb bâki emvâliyle bir sandukta Eğirdir Kal'asına gönderüb kendüsi Donanma-i Hümâyûnuma gidüb anda fevt olmağın müşârün ileyhın mâlını göndertesin deyü emr-i şerif varid olmak kal'adan getürdüb mühriyle Südde-i Sa'âdet'üme gönderildikte zikrolunan dört bin florisin tezkere ile müstakil bir kimesnede bulunduktan gayri Dîvân-ı Hümâyûnunda şer'le sâbit oldukdan sonra ademlerinden Himmet Kethüdâ ve Memi Narhçı ve Mustafa Voyvoda nâm kimesnelere teslîm olunub lakin mezbûrlar meblağ-ı merkûmun üç bin flori mikdârını izhâr idüb bin flori mikdarın vakf kendülerin muradınca olmağa harc idüb müteveffa-ı müşârün-ileyhin tezkeresinde nezâret ve tevliyet ve cibâyet ve kitâbet kimesneye şart olunmak yok iken hilâf-ı şart-ı vâkıf nezâret ve tevliyet altışar akçe ile kendülerine ve tevliyet ve cibâyet dahî dörder akçe ile mensûbâtlarına dahi ba'zı cihât-ı şart eyledi deyü hilâf-ı şart-ı vâkıf tezkere yazub ol tezkereye muvâffık bir vâkıfname yazmışlardır ol zamândan berü mâl-ı vakıf mâlikâne tasarruf idüb muhâsebeleri görölmedüğünden gayri bu zamâna gelince vâkıf şartı üzere tâbhânede ka'tiyyen taâm pişirmeyüb bu husûs Isparta ulemâ ve sulehâsından çok kimesnenin dahî ma'lûmları olduğundan gayri vâkıf-ı mezbûrun ehl-i şâhidlerinin dahi ba'zı hüviyettir anlar dahi mezkûrların telbislerine vakıflardır bir tarafa gelüb mukaddemâ sen Isparta ve

Eğirdir kâdısı iken bu cihâtı kendüler taleb ile ikişer akçe ile tevcih idüb arz itdüğünden nice birisi meşrutıyyet ve ziyâde da'va itmeyüb istanbul'a geldüklerin arzları ketm idüb hilâf-ı şart-ı vaka kendü murâdları üzere vakıfnâme yazdırub vakfa gadr eylemişlerdir mezkûrların ibtidâ-i târîhden muhâsebeleri görölüp cihât-ı mezbûre tekrâr tevcih olunub ve ketm itdükleri bin florinin dahi zuhûra gelmesin ricâ eyledüklerin bildirdükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta bu husûsa gereği gibi mukayyed olub mezkûrları ihzâr idüb ibtidâ-i târîhden muhâsebelerin hakk üzre dikkat ve ihtimâmla yirlü yerinden teftîş idüb göresin dahi mâl-ı vâkıfdan deynleri ne şer'le zuhûr iderse bî-kusûr ve lâ-kusûr [320] vakıf için tahsîl eylesin ve vâki' olan cihâtı arzulunduğu üzere hilâf-ı şart-ı vâkıf kendüsin şart eylemişlerdir deyü tezvîr tezkere ile vakıfnâme yazdırdıkların şer'le sâbit olursa vâki' olan cihâtı ol vechle tasarruf iderler ise tekrâr yarar müstehâkına tevcih idüb arz eylesin ve zikrolunan floriyi dahi cem' ve tahsîl idüb mâl-ı vakıfdan zimmetlerinde bir akçe ve bir habbe komayasın hîn-i teftîşde temâm-ı hak üzere olub hakdan adûl etmesin.

Arz getüren Mehmed nâm kimesneye virüb. Fi, 12, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (30 Mayıs 1577)

740 Basra fetholunduğundan beri olagelen adet üzere hurmadan nisf arpa, buğday ve sair ecnasdan sülüs alındığı ve ayrıca zor durumda olan reayanın emr-i şerif mucebince suhre ve tekâlif-i örfiyeden muaf tutulmalarına dair.

Basra beğlerbeğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb vilâyet-i Basra'da feth-i hakâniden adet-i kânûn üzere hurmadan nisf ve arpa ve buğdaydan ve sa'îr ecnâsdan sülüs alınub dîvân için zabt olunmuş Abuzer Beğ oğlu Ali dâme ikbâluhûhûbeğlerbeği oldukda bir senenin mahsûli müstevfi alub kanûn-ı mezbûr üzere hurmadan nisf ve arpa ve buğdaydan ve sa'îr ecnâsdan sülüs olub hassa-i mîrî ma'lûm olduktan sonra müşâ'i ve re'âyâyı getürdüb ol seneye göre üzerlerine maktû' idüb ve defteri Âsitâne-i Sa'âdet'üme gönderilüb suhre ve tekâlif-i örfiye re'âyâdan ref' olunursa her sene bu defter mucebince kabûl iderler eğer mâl-ı mîrîye noksân ve re'âyâya güc değil ise kıyâle ile bağlayasın deyü fermân olunmağın sene-i edânın mahsûli gelmedin tebdîl olunmağla suhre ve tekâlif-i örfiye ber- taraf olmayub üç sene re'âyâdan ol defter mucebiyle hurmanın ve sa'îr ecnâsın mahsûli alınmışdır ve ba'zı senenin mahsûli kalb üzere olmağla re'âyânın olanca mahsûlleri maktu'lar için alınub kendüleri nesne kalmamağla ekseri celâ-yi vatan idüb perâkende

olmuşlar iken suhre ve tekâlif-i örfiye ref' için virilen emr-i şerif mücebince fukarâdan tekâlif-i 'örfiye ve suhre ref' olunmak re'âyânın yirlü yerine gelmesine bâîs oldukda bildirmişsin ol bâbda her ne dimiş isen paye-i serîrime arz olundu imdi beğlerbeğleri ve beğler re'âyâyı suhreye tutmak rızâ-yı şerifim yokdur **buyurdum ki:**

Vusul buldukta bundan akdem Abuzer oğlu Ali itdüğü üzre suhreyi ve tekâlif-i 'örfiye'yi re'âyâdan ref' idüb beğlerbeğler ve beğler âdemleri ve gayri re'âyâyı suhreye tutmakdan ve sa'îr tekâlif eylemekden men ve def' eylesin men' ile memnu' olmayanları yazub arz eylesin ve arpayı dahî müşârün ileyh itdüğü üzre yetiştirmek bâbında ve sa'îr ol memleketin nazm ve intizâmı ve re'âyâyâ ve berâyânın refahiyyet ve mâl-ı mîrînin bu mirî bâbında envâ'-i' ikdâmın vücûda getüresin.

Kethüdası Derviş'e virüb. Fi, 12 R[ebi'u'lahir] 985 (29 Haziran 1577)

741 Güherçile nazırı Sefer Çavuş'un talip olmak istediği ağalığın mukabelesinde gerekli akçesinin olmadığından talip olmak istediği ağalığın kendisine münasip görülmediği hakkında

Temeşvar beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Dergâh-ı Mu'allâmm çavuşlarından güherçile nâzırı Sefer Çavuş gelüb bu senenin adet-i ağnâmın cem'i bana tefvîz olunursa zuhûr iden haymânenin cümlesin deftere yazub ihrâc olunan mürdeden bir akçe almayub re'âyâyı gereği gibi siyânet idüb geçen sene adet-i ağnâmdan ne mikdâr akçe teslim olunmuş ise yine ol mikdâr akçe teslim itdügümden ma'âdâ hâlâ hazineye iki yük akçe peşîn virüb bulduğum haymâne ile ihâta itdüresiz benim kendü malımdan virüb ber-vech-i adalet cem' idesin resmim mukâbilesinde ağalık virsün deyü şart itdüğün bildirmişsin imdi Südde-i Sa'âdet'ümde çavuşluk şartıyla ba'zı mukata'ata iki üç yük akçe ziyâde idenlerin ekserine ziyâdeniz cüzidir deyü çavuşluk virilmez mezbûr Sefer Çavuş'un ziyâdesi dahi olmayub mücerred peşîn virilmekle ağalığa bu vechle taleb olmak münâsib görülmemişdir **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta müşârün ileyh'in talib olduğu ne makûle ağalıktır dahi ziyâdeye tahammül yok mudur nicedir yazub ârz eylesin.

[321]

742 Rumili'nde celeb muharririne: Celeb defterinin bir suretinin mahkemelere gönderilerek, defter mucebince celeb ihraç edilmesi.

Rum ilinde celeb muharririne hüküm ki:

Yazdığın celeb defterin birer suretin imzalayıb ve mühürleyüb mahkemelerde alıkoymak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta emrim üzre yazduğun celeb defterlerinin bir suretin yazdırub ve imzâlayub mühürleyüb mahkemelerde alıkoyasın ki min-ba'ad ol defteri ile amel olunub celeb ihrâc oluna.

Halil Çavuş'a virüb. Fi, 12, R[ebi'u'l-evvel], sene: [98]5 (30 Mayıs 1577)

743 Biga ve etrafındaki suhte şekâvetine karşı memleketin züema ve erbâb-ı tımarının beraber hareket etmelerine dair.

Biga beği Hüseyin Beğ'e hüküm ki:

Hâliya Biga ve Çân kâdîlarına mektûb gönderüb etrâf ve cevâbide sûhte cem' olub fesâd ve te'addi itmek ihtimâli vardır ve ayende ve revende ehl-i fesâd havfından bir kazayadan bir kazayaya varmağa kadir değillerdir deyü sen sancâğın muhâfazasında kalmışsın bildirdikleri ecilden sen sancâğın muhâfazasında kalub sancâğın sipâhilerin alay beğine koşub derya seferine gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Emrüm mücebince sancâğın hıfz ve hirâsetinde olub livâ-i mezbûre tâbi' zü'âma ve erbâb-ı tîmârı müretteb ve mükemmel alâybeğine koşub mahall-i me'mûra irsâl eylesin.

744 Karesi ilindeki mukataaların kimseye iltizam üzere verilmeyip, mukataalara sancakbeyi tayin edilmesi hakkında.

Balıkesri kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüb havâss-ı hümayûndan azeblerinin hâsları ve ze'âmetleri iltizâma virilmeyüb âdemleri zabt itmek fermân olunmuşken Karesi beği şehir içinde olan mukâta'âlar ber-vech-i emânet zabt olmak kâbil değildir deyü hâricden taleb olanlara zabt itdirilmek için emr-i şerif getürmegin Memi nâm kimesne zikrolunan mukâta'âyı iltizâm eyledikde kaza-i mezbûrenin a'yanı cem' olunub mezbûr Memi iki âmil olub bu makûle eski âmiller sancâkbeği mukâta'âlarına karışub ehl-i dükkân ile ve haricden me'külât getürenleriyle mu'âmele idüb bozahânede fiskatâ'ifesi bozasın ile cem'iyet idüb ba'zıları

sarhoş tutuldukda boza içenler ne deyüb ol ecilde hamrın mürakki-i müne'sir olub haklarından gelinmemekle nice katlere bâis olub fukâraya zülm olur deyü bildirdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta min-ba'ad ol makûle mukâta'âları kimesneye virdirtmeyüb emânet ve istikâmetle ma'ruf olan kimesnelere sancakbeği ta'yin idüb ve mezbûr âmili ref' itdüresin ve bozahânelerde vech-i meşruh üzere cem'iyet olunub kimesneye hilâf-ı şer' iş itdirmeyesin.

Mektûb getüren Hacı Fakih'e virilüb. Fi,11, R[ebi'u'l-ahir], sene:985 (28 Haziran 1577)

745 Ruha'da Hacı Şah Hüseyin'in Südde-i Sa'âdet'e gönderilip kasaplık hizmetinde bulunmasına dair.

Rûhâ sancâğıbeğine ve kâdîsına hüküm ki:

Hacı Şah Hüseyin nâm kimesne hâliyâ kassâb yazılmasın fermânım olumağın Dergâh-ı Mu'allâma gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûrî yarar hisârerlerine koşub Südde-i Sa'âdet'üme gönderesin ve gönderdiğün âdemlere tenbih idesin ki yolda ve izde gıybet itdirmekden hazer ideler.

Mustafa Çavuş'a virüb. Fi, 25, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (12 Haziran 1577)

[322]

746 Aydın ve Saruhan'da ülke-i haslar mukâtaat nazırı Mahmud ve mübaşirlerinin makbuz ve defterlerinin Mehmed Çavuş mübaşeretiyle alınması.

Saruhan beğine ve Mağnisa ve Ayasluğ kâdîlarına hüküm ki:

Bundan akdem size hükm-i şerifim gönderilüb mukaddemâ Aydın ve Saruhan'da olan ülke-i cedîd hâslar mukâta'âsına nâzır olan Mahmud Çavuşu'un ve mübaşirlerinin makbuzları ve defterleri Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mehmed Çavuş mübaşeretiyle kabz alınub mâl-ı mîrîye dahl itdirilmeyüb habs oluna deyü emr-i şerif gönderilüb ba-dehu habs olunmayub kendünün ve mübaşirlerinin makbûzları ve defterleri mûmâ ileyh çavuş mübaşeretiyle kabz olunub teftîş olunmağın hükm-i şerifim gönderilmişdi hâlâ Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olub mültezim olan Mustafa varınca te'hir olmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta emrim üzre mûmâ ileyh varınca te'hir idüb vardukta mezbûr Mahmud habs olunmuş ise itlâk idüb kendünün ve mübaşirlerinin makbuzları ve defterlerin mezbûr

Mustafa Çavuş vardukda mûmâ ileyh Mehmed Çavuş mübâşeretle kabz idüb yirlü yerinden dikkat ve ihtimâm ile hakk üzre teftîş idüb zimetlerinde zuhûr iden mâl-ı mîrîyi bi-kusûr cem' ve tahsil idüb ahvâlleri neye münce olursa yazub arz eylesin.

Hâlâ iltizâm iden Mustafa Çavuş'a virüb. Fi, 9, R[ebi'u'l-ahir], sene:[98]5 (26 Haziran 1577)

747 Otlak ayartığı iftirası ile küreğe konulan Hasan bin Abdullah adlı hizmetkarın kürekten ıtlak ettirilip Südde-i Sa'âdet'te gönderilmesi hakkında.

Dimyat sancağbeği Ca'fer'e hüküm ki:

Bundan akdem Silistre'ye zaîm Mustafa'nın hidmetkârı Hüseyin bin Abdullah otlâk ayartdub deyü bühtân ile tutulub küreğe virilub ol zamandan berü bi-günah kürekde idüğü i'lâm olunmağın mezbûr Hasan kürekden ıtlâk olunub Südde-i Sa'âdet'üme irsâl olunmasın emr idüb **buyurdumki:**

Emr üzere te'hir itmeyüb mezbûr Hüseyin kürekten ıtlâk idüb emr-i şerifimle varan Hurrem Re'is'e koşub Südde-i Sa'âdet'üme gönderesin.

Mezbûr zaîme virüb. Fi, 12, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98] 5 (29 Haziran 1577)

Aşağıda geçmiştir.(Eksik metin üzeri çizilmiştir.)

Bağdad beğlerbeğisine ve defterdarına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Bağdad'a tabi' Karaulus mukata'ası emânete zabt olunmağla tasarruf-ı mahsûl hasıl olmayub Eyne Kuba oğlu olub 'Ana sancâğında on üç bin üç yüz otuz üç akçelik tîmârı olan Seydi için yarâr olub Dergâh-ı Mu'allâm'da çavuşluk virilmek üzere her senesin on iki kere yüz bin akçe ...

748 Yukarı canibe tabi ülke sahibi olan Mirza Muhammed ile oğlu Cihangir'in bu canibe tabi olmak isteklerinin sulh ve salaha mugayir olmakdan şimdilik münâsib görülmediğine dair.

Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb yukarı canibe tâbi' ülkeye sahib olan Mirza Muhammed ile oğlu Cihangir'in Âsitâne-i Sa'âdet'e arz-ı ubûdiyyet idüb ülkeleriyle berü canibe tâbi' olmak murâd itdüklerin bildirüb sana gönderdikleri mektûbları aynı ile irsâl eylemişsin imdi ol canibden nakz-i ahde müte'allik bir vaz'ı sudûr itmeyince bu taraftan sulha muhâlif anda ruhsat virilmek münâsib değildir **buyurdum ki:**

Vardukta mabeynde olan şerâ'it-i sulh ve salâha gereği gibi ri'âyet eyleyüb müşârün ileyhaya vech ve münâsib gördüğün üzere haber gönderesin ki şimdiye değin ol

canib ile müdârâ üzre olalar şöyle ki ol canibden ahde muhâllif bir vaz' zuhûr iderse ol zamanda icâzet-i hümayûnum virilüb her biri envâ'-i inâyât-ı aliyeye-i hüsvâneme mazhar olalar ve ol kimesneyi at satmak bahânesiyle irsâl idesin ki lâzım olan ahbârı i'lâm ve iş'âr eyleyeler ve de beğine dahî mü'ekkid mektûb gönderüb muhkem tenbîh ve te'kid eylesesin ki müşârün ileyhin oğlun yanında alıkomayub babasına irsâl eyleye.

Müşârünileyhin kethüdâsı Hüseyin'e virüb. Fi, 15, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (2 Temmuz 1577)

[Yev]mü'l ehad, Fi, 12, R[ebi'u'l-âhir], sene:985 (29 Haziran 1577)

[323]

749 Alaiyye beğinin Kıbrıs muhafazasına giderken, Karamanlı Yürükleri ve suhte taifesinin taşkınlıkları olacağından, sancâğın muhafazası için yarar adamların tedarik edilmesi hakkında.

Alâiyye beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb livâ-i Alâiyye'ye dâhil olalı bu aya değin sûhte taîfesi vilâyete dest-dırâzlık itmeyüb ammâ Karâmanlu Yürükleri kış eyyâmı sâkinleri iken yarısın göçitdikten sonra ba'zı fukârayı rencide idüb yaylaklarına gitmişler ve sen Kıbrıs muhâfazasına varmak mukarerrer olub ehemm ile varılub ammâ vilâyetin eşrâf ve a'yânı gelüb Kıbrıs'a gidersen Karamanlı Yürükleri ve sûhte ta'îfesi vilâyetimizde envâ'-î' hakâret itmek mukarrerdir deyü i'lâm eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta sen emrüm üzere mahall-ı me'mûrun muhâfazasına varub fermân-ı şerifim olduğu üzere bâb-ı muhâfazada dakika fevt itmeyesin ve sancâğın hıfzı için yarâr âdemler tedârik eyleyüb sancâğına onât vechile hıfz ve hirâset itdürüb ehl-i fesâdan bir mahale zarar irişdirmekden hazer eylesin.

Beğîn âdemi Hüseyin'e virüb. Fi, 8, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

750 Alaiyye kadılıklarındaki yerlerin ehl-i fesâd ve şenaât taifesine karşı il erlerinin muhafaza etmelerine dair.

Bir sûreti

Alâiyye sancâğı kâdîlarına hüküm ki:

Müşârün ileyh mektûb gönderüb ilâ-âhirîhiye i'lâm itmeğün müşârün ileyh emr-i şerifim mücebince me'mûr olduğu mahalle varub muhâfazada olmak sancâğın hıfzı için

yarar âdemler koşub sancâğın onât hıfz ve hirâset itmek fermân-ı şerifim olub ol bâbda müşârün ileyhe mü'ekkid hükm-i hümayûnum gönderilmiştir **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta siz dahi her birinüz taht-ı hükümetinizde olan yirleri onat hıfz ve hirâset itdürüb müşârün ileyhin sancâğın hıfzı için alıkoduğu âdemleri ile ve il eriyle kazâlarünüzün hıfz ve hirâset idüb müşârün ileyhin sancâğı hıfzı için alıkoduğu âdemleri gaflet ile ehl-i fesâd ve şenâ'atden bir mahalle zarar ve gezend iriştirmekden hazer eylesin şöyle ki ihmâlin sebebî ile her kangınızın taht-ı kazâsına bir zarar irişe beyân olunan 'özüünüz makbûl olmaz ana göre tedârik eylesin.

Bu dahi

[324]

751 Erzurum Kalesi'nin varoşu etrafında bina olunacak hisar için asker, neccar ve ırgat ile zahire tedarik edilmesi ve etraftaki her on haneden bir hanenin de hisar için nöbet istihdamında olmaları hakkında.

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Erzurum kal'asının varoş etrafına binâ olunacak hisâr için cem' olan asker ve neccar ve ırgad etrafda bulunan yerlerden zahire tedârik alınub ve karye halkından her on haneden bir hane çıkarılıb ilçi tarîkiyle nevbette hisâr binâsına istihdâm olmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta zikrolunan hisâr binası için gelen asker ve neccar ve ırgad etrafında bulunan yirlerden rızâlarıyla satanlardan akçeleri ile narh-ı ruzî üzere zahire tedârik idüb nevbette hisâr binâsına istihdâm eyleyüb dahi tedârikinde ve ırgad ihrâcında ahz ve celb olmağla her ferde dahl ve te'âddi olmakdan hazer idesin.

Çerkes Pervâne Çavuş'a virüb.

752 Cankirman mühimmatı için Kefe'den üç yüz cerahor ile yeterli miktarda kirecin geciktirilmeden gönderilip işe mübâşeret edilmesi hakkında.

Kefe sancağıbeğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb bundan akdem emr-i şerif vârid olub kala'i Casnik'de (?) Cankirman mühimmatıçün ilinden üç yüz nefer cerahor ile kifâyet mikdârı kireç gönderilmek üzere iken Cankirmân canibinden âdem gelüb henüz dahî işine mübâşeret olmaduğundan haber alınmağın zikrolunan cerehorlar işsizler olsunlar deyü te'hîr olunub sahih ile eglendirilmeyüb vech-i meşruh üzere cerehorlar ve kireç irsâl olur deyü

bildirmişsin imdi hâlâ mübâşeret olmak mukarrerdir hemân mu'accelen gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta zikrolunan cerehorları ve kifâyet mikdârı kireç ale'l-gafle irsâl eyleyesin ki varub iş üzre olalar ihmâl ve müsâheleden hazer idesin.

Beğın kethüdâsına virüb. Fi, 25, R[ebi'u'l-evvel], sene :[98]5 (12 Haziran 1577)

753 Harap akçeyi tedâvül ettirip altuna tebdil edenlerin haklarından gelinmesine dair.

İç il beğine ve livâ-i mezbûrede vâki' olan kâdîlara hüküm ki:

Sen ki sancâkbeğisin mektûb gönderüb livâ-ı mezbûrada ba'zı mukâta'âcılar yetmiş seksan kırık ve ve kızıl akçayı bir altuna alub livâ-i mezbu[re]ye götürüb tamâmı altmış akçeye virüb bu sebeb ile eyü akçe bulunmayub bu makûle harâb akçe alınub altuna tebdil idenlerin haklarından gelinmesi bâbında arz itdigün ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldukta mukayyed olub taht- ı kazanuzda tedâ[vül] itdürüb bu makûle akçeyi alub altuna tebdil idenleri getürdüb muhkem tenbih eyleyesin ki min-ba'd bu makûle akçeyi alub getürüb altuna tebdil eyleyeler ba'de't tenbih eslemeyanı yazub arz eyleyesin.

Beğın kethüdâsı Kalender' virüb. Fi, 28, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (15 Haziran 1577)

[325]

754 Habeş Beylerbeyliğinin Mısır ümerasından Süleyman'ın kardeşi Ahmed adlı kişiye tevcih olunduğu hakkında.

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Vilâyet-i Habeş beğlerbeğliği Mısır umerâsından Süleyman dâme uluvvuhûya tevcih olunmuşken müyesser olmamağla karındâşı Ahmed'e tevcih olunmağın mûmâ ileyhe Cerbe sancâğı sene 985 rebi'u'l-âhîrinin on dördüncü gününde beş kere yüz bin akçe salyâne ile tevcih olmuşdur **buyurdum ki:**

Müşârün ileyhin fermân olunan salyânesin târîh-i mezbûreden virüb tenbih eyleyesin ki ihrâc itdüre ve arz eyledüğün üzere iltizâmı mûcebince vilâyet-i Zebid'i kemâl-ı adâlet ve istikâmetle zabt itdürüb mâl-ı mîrînin teksîr ve tevfirî bâbında envâ'-ı mesâ'-i cemilen vücûda getüresin.

Mukâta'acı Ali Çelebi'ye virüb. Fi, 8, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

755 Kendisine Habeş beğlerbeği tevcih olan Ahmed'in kalkıp Habeş'e gitmesi ve işlenmiş olan salyanesini göndermesi hakkında.

Müşârün ileyh'e hüküm ki:

Hâlâ Habeş beğlerbeği olan Ahmed dâme ikbâluhû te'hîr olunmayub vilâyet-i Habeş'e müteveccih olmak lâzım ve mühim olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta te'hîr itmeyüb mûma-ileyhin beğlerbeğliğîn virildüğü târîhe gelince işlenmiş salyânesin virüb ve sa'îr levâzım ve mühimmatan olıgeldüğü üzre tedârik idüb dahi ber-vech-i isti'câl vilâyet-i mezbûreye irsâl eylesesin.

Bu dahi

756 Hayber Araplarının şeyhi olan Şeyh Hüccem'in hac mevsiminde hacıların bal, yağ ve zahire ihtiyaçlarını tedarik edip hizmetlerinde bulunduğundan, şeyhe her sene yüz florinin tahsil edilmesi.

Şam beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Bi'l-fi'l Şam'da olan Hayber arablarının şeyhi Hüccem dergâh-ı sa'âdet-i destgâhıma itâ'at ve inkiyâd üzere olub bu sene-i mübârekede altı yüz mikdârı deveye vafir [ve] müstevfî bâl ve yağ ve saîr zehâyir tahmîl idüb hüccâcla ma'ân varub gelüb külli hidmetde bulunduğı i'lâm olunmağın ... A'rabına virilen hisse-i zevaidinden müşârün ileyh Şeyh Hüccem'e her sene yüz flori virilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda şeyh-i mezbûr kendüye müte'allik olan Arablar ile hac mevsiminde gelüb ol mikdâr develerine bal ve yağ ve saîr zehâyîr tahmîl idüb hüccâcla ma'ân varub bu vechle yollarda ve menâzil ve merâhilde hidmet itdüğü senelerde ... A'rabına virilen hisse-i zevaidinden yılda yüz flori virüb tasarruf itdiyesin.

Ser-Hacc-ı Kansu Beğ'in kethüdâsı Ya'kub'a virüb. Fi,8, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

757 Selendi nahiyesinde Mahammed Çavuş adlı kişinin babası vefat etikten sonra tasarrufunda olan tımarın iki oğluna intikal ettiği ve amcası olan Uveys'in de Kızılbaş olduğu yönündeki iddianın araştırılıp bildirilmesine dair.

Kıbrıs beğlerbeğisine Mahmûdiye kâdîsına hüküm ki:

İç il sancâğında Selendi nâhiyesinde 5.000 akçe tîmâra tasarruf olan Ramazan ruk'a sunub Muhammed nâm çavuş için babası hâl-ı huyusunda iken fevt oldu deyü tîmâr alub ve iki oğluna tîmârın bildirüb ve emmüsü olan Üveys nâm kimesne kızılbaşdır deyü bildirmeğin **buyurdum ki:**

Vardukta zikrolunan husûsları onât vechle hakk üzere teftîş idüb göresin mezbûr sipâhinin mezbûrlar hakkında vech-i meşrûh üzere isnâd eyledüğü husûs vâki' midir nicedir tamâm-ı ma'lûm idinüb dahi sıhhat üzere yazub bildiresin ve şöyle ki mezbûr itdüğü iftirâ olub mühr vâki' ise bunun dahi ahvâlde arz eylesin.

Ramazan nâm kimesneye virüb. Fi, 25, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (12 Haziran 1577)

[326]

758 Avlonya Beği'nin, Kıbrıs asillerinden tahsil olunacak üç yıllık haracın ile binası ferman olunan Tokat Kalesi'nin inşası için askerleriyle İlbasan beği Bayezid Beğ'e muavenet üzere olmaları hakkında

Avlonya beği Mahmud Beğ'e hüküm ki:

Hâlâ İlbasan beği Bayezid Beğ Kurveleş asilerinin üç yıllık haracları tahsîl ve ıslâhı ve Tokat Kal'ası binâsı fermân olunub mu'âvenet lâzım olmağın sen dahi sancağın askerleriyle mümkün varub mu'âvenet ve müzâheret eylemen emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub Avlonya askeriyle müretteb ve mükemmel alât-ı harb ve kitâl ile müşârün ileyh Bayezid Beğ taleb itdükde hazır ve müheyyâ bulunub varub mülâki olub eger kal'a binasında ve eger Kurveleş asilerinin ıslâhları ve üç yıllık haracları tahsilinde vech ve münâsib olduğunuz üzere hüsn-i itiffak ile yekden olub itmâm-ı maslahat idüb mu'âvenet ve müzâheret eylemek bâbında ikdâm eylesin.

İlbasan beğin âdemi Mustafa'ya virüb. Fi, 21, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (8 Haziran 1577)

759 Tokat kalesinin inşası için Delvine kadılıklarından erenler, bennâ ve neccârın İlbasan Beği Bayezid Beğ'e muavenet için irsal edilmeleri hakkında.

Delvine sancâğı kâdîlarına hüküm ki:

İlbasan beği Bayezid Beğ mektûb gönderüb kendüye Kurveleş asileri zabtı için Tokat nâm kal'anın binâsı fermân olunub ırgâd ve bennâ ve neccâr ihrâcı lâzım oldukda

arz itmeğin kal'a-i mezbûre binâsıçün taht-ı kazanuzdan bennâ ve ırgâd ve neccâr ihrâc olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta anın gibi (*) tarafından haber ve âdem geldükde taht-ı kazanuzdan kifâyet mikdârı bennâ ve neccâr ve ırgad ihrâc idüb ve kal'a-i mezbûre binâsıçün mahall-i me'mura göndermek bâbında envâ'-i' ikdâm ve ihtimâmınız vücûda getüresin.

Bu dahi

760 Avlonya sancağından kale binası için kifayet miktarı bennâ ve neccarın İlbasan'a ihraç edilmesine dair.

Avlonya sancağında vâki' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ livâ-i İlbasan'da binâsı fermân olunan Tokat Kal'asına hizmet etmek için kifâyet mikdârı bennâ ve neccar ve cerahor ve ırdad ihrâc olunmak lâzım olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda her biriniz mukayyed olub taht-ı kazanuzdan kifâyet mikdârı bennâ ve neccar ve cerahor ve ırgad tedârik ve ihrâc idüb dahî livâ-i mezbûr beği olan Bayezid Beğ'e gönderesin ki kal'a-i mezbûre binasında istihdâm eyleye.

Bu dahi

761 Diyarbekir beğlerbeğine: Kalelerin yat ve yarağın teftiş edilmesi ile yukarı canib'e casus gönderilip o taraflara müteallik edinilen ahvalın bildirilmesi hakkında.

Diyarbekir beğlerbeğisine ve defterdarına hüküm ki:

Mektûb gönderüb vârid olan emr-i şerif muktezâsınca kal'aların yat ve yarakları yoklanub ve umerâyâ yukarı canibden gaflet itmeyüb hâzır ve amâde olalar deyü tenbih olunduğın bildirmişsin yukarı canibe müte'allik her ne ki i'lâm olmuşsa ma'lûm-ı şerifim olmuşdur imdi **buyurdum ki:**

Vardukta min-ba'ad yukarı canibe casûs gönderüb vakıf ve muttali' olduğun ahabâr-ı i'lâmdan hâli olmayub ve hazineye vaktinden tecâvüz itdirmeyub mu'accelen göndermek bâbında ihtimâm eyleyesin.

Mustafa Çavuş'a virüb. Fi, 21, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (8 Haziran 1577)

*Mürekkep dağılması olduğundan okunamamıştır.

[327]

762 Vezir Ahmed Paşa haslarından olan Ayamaura varoşunda bazı reâyânın vilayetin bal, tereke, yağ ve balık gibi zaruri ihtiyaçlarını gemilere yükleyip harice emri şerife mugâyir sattıkları, bu meyanda vilayete lazım gelen bu gıdaların satılmaması yönünde halkın tenbih edilmesi hakkında.

Karlı ili beğine ve Ayamaura kâdisına hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfehham ilh. Vezirim Ahmed Paşa edâma'llahu te'alla iclâlehû tarafından şöyle ârz olundu ki nefs-i Ayamaura varoşı mûmâ ileyhın hâslarından olub re'âyâsından ve gayriden ba'zı zimmîler yarma ve kayık ve gemiler ile tereke ve bal ve yağ ve balık ve saîr bunların emsâli vilâyete lâzım olur zahireyi hâric vilâyete ve deryaya ve küffâr-ı haksâra alub giderler imiş imdi **buyurdum ki:**

Hükm-i şerifimle mûmâ-ileyhın voyvodası vardukda bu bâbda gereği gibi mukkayed olub müşârün ileyhın zikrolunan haslarından eğer terekedir ve eger bal ve yağ ve balık bunların emsâli vilâyete lâzım olur saîr zahiredir hilâf-ı emri şerif haric vilâyete ve deryaya ve küffâr-ı haksâra virdirmeyüb muhkem tenbih ve te'kid eyleyüb def' ve ref' eyleyesiz şöyle ki memnu' olamayub hilâf-ı emri şerif ol vechle iş idenler her kimler ise isimleri ve resimleri ile yazub arz eyleyesin ki fermân-ı şerifime mugâyir vaz' idenlerin haklarından geline böyle bilesin.

Divan kâtiblerinden Derviş Çelebi'ye virüb. Fi, 13, R[ebi'u'l- âhir], sene:[98]5 (30 Haziran 1577)

763 İpsala kazasına tabi Bazarlar karye ile karye sınırı içinde olan Çandır karyelerin sınırına züama, erbab-ı tımar ve evkaf zabıtlarının müdahalede bulundukaları, bu hususta taşların yerinden çıkartılıp vakfa zararı olduğundan bizat yerinden teftiş edilip vakfın kadim üzere olan sınırının tayin edilmesi.

İnöz kâdisına hüküm ki:

Merhûm ve mağfurleh dedem Sultan Süleyman Hantâbe serâhûnının mahrûse-i İstanbul'da vâki' olan cami'-i şerif ve İmâret-i Âmiresi mütevellisi Kemal mektûb gönderüb merhûm müşârün ileyhın evkâfından İpsala kâzâsına tâbi' karye-i Bazarlar ve mezbûr karye sinorı içinde konan Çandır nâm karyelerin kadimden mümtâz ve mu'ayyen sinoruna zu'âma ve erbâb-ı tîmârdan ve gayri evkâf zâbıtlarından dahl ve ta'rruz idüb sinorı için vaz' olunan taşların yerinden çıkarub vakfa külli te'addi olduğın bildirüb kadim-i alâmetleri yirlü yerine vaz' olunması rica itmeğin bi'z-zât üzerine varub vakfın kadim-i alâmetlerin yirlü yerine vaz' itmen emri idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bi'z-zât üzerine ehl-i vukûf ve mu'temedün-aleyh kimesneler ile varub evkâf-ı mezbûrenin sinor namesin getürdüb kadim-i sinorı üzerine yürüyüb anun gibi kadimden vaz' olunan alâmetleri girü yirlü yerine vaz' eylesin ammâ ber-vechle temyîz eylesin ki sonra bir kimesne gelüb benim tîmârım sinorına dahl olundı deyü da'va ve nizâ' itmek ihtimâli olmaya sonra özrün makbûl olmaz neticesi sana âid olur bilmiş olasın.

Mağosa beğın âdemi Mehmed'e virüb.

Bir sureti:

Rodoscuk kâdisına kazâ-ı mezbûre tâbi' Yeniköy nâm karyenin kadimden mümtâz iki âdemine yazub.

Bu dahi

[Yev]mü'l sebt, Fi, 13, Rebi'u'l-âhir, sene:985 (30 Haziran 1577)

[328]

764 Ebûriş oğlunun Yedikapı'ya yöneldiğinden, mezbura karşı etrafta kifayet miktarı sipahi, tüfek-endaz yeniçerilerinin hazır bulunmaları hakkında.

Şam defter kethüdâsına ve Şam alay beğine ve Şam'da yeniçeriler ağası Ferhad'a hüküm ki:

Ebûriş oğlu Yedikapu demekle ma'ruf mahalle geldüğü istimâ' olunub kifâyet mikdârı sipâhi ve tüfenk-endâz olan yeniçeri ta'îfesiyle te'hir olunmayub mu'accelen hazır ve amâde olmanız emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda gereği gibi dikkât ve ihtimâm üzere olub aslâ te'hir ve tevakkuf itmeyüb kifâyet mikdârı sipâhi ve tüfenk-endâz yeniçeriler ile hâzır ve müheyyâ olub asi-i mezbûrun geldüğü mahâli hıfz ve hirâset idüb el-'iyâzü bi'llahi gaflet üzere olub bir mahalle zarar ve gezend iriştirmek ihtimâli olmayub ta'ayyün [u] hazır üzre olasın.

Şam'da Hüseyin Çavuş' avirüb. Fi't-târihi'l-mezbûr. (30 Haziran 1577)

765 Gureba-i Yesâr zümresinden Mahmud adlı kişinin bazı ehl-i fesad kimselerle türlü şirret ve şekavet içinde oldukları, ehl-i fesadların ahvallerinin teftiş edilip ve suçu zahir olanların haklarından gelinmesi hakkında.

Bolı beğine Mihâlîç ve Beğbazarı ve Yörük kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki sancakbeğisin mektûb gönderüb bundan akdem Bayezid nâm kimesne rikâb-ı hümayûnûma rûk'a sunub gurebâ-i yesâr zümresinden on bir akçe ulufesi olan Harlı (?) Çavuş demekle ma'ruf Mahmud nâm kimesnenin şirret ve şekâvetin ve yol basub

esbâb-ı garet idüb müslümanların müft ve meccânen yim ve yimekler ve koyun ve kuzuların ve tavukların ve saîr me'külât kısmından her nelerin bulursa alub dâima nasb idüp Nasuh ve Piri bin Yusuf ve Budak bin Ya'kub ve Nasuh bin Mustafa ve Hamza bin Ali ve Hacı Avcı bin Mehmed ve Receb bin Mehmed ve Karkun bin Hacı Bali ve Mustafa bin Mehmed ve Piri bin Mehmed nâm kimesneler ile şartlaşub envâ'-i fesâd ve şenâ'ataden hâli değildir deyü şekva olmağın mezbûr Mahmud 'ulufesi kat' olunub şer'le tefîş ve 'arz olmağın hükm-i şerif vârid olub kayl-i şer'iden âdemler gönderilüb da'vet olundukda ita'ât-i şer' itmeyüb gaflet idüb hasımların ardlarınca üç kefil koyub mukaddemâ gönderilen hükm-i şerife mübâşeret olan Seferihisâr kâdısının evine düşüb gönderilen hükm-i şerif mezkûr kâdının mûvâcehesinde kat' olunub hasımların taleb itdüklerinde virmeziz deyü hayli na-makbûl kelimât idüb hatta ehl-i fesâd talebine varsın mübâşirlerden Âsitâne-i Sa'âdet kullarından olan Budak nâm kimesnenin âdemleri başın yarub mecrûh itdüklerin 'arz itdüğün ecilden kaza-i-i mezkûre mezbûrun ehl-i fesâdları meclis-i şer'e ihzâr itdirmenüz emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta emrüm mûcebince kaza-i mezkûre himâyet idüb hıfz eyledüğü ehl-i fesâdı her ne tarîkiyle mümkün ve müyesser olursa buldurub meclis-i şer'e getürdüb hasımlarıyla mürâfî'-i şer' eyleyüb hükm-i sâbık muktezâsınca bir def'a şer'le fasl olunmayan kazıyyelerin muktezâ-i şer' üzere tefîş ve tefahhus idüb göresin fî'l vâki' mezkûrların vech-i meşrûh üzre fesâd ve şenâ'atleri olduğu şer'le sâbit ve zâhir olursa ashâb-ı hukûka müteveccih olan hakların bi-kusûr alıvirdüğünüzden sonra ne mikdâr kimesnenin hakkı alıvirilüb ve üzerlerine ne makûle mevâd sâbit olmuş ise mufassal ve meşruh defter idüb suret-i sicilleriyle yazub 'arz eylesin şöyle ki ve kaza-i mezkûr hasımlarını ele virmekte muhâlefet idüb ihmâl ve müsâhele idecek olursa envâ'-i 'inâyete müstehâk olmak mukarrerdir ana göre mukayyed olub hasımları ele virmekte muhâlefet eylemeye.

Seferihisâr sipâhilerinden Mehmed'e virüb. Fi, 13, R[ebi'u'l-ahir], sene:985 (30 Haziran)

[329]

766 Yolaş dlı karyenin voyvodası olan Dilaver Voyvoda'nın karye halkına zülm ve haksızlıklarda bulunduğu, reâyanın evinin basıp malını aldığından, mezkûr voyvodanın meclis-i şer'e hazır bulundurulması hakkında

Dimitrak (?) kâdisına hüküm ki:

Hâlâ rikâb-ı hümayunuma ruk'a sunulub kazâ-i mezbûre tâbi' Yolaş (?) nâm karyenin voyvodası olan Dilaver voyvoda karye-i mezbûre re'âyâsına külli te'addi ve tecâvüz idüb ziyâde nesnelerin alub fevka'l-had zülm idüb re'aya Südde-i Sa'âdet'üme gelüb evine akın itdüklerinde mezkûr voyvodayı der-hisâri Mehmed içün re'âyâsın tahrîk idersin deyü evin basub esbâbların ve tavarların yağma idüb kendü Batol'da (?) tefîş olunub sıhhat-i ma'lum olmasın emr idüb bu bâbda Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından İzdinlü Ali Çavuş mübâşir ta'yin olunub **buyurdum ki:**

Hük-m-i şerifim vusûl buldukta mezkûr voyvodayı meclis-i şer'e ihzâr idüb dahî makbûl-ı mezbûrun ve erenleri ile beraber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl geçmiş değil ise hakk üzere şer'le dikkat ve ihtimâmla onât vechle tefîş idüb göresin 'arz olunduğı üzere mezkûr voyvoda mezbûr hisâr erini hilâf-ı şer' ol vechle katl itdüğü vâki' midir nicedir bi-hasebi'-ş-şer' ikrârına sâbit olursa şer'le sübût olduğı üzere yazub bildirsin ammâ hîn-i tefîşde hakk-ı sarîha mâni' olub urub beyhud olanı hazer idüb hilâf-ı vâki' nesne 'arz itmekden hazer eyleyesin.

İzdinlü Ali Çavuş'a virüb. Fi, 12, R[ebi'u'l-ahir], sene: 985 (29 Haziran 1577)

767 Meriç nehrinin kadimden Kızılkilisa adlı karye tarafına akarken yolunun bozulup Manyas Gölü'ne aktığı ve bu sebeple etraftaki karyelere zarar verdiği ve karye ahalisinin de bundan muzdarip olduğundan, nehir ağzının tutularak zararın def edilmesi hakkında.

Manyas kâdisına hüküm ki:

Mektûbgönderüb mir-i çakırcı başı cami'asından Geyvan nâm acemi oğlanı gelüb kazâ-i mezbûre tâbi' Meriç demekle ma'ruf nehr-i âzim kadimden Bölükağaç nâm karye bağları kurbundan Kızılkilise nâm karye canibine akagelüb ve bir yere zararı olmayub miri husûs içün saz kurı yirden saçılurken birkaç yıldır ki mezbûr nehrin yolu bozulub Manyas gölüne akmağla gölün suyu taşub etrafa yayılmağla miri saz su içinde kalub saçılmağın zahmet çekildüğünden miri etrafında olan karyelere dahi külli zararı olub zikrolunan karyelerden âdem çıkarılıb bendi tutulmak lazımdır deyü bildirüb husûs-ı

mezbûr zikrolunan karyeler halkından suâl oldukça kura-i mezbûre mezbûreden âdem ihrâc olunub zikrolunan nehrin bendi tutulub bend kadimden akageldüğü yire akıtılursa hem miri saz kurı yirde saçılub hem karyeler zarardan halas olur deyü haber virdüklerin ‘arz itdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta te’hir itmeyüb nehr-i mezbûrun etrafında olan kurâ ahalisi ihrâc itdirüb zahire mezbûr nehrin bendin ağzı tarîkiyle tutulub kadim-i kurâsına akdirmek bâbında ikdâm idesin ki min-ba’ad mîr-i saz kurı yirden geçilüb etrafında olan kurâ dahî zararından halas olalar.

Mezkûr Geyvan’a virüb. Fi, 20, R[ebi’u’l-evvel], sene:[98]5 (7 Haziran 1577)

768 Musa adlı müderrisin yolunu kesip sol dizinden mecrûh eden Receb bin Veli’nın Kıbrıs’a sürülmesi hakkında.

Larende kâdîsına hüküm ki:

Sûret-i sicil gönderüb taht-ı kazanda Bennâk nâm karyede sâkin Receb bin Veli nâm kimesne Musa nâm müderrisin yoluna gelüb sol dizin bıçağla urub mecrûh idüb meclis-i şer’i şerife ihzâr olunduklarında bi’t-tav’ ve’l-rızâ ikrâr ve i’tiraf eylediği pâye-i serîr-i i’lâma arz olundundüğün mezkûr Receb Kıbrıs’a sürülmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezkûrun ol cabibden alakasın kat’ idüb Kıbrıs’a gönderesin böyle koşub gönderdüğün âdemlere tenbih ve te’kid eylesin merâhilde gıybet itdirmekden ihtiyât üzre olalar şöyle bilesin.

Mezkûr müderrise virüb. Fi, 8, R[ebi’u’l-âhir], sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

[330]

769 Kuds-i Şerif sancağı Mısır beğlerinden Mahmud’a tevcih olunmasına karşın, Kuds-i Şerif beğine de Mısır’da sancak verildiği.

Kuds-i Şerif beğine hüküm ki:

Hâlâ sana Mısır’da sancak virilüb livâ-i mezbûr Mısır beğlerinden Mahmud dâme izzihûyavirilmişdir müşârün ileyh sancağa gelüb vâsıl oluncaya değin sen muhâfazada durman emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcak mir-i müşârün ileyh sancağa gelüb vâsıl oluncaya değin sen kemâ-kân livâ-i mezbûrun hıfz ve hirâsetinde olub hilâf-ı emr-i şerif kalkub gitmeğe sancağını hâli komakdan hazer idesin.

Şam'lı Hüseyin Çavuş'a virüb. Fi, 13, R[ebi'u'l-âhir], sene:985(30 Haziran 1577)

770 Nablus sancağının Akçakal'a eski sancakbeyi Kırk Ahmed Beğ'e verildiği.

Nâblus beğine hüküm ki:

Hâlâ livâ-i mezbûr mukaddemâ Akçakal'a sancağıbeği Kırk Ahmed dâme izzihûya virilmişdir müşârün ileyh sancağına vâsıl oluncaya değin sen kemâ-kân muhâfaza hizmetinde olman emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcak mir-i müşârünileyh sancağına vâsıl oluncaya değin sen muhâfaza hizmetinde olub hilâf-ı emr kalkub gitmekle sancağını hâli komakdan hazer idesin.

Bu dahi

771 Humus beğine Mısır'da sancak verilmesine karşın, Mısır ümerasından Hamza'ya da Humus sancağının tevcih edildiği.

Humus alay beğine hüküm ki:

Livâ-i mezbûr beğine Mısır'da sancak virilüb Mısır umerasından Kırk Hamza dâme izehûya livâ-i mezkûr tevcih olmuşdur müşârün ileyh sancâğa gelinceye değin sen kemâ-kân cem'iyet olman emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcak müşârün ileyh sancağına dâhil oluncaya değin sen emrim mücebince kemâ-kân zü'ema ve erbâb-ı tîmârın ile cem'iyet olub bâb-ı muhâfazada dakika fevt itmeyesin anun gibi Ebûriş oğlu husûsîcün Şam beğlerbeği tarafından taleb olunurken te'hir itmeyüb varub hizmetde buluşman bâbında ihtimâm idesin.

Bu dahi

772 Leh kralına itaat üzere olmayanların üzerlerine yapılan muharebede zuhur bulan ahvalin bildirilmesi hakkında.

Erdel voyvodasına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Nemçe tarafı mektûb sükût üzere olub ve Leh kralına cümle vilâyeti ita'ât idüb ve tâbi' olmayanın üzerine varub murâd-ı feth idüb iki bin mikdârı âdem koyub anda kalkdukda düşüb askerdir deyü üzerimize hâyli asker gelüb muhkem cenk olub akibet galib olub kimi kırılıb kimi esir olmuş deyü bildirmişsin mu'accelen ma'lûm-ı şerifim olub **buyurdum ki:**

Vardukta dâima etraf ve cevânibi gözkulak tutub vâkıf olduğun ahabârı ale't-tevâlî i'lâmdan hâli olmayasın.

Kırmızı atlas ile ... konub gümüş kozalak ile bağlanub Macar Ahmed'e virüb.

Fi, 10, R[ebi'u'l-ahir] sene:985 (27 Haziran 1577)

[331]

773 Erdel sınırında yapılacak palanganın hangi tarafta ve ne sûretle yapılacağı husûsunun bildirilmesine dair.

Budun'da Vezir Mustafa Paşa'ya hüküm ki:

Erdel voyvodası Kristo voyvoda mektûb gönderüb Erdel'e tâbi' olan karyeler urulub berü cânibe tâbi' idüb ve hâlâ Bredavadvar (?) nâm karye kurbunda palanga yapılmak murad olunub Erdel sınırında palanga yaptırmanın sebebi bilinmeyüb ve yapılırsa Nemçe ta'îfesine bir set itmeğe imkân olmayub atik-i Macar memleketinden Erdel'de olan re'âyâ perakende olur deyü bildirüb imdi Erdel re'âyâsına haber irişdüğüne rızâ-i şerifim yokdur **buyurdum ki:**

Vardukta bu babda gereği gibi mukayyed olub göresiz fi'l vâki' yapılacak palanka kankı topraktadır ve yapıldığı takdirce Erdel re'âyâsının nefretine baîs olub gaibse ve aslı nedür mu'accelen vukû' üzere yazub arz idesin.

Bu dahi

774 Vidin beği olan Arslan Beğ'in vefat eden zevcesinden kalan metrukâtın İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

Vidin Beğ'i Arslan Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüb Baltacı Paşa kızı olub zevcen olan hatun fevt olub ve metrukâtı ne vechle olur deyü bildirmişsiz cümle metrukât İstanbul'a gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcâk te'hir itmeyüb müteveffa-i mezkûrenin cümle metrûkatın yarâr âdemlere koşub Südde-i Sa'âdet'üme gönderesin ki gelüb bunda fûrûht olunub derakab şer'le beyne'l (?) vazife taksim ve tevzi' oluna.

Van beğlerbeğinin kapu kethüdâsı Rüstem'e virildi. Fi, 10, R[ebi'u'l-âhir], sene:985 (27 Haziran 1577)

775 Halep'te Yörükân tayifesinden bazı adamları katledip, onlardan altınlarını çalan ve Müslümanlara türlü zûlm ve haksızlıkları sabit olan serkeşlerin Kıbrıs'a sürülmelerine dair.

Haleb beğlerbeğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb cema'ât-i İyalu'dan Hacı ve Abdi ve Şakir ve Hacı Murad nâm kimesneler yeddinden emr-i şerif vârid olub Hacı Ali ve oğlu Kara nâm âdemlerini Haleb Yörükân ta'îfesinden Süleyman ve Emir Hacı ve Köhri (?) ve Bayram ve İsmail ve İsa ve Bektaş ve Davud ve İzzet Hacı ve Süleyman ve Hacı Kadir ve Solak Kayaz ve Kasım nâm kimesneleri katl idüb iki bin yediyüz otuz altunların garet itdükleri ecilden hasımlarıyla meclis-i şer' de mürâfi' eylesin deyü fermân-ı şerifim olmağla mezbûrlara âdem gönderilüb şer'e da'vet olunduklarında cebe ve cevşen ve alat-ı harb ve kıyâllerile karşı gelüb içerden adem virmeziz deyü emr-i şerifime ita'ât itmeyüb tuğyan idüb ve bi-garaz müslümanlar dahi vech-i meşruh üzre zülm ve te'addileri olunduğuna şehâdet idenler itdüklerin arz itdükleri ecilden mezbûr ele getirilüb Kıbrıs'a sürgün olmaları emr idüb **buyurdum ki:**

Mezkûr bagileri her ne tarikle mümkün olursa hüsn-i tedârikle ele götürüb emrim mûcebince yarâr âdemlere koşub cezire-i Kıbrıs'a sürgün eylesin ki alub kimesneden eyleyüb teslîm itdüklerine beğlerbeğisinden temessük götürüb aynı ile ol temessükü Südde-i Sa'âdet'üme gönderesin ammâ alub kendüler yollarda gereği gibi hıfz ve siyânet eyleyüb gaflet ile olub asi itdirmekden ziyâde ihtiyât eylesin.

Mustafa Çavuş'a virilüb. Fi, 2, R[ebi'u'l-âhir], sene:985(19 Haziran 1577)

[Yev]mü'l hamîs, Fi, 15, Rebi'u'l-âhir, sene: 985(2 Temmuz 1577)

[332]

776 Kerş kasabasından bir sebeple Kefe Beği'ne iftira atan Ferhad adlı kişinin te'dip edilmesine dair

Kefe beğine hüküm ki:

Hâlâ Han Devlet Giray dâmet me'âlîhi mektûb gönderüb vilâyet-i Hanya beği olan Ahmed dâme izehûnun taht-ı livâsında olan re'âyâ memâlik-i mahrûsem re'âyâsından olub isyanları yoğ iken karındâşları isyân itmekle ra'iiyetleri esir idüb müşârün ileyhe haber olundukda bi'z-zât livâ-i Kefe'ye tâbi' Kerş nâm kasabaya varub re'âyâdan ne mikdâr kimesne esir olmuş ise cümlesin ıtlâk itdürüb ol esnada Ferhad nâm kimesnenin elinde beş nefer ra'iiyet bulunub anlar dahi salıvirilüb sahiblerine teslîm olunmağla mezbûr Ferhad hatunu ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüb Kefe beği mücerred celb mâl için beş nefer cariyem aldı deyü Kefe kâdısına hükm-ı şerif alub gitdikleri

istimâ' olundu bu husûsı mir-i müşârün ileyhe bühtân ve iftira olub aslâ haberi olmayub memâlik-i mahrûse re'âyâsından olmağla ıtlâk olunduğı ve bu makûle telbis ve tezvîr da'vayı idenlerin haklarından gelinmezse sâîre nasihat olub memâlik-i mahrûse zabtından kalur deyü i'lâm eyledüğü ecilden mezkûra te'dib olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrı getürdüb dahî te'dib eylesin.

Hanın çavuşı Hacı Ramazan'a virüb.

777 Mısır'ın münâsip görülen biriyle zapt olunması hakkında.

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Taht-ı vilâyetinde haylice arz eylemişsin pâye-i Mısır'a arz olundukda mezkûra müyesser olmayub **buyurdum ki:**

Vardukta vilâyeti mezbûreyi vech ve münâsib gördüğün kimesneye zabt itdürüb ve yazub bildiresin.

Mukâta'acı Ali Çelebi'ye virüb. Fi, 17, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (4 Haziran 1577)

778 Eflak ve Boğdan taraflarından İstanbul zahiresi için yeterli miktarda bal ve yağ tedariki ile sığır, keçi ve koyun temin edilmesi hakkında.

Boğdan voyvodasına hüküm ki:

Hâlâ mahrûse-i İstanbul'da bal ve yağ babında müzâyaka olmağın vilâyet-i Boğdan'a varan tüccârı eglemeyüb akçeleriyle vafir ve müstevfî bal ve yağ alıvirüb İstanbul'a göndermek emr idüb **buyurdum ki**

Vusûl buldukta te'hir eylemeyüb kadimden vüfûr-ı ubûdiyyet ve ihlâsun mûcebince varan tüccârı eglemeyüb akçeleriyle vafir ve müstevfâ bal ve yağ alıvirüb doğru olageldüğü üzere İstanbul'a göndermek bâbında envâ'-i sa'y ve ikdâmın vücûda getüresin ve ol caniblerde olan sığır ve koyun ve keçi ve hergeleyi Leh vilâyetine göndermeyüb mahrûse-i İstanbul ashâbı ve[ya]hûd vekilleriyle irsâl eylesin ki getürüb İstanbul'da tenbih eyleyüb ashâbına ve mahrûse-i İstanbul halkına si'at ve ma'îşet hâsıl ola.

Ahmed Çavuş'a virüb. Fi, 18, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (5 Haziran 1577)

Bir sureti

Eflak voyvodasına yazub.

Bu dahî

[333]

779 Karasu nehri üzerinde yapılan köprünün Rumili tarafındaki ormanda bazı ehl-i fesâd kimselerin olduğu ve bu kişilerin şekavet üzere olduklarından, buraların mezbur kimselerden temizlenmesi hakkında.

Gümölcine ve Yenice-i Karasu ve Kavala kâdılarına hüküm ki:

Siroz kâdısı olub müfettiş olan Mevlana Abdülbaki mektûb gönderüb Karasu nâm nehrin üzerine yapılan köprünün Rum ili canibinde ziyâde orman olub kuttâ'u't-tarîk ve sâîr ehl-i fesâd ol etrafta gezinüb ayende ve revendeye katl ve emvâl ve esbâbların garet eylemekden hâli olmayub ehl-i fesâd teftîş olunub mezbûr köprünün etrâfında olan orman kırılıb gitmeğe münâsib olduğın bildirmeğin Karasu'da olan Kızılca müsellemler tâ'ifesi ihâc olunub kırılması lâzım olan ormanı kırmanda hidmet etdirmeyin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda her biriniz bi'z-zât mukayyed olub zikrolunan köprünün üzerine varub dahî vâki' olan ormanı görüb ve kızılca müsellemlerin ve sâîr re'âyâdan müstevfî âdem ihrâc itdürüb zikrolunan ormanı kırdurub aslâ hırsuz ve harâmî gezinmeğe kâbil yer komayub açık yer eyleyüb pâk ve tathîr eyledükten sonra mezbûr çavuşum mübâşeretıyla taht-ı kazanuzda olan ehl-i fesâd ve şenâ'atde ve zikrolunan mahalde kuttâ'-i tarîk idüb katl-ı nüfûs ve garet-i emvâl eyleyan eşkiyayı onat vechle teftîş eyleyüb zuhûra getirüb dahî ahvallerinden bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl terk olman hususlarında hakk mûvâcehesinde ber-muceb-i şer'i şerif onat vechle hakk üzere teftîş eyleyüb göresin fesâd ve şenâ'atleri ve katl-i nüfûs ve garet-i emvâl eyledükleri şer'le sâbit olanlar sipâhileriyle habs idüb üzerlerinde sâbit olan fesâdın mufassal yazub 'arz eylesin sipâhi olmayanların hakkında şer'le lâzım geleni mahalde icrâ idüp yerine koyub şer'i şerife muhâlif kimesneye iş etdirmeyüb ol etrâfı ehl-i fesâdların şerr ve şürundan pâk eylesin ammâ hîn-i teftîşte temâm-ı hakk üzre olub ehl-i fesâdlara himâyet idüb ahz ve celb ile kendü hallerinde olanlara dahl ve ta'arruzdan hazer idüb hakdan adûl itmeyesin ve köprü etrafı ve sâîr ahvâli mufassal yazub bildirsin.

Çavuş başına virüb. Fi, 15,R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (2 Haziran 1577)

780 Anavarin Kalesi hizmetinde olan Selanik yörüklerinden bir nevbetlisi ve çeribaşı mukaddemlerinin altı aylık zâd ve zevâdelerinin gönderilmesine dair.

Selanik yörükleri subaşı Korkud'a hüküm ki:

Hâlâ Selanik yörükleri ki beşyüz toksan ocaktır bir nevbetlüsü Anavarin Kal'ası binâsı hidmetine emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te'hir itmeyüb Selanik yörüklerinin bir nevbetlüsün çeribaşları ve mukaddemleri ve olagelen adet ve kanun üzere altışar aylık zâd ve zevâdeleriyle mu'accelen ihrâc eyleyüb mahall-i me'mure varub hidmete mübâşeret eyleyesin husûs-ı mezbûr mühimmdir ihmâl ve müsâheleden ve giç ve eksük göndermekden hazer eyleyesin şöyle bilesin.

Mora beğinin kethüdâsı Mustafa'ya virüb. Fi, 15, R[ebi'u'l-ahir], sene:[985] (2 Haziran 1577)

[334]

781 Karasu nehri üzerinde yapılan köprünün Rumili tarafındaki ormanda bazı ehl-i fesad kimselerin olduğu ve bukişilerincinayet işleyip, hırsızlık yaptıklarından bu durumun kadılar mübâşeretiyle görülüp, mezbur fesadların muavenet üzere ele getirilmelerihakkında

Kırkkilisâ beğine hüküm ki:

Hâlâ Karasu nâm nehrin üzerine binâ olunan köprünün Rumili canibinde mübâlağa orman olmağla harâmi ve hırsuz yatağı olup dâimâ ehl-i fesâd ve şenâ'at ayende ve revendeyi katl ve esbâbların garet eyleyüb fesâd ve şenâ'atinden hâli oldukları i'lâm olunmağın zikrolunan köprünün etrâfında olan ormanı kırub def' ve ref' eylemeğın ve ehl-i fesâdlar ele götürölmek bâbında Gümölcine ve Karasu-i Yenicesi ve Kavala kâdîlarına hükm-i hümayunum yazılıb irsâl olunmuşdur bu bâbda sen dahî Kırkkilisa müsellemleriyle mu'avenet eylemegın emr idüb **buyurdum ki:**

Vüsul buldukta Kırkkilisa müsellemlerinden Koyun'a ta'yın olunan müsellemler eger gelmişlerse zikrolunan köprüye gönderesın ki kâdîlarıyla ve sâir ayende cem' olan ile fermân-ı şerifim üzere ormanı kırub ve ehl-i fesâdları ele götürüb ve köprüye lâzım olan hizmetde mu'âvenet idüb bâb-ı ihtimâmda dakika fevt itmeyesın.

Çavuş başına virüb. Fi, 15, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (2 Haziran 1577)

782 Mahrûse-i İstanbul'da Unkapanında olan Başçi (?) Hamza ve Balıkbazârında dükkânları ve meyhâneleri olanve Galata'da meskûn Divarkodî adlı zimmînin İstanbul'a kasablık hizmetinde bulunmaları hakkında

İstanbul kâdisına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da Unkapanında olan Başçi (?) Hamza ve Balıkbazârında dükkânları ve meyhâneleri olup Galata'da olunan Divarkodî nâm zimmî için inayet ile

mâldarlar ve kassablığa kâdir kimesneler olduğu i'lâm olunmağın mezkûrları İstanbul'a kassab yazmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te'hir eylemeyüb mezkûrları getürdüb ahvalerin teftîş eyleyüb göresin fi'i-vâki' mezkûrlar mütemevvil ve kassablığa kâdir kimesneler olduğu mukarrer ise mezkûrları kassâb yazub tenbih eyleyesin ki mâl ve menâlleriyile kassâblık hizmetinde olalar.

Koyun emine virüb. Fi, 21, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5(8 Haziran 1577)

783 Atina'da meskûn Hasan ve Hüseyin adlı kişilerin maldar iseler İstanbul'a gönderilip kasaplık hizmetinde bulunmalarına dair.

Bir sûreti

Atina kâdisına hüküm ki:

Nefs-i Atina'da mütemekkin Hüseyin ve Hasan nâm kimesneler mütemevvil ve kassablığa yarar kimesneler olduğu i'lâm olunmağın mezkûrları İstanbul'a kassab yazmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezkûrların ahvâlin göresin fi'l-vâki' mütemevvil ve kassablığa yarar kadirlerse ol yerlerden 'alakaların kat' idüb malları ve menâlleri ile yarar âdemlere koşub İstanbul'a götürösin ki kassablık hizmetinde olalar.

Bu dahi

784 Pire adlı Frengin sipahiler ile geldiği yerine gönderilmesi hakkında.

Hersek beği Sinan Beğ'e hüküm ki:

Südde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderüb Dukadi ve İnce Arablu ... âdemlerinden Pire nâm Frenk derya yüzünden gelüb bir İskelesi'ne çıkub Südde-i Sa'âdetüme mektûbları olmağla Nasuh ve Mehmed nâm sipâhiler ile irsâl eyledüğün bildirmişsin imdi mezkûrun hususı görölüb mezkûran sipâhiler ile girü ol canibe gönderilmiştir **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itdirmeyüb kimesne koşub emîn ve sâlim yirlerine irsâl ve isâl eyleyesin.

[335]

785 Eynecik kazasına tabi' Hasırlı adlı karye hududu sınırlarının müceddeden kemâl-ı adalet ile tahrîr edilip gerçek sınırın belirtilmesi hakkında.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Merhûm babam Sultan Selim Hantâbe serâhûnun vâki' olan cami'-i şerif evkâfı mütevellisi vâsıl olmak ma'lûm ola ki sen ki Eynecik kâdîsısın dergâh-ı mu'allama mektûb gönderüb Cebel-i Mekkûr nahiyesinde Seyyid Arab Hacı evlâdına vakf olan Kımızkaya ağaç demekle ma'rûf yirleri tasarruf idenlerden Şerif Cihan irâd eylediği emr-i şerif mücebince mahall-i mezbûrun üzerine varılıb tashih olundukta bundan akdem mahrûse-i Edirne'de vâki olan cami'-i şerif cedîd evkâfından Eynecik kazâsına tâbi' Hasırlu nâm karye emr-i şerifimle tahrîr olundukda vakf-ı sadatdan bir mikdâr yerle hudud-ı mezbûre dâhil olmuş bulunduğın arz eylediğın ecilden cümleñüz ma'ân bi'z-zât karye-i mezbûrenin üzerine varub hududın hakk üzre tekrâr tahrîr eylemeniz emr idüb **buyurdum ki:**

Emrim mücebince ma'ân karye-yi mezbûrenin mukaddemâ ta'yin olunan hudûdı üzerine varub ihmâli olandan ehl-i vukuf ve kâr-âzmûde kimesneler muhızırında karye-i mezkûreyi kemâl-ı adâlet üzre tekrâr tahrîr eyleyüb vakıf zikrolunan sâdatın evkâfından yir alınmış ise yine bir karâr-ı sâbık vakfiyet üzere mutassarıf olanlara zabt ve tasarruf itdürüb dâhi karye-i merkûmenin sahih sinorunu bulub her bir alâmetler vaz' idüb ber-vechle tahrîr ve temyîz ile eyleye eylesin ki mürûr ve zamanla alâmetlerler nâ-bûd olmak lâzım gelmeyüb ve bir kimesne dâhi gelüb benim vakfımı veya mülkümü sinora dahl eylediler deyü da'va ve nizâ' itmek lâzım gelmeye husûs-ı mezbûr mihimmat-ı umûrdandır onât vechle mukayyed olub bâb-ı ikdâm [ve] ihtimâmda dakika fevt itmeyesin.

Cihan emine virilüb. Fi, 13, Rebi'u'l-âhir, sene:985 (30 Haziran 1577)

786 Hacca gidecek olanların arpa ve peksimet gibi birtakım zahire ihtiyaclarının Şam'dan tedarik edilmesi hakkında

Şam beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Hüccâc-ı zullilah-ı me'âkib levâzım ve mühimmatı şimdiden tedârik olunmak lâzım olub **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb hüccâca lâzım olan arpa ve peksimat ve sâîr zehâyiri şimdiden tedârik idüb hacc-ı şerif yolunda vâki' menâzilde olan kala'dan vech-i münâsib görülen kal'alara mir-i hac ile irsâl eylesin ki amel-mânde develerin ücreti ziyâde olub külli masraf lâzım gelmeye ve bi'l-cümle hüccâca müte'âllik umûrda bezl-i makdûr eyleyüb bâb-ı ihtimâmda dakika fevt itmeyesin.

Kaysu beğın kethüdâsı Ya'kub'a virildi. Fi, 10, R[ebi'u'l-âhir], sene:985 (27 Haziran 1577)

787 Menteşe sancağında bazı kadıların akraba oldukları gerekçesi ile suhtelere ruhsat verdikleri, suhte olanlara ruhsat verilmeyip haklarından gelinmesi hakkında.

Menteşe sancâğibeğine ve kâdılarına hükm-i şerif ki:

Sen ki sancağbeğisin Dergâh-ı Mu'allâma mektûb gönderüb livâ-i mezbûrede ba'zı kâdıların akrabâlar ehl-i fesâd sùhteler aklayub haklarından gelinmeğe ikdâm oldukda kâdıllara kâim olmağla ehl-i fesâda ruhsat olduğun 'arz etmişsin **buyurdum ki:**

Vardukda ehl-i fesâd ve şenâ'ate aslâ ruhsat câiz değidir ve ehl-i fesâd ve levend sùhteler eger akrabanuzdur ve eger ağullarınız ve ademlerinizdir meyl ve muhâbâ ve himâyet olunmayub ba'de's-sübut haklarından gelinmek bâbında dakika fevt itmeyesin husûs-ı mezbûr ehemmi-i mühimmatdandır sâir umûra kıyâs olunmayub hıfz ve hirâset-i memleket zabt ve rabt râğbet umûra bezl-i makdûr ve sa'y-i mevfûr idesin.

[336]

788 Prizrin Beği'nin Ohri, İskenderiye ve Dukakin beğlerine muavenet üzere olması

Prizrin beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb hükm-i şerif vârid olub Ohri ve İskenderiye ve Dukakin beğlerine mu'âvenet itmek fermânım olub hâzır olduğın arz eylemişsin imdi ol emr-i şerifim kemâ-kân mukarrerdir **buyurdum ki:**

Vardukda fermânı sâbıkım mutezâsınca müşârün ileyh beğlere mahali ile mu'âvenet ve müzâheret itmek bâbında envâ'-i' ikdâm ve ihtimâmın vücûda getüresin husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umurdandır ihmâl ve müsâheleden ihtiyât eylesin.

Hüseyin Çavuş'a virüb. Fi, 21, R[ebi'u'l-evvel],sene:[98]5 (8 Haziran 1577)

[Yev]mü'l isneyn, Fi, 14, R[ebi'u'l-âhir], sene:985 (1 Temmuz 1577)

789 Delvine'de mevcut Tunca kalesinin düşmana karşı istihkâmı ile Kurveleş asilerinin ıslahı için Avlonya, İlbasan, Ohri ve Yanya'dan alay beği, sipahi ve kifayet mikdarı tüfek-endaz, garip, hisar erlerinin Delvine beği Alaüddevle Beğ'e muavenet için ihraç edilip ve ayrıca masraflarının yakınlarda olan mukataadan karşılanıp, ne kadar akçe harcandığı hususun bildirilmesi hakkında.

Delvine sancağibeği Alaüddevle Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüb livâ-i mezbûr alay beğisi ve zü'ama ve çeribaşları ve Delvine Kal'ası dizdârı ve neferâtı ve sâîr re'âyâsı gelüb Kurveleş asileri her sene vilâyetümüze inüb ehl ve iyâlimiz esir idüb esbâbımız garet itmekle cümlemiz firâr itmek mukarrer olub hâliya binâsı fermân olunan Tokat Kal'asının zikrolunan asilere kat'a nef'i olmayub mukaddemmâ yine livâ-i mezbûrede istihkâm üzre olmağla zabt-ı imkân olmayub binâsı fermân olunan Tunca Kal'ası binâ olunmak fermân olunub mukaddemâ yıkılan Temüd (?) kal'asının ikiyüz yigirmi beş neferi zikrolunan Tunca kal'asında hıfz ve hirâset fermân olunursa mezbûran asiler âsân vechle zabt olunur ve sâbıkâ bâki kalan cizye ve adet-i ağnâm akçesi dâhi alınub re'âyâ emn ve emân üzere olmak mukarrerdir deyü vekilerin fi'l-vâki' mezbûrların nefer yirleri muhakkak olmağın mukaddemâ Delvine beği olan Bayezid dâme izzihûya mu'âvenet için ta'yin olunan Yanya ve Avlonya ve İlbasan ve Ohri alay beğleri ve sipâhileri ve tüfenk-endâzları ve martolosları ve derbend köyleri ta'yin olunub Tunca Kal'asının binâsı fermân olunursa re'âyâ âsûde bâki kalan cizye ve adet-i ağnâm bi-temâm tahsîl olunur ve kal'a-i mezbûre niyâz ve levâzımına altmış bin akçe tahmîn olunub ırgâdlığın re'âyâ akçe tarikiyle uhdelere alub binâ olunmazsa cümlesin terk-i vatan itmek mukarrerdir deyü bildirdüğün ecilden mukaddemâ binâsı fermân olunan Tokat Kal'asından ferâgat olunub Tunca Kal'asının ma'rifetinle binâ olunmasın emr idüb ve mukaddemâ ta'yin olunduğı üzere Avlonya ve İlbasan ve Ohri ve Yanya beğlerine ahkâm-ı şerif gönderilüb alay beğleri sipâhileriyle ve kifâyet mikdârı tüfenkendâz garib ve hisâr eri ile cümlesin mütemekkin sâkine gönderüb kal'a-i mezbûreye varub anda cem'iyet idüb vech ve münâsib gördüğün üzre kal'a-i mezbûrenin binâsı husûsunda istihdâm olunmak emrim olmuştur **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb gönderilen emirlerimiz mühimdir ki müşârün ileyim gelüb [337] irsâl ve isâl eyledükten sonra sendahi sancağına mütealik zü'emâ ve sipâhileri alay beğleriyle ve kal'alardan kifâyet mikdârı tüfenk-endâz ve hisâr erleri ve garib ihrâc idüb Tunca'da varub gelecek alay beğleriyle cem'iyet idüb 'arz eyledüğün üzere kal'a-i mezbûreyi istihkâm üzere yapıdırub mesârif ve ihrâcatına lâzım olan akçeyi ol câniblere karîb olan mukâta'âdan alub îlâf ve isrâfdan ziyâde hazer idüb itmâma irişdüğün ve ne vechle binâ olunub ne mikdâr akçe sarf olunduğun yazub bildirsin.

İzdinlü Ali Çavuş'a virüb. Fi, târihü'l mezbûr. [Fi, 14, R[ebi'u'l-âhir], sene:985 (1 Temmuz 1577)]

790 Delvine'de Tunca Kalesi binası için Yanya, Avlonya, Ohri ve İlbasan'dan alay beği ve züama ile garip, hisarerenleri ve yeterli miktarda tüfek-endazın ihraç edilmesine dair.

Yanya beğine hüküm ki:

Bundan akdem Delvine beği olan Bayezid Tokat Kal'asının binâsı enfa'dır deyü arz eyledükde mu'avenet için sancâğın alay beğinden zü'emâ ve sipâhileri ile ve garib ve hisâr erenlerinden kifâyet mikdârı tüfenk endaz koşub irsâl eyleyesiz deyü emr-i şerifim gönderilmiş di hâlen Delvine beği olan Alaüddevle dâme ikbâluhûhû Südde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderüb kal'a-i mezbûre binâ olunduğı takdirce Kurveleş asilerinin ıslâhına aslâ nef'i yokdur Tunca Kal'ası ta'mir olunmak her vechle enfa'dır deyü a'yan-ı vilâyet haber virdüğün bildirmegin Tokat kal'ası binâsından ferâgat olunub Tunca Kal'asının binâsı müşârün ileyh Alaüddevle dâme izzihûya emr olunub mu'âvenet lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda te'hir itmeyüb sancağın alay beği zü'emâ ve sipâhileriyle ve garib ve hisâr erenlerinden kifâyet mikdârı tüfenkendâz ber-vech-i isti'câl irsâl ve isâl eyleyesin varub Tunca Kal'sında cem'iyet idüb müşârün ileyhın vech ve münâsib gördüğü üzre kal'a-i mezbûre binâsında hidmetinde ola bu bâda mûmâ-ileyhin şükr ve şikâyeti müsmîr ve mü'essir bilüb ana göre mukayyed olub giç göndermekten ziyâde ihtiyât eyleyesin.

Bu dahi

Bir sureti

İlbasan Sancağıbeğine

Bu dahi

Bir sureti

Avlonya Sancağıbeğine

Bu dahi

Bir sureti

Ohri Beğine

Bu dahi

[338]

791 Bolu eski nazırı Rum Beğ'in oğlu Hüseyin Beğ Bolu fukarasına zülm ve teaddide bulunduğundan, Hüseyin Çavuş mübaşeretini ile davanın mezbur Hüseyin Çavuş ve hasımları ile birlikte mecl-i şer'de görülmesi hakkında.

Bolı kâdisından mâ'adâ Bolı sancağında vâki olan kâdîlara hüküm ki:

Bolı sancağı fukarâsı tarafından rikâb-ı hümayûnuma ruk'a sunulub Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından sabıkâ Bolı nazırı olan Rum Beg'in oğlu Hüseyin Çavuşun fukarâya ziyâde zûlm ve te'addisi olduğu i'lâm olunub tezâllüm olunmağın umumen teftîş olunmasın emr idüb bu bâbda Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Hüseyin mübâşir ta'yin olunub **buyurudum ki:**

Vardukta mezbûrî da'va-yı hakk iden husamâsıyla meclis-i şer'de berâber idüb bir def'a şer'le fasl olunmayub üzerinden onbeş yıl mürûr itmeyan da'vaların hakk üzere umumen teftîş idüb göresin fi'l-vâki' kazıyye 'arz olunduğu üzere olub üzerine bi-hasebi's-şer' sâbit olursa ba'de's-sübût ashâbı-ı hukûkun hakları alıvirildükden sonra üzerine ne makûle mevâd sâbit olub ve ne vechle alıvirildüğün yazub bildiresin ammâ hîn-i teftîşde hakk üzere olub tezvîr ve telbisten ve şuhûd-ı zûrdan ve hilâf vâki' kazıyye arz olunmakdan hazer idüb hiçbir cânibe meyl ve muhâbâ itmeyüb hakk-ı sarîhe tâbi' olasin.

Geyvelü Hüseyin Çavuş'a virüb. Fi, 11, R[ebi'u'l-âhir], sene 985 (28 Haziran 1577)

792 Mısır ile mağrib-i Trablus arasında Cebel-i İbiz ve Acile Araplarının isyan üzere olup Mısır'a giden kafilenin mallarını çaldıklarından, Trablus askerlerinin isyan üzere olan Arapların üzerlerine gidilmesi hususu.

Tunus beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb mahrûse-i Mısır ile Mağrib-i Trablus mabeyeninde olan Cebel-i İbiz ve Acile nâm vatanların re'âyâsı isyan üzere Arablar olub ve zikrolunan vatanların kurbunda Hilâl burnı nâm limana kâfirin korsân kadırgalarından gelüb oturub solunub ve zikrolunan re'âyâ dahi ol kâfirler ile dâimâ mu'âmeleden hâli olmayub Trablus'a gelen ve Mısır'a giden kafileye yolda garet idüb her vechle zabt olunması lâzım olmuştur şöyle ki derya canibinden havf ve hatar ihtimâli kat' oldukdan sonra yalnız Trablus askeriyle Cebel-i İbiz ve Acile re'âyâsının üzerlerine varılmak mümkün olub varulduğu takdirce nice vatanların feth ve teshîri müyesser ve memâlik-i mahrûseye mülhak olub ve hızâne-i padişâhiye nef'i mukarrer olub üzerine varılması her vechle lâzımdır deyü bildirdüğün ecilden **buyurudum ki:**

Vardukta arz eyledüğün üzere derya canibinden havf ve hatar ihtimâli kat' olundukdan sonra derya emin üzere olub el virirse vilâyet-i Trablus muhâfazasıçün bir

yarâr kimesne ta'yin idüb dahi sen varub zikrolunan mahallerin feth ve teshîrine mübâşeret idesin ammâ vilâyet hâli komak câiz değildir onât mukâyed olub gaflet ile düşmen tarafından bir mahalle zarar ve gezend irişmekden hazer idüb basiret üzre olasın.

Müşârün ileyhin âdemi Serdar'a virilüb. Fi, 25, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (12 Haziran1577)

[339]

793 Humus sancağının Mısır beğlerinden Ömer Beğ'e, Kuds-i Şerif sancağının da Mahmud Beğ'e tevcih edilmesine dair.

Mısır beğlerinden Ömer Beğ'e hüküm ki:

Hâlâ senin kazanda mezîd-i inâyetüm zuhûra getirilüb Humus sancâğı sana tevcih olunmuşdur mu'accelen sancâğına gelüb vâsıl olman lâzımdır **buyurdum ki:**

Varıcâk aslâ te'hir ve tevâkkuf itmeyüb kalkub fermân olunan sancâğına gelüb hıfz ve hirâset-i memleket ve zabt ve siyânet-i ra'iyet bâbında ihtimâm eylesin ihmâlden hazer idesin.

Mısır Beğlerbeğinin kethüdâsı Ya'kub Ağa'ya virüb. Fi, 14, R[ebi'u'l-âhir], sene:985 (1 Temmuz 1577)

Bir sureti

Mısır beğlerinden Mahmud'a Kuds-i Şerif sancâğı virilmiştir.

Bu dâhi

794 Anbar-ı Âmire için Rodos'tan gelecek süngercilere kimseninmani' olmaması hakkında.

Rodos beğine [hüküm ki]

Rodos'tan Anbar-ı Amirem mühimatiçün ba'zı süngerciler getürmekde sen mâni' olduğun i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta kadimden olageldüğü üzre Rodos'tan Anbar-ı Amirem için lâzım olan mikdârı süngeri şehir emininden ellerinde temessükleri olub getürmek istedüklerinde anın gibi süngercilere mâni' olmayub umuma dahl itdirmeyesin.

Divanda şehremine âdemine virüb. Fi, 25 C[emâziye'l-âhir], sene:985 (9 Eylül 1577)

795 Çorum kazasında Tahtettarik nahiyesinde vilayet muharririnin tîmâr taksiminde deftere ziyade yazdığı, muharririn eğer ziyade yazmışsa ne kadar yazmış olduğu hususun bildirilmesi hakkında.

Rûm beğlerbeğisine (hüküm ki) İskilib kâdısına hüküm ki:

Çorum sancağında Tahte't-tarik nâhiyesinde mukaddemâ tokuz bin beşyüz on akçe tîmâra ber-vech-i iştirâk üç yarâr cebellü eşdürmek üzere mutasarrıf olan ile dört nefer iletmeğin (?) Dergâh-ı Mu'allâm'a âdem gönderüb vilâyet muharriri bundan akdem tîmârların on dört bin üç yüz akçeye yazub on iki bin akçeliğin toksan nefer kimesneye dikkat kayd idüb tezkere virüb Südde-i Sa'âdet'üme geldikte defter-i atik mûcebince ile dört neferine berât virilüb hâlâ vilâyet muharriri ziyâde itdüğü iki bin üç akçeye mevkufât emini dahl itdügün bildürüb 'aynla rica itdükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda onât vechle mukayyed olub göresin fi'l-vâki' vilâyet muharriri yazduğı üzere mazbûrların tîmârları ziyâdeye mütehasıl mıdır yohsa değil midir nicedir ziyâde mütehasıl olduğu takdîrce ne mikdâr ziyâdesi vardır temâmı ma'lûm idinüb vukû'-ı üzere yazub bildirsin.

Kâğıd eminine gönderildi.

[340]

796 İstanbul celebleri defterlerinde yazılı olup Rumili'ndeki kadılıklardan gelecek koyunların derhal gönderilmesi hakkında.

Kırkkilisa ve Mahmudpaşa [ve] Hasköy ve Vize ve Hayraboli ve Pınarhisarı ve Ahyolu ve Dimetoka ve Çirmen ve Mıgalkara ve İpsala kâdılarına hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda vâki olan mahrûse-i İstanbul celeblerinin defterde üzerlerine yazılan koyunları ve irsaliyeleri defterleri henüz gelmeyüb bâki kalub mu'accelen irsâli lâzım ve mühim olmağın **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda her birinüz bi'z-zât mukayyed olub taht-ı kazânuzda vâki' olan celeblerin defterde üzerlerine yazılan koyunları ber-vech-i isti'câl ihrâc eyleyüb yarâr süriciler ile irsâl itmek bâbında envâ'-i ikdâm ve ihtmânız zuhûra getüresiz husûs-ı mezbûr mühimdir ihmâl itmeyesiz zirâ sonra mu'âteb olursuz ana göre mukayyed olub ikdâmda dakika fevt itmeyesiz.

Kasım Çavuş'a virüb. Fi, 18, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (5 Haziran 1577)

797 Yusuf adlı kişinin Halid Beğ ile aralarındaki kavgada Uğur oğlu Ali'yi katlettiği ve bu hususunun yerinden teftiş edilip gerçeğin bildirilmesi hakkında

Haleb beğlerbeğine hüküm ki:

Deyr ü Rahba beği Halid Beğ'in mir-ahuru olan Hamza bin Udsi (?) nân kimesnenin Yusuf nâm karındâşı Ebûriş oğlu müşârün ileyh Halid Beg ile cenk itdükde Uğur oğlu Ali nâm kimesneyi katl idüb ve mezbûr Ali Südde-i Sa'âdet'ümde bulunub mezbûr Hamza da'va husûsun itdükde mezbûr kimesne inkâr itmeğin mahalinde şer'le teftiş olunmağçün Haleb çavuşlarından Yusuf ve Mehmed ve Ahmed ve Hüseyin nâm çavuşlara mukayyed ve mahbûs teslîm olunub sana gönderilidi **buyurdum ki:**

Mezkûran çavuşlar mezkûrı sana teslim itdüklerinde te'hir itmeyüb yarâr âdemlere koşub Selemiye beği Ahmed Beğ'e gönderesin ki mahalinde şer'le teftiş idüb lâzım geleni ahz oluna

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Ömer'e virüb. Fi, 23, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (10 Haziran 1577)

798 Cacele adlı karyeden Pazı Ramazan adlı ehl-i fesadın daima zûlm ve haksızlıkları olduğu, mezbûrun ahvali teftiş edilip zikrolunduğu gibi ise habsedilmesine dair.

Canik beğine ve Satılmış kâdısına hüküm ki:

Hâlâ sen ki kadısın mektûb gönderüb kazâya-ı mezbûre tâbi' Cacele (?) nâm karyeden Pazı Ramazan demekle ma'rûf kimesne ehl-i fesâd olub dâimâ telbis ve tezvîrden hâli olmayub ba'zısın avret çeküb ve ba'zısın hakk şer'in virmeyüb ve etrâfta olan ehl-i fesâdları evimiz üzerine gönderüb cebren oğullarımızı çeküb ve salgun salub te'addi ve tecâvüzünün nihâyeti yokdur deyü bildirdüğün ecilden mezkûr ele getirilüb habs olunub arz olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcak te'hir itmeyüb mezkûrı hüsn-ı tedbir ve tedârükle ele götürüb dahi ahvâli arz olunduğu gibiyse habs idüb dahi ahvâlin sıhhât üzere yazub bildirsin hilâf-ı vâki' nesne arz eylemekden hazer idesin.

Mustafa Çavuş'a virüb. Fi, 2, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (19 Haziran 1577)

[Yev]'mü's-selâse, Fi, 15, R[ebi'u'l-âhir], [sene]:985 (2 Temmuz 1577)

[341]

799 Erzurum beğlerbeği olan Behram'ın Mısır'da olan cebehanesinin adamları ile getirilmesi esnasında bir sıkıntının çıkartılmaması hakkında.

Mısır beğlerbeğisine hükümki:

Sâbıkâ Yemen Beğlerbeğisi olup hâlen Erzurum'a beğlerbeğisi olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Behrâm dâme ikbâluhûhû âdem gönderüb Mısır'da cebehanesi olup âdemleri varub getürmek bâbında hükmi-şerifim virilmesin reca eylemeğin **buyurdum ki:**

Âdemlerinden Veli ve yoldaşları vardukta müşârün ileyhın mahmiye-i Mısır'da olan cebehanesin âdemleri getürmek istedükde kimesneye hilâf-ı emr-i şerif dahl ve ta'arruz itdirmeyesin.

Müşârünileyhin âdemine virüb. Fi, 13, R[ebi'u'l-âhir][985] (30 Haziran 1577)

800 Basra'da bulunan kale neferatlarının mevaciblerinin narh-ı cârî üzere değil, mevaciblerin ecnas üzere verilmesine dair.

Basra beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ vilâyet-i Basra'da vâki' olan kal'a neferâtının mevâcibi kadimden ecnâsdan virilü gelmeğin ba'zı kimesneler narh-ı ruzi üzere virmeginçün hüküm ibrâz itmekle vâki' olan mevâciblerçün virilen ahir-i kadimden virilügeldüğü üzere virilmeyüb narh-ı câri üzere virilürse Hızâne-i Âmireye zararı vardır deyü i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta vilâyet-i mezbûrede vâki' olan kıl'a neferlerinin mevâcibleri ecnâsdan virilü olduğun kadimden olıgeldüğü üzre kimesneye olıgelen adet ve kanûna muhâlif ta'allül ve nizâ' itdirmeyesin.

Müşârünileyhin kethüdâsına virüb. Fi, 15, [Rebi'u'l-âhir][sene]: [985], (2 Temmuz 1577)

801 Bağdad'danDiyarbakır'a gelecek barutun taşınmasında yeterli miktarda devenin tedarik edilmesi hakkında

Benî Rebîabeği Koray Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüb Haleb beğlerbeğisi yanında hidmetinde iken Diyarbakır beğlerbeğisi tarafından Bağdad'dangelecek barut tahmîline deve taleb olunduğun ve kendüğe tâbi' olan tâ'ifesinin devesi kırılıb mevcut olanlar dahi [e]rişmeyüb oldukların bildirmişsiz **buyurdum ki:**

Varıcak bu sene dahi kendüye tâbi' olan Benî Rebîa tai'fesiyle kemâ-kân Haleb beğlerbeğinin yanında cem'iyet olup hidmetinde buluşmanız faslında yahûd ol baha deve barut tahmîline deve tedârük itdirübme'mur olan mahalle [i]rişdiresin.

Beğin âdemine virüb. Fi, 11, R[ebi'ü'l-âhir], sene: 985 (28 Haziran 1577)

802 Hızâne-i Âmire mukâta'âcılarında Seyfi ve şakirdinin Südde-i Sa'âdet'te muaccelen gelmeleri hususuna dair.

Hızâne-i Âmirem mukâta'âcılardan Seyfi'ye hüküm ki:

Hâlâ sen ve senün şakirdin olan Sinan Südde-i Sa'âdet'üme mu'accelen gelmeniz lazım olmağın **buyurdum ki:**

Südde-i Sa'âdet'tim çavuşlarından (boş) vusûl buldukta mezbûr şakirdi varan çavuşuma koşub ale't-ta'cil gönderüb ve sen dahi te'hîr eylemeyüb Südde-i Sa'âdet'üme gelüb mülâki olasın ve sen geldiğünde tahsîl eylediğın mir-i akçeyi bile alub gönderesin şöyle bilesin.

Hüsrev kethüdâya tâbi' Muhammed Çavuş'a virüb.

[342]

803 Beç ile Osmanlı arasındaki sulh ve salâh gereğince serhad bölgesinde olan âsakir-i islâmın Beç memleketine tecavüz etmekten sakınılması ve emr-i şerîfe aykırı saldırılarda bulunanların isimlerinin yazdırılıp bildirilmesi hakkında.

Budun'da Vezir Mustafa Paşa'ya hüküm ki:

Hâlâ Beç Kralı mektûb gönderüb sulh ve salâh husûsıçün mabeynde mün'akıd olan ahd ve eman mukarrer olub vârid olan ahidname-i humâyûn mücebince serhad yirlerimizi kemâl-ı mertebe zabt ve siyânet idüp hilâf-ı ahd husûsı irtikâb olunmayüb kâ'ide-i sulha kemâ-sa'y-ı ri'âyet olunub hilâfına cevâz gösterilmeyüp anun gibi tecâvüz idenlerin haklarından gelinüb dâimâ icrâsında ikdâm ve ihtimâm olunur iken âsker-i islâm serhadımıza saldırub garet ve hasâratdan hâli değildir dâhi viregelinen köylere ve varoşlara dâhi teklif iderler serhaddan olan beğlere muhkem tenbih ve te'kid oluna deyü bildirüb ve Südde-i Sa'âdet'ümden olan ilçiler David inkıyâd kâğıd gönderüb serhaddan olan âsker-i islâmın itdükleri te'addilerin tafsili ile i'lâm itmeğın gönderdüğü kâğıdın sûreti aynı ile ihrâc olunub gönderülüb fi'l-vâki' müşârün ileyhle ma-beynde sulh ve salâh husûsı mukarrer olmuş iken bu makûle te'addi ve tecâvüz itdükleri münâsib olmamış ahd ve emâna mugâyir iş olduğuna rızâ-yı şerîfim yokdur **buyurdum ki:**

Varıcâk bu bâbda onât mukayyed olub serhadda olan beğlere mektûblar gönderüb muhkem tenbih ve te'kid eyleyesin ki âsakir-i islâmı onât zabteyleyüb kral mûmâ ileyh ile mâ-beynde mün'akıd olan sulh ve salâha mugâyir memleketlerine ve kılâ' ve bikâ' ve nevâhisine aslâ hilâf-ı emr ve dahl ve tecâvüz itmeyüb şerâyit ahdi ri'âyet eyleyesiz şöyle ki hilâf-ı ahd ve emân ve mugâyir-i emr-i humâyûn dahl ve tecâvüz idüb te'addi idenler

kimler ise isimleri ile yazub bildüresin ki anın gibi fermân-ı şerifime mugâyir iş idenlere haklarından geline ve bi'l-cümle şerayât-i ahdi onât vechle ri'âyet idesin ba'zı ahd olur husûs irtikâbında hazer oluna.

Kethüdâsına virüb. Fi, 11, Rebi'u'l-âhir, sene:985(28 Haziran 1577)

Bir suretin

Bosna Beğine dahl itsün *deyü*

Bu dahi

804 Halka türlü kötülük ve haksızlıklar edip il davasını kendi uhdelerine alarak istedikleri gibi hareket eden Hamza, Halit, Cafer ve Emir adlı şeririlerin oldukları yerden alakalarının kesilip Kıbrıs'a sürülmeleri hakkında.

Niğde beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Kayseriyye mevkufâtı mültezimleri teftîşine hâlâ emr-i şerif getüren Hamza ve Halit ve Ca'fer Emir nâm şerîrler ittifâk üzere olunub Âsitane-i Sa'âdet'ümde şikâyet itmekle ahvalleri görülmek fermân olunmağın teftîş olunduklarında mezbûrlardan bir akçelüsün havfından gayri kendü hallerinde olmayub dâimâ halkı tezvîr ve telbise tahrîk idüb nice def'a kendü da'vanuz tutub gayri da'valara karışmayuz deyü tenbih olundukda bizim akçemiz alınmadı da'vamız yokdur ve vekâlete il da'vasın iderüz deyü memnu' olmayub şirret itdüklerinden gayri mâl-ı mîriye külli zarar olub ve her zaman Kayseriyye'ye vâsi ve hâkim olanlara ve naîb ve eminler zımnında âdetleri dahi şirret ve şekâ olub il da'vasın uhdelerine alurlar deyü bildirüb vilâyetden ref' olunmak ricâsına arz itdükleri ecilden Kıbrıs'a sürülmelerin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezkûrların ol vilâyetden 'alakaların kesüb Kıbrıs'a sürgün idesin ve ne vechle tedârük idüb gönderdügün yazub bildiresin yazub teslim olunduğuna beğlerbeğisinden temessük ala.

Beğin subaşı Ali'ye virüb. Fi, 20, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (7 Temmuz 1577)

[343]

805 Güherçile emini olan Darende Mustafa adlı kişinin Maraş'tan gelirken Akşehir taraflarında yolunu kesip malını yağma eden ehl-i fesad ve şakilerin şer'le haklarından gelinmesi.

Akşehir sancağibeğine hüküm ki:

Darende Mustafa gelüb bu güherçile emini olub mâl-ı mîri ve kendü akçesi ile Mar'aş'dan gelürken Barutçu Mustafa ve Turabi ve Divane Ali ve İbrahim ve İshak ve

Halil nâm kimesneler yoldaşları ile bunun yoluna gelüb akçe ve esbâbın garet idüb hayf eyledüklerinden sonra mezkûrlar Seferihisâr ve Eskişehir ve Barçınlı kâdılıkalarında tutulub ikrâr ve i'tirâf eyleyüb ba'dehu taht-ı livânda ele gelüb bi'l-fi'il cenkde olduğın bildirüb i'tirâf iyledikleri meclis-i şer'le görülmesiçün Anadolu beğlerbeğisine gönderüb yanında hükm-i şerifim taleb etmeğin **buyurdum ki:**

Hükm-i şerif vâcibü'l-ittibâ'ımla vardukda kazıyye arz olunduğı gibi olub fi'l-vâki' mezkûrlar ehl-i fesâd olub taht-ı livânda ele getirilüb bi'l-fi'il cenkde ise kuzzât-ı müşârün ileyhim husûsunda şer'le görülmesiçün Anadolu beğlerbeği dâme ikbâluhûya gönderesin ki zâyî' olan ma'aşın tahsili ve kendünün emvâl ve erzâkı husûsı şer'le sübût buldukdan sonra bi-kusûr alınub bi-hasebi's-şer-i şerif lâzım geleni icrâ kılınub yerine koyalar.

Mezkûr Mustafa'nın âdemi Mehmed'e virüb. Fi, 15, R[ebi'u'l-âhir], sene:985 (2 Temmuz 1577)

806 Gazze sakinlerinden Beytullah adlı kişinin fukaraya türlü zulm ve haksızlıklar ettiği hususun şer'le teftiş edilip mezburun hakkında gelinmesi hakkında.

Kuds-i Şerif kâdısına ve Gazze sancağbeğine ve Gazze kâdısına hüküm ki:

Hâlâ rikâb-ı hümayûnuma ruk'a sunulub Gazze sakinlerinden Beytullah oğlu nâm kimesne fukâraya envâ'-i zulm ve te'addi idüb ve ba'zı kimesnelerin karındaşın katl idüb ve bundan ma'ada nice zulm olunduğı i'lâm olunmağın ashâb-ı hukûka şer'le sâbit olan hakları alıvirilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûrı da'vayı hakk idenler ile beraber idüb dahi ve bir def'a şer'le fasl olunmayub üzerinden on beş yıl mürûr itmiş olmayan maddelere hak üzre teftiş idüb göresiz anun gibi vech-i meşruh üzere te'addi olub na-hak yire müslümânların hakların alduğı şer'le sâbit olursa bi-hasebi's-şer'ul kadim sâbit olan hakların ashâb-ı hukûka alıvirüb hilâf-ı şer'i şerif ve mugayir-i emr-i münif kimesneye iş ve muhtâcî arz olanı yazub bildiresiz.

Çasir nâm Araba virilüb. Fi, 17, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (4 Temmuz 1577)

807 Odun sıkıntısı olduğundan, Adana'da işletilen demir ocağının ref' edilmesi

Adana beğine hüküm ki:

Kadimden Adana sancağında işlenügelan demür ocağı sonra Karahisar-ı Develü kazâsında işlenmekle güherçile kâr-hânesine odun müzâyaka virdüğü istimâ' olunmağın zikrolunan demür ocağı ref' olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb güherçile kâr-hânesinde olan demür ocağın ref' itdürüb mukaddemâ işlendiği yerde işletdürüb ol vechle güherçile kârhânesine odun bâbında müzâyaka virdirmeyesiz.

Bozok beğinin kethüdâsı Seydi'ye virildi. Fi, 11, R[ebi'u'l-evvel], sene:985(29 Mayıs 1577)

[344]

808 Sabıka Kıbrıs Beği olan Cafer Beğ'in haksız yere küreğe gönderdiği kişilerin serbest bırakılmalarına dair.

Kıbrıs beğlerbeğisine hüküm ki:

Sâbıkâ Kıbrıs beğlerbeğisi olan Ca'fer dâme ikbâluhû cezireden ba'zı kimesneleri Kıbrıs'da küreğe virüb zikrolunan kimesnelerden ba'zısın cerimleri şer'le sâbit olmadan bilâ- ma'rifet'il-kâdî tutulub küreğe koşulduğu i'lâm olunmağın ol makûle cerimleri bi-hasebi's şer' sâbit olmayanlar ne kazâdan ve ne karyeden oldukları ale'l-esâmi defter olunub itlâk olunmalarıçün defteri mühürlü ile sana irsâl olunmuşdur **buyurdum ki:**

Vardukta anun gibi cerimeden müşârün ileyh tutub bilâ-ma'rifeti'l kâdî küreğe koyub gönderilen defterde mestûr olanları itlâk eylesin ki yirlü yerine varalar ammâ bu bahâne ile cerimleri sâbit olub küreğe (eksik bırakılmış)

809 Vezir-i Azam Mehmed Paşa'nın İskenderiye'deki evkafının bazı kişilerce konak olarak kullanıldığı, şart-ı vakf mücebince kimsenin vakfa kondurulmaması hakkında.

İskenderiye sancağıbeğine ve kâdısına ve dizdârına hüküm ki:

Vezir-i A'zam Mehmed Paşa edâma'llahu te'alla iclâlehûnun İskenderiye'de vâki' olan evkâfına zü'amâ ve erbâb-ı tîmârdan ve sipâhi tâ'ifesinden ve yeniçerilerden ba'zı kimesneler konmağla kul tâ'ifesine konak olagelmişdir deyü kimesne kabûl itmekle vakfa gadrolduğu i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Hüküm-i şerifim vusûl buldukta min-ba'ad zü'amâ ve sipâhilerden ve yeniçeri ve sâîr kul tâ'ifesinden bir ferdi hilâf-ı şer'i şerif ve mugâyir-i şart-ı vâkıf müşârün

ileyhedâma'llahu te'âlâ iclâlehûnun evkâfına kondurmayub men' ve def' idüb gadr ve te'addi etdirmeyesiz.

810 Kengırı'da yeterli miktarda yuvalağın döktürülmesinin mühim olduğu hakkında.

Kengırı Beği Veli Beğ'e hüküm ki:

Südde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderüb ve mühürlü defter gönderüb emr-i şerifim üzere dökülmesi fermân olunan yuvalakdan altı bin beşyüz kırk dört aded makbulunca yuvalak döktüğün ve vilâyet-i mezbûre ziyâde kaht üzere olmağla bu mikdâr yuvalak için dökülmek mümkün olduğu bildirmişsiz imdi yuvalak dökülmek ziyâde mühimmatdan olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta min-ba'ad dahi mukayyed olub mümkün olduğu üzere fermân olunan yuvalakların envâ'ından vâfir ve müstevfî yuvalak dökdürmek bâbında envâ'-i sa'y ve ihtimâm eyleyüb gereği gibi sa'y ve ikdâm eylesin.

Çerkes Pervane Çavuş'a virildi. Fi, 22, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (9 Haziran 1577)

[Yev]mü'l cum'a. Fi,18, Rebi'u'l-âhir, sene:985 (5 Temmuz 1577)

811 Ehl-i fesad ve şenâ'at oldukları zahir olur ise Ebu Ulame ve Zeyd adlı Arapların hapsedilmelerine dair.

Mısır beğlerbeğisine hükümki:

Hâlâ Hallacı Mehmed arz-ı hâl gönderüb Ebu Ulâme ve Zeyd nâm kimesnelerçün ehl-i fesâd ve şenâ'ânât olub Mısır canibine hâlâ teveccüh idüb gitmek üzere olub Mısır'a vardıkları gibi urbân-ı usât ayak üzere kaldürüb ihlâla bâ'is olmaları mukarrerdir habsolunmaları lâzımdır deyü bildirmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta göresin fi'l-vâki' mezkûrlar ihlâle bâ'is ehl-i fesâd ve şenâ'atler olduğu vâki' ise habs eyleyüb emrim olmadan itlâk eylemeyesin.

Arab tercümânı karındâşına virüb. Fi, 20, R[ebi'u'l-âhir] [sene]: [985], (7 Temmuz 1577)

[345]

812 Beç ve Osmanlı arasındaki antlaşma gereğince serhad bölgesinde karşılıklı saldırıların durdurulması ile Osmanlı'ya ödenecek verginin vaktinde gönderilmesi hakkında.

Beç Kralına yazılacak nâme-i hümayûn suretidir.

Şimdiki halde atabe-i aliyye-i sa'âdet-nişan ve südde-i seniyye-i mükremet ünvanımdır ki:

Melca-i selâtîn-i nâmdâr ve melâz-ı havâkin-i haddi bila kandar der namenüz vârid olub bundan akdem gönderilen namenüz mücebince sulh ve salah husûsunda olan istircâ ve iltimâsunuz cenâb-i celâlet-me'ab ve azimet-destgâhımız tarafında re'âyâyamı himmeten hayyiz-i kabulde vâki' olmağın ol bâbda isnâd olunan ahidnâme-i sa'âdet ünvanımız vâsıl olduğın ve min-ba'ad sadâkat üzre ahd ve emânda sâbit-kadem olub ve her sene gönderilügelen virginüzü bu sene dâhi mu'accelen gönderilmek tedârîkinde olub her husûsda kusûr komamak murâdınız olub ve serhadınızda olan askerünüze muhkem tenbih ve te'kid olunub kimesne ahd ve emâna muhâlif iş itmeyüb anın gibi tecâvüz idenlerün haklarından gelinüb dâimâ sulhun icrâsında ikdâm ve ihtimâm üzre olub lakin asker-i İslam serhada segirdüb garet ve hasâratdan hâli olmayub şimdiye değin harâc viregelmeyen varoşlardan harâc taleb idüb te'addi iderler deyü ahkâm-ı şerifegönderilüb tenbih ve te'kid olunmasın ve bu husûslar ve sâir ahvâlinüz Südde-i Sa'âdet'imizde olan ilçünüz David İnkıyâd'e ısmarlattugun i'lâm etmişsiz ve mezkûr Davidİnkıyâd dâhi asker-i islâm bu vechile te'addi ve tecâvüz idüb kurâ ve varoş urub ve adam alub ve davar sürüb fesâd itmişlerdir deyü mufassal bir kâğıd yazub i'lâm itmeğın yazduğı kâğıdın sureti aynı ile ihrâc olunub Budun'da olan vezirim Mustafa Paşa'ya ve Bosna Beği'ne gönderilüb bu husûsların aslı nedir sulh ve salâha mugâyir bu asıl te'addi ve tecâvüz câiz değildir eğer bu husûslar vâki' ise min-ba'ad anlar cânibine dest-i tetâvül olunmayub madam ki anlar tarafından hilâf-ı ahd nesne zuhûr itmeye bu cânibden dâhi hilâfına cevâz göstermeyüb ka'ide-i sulh ve salâhı ri'âyet eyleyesiz deyü muhkem tenbih ve te'kid olunmuştur ammâ hafi düstur olmaya ki serhadimizde olan hakimlerimiz fermân-ı şerifimize mugâyir iş itmeyüb şerâit-i ahdi dâimâ ri'âyet idüb hilâfına cevâz göstermeyüb nakz-ı ahd olub husûslardan kemâl-ı mertebe ictinab iderler lakin sizün serhadünüzde olan hâkimleriniz ve ehl-i fesâdveşenâ'at üzre olanlarınız kemahü ve hakkahu zabtolunmayub memâlik-i mahrusenize tecâvüz idüb davar sürüb ve adam alub te'addi itdüklerinde asker-i islâm-fercâm dâhi cibiliyyetlerinde muzammir olan vüfûr-ı celâlet ve şehâmetleri mücebince ve

din bâbında olan gayret ve hamiyetleri muktezâsınca ve devlet-i humâyûn ebed-peyvend-i hüsvâneme müte'allik husûslarda olan ikdâm ve ihtimâmları sedd-i 'astim (?) makdurların sarf idüb ihtimâmında kusûr itmezler şöyle ki sizin tarafınızdan hilâf-ı ahd nesne zuhûr itmeyüb ka'ide-i sulh ve salâhı [d]âimâ mer'i tutub nakz-ı ahd olur husûs irtikâb olunmaya ve bu canibden dahi aslâ hilâfına cevâz göstermeyüb mün'akid olan sulh ve salâha mugâyir vaz' sudur itmez ammâ mabeynde her ne kadar fesâd ve te'addi olur ibtidâ sizün canibinizden zuhûr ider gerekdir nâme-i humâyûn ve nusret-makrûnumuz vusûl buldukta min-ba'ad serhadlerinüzü onât vechle zabt ve hıfz itdirübhakimlerinüzü gereği gibi tenbih ve te'kid eyleyüb memâlik-i mahrûsemiz tarafında olan yirlere ve kurâ ve varoşlara ve gayri kimesneyi aslâ dahl ve ta'arruz itdirmeyüb mabeynde ma'hud olan sulh ve salâh üzere sabit-i kadem ve rasih-i dem olub hilâfına zâhil olunmaya şöyle ki sizün canibinizden nakz-ı ahd olur husûs sudûr ve zuhûr itmeyüb kemâ-kân ri'âyet oluna mabeynde olan mûvâlât ve musâfât muktezâsınca inşâ'a'llâh u teala bu cânibden dahi aslâ hilâfına cevâz gösterilmez dâimâ mer'i ve muhterem tutulur ve Südde-i Sa'âdet'tüme gönderilmesiçün virginüz dahi vakti ile gönderilüb mün'akid olan sulh ve salâh üzere ri'âyetde ihtimâm oluna.

[346]

813 Mukâta'â gelirlerindeki fazla bakaya ile Cezire-i Kıbrıs'taki kalelerin mühim olan yerlerinin tamir edilmesi hakkında.

Kıbrıs beğlerbeğine (hüküm ki) ve defterdârına hüküm ki:

Sen ki defterdârsın Südde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderüb cezire-i Kıbrıs'dan tahsil olunan bakâya otuz beş yük irişüb ve dokuz yüz seksan dört muharrem gurrende virilen mukâta'ât ve sükkerhane fûruht-ı sabıkdan kırk sekiz bin flori ziyâdeye virilüb ve sene-i ahirinde her biri muhâsebesin virüb cüz'î bakâyaları kalmışdır ve sen ki beğlerbeğisin Mağusa Kal'asının ta'mirine mübâşeret itdigün bildirüb şimdiye değin bin beş yüz zirâ' yiri yapılub cümle yigirmi bin akçe gidüb ân karîb itmâma irişdirmek üzere olduğın bildirmişsin imdi cezire-i mezbûrede olan kıl'aların lâzım olan yirleri ta'mir ve termim olunub mâlın teksir ve tahsil husûsı ehemmi umurdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukta kıl'aların ta'miri ve termimi lâzım ve mühim olan yirleri vech-i münâsib görüldüğü üzre ta'mir eyleyüb mâlın tevfir ve teksiri ve re'âyâ ve berâyânın refâhiyyet ve istirâhatları bâbında dakika fevt itmeyesin.

Kethüdâsına virüb. Fi, 17, R[ebi'ü'l-âhir], sene:985(4 Temmuz 1577)

814 Tacbazârî Ömer adlı sipahinin tasarrufundaki Büyük adlı mevkiinde olan dirliğin çevresinde fesad ve şenaat toplanıp, fukara ve reayaya türlü zulm ve haksızlık meydana getirdiği vaki ise, mezburun dirliğinin başka yere naklettirilmesi hakkında.

Kilis beğine ve kâdîsına hüküm ki:

Sen ki sancağbeğisin mektûb gönderüb livâ-i mezbûrede Bos'a (?) nâm karye sınırında Büyük (?) nâm mevzi'de olan dirliğin Tacbazârî Ömer nâm sipâhiye mahsûl kayd olunub anun ser-bâr ki cem'iyet ola etrafda olan müslümanların ve fukâra ve re'âyânın hasılları çektilüb vakf ve mahcûr olmağla dâimâ adem katl olunub karye-i mezbûre re'âyâsına ziyâde zulm ve hayf olduğu mukaddemâ vârid olan emr-i şerifim mûcebince görölüb sicil olunub eger dirlik cem' olacak yirler zirâ'at olunub öşr alınmak fermân olunursa sipâhinin dahi mahsûlüne çokluk noksân gelmeyüb ve fukâra dâhi âsûde-hâl olurdu deyü müslümânlar haber virdüğün i'lâm eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Göresin arz olunduğu üzere mahall-i mezbûrede cem'iyet oldukça ol makûle fesâd ve şenâ'ât olub fukarâyâ zararı olduğu vâki' ise ol yirden dirliği kaldırub bir ahâr münâsib olan yire naklitdirüb hilâf-ı şer'i şerif ve mugâyir-ı emr-i münif kimesneye te'addi olmakdan hazer eylesin.

Kâğid eminine virüb.

815 Trablus beğinin tercümanı Şerif'in müzevvir ve şaki olduğundan, mezbûrun tercümanlıktan ref' edilmesine dair.

Şam beğlerbeğisine ve Trablus kâdîsına hüküm ki:

Trablus ahâlisi Rikâb-ı Hümâyûnuma ruk'a sunub hâliyâ Trablus beğ tercümânı olan Şerif nâm kimesne müzevvir ve şerîr olduğundan gayri mukaddemâ Kuds-i Şerif'de tercümân iken müslümânlar elinden aciz olub şekvâ eyledüklerinde umumen teftişde olundukda gıybet idüb anda dahi tercümân olub kimesneye şâhid-i anı vekil olub mektûb gönderüb bi'l-fi'l göresiz kazıyye arz olunduğu gibi ise ki şer'le sâbit ve zâhir ola ashâb-ı hukûka şer'le sâbit olan hakların bi-kusûr alıvirdükden sonra mezkûr tercümânlıktan ref' itdürüb min-ba'ad tercümânlık hidmetin itdirmeyesiz ve mezkûrun üzerine ne mâkûle mevâd sâbit olub ve ne mikdâr kimesnenin hakkı alıvirildiğün yazub Südde-i Sa'âdet'ime arz eylesesiz ammâ hîn-i teftişde hakk üzere olub tezvîrden ve şühûd-ı zûrdan hazer idüb ve hilâf-ı vâki' kazıyye arz itmekden ihtirâz eylesesiz.

[347]

816 *Dukakin’de isyan üzere olanların haklarından gelinmek için İskenderiye ve Ohri beğlerinin Dukakin Beğine muavenette olmaları hususu ile bu muavenet talebine itaat etmeyen İskenderiye’de iki yüz hane keferenin de ahvallerinin görülmesine dair.*

İskenderiye beğine ve kâdısına hüküm ki:

Südde-i Sa’âdet’üme mektûb gönderüb gönderilen emr-i şerifim mücebince Dukakin ve Ohri sancakları beğleri ile sen Dukakin ‘asiyânının haklarından gelinmek için azm-i cem’iyetler idüb re’âyâ akına da’vet olundukda İskenderiye kazâsına tâbi’ Fenârin (?) keferesinden iki yüz hâne mikdârı kefere emr-i şerife itâ’at eylemeyüb içlerinden ba’zı ehl-i fesâd Dukakin asileriyle müttehid olub vilâyete külli zararları olub re’âyâ fukarâsın rencide idüb İskenderiye eşkiyâsı fesâd ve katl-ı nüfus itdüklerinde içlerine gidüb mu’âvenet idüb kutta’-ı tarîk ve harâmi yatağı olduklarından ma’ada bu def’a Podgoriçe kazasına tabi’ yirler Tütürnük (?) nâm asilerin haklarından gelinmek için da’vet olunduklarında emr-i şerife itâ’at eylemedüklerin bildirmişsin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu husûsı göresin fi’l-vâki’ emr-i şerifime itâ’at eyleyüb suret-i ‘asiyânda oldukları vâki’ ise ola şer’i şerife da’vet eyleyüb dâhi fermân olunan hidmete emr-i şerifim mücebince itâ’at itdürüb mu’âvenete varur ise mukayyed olmadan ammâ eger şer’i şerife itâ’at itmeyüb isyân ve tuğyân (eksik)

817 *Hız. İmam Ali ile Hız. Yakub’un kardeşi Hız. Üveys’in türbe-i şeriflerindeki köhne olan kalıçelerin tecdid edilmesi hususuna dair.*

Bağdad beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Sâbıkâ Bağdad beğlerbeğisi olan Ahmed mektûb gönderüb Hazret-i İmam-ı A’zam rahmetüllah-i teâlanın İrakeyn Seferinde türbe-i şerifleri ta’mir olunmak fermân olundukda binâ olunan câmi’-i şerifde ve türbelerinde ve müşârün ileyh merkûmun içinde âsude olan Hazreti Ya’kub alüyü’l-İlahimkarındâşlarından Hazreti Üveys mezâr-ı şeriflerinde konulan kalıçelerin tamâmı köhne olub sebebi su’âl olundukta İrakeyn Seferinden berü konulan kalıçelerdir bu zamana değin müteceddid olunmamışdır deyü cevâb virdükleri ve zikrolunan kalıçerin tulleri görölüb minber-i şerifin sağ cânibinde iki kıt’a kâliçesinin tulleri zirâ’-i mezkûr ile yigirmişer zirâ’ ve arzları dörder zirâ’ ve iki eni olub ve müşârün ileyh imâm hazretlerinin türbe-i şeriflerinde iki kıt’a kalıçerin tulleri on ikişer zirâ’ ve arzları dörder buçuk zirâ’ olub ve Hazret-i Üveys mezâr-ı şeriflerinde olan

iki kıt'a kaliçenin tulleri altı zirâ'dır ve arzı dört zirâ' olduğın bildirmeğın zikrolunan kaliçeler müteceddid olmasın emr idüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta emrüm üzere köhne kaliçeler yirine cedîd kaliçeler tedârik idüb câmi'-i şerife ve türbeye ve hazireye gönderesin.

Müşârünileyhin kethüdâsı Hasan'a virüb. Fi, 15, R[ebi'u'l-evvel], sene:985(2 Haziran 1577)

[348]

818 Neferi olmadığından hırsız ve harami yatağı olan Kızılhan Kalesi'ne etrafındaki kalelerden nefer ihraç edilip halkın ve memleketin emniyetinin sağlanması hususuna dair.

Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Musul'dan Tikrit'e gelince mabeynde yapılan olub ol aralığda Kızılhan demekle ma'ruf bir kal'a olub neferi olmayub Dicle kenarında olmağla hırsız ve harâmi âyende ve revendeyi rencide ider etrafında olan kala'dan nefer ihrac olunub kapısı ta'mir olunursa memleket emn ve emân üzere olur deyü **buyurdum ki:**

Vardukta zikrolunan kal'ayı ta'mir idüb dahi arz itdüğün üzere münâsib olan kala'dan nefer ihrâc eyleyüb gönderüb zabt ve hıfz itdürüb memleket ve vilâyetin ve re'ayâ ve berâyânın ve âyende ve revendenin refâhiyet veistirâhatları husûsunda olan ahvâline bezl-i makdûr ve sa'y-ı mezbûr idesin.

Bu dahi

819 Dar Kalesi'nde ayaklanan kale müstahfızlarının Basra'ya gönderilmelerine dair.

Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb emr-i şerif vârid olub Urumiye sancağbeği olan Hüseyin Beğ'in sancağın bırağub ve Dâr Kal'asının müstahfızların ihtilâl idüb ve zimmetinde mâl-ı mîrî var iken isyân idüb gıybet itdüğün Basra kâdısının mektûbıyla i'lâm eylemeğın mezbûrlar ne mahalde bulunur ise ele getürüb Basra'ya göndermeğın fermânım olmuşdı etrâf ve cevânib tenbih olunub ele getürmeğın bildirmişsin **buyurdum ki:**

Vardukta Bağdad'dan bu bâbda mukayyed olub müşârün ileyh elevirdükde yarâr âdemler ile emr-i şerif mûcebince Basra'ya gönderesin ve ne zamanda gönderildüğün yazub bildiresin.

Bu dahi

820 Atab ve Atah adlı cemaatlerin kadimden olageldiği üzere devaslık hizmetinde bulundukları ve bundan sonra da devaslık hizmetinin mezbûr cemaatlerin uhdesinde olup muhalefette bulunmamaları hususuna ilişkin.

Müşârün ileyhe hüküm ki:

Mektûb gönderüb Atab (?) ve Atah (?) nâm cema'âtler ...ve ... nâme-i hassa-i hümayûnun feth-i hakâniden beru devaslık hidmetin idegelinüb hâlâ dahi olageldüğü üzere âmel idesin deyü hükm-i şerif vârid olmağla yeniçeri başısın gönderilüb vardukta elimizde emr vardır deyü inâd ve muhâlefet itdüklerin bildirmişsiz **buyurdum ki:**

Vardukta arz itdüğün üzere zikrolunan cema'ât kadîmü'l-eyyâmdan hidmet-i mezbûrda idegelmişler ise girü evvelden idegeldüğü üzere getürdüb istihdâm eylesesin eger rızâ ile gelmeyüb ta'allül ve bahâne iderler ise cebir ile getürdüb olagelene muhallefât itdirilmesin ammâ bu bahâne ile re'âyâya olagelene muhâlif kavî olunmakdan hazer idesin.

Bu dahi

[349]

821 Karaman'da suhte namına bin kadar eşkiyanın toplandığı, vilayetin züama, alay beği ve erbâb-ı tımarının ittifak ile müşakilerin üzerine varıp ve mezbur şakilerin şer'le haklarından gelinmesine dair.

(*) vâki' olan beğlere ve kâdîlara hüküm ki:

Hâliya Karaman beğlerbeğisi olan Mehmed kendü varınca beğlerbeğliği zabtına gönderdüğü Kurt kethüdâsı Dergâh-ı Mu'allâma mektûb gönderüb vilâyet-i Karaman'da sûhte namına bin mikdârı eşkıya cem' olub iki yüz nefer tüfenklüleri olub vilâyet-i Karaman'ın mümkün olduğu mikdârı alay beğleri ve zü'emâ ve erbâb-ı tîmârı cem' olunub zikrolunan müşakilerin üzerlerine varmağa musallat idüb anın elinde emr-i şerif olmayınca üzerlerine varmağa cür'et idemedüklerin arz eyledüğü ecilden zikrolunan haramzâdeler ele getirilüb haklarından gelinmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta zikrolunan haramzâdeler her kangınızın taht-ı hükûmetine karib yirlerden bulunub müşârün ileyh Kurt kethudâ men' ve def'leri için üzerlerine varmak murâd idindüğün sancâğına tâbi' olan alay beği ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr ve il erenlerine muhkem tenbih ve te'kid eylesesiz ki müşârün ileyh kethudâyâ gereği gibi mu'âvenet ve

*Mürekkep dağılması olduğundan okunamamıştır.

müzâheret eyleyüb zikrolunan eşkıya her ne mahalde ise üzerlerine varub hüsn-i tedbîr ve tedârükle ele götürüb şer'le haklarından gelinmek bâbında ikdâm ve ihtimâmın zuhûra getüresin.

Şam beğlerbeğisinin kethüdâsı Mehmed'e virildi. Fi, 22, R[ebi'u'l-evvel] sene:[98] 5 (9 Haziran 1577)

822Kırkkilisa beği Ali'nin vakıf köyler halkına zulm ve haksızlıklar ettiği, Hayrabolu kadısı Ergene kadısı iken muhızır ayarlayıp arzlar yazdığı, kethuda olan Hüseyin adlı kişinin cinayet işleyip ve hırsızlık ettiği vs. olayların hak üzere teftiş edilip bildirilmesi hususuna ilişkin

Mevlânâ Babaeskisi kadısına ve sâbık Bergos kadısı olan Mevlânâ Muhiddin'e hüküm ki:

Hâlâ Ergene kâdîsı mektûb gönderüb müteveffa Turhan Bey imâreti tevliyet olub hâlâ Kırkkilise beği olan Ali dâme izzihûnun müfettişliği tarîkiyle müteveffa-i mezbûrun Ergene kazâsına tâbi' vâkıf karyeleri fukarâsın üzerlerine gelüb hayli zaman mütemekkin ada çayırlarına degirmenci ihrâciçün emr-i şerif mücebince nâib gönderüb kendü ve otluk hidmeti müşâveresiçün Edirne kâdîsına gidüb anda iken vâkıf köyler halkı ... ve elimizde emrümüz vardır didükleri ecilden nâib degirmenci çıkarmayub gitdükde müşârün ileyh Ali dâme izzihû arz idüb bundan akdem Muhızır Hasan nâm kimesnenin bir avreti kaçub gitmiş anı bunlar ayartırılar deyü kethüdâsın ve birkaç ademlerin gönderüb mahkemeyi basub izn-i kâdî yohken nâ'ibi ve ademisi ve bir muhızırı cebren tutub der-zencir itdükde mukaddemâ kazaya-i Ergene'de sâkin olan Arslan nâm sipâhinin oğlu gelüb serhoşla zikrolunan ademlerimle gavgâ itmişler idi evlerinde kendüye tâbi' olan sipâhileri cem' idüb mezkûrlar için benim oğlumun yuvasın basub hakâret itdiler deyü bir nice sipâhileri ve Arab Sacit'i tahrîk idüb müşârün ileyhin ma'rifetiyle şikâyet itdürüb mezkûrlara muhkem işkence itdürüb sicillatı resûle külli hasârat etdirdüğünüz Hayrabolu kâdîsî mezkûr Hüseyin vardukta Südde-i Sa'âdet'üme gönderüb ve emr-i şerif getürdüb mezkûrları üç kere dikkat üzere teftiş idüb üzerlerine şer'le nesne sâbit ve zâhir olmadığın kayın olan Davud nâm sipâhi Hayrabolu kadısı Ergene kadısı iken kazana kimesnenin haberi yoğ iken kendüye tâbi' eşirrâdan birkaç kimesneler ile bu kâdî bize gerekmez deyü muhızır peyda idüb ve arzlar yazub mezkûr Hayraboli kadısına mühürledüb Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderildi deyü istimâ' olundı ve muhızır Hüseyin re'âyâya zulm idüb ve Ali Hevace nâm kimesne zâtunda gice ile evin basub [350] akçesin alub ve Hakim Ali nâm

müteveffa fevt olub metrukâtı Beytü'l-mâla kaldukda evini yağmalayub akçesin bulub aldı deyü meşhûrdur bu makûle kimesnenin sözi ile şer'i şerifi ... idüb sana zûlm [ve] hayf olmuşdur deyü arz idüb ve Kırkkilisa beği ile Hayrabolı kadısı dahi mektûblar gönderüb emr-i şerif vârid olub Ergene'de sâkin Serrac Hasan nâm kimesnenin bir Arab kulunu Hüseyin kethüdâ ve muhzır Hızır ve Gazanfer ve Ali nâm kimesneler ayardup katl idüb on bin akçesin sirka idüb yine Ergene'de nâib Hacı Ali gice ile bir avretin evinde mezbûr muhzır Hızır ile şûrb-i hamr iderken Ahmed nâm sipâhinin yuvasına gelüb esbâbın çıkartub zûlm eyledükleri teftîş olmak fermân olunmağın mezbûrlardan su'âl olundukta Çakır Degirmen nâm mevzi'de Hüseyin kethüdâ mezbûrun Arab kulın üç kere (*) ile urub ittifâkla Ergene suyuna bıraktıkda akçesi Hüseyin kethüdâdadır deyüb ve mezbûr Hüseyin kethüdânın ahvâli su'âl olundukta üç dört nefer kimesne şehâdet idüb gice ile mezbûr Hüseyin kethüdâ ellerinde yaraklarıyla gavga iderken taşra çıkdık bizi gördükleri gibi üzerimize hücum idüb anda güçle kaçdık âhar cem' olub kadîya varduk içëruden çıkmayub gayri Gazanfer'i dögmeyin deyü tenbih taleb olundukta kazaya halkından nice müslümanlar husûs-ı mezbûr zikrolunduğı üzere olmuşdur deyüb ve Hacı Ali dahi eyü âdem değildir deyü nâib namına dâimâ şûrb-ı hamr ider ve mezbûr Ahmed nâm sipâhiye sövdüğü mukarrerdir deyü mezkûr Hızır ikrâr idüb müslümânlar dahi ol vechle şahâdet idüb kimesne kefil dahi olmamışdır deyü arz eylesin imdi bu husûsa Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Süleyman Çavuş ta'yin olunub **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir ve terâhi itmeyüb müşârün ileyh ve beği ve kadîyı meclis-i şer'i şerife da'vet idüb getürdüb bunlardan mâ'adâ saîr ihzârı lâzım olanları ihzâr idüb dahi zikrolunan husûsları bi'z-zât mezbûrlar muvâcehelerinde anda Amâsiyye vilâyetinden bir mezrada kimesnelerden hakk üzere dikkat ve ihtimâmla teftîş ve tefâhhus idüb göresin zikrolunan husûslarca hakk kangı canibdedir nicedir temâmı sıhhat ve hakîkat ile ma'lûm idüb dahi vukû'ı üzere yazub arz idesin ammâ hîn-i teftîşde temâm hakk-ı sarîhe tâbi' olub tezvîr ve telbisden ve şühûd-ı zûrdan ve bir cânibe meyl ve muhâbâ olunmakdan ve garaz ve ta'assubdan ve hilâfı vâki' kazıyye arz itmekden hazer idesin.

Sipâhi oğlanlarından otuz iki akçe ulûfe mutasarrıf gulamdar sarrafa virüb. Fi,29, Rebi'ü'l-âhir, [sene]: [985]

*Mürekkep dağılması olduğundan okunamamıştır.

823 Yukarıköy adlı karyeden Abdurrahman ve Kara İbrahim isimli ehl-i fesadların hapis iken ne suretle ıtlak olundukları hususunun bildirilmesi ve mezbûr fesadların yakalanıp hapsedilmelerine dair.

Yalakabad kâdîsına ve erbâb-ı tîmârdan kazâ-ı mezbûrede vâki' olan ehl-i fesâd teftîşine fermân olunan Sefer'e hüküm ki:

Karamürsel kazâsına tâbi' Yukarıköy nâm karyeden Abdurrahman ve Kara İbrahim nâm ehl-i fesâd ba'zı yoldâşıyla gerü karye-i mezbûreden Seydi Gazi nâm kimesnenin mukaddemâ evin basub envâi' te'addi etdiklerin sen ki Sefer'sin ele götürüb habs itmegin sen ki kâdîsın sonra bir tarîkiyla ıtlâk idüb halâs oldukları i'lâm olundu imdi mezkûrlar ne vechle halâs olunmuşlar girü ele getirilüb irsâl olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olub zikrolunan ehl-i fesâdları her kanda ise tetebu' idüb ele götürüb yarâr âdemleriyle irsâl eyleyesin şöyle ki bu bâbda ihmâl olunub mezkûrlar ele getirülmesi dirliğin alınmak ile konar envâ'i itâb ile mu'âteb olmak mukarrerdir ana göre mukayyed olasin.

SeydiGazi nâm kimesneye virüb. Fi, 23, R[ebi'u'l-evvel], sene: [98]5 (10 Haziran 1577)

[Yev]mü's-sebt, Fi, 21, Rebi'u'l-âhir, sene:985 (8 Temmuz 1577)

[351]

824 Zulkadriye'deki tîmâr teftîşinde ecnebi teftîşinin ref' edilmesi hakkında.

Zulkadriye beglerbeğine hüküm ki:

Bundan akdem vilâyet-i Zulkadriye'de ba'zı ecnebiler tîmâra duhul eyleyüb anların tîmârların alınub mahsûlün dahi birkaç mültezimler miriye zabt olunmasıçün iltizâm eyleyüb varub teftîşine mübâşeret olub bir mikdâr akçe dahi Hazîne-i Âmireye gelüb teslim olunub bâkisi dahi tahsîl olunur iken tayîfe-i mezbûre Sûdde-i Sa'âdet'üme gelüb inâyet recâ itdikleri bâ'isden haklarında mezîd-i merhamet-i hüsrevânî zuhûra gelüb ecnebi teftîşi def' ve ref' olunmasıçün sene 977 rebi'ü'l-evvelin 23 târîhinde iki def'a hükm-ı şerifim gönderülüb Mâliyye tarafından iltizâma virilen hükm-ı şerif dahi mültezim ellerinden alınub ol zamandan berü ta'îfe-i mezbûre tîmârlarına mutasarrıflarından hâlâ Kara Mehmed ve Kara Naib oğulları ve saîr mültezimler emr-i şerifime muhâlefetleri ve dahl ve ta'arruz eyledükleri i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta ecnebi teftîşin ref'i bâbında virilen ol [e]mr-i şerife kemâ-kân mukarrerdir min-ba'ad ta'ife-i mezbûreye aslâ kimesneye dahl ve ta'arruz etdirmeyesin.

Mar'aş çavuşlarından Musa'ya virilüb. Fi, 11, R[ebi'ü'l-âhir], sene: [985] (28 Haziran 1577)

825 Meşayih arabından Celal'in akrabası Alame ve kethudâsı Cüneyd'in İskenderiye sancakbeğine teslim edilip, oradan da Mısır'a gönderilmeleri hakkında

Kıdvetü'l ümerâ-i ve'l mu'temedin hâlâ Mısır'a giden Barça Reîsi zîde kadruhûyahüküm ki:

Meşayih Arabından Celal'in akrâbasından Alame ve kethüdâsı Cüneyd sanâ teslim olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta mezkûrânı İskenderiye sancağıbeğine teslim idesin ki Mısır Beğlerbeğisine göndere ve mûmâ-ileyhden teslim eyledüğüne temessük alasin.

Mezkûr Parça Reîsine ulaştırmak için Hızır Çavuş ile gönderildi. Fi, el-târîhü'l mezbûr. [Fi, 11, R[ebi'ü'l-âhir], sene: [985] (28 Haziran)]

826 İskenderiye beğine vasıl olan Alame ve kethudâsının Mısır beğlerbeğine gönderilmelerine ilişkin.

İskenderiye beğine hüküm ki:

Meşayih arabından Şeyh Celal'in akrabâsından Alâme ve kethüdâsı hâlâ ol cânibe varan Parça Reîsine koşub sana teslim olunmak emrim olmuşdur **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûr reîs mezkûranı sana teslim eyledüğün sendahi yarâr âdemlerinle Mısır beğlerbeğisine irsâl ve isâl eylesesin ki koşub gönderdiğün âdemlere muhkem tenbih ve te'kid eylesesin ki bu babda gıybet etdirmekten ziyâde hazer idüb mûmâ ileyh beğlerbeğine teslim eyledükleri mühürlü temessüğün ellerinle getüresin.

Bu dahi

[352]

827 Hem memleketin şekavetten muhafaza edilmesi hem de binası ferman olunan Tokat Kalesi'nin itmamı için bu tarafa alay beği ile bir miktar askerin gönderilmesi hakkında.

Ohri beği Sinan Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüb hükm-i hümayun gönderilüb Tokat'da binâsı fermân olunan kal'anın binâsına mübâşeret olundukta mu'âvenete Kurveleş asileri yalılarında muhâfazaya varmak fermân olunub lakin Ohri sancağı asileri kadimden isyân üzere olub yaylağa giden koyunları garet ve yollar ve karyeler basub emvâl ve esbâbların tâlân ve âdemler katl eylemek adetleridir ol cânibe teveccüh olunursa vilâyet hâli kalur asiler fesâd ve şenâ'at eylemek ihtimâli olmağla re'âyâyâ te'addi olunduğundan gayri memâliklere dahi zarar eylemek mukarrer olub ikisi dahi hıdmettedir kangısı fermân olunursa icrâ alınur nihâyet lâzım olursa Tokat cânibine alay beği ile bir mikdâr asker gönderilüb muhâfazada olub lâzım olursa sendahi varmak husûsı bildirmişsin ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm-ı şerifim oldı imdi binâsı fermân olunan Tokat Kal'ası'nın dahi itmâmı mühimmatdan olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda hüsn-ı tedârik eyleyüb vech ve münâsib olduğu üzre kal'a-i mezbûre binâsına dahi mu'âvenet eyleyüb metânet ve hasânet üzere itmâmı bâbında envâ'i ihtimâm eylesin taht-ı livânda hıfz ve hirâseti lâzım olan mahallerde fermân-ı şerif-i sâbıkım mücebince gereği gibi hıfz ve hirâset idüb gaflet ile asilerden bir mahalle zarar ve gezend iriştirmekden ihtiyât eyleyüb bâb-ı muhâfazada dakika fevt eylemeyesin ne vechle tedârik itdüğün yazub bildiresin.

Hüseyin Çavuş'a virüb. Fi, 2, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (19 Haziran 1577)

828 Bağdad beğlerbeğine: Ebûriş oğlunun memlekete alınmaması, hırsız ve haramiliğe gelip kötülükleri zahir olanların haklarından gelinmesi hakkında.

Bağdad beğlerbeğine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Ebûriş oğlu memâlik-i mahrûseye dahl itdirmeyüp vekil itdirmeyesin deyü vârid olan fermân-ı şerif mücebince müşârün ileyh ve âdemleri memâlik-i mahrûseye dahl itdirilmeyüb ammâ muhatâbın ile barışub ittifâk olmağla anın âdemleri ile ol cânibe gelüb hassa-i zahire alanlar ele getirilüb haklarından gelinmiştir deyü bildirmişsin ma'lûm-ı şerifim oldı **buyurdum ki:**

Varıcâk memleketin hıfz ve hirâsetinde mecidd ve sâ'î olub anın gibi memâlik-i mahrûseye hırsızluğa ve harâmiliğe gelen kimesneleri hüsn-ı tedbir ile ele getirüb şer'le fesâdları zâhir olanların haklarından gelesin bu bahâne ile kendü hallerinde olanlara dahl ve tecâvüz olmakdan hazer eylesin.

Müşârünileyhin kapu kethüdâsı Hasan'a virüb. Fi, 15, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (2 Temmuz 1577)

829 Safer ve Burhan adlı kişiler ile on beş nefer yoldaşları, Karalar adlı karyeden Hacı Muhammed'in evini basıp mallarını garet ettiklerinden, mahall-i hadiseye varılıp haramilerin ahvallerinin hak üzere görülmesi hakkında

Kütâhiyye kâdisına hüküm ki:

Mektûb gönderüb kazâ-i mezbûr musâfâtından Arslanapa'ya tâbi' Karalar nâm karyeden Hacı Muhammed nâm kimesne meclis-i şer'i şerife gelüb mukaddemâ Safer nâm Arab ve Burhan nâm çoban gice ile on beş nefer yoldaşıyla meş'âle yakub ve alât-ı harble mezbûrun evin basub ve dört yüz kırk iki altun ve on beş bin nakd akçesin ve ba'zı esbâbın alub [min] ba'ad esbâbının ba'zısı mezbûrân Safer ve Burhan ellerinde bulunub saîr yoldaşları hâriç kazâdan ve Bazarcık ve Tavşanlı nâm kazâlarda olmağla esbâbının ma'adâsı ve altun ve akçesi bulunmağa mecâl olmayub mezkûrların saîr yoldaşları mahall-i hâdiseye getürdölüb görülmesin ricâ itdügün arz itdügün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta arz itdügün üzere mezbûrları mahall-i hâdiseye iledüb dahi saîr yoldaşlarını ele getürüb ahvâllerini hakk üzre teftîş idüb şer'le sübut bulan hakkı hükm idüb alıvirdükden sonra ol bâbda muktezâ-i şer'i kadim ile amel olub muhtâc-ı arz olanı yazub bildiresin celb ve ahz sebebi ile hırsuz ve harâmi himâyet olunub bi-günâh olanları girift olmakdan hazer idesin.

Anato[li] beğlerbeği kapu kethüdâsı Ali'ye virildi. Fi, 6, R[ebi'u'l-âhir] sene:[98]5 (23 Haziran 1577)

[353]

830 Otuz bin akçeyi koyun emini Ahmed Çavuş'a teslim ettiği taktirde Nikola veled Yani adlı zimmînin hapisten ıtlak edilmesine dair.

İstanbul kâdisına hüküm ki:

Mektûb gönderüb mukaddemâ mahrûse-i mezbûremde kassâb yazılmak emr olunub acz-ı izhâr itmek ile ahvâlî tetebu' olunmak için habs olunan Mora sancağında kal'asından Nikola veled Yani nâm zimmî on ay mikdârı mahbûs olub ahvâlin tecessüs olundukta zimmî-i mezbûr kassablık hizmetine kâdir olacak kadar akçeye mâlik olduğın bilmeyiz deyü haber virdüklerinden mâ'adâ mezbûr dahi 'aled olub hidmet-ı mezbûreye iktidârı olmamağın ol hidmetden afvu olunmak şartıyla kendü malından

kassâblar akçesine otuz bin akçe ilhâk idüb hâlâ meblağ-ı mezbûrı koyun emini olan Ahmed Çavuş'a teslîm itmişdir deyü bildirdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta arz itdüğün üzere merkûm ol mikdâr akçeyi bi-kusûr teslîm itmişse habsden ıtlâk idesin.

Divanda koyun eminine virüb. Fi, 8, R [ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

831 İnebahtı'ya tabi Ser mimâr-ı cedid bölükbaşları ve müstahfızlarının altı yedi aylık tahvillerinin mültezim üzerinde olduğu ve mezburların hayli fakir kaldıkları hakkında.

İnebahtı beğine hüküm ki:

Hâlâ İnebahtı kâdîsı mektûb gönderüb İnebahtı'ya tâbî' ser mimâr-ı cedid bölükbaşları ve müstahfızları meclis-i şer'e gelüb her birimizin dörder beşer akçe ulufesi olup altı yedi aylık tahvillerimiz ümenâ ve mültezimin üzerlerinde kalub gayet fakir olduk me'mûr olduğumuz hizmete kadîr olmadığımızdan gayri beş günlük yolda olan gemileri beklemeği teklif iderler hakdır didiklerin bildirmeğin **buyurdum ki:**

Varıcâk min-ba'ad ol câbibde olan gemilerden kendü gemüsi âdemler tereke bekledüb hisârenenlerine teklîf itdirmeyüb yük gemisin hisâr erenlerine bekletdiresin.

Hüseyin Çavuş'a virüb. Fi, 3, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (20 Haziran 1577)

832 Van'a lazım olacak tüfek funduğunun ve yuvalağın tedarik edilmesi hususuna dair.

Van beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Van Kal'ası'nda olan tüfenk finduğundan Diyarbekir'e beş yük finduk irsâl olunması fermân olunmuş mukaddemâ emr-i şerif mücebince Basra'ya üç yüz bin yuvâlak gönderilüb Van'a müte'âllik olan kal'alara dahi lâzım oldukça virilmekle bi'l-fi'l Van Kal'asında cüz'i yuvalâk kalmışdır deyü bildirmişsin tekrâr tüfenk finduğu tedârik olunamsı lâzımdır **buyurdum ki:**

Varıcâk bu bâbda onât mukayyed olup Hakkâri Hâkimi cenâb-ı emâret-me'ab Emin'den kurşun taleb idüb gönderdüb dahi dikkat ve ihtimâmla otuz kere yüz bin mikdârı yuvalâk tedârik itmek bâbında ikdâm ve ihtimâm eylesin bu bâbda müşârün ileyhe dahi hükm gönderilmişdir ulaştırub dahi bâb-ı ikdâm ve ihtimâmında kusûr

itmeyesin ve ne vechle tedârik olunduğı ve sâîr etrafdan vâkıf olduğı ahbâr-ı sahîhayı i'lâm itmekden hâlî olmayasın.

Kethüdâsı Rüstem'e virüb. Fi, 21, R[ebi'ü'l-evvel], sene:[98]5 (8 Haziran 1577)

[354]

833 Tekirada limanı önüne gelip gemilere zarar veren küffar gemilerine karşı lazım geldikçe top atılıp ve ayrıca israfdan da kaçınılması gereğı hakkında.

Manavgad kâdisına Antâliyye dizdârına hüküm ki:

Hâlâ nâzır ile ma'ân mektûb gönderüb kal'a-i Antaliyye mecârisinde Tekirada (?) nâm limâna küffâr gemileri gelüb fesâd idüb kal'a-i mezbûre limânında olan zincirden taşra daima gemilere zarardan hâlî olmamağın çekdiri gemi geldükçe kadimden alarga atılıp ne makûle gemi idigü ma'lûm olmayınca limâna dâhil olmaz iken topçılar bir tarikle top atılmasun deyü emr getürmekde ferâgat olunmuşdur yılda yüz akçe güherçile ancak sarf olunub deyü sen ki dizdârsın i'lâm idüb fi'l-vâki' küffâr gemileri limân önünde çok hasârat idüb birkaç gemiler almışdır alarga topu atılmak lâzımdır ve dizdâr her sene yüz akçe güherçileden ziyâdesiyle kendi malından almağı ihtiyâr itmişdir deyü bildirdüğünüz ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta kadimden olıgeldüğü üzere lâzım geldikde alarga topu atılıp ammâ gereğı gibi mukayyed olub top atıldıkça ziyâde bârut telef olub zarar olmakdan ve israfdan ziyâde hazer idüb basiret üzere olasın.

Antâliyye'den sipâhi Yusuf nâm kimesneye virüb. Fi, 20, R[ebi'ü'l-ahir] sene:[98]5 (7 Haziran 1577)

834 Senellik on iki kere yüz bin akçeye ve iki bin koyun ile üç yüz bin akçe kaleler mevâciblerine ve bundan başka altı yüz akçe daha ziyade verildiğı takdirde çavuşluğun dört yıl boyunca Ana sancağından Seydi'ye iltizama verilmesi hakkında

Bağdad beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Bağdad'a tâbi' Karaulus mukâta'âsı eman ve zabt olmağla nısf mahsûl hâsıl olmayub Emin (?) Kulı Begi'n oğlu olub 'Ana sancağında on üç bin üç yüz otuz üç akçelik tîmârı olan Seydi için yarâr olub Dergâh-ı Mu'allâmda çavuşluk virilmek üzere her senesin on iki kerre yüz bin akçeye ve ikişer bin koyun teslîm itmeğe ve üç yüz bin akçe kal'alar mevâcibine virmeğe dört seneye varınca kabûl ve iltizâm itdi deyü

bildirmişsin ammâ ne mikdâr ziyâde ider zikrolunmağın çavuşluk virilmeğe ziyâdesi altı kerre yüz bin akçe olmak gerekdir **buyurdum ki:**

Varıcâk mezbûr kimesne eğer çavuşluk murâd iderse zikrolunan mikdârı ziyâde ile kabûl iderse sıhhât üzre yazub bildiresin.

Müşârünileyhin kethüdâsı Hüseyin'e virüb. Fi, 15, R[ebi'u'l-âhir] sene:[98]5 (2 Temmuz 1577)

835 Tobernikkalesinde sakin Koca bin Abdullah'ın Ergiri Kasrı kasabasından Mustafa adlı kişinin hatununu akçesi ile kaçırıp, kale kethudasını katlettiği yönündeki iddianın teftiş edilip mezbûrun hakkında şer'le gelinmesine dair.

Delvine beğine hüküm ki:

Mukaddemâ Delvine beği Bayezid mektûb gönderüb Tobernik (?) nâm kal'ada sâkin olan Koca bin Abdullah nâm kimesne için mürted olub Ergiri Kasrı kasabasından Mustafa nâm kimesnenin hatunun ayardub on bin akçe mikdârı esbâbıyla alub gidüb âsî karyelere varup nice zamân sâkin olub hâlâ gelüb kal'a-i mezbûre kethüdâsın katl eyleyüb fesâddan hâlî değildir deyü bildirmegin mezkûr ele getirülüb dahi ahvâlin ma'rifet-i kâdî ile a'yân vilâyetden teftiş idüb göresin fi'l-vâki' arz olunduğı üzre mezbûr kimesnenin hatunun ayardub ve mezkûr kal'a kethüdâsın katl idüb fesâd itdügü sâbit olursa mezbûr kimesnenin hatunun alıvirüb dahi mezbûr hakkında emr-i şerif ne ise icrâ idüb yerine koyasın hilâf-ı şer' kimesneye iş itdirmeyesin.

Hüseyin Çavuş'a virüb.

[355]

836 Bolu naibi olan Şemseddin'in halktan zorla yer işgal edip tasarruf ettiğı ve Sadır Çavuş mübaşeretile davanın hasımları ile meclis-i şer'de görülmesi hakkında.

Çaka ve Mudurnu kâdîlarına hüküm ki:

Rikâb-ı Hümâyunuma ruk'a sunulub bi'l-fi'il Bolı nâibi olan Şemseddin için birisinin babasından ırsle işgâl iden yirlerin baban hâl-i hayatında banâ satmış idi deyü şühûd-ı zûr ile elimden alub tasarruf idüb nice fukarâya dâhi bu makûle zûlm ve te'addi olmağın defâ'atle münâsibden ref'ine evâmir-i emr-i şerife ırsâl olmuşken mâldâr olmağın varân haslâlarına istihdâm idüb ol ecilden fukâraya zûlm ve te'addisinin nihâyeti yokdur deyü tezallüm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta nâîb-i mezbûrî da'va-yı hakk idenler ile meclis-i şer'e ihzâr idüb hasımları mûvâcehesinde bir def'a şer'le fasl olunmayub on beş yıl mürur itmeyan husûsları hakk üzere teftîş idüb göresin anun gibi hukûk-ı nâsdan üzerine şer'le sâbit olursa ba'de's- sübût ashâbına hükm idüb bi-kusûr alıvirdikden sonra üzerine ne makûle mevâd sâbit olub ne vechle alıvirildüğün yazub bildiresin hîn-i teftîşde hakk üzere olub ahar canibine ahz ve celb sebebiyle meyl ve mühâbâdan hazer eyleyesin ol bâbda Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Sadi Çavuş mübâşir olub emr-i şer'den tecâvüz itmeye.

Sadi Çavuş'un ademisi Hüseyin'e virüb. Fi, 20, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (7 Temmuz 1577)

837 Piyale oğlu Muhammed'in Ebûriş oğlu hususuna mukayyed olup ve kendisine Şam emirü'l haclığın verilmesine dair.

Piyâle oğlu Muhammed'e hüküm ki:

Mektûb gönderüb mukaddemâ vârid olan fermân-ı şerifim mûcebince Ebûriş oğlu husûsuna mukayyed olub hidmetde ikdâm ve ihtimâm üzre olduğun ve Şam emir-ül haclığı hidmeti kendüğe virilmesi ahvâlin bildirmişsin ma'lûm-ı şerifim oldı imdi Haleb beğlerbeğisi ma'rifeti ile kemâ-kân cem'iyet üzere olmak emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcâk müretteb ve mukemmel düşmen yarağla hâzır ve müheyyâ olub müşârün ileyh Haleb beğlerbeğisi vech ve münâsib gördüğü üzre fermân-ı şerifim mûcebince cem'iyet olasin ve Ebûriş oğlundan ve sâir etrâf ve cevânibden vâkif ve muttali' olduğun ahbâr-ı sahihey-i i'lâm itmekden hâlî olmayasın şöyle bilesin

Mustafa Çavuş'a virüb. Fi, 29, R[ebi'u'l-evvel] sene:[98]5 (16 Haziran 1577)

[356]

838 Van kalesindeki mahlûl gediklerin ecnebilere değil, kale muhafazasına yarar kul oğullarına tevcih edilmesi hakkında

Van beğlerbeğisine hüküm ki:

Van dizdârı Mustafa mektûb gönderüb kal'a-i mezbûrede vâki' olan gedüklerden mahlûl olan gedükleri kadimden yarâr ve hidmete kâdir irişmiş kul oğullarına virilegelüb hâlâ ekser ecnebilere virilmekle yarâr kul oğulları seferullah ve fakîrû'l-hâl olub asıl kal'ayı hıfz eyleyecek kul oğulları olub ecnebi olanlar kal'a-i hıfz eylemeyüb belki taraf-ı hilâfda oldukları bildirmegin min-ba'ad kal'a-i mezbûrede mahlûl vâki' olan gedükleri

ecnebilere virmeyüb irişmiş yarâr ve kal'a hıfzına kâdir kul oğullarına virilmek emr idüb
buyurdum ki:

Vusûl buldukta bu bâbda dâimâ mukayyed olub anun gibi kal'a-i mezbûrede mahlûl vâki' olan gedükleri min-ba'ad ecnebiye virmeyüb irişmiş ve yarâr kal'a hıfzına kâdir kul oğullarına tevcih eyleyüb kal'aya onât hıfz idesin emr-i şerife muhâlif iş olmakdan ihtirâz eylesin kul oğulları bulunmazsa yarâr kimesnelere viresin.

Arz getüren Mehmed kethüdâya virilüb. Fi, 25, R[ebi'u'l-evvel], sene:[98]5 (12 Haziran 1577)

839 Karye-i Esame'den Muhammed ve kardeşleri Ahmed ve Samet adlı kişilerin dört, beş yüz eşkıya ile birlikte katl-i nüfûs ve garet-i emvâl ettikleri hususunun teftiş edilip suçu sabit olanların ahvallerinin şer'le görülmesi hakkında

Şam beğlerbeğisine Mintara kâdîsına hüküm ki:

Seknek (?) nâm karye halkı âdem gönderüb karye-i Esame'den Sarboğulları dimekle ma'ruf kimesne ve Muhammed ve karındaşları Ahmed ve Sıddık nâm kimesneler kendü hevâlarında olub dört beş yüz nefer eşkiyâ cem' idüb bunların karîyelerin basub re'âyâdan on bir nefer âdem ve bir oğlan ve iki avret katl eyledüklerinden gayri iki binden ziyâde koyunların ve sekiz yüz altı öküzlerin ve altmış iki katırların ve sâîr terekelerin ve esbâbın geret eyledükleri bildirdükleri ecilden hakk üzre teftiş olmasın emr idüb
buyurdum ki:

Vardukta husamâyı berâber idüb gıybet idenleri şer'le buldurması lâzım olanlara buldurub getürdüb bir def'a şer'le fasl olmuş olmayub on beş yıl terk olunmuş olmayan husûsları temâm-ı hakk üzre şer'le teftiş idüb göresin kazıyye arz olunduğu gibi ise ki şer'le sâbit olan kâtiller sipâhiden ise habs idüb arz eylesin değiller ise garet olunan esbâbların bi-kusûr alıvirdükden sonra şer'le lâzım geleni icrâ idüb yerine koyasın.

Za'im Ahmed kethüdâ âdemi Haydar'a virüb. Fi, 21 R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (8 Temmuz 1577)

840 Hz. Ali asitanesine yakın bir civar nehirden su çıkarılıp, asitaneye iletilmesi hususuna dair.

Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ meşhedeyn-i şerifeyn evkâfı mütevellisi Veli mektûb gönderüb Hazret-i İmam Ali kerama'llahû vechehû asitanesine nehr-i Süleymani'den ve nehr-i Şahi'den su

çıkarılıb kaza-i mezbûreye iledilmek âmmе-i nâsa tabî'dir zikrolunan nehrin kısm-i karîbesi dahi ve sâîr levâzımı ne ise görölüb arz oluna deyü bildirmegin **buyurdum ki:**

Varıcâk mahall-i mezbûre su getürölmek zikrolunan nehirlerin kangısından münâsib ise görüb dahi vech ve münâsib olduğu üzere yazub bildiresin.

Müteveffa-i mezbûre virüb. Fi, 16, R[ebi 'u 'l-evvel], sene:[98]5 (3 Haziran 1577)

[357]

841 Sakız'da zimmî ve reâyânın, nazır ve hassa harc emini olan Pir Ali Çavuş'un zülm ve teaddisinden şikayetçi oldukları ve bu sebeple mezbur çavuşun tenbih edilerek tezallümden uzak durup, hizmetinde olması hakkında.

Sakız kâdisına hüküm ki:

Cezire-i mezbûrede nâzır ve hassa harc emini olan Pir Ali Çavuş için mukaddemâ cezire-i mezbûre zimmîleri tarafından rikâb-ı hümayunuma ruk'a sunulub tezâllüm olunmuşdı hâlâ Dergâh-ı Mu'allâma mektûb gönderüb cezire-i mezbûre re'âyâsından nice kimesneler meclis-i şer'i şerife gelüb müşârün ileyh Pir Ali Çavuş cezire-i mezbûreye gelüb tahsîl-i mâl-ı mîrîye kemâl-i adâlet üzre mübâşeret idüb re'âyâ ve berâyâ ve sâîr tüccâr ve ehl-i vezaif-i mezbûrun kavminden ve fi'ilinden rencide olduğundan gayri şer'i şerife her vechle mutî' ve münkâd olub şükrân üzere olduğumuz arz idesüz didüklerini i'lâm itmişsiz ve cezire-i mezbûre re'âyâsı dahi arz-ı hâl sunub mezbûrdan her vechle râzî ve şâkirine sunulan ruk'adan bizim haberimiz yokdur deyü bildirdiler imdi **buyurdum ki:**

Vardukta mûmâ-ileyhe tenbih idesin ki me'mur olduğü hidmete mücidd ve sâ'î olup hilâf-ı emr-i şerif kimesneye zulm ve te'addi itmekden hazer ide.

842 Karaman ilinide Akdağ kadısı Selehaddin mübaşeretile müceddeden yapılacak sipahzade tahririne etraftaki beğlerbeği beğ ve kadılarında bu hususa muavenet üzere olmalarına dair.

Karaman beğlerbeğisine ve beğlerine ve vilâyet-i Karaman kâdîlarına hüküm ki:

Vilâyet-i mezbûrede vâki' olan sipâhizâdelerin müceddeden tahrir olunması lâzım olmağla halen Aktağ kâdisı olan kıdvetü'l-kuzât ve'l-hukkâm Selehaddin zidde kadrühûya tefvîz olunub ol bâbda kendüye hükmi şerifim virilüb anda hîn-i tahrîrde müşârün ileyhe mu'âvenet olunması lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Mevlâna-i müşârün ileyh tâ'ife-i mezbûre fermân-ı şerifim mücebince tahrîrine mübâşeret itdükte siz dahi taht-ı hükümetinizde vâki' olan sipâhizâdeleri mûmâ-ileyhin yanına gönderüb tahrîr ve defter olunmaları bâbında mu'âvenet ve müzâheret ihmâl ve müsâheleden hazer eyleyesiz bu bâbda Mevlâna-i müşârün ileyh şükr ve şikâyetin müsmîr ve mü'essîrdir anâ göre mukayyed olub ikdâm ve ihtimâmda dakika dakika fevt itmeyesiz.

Bozok beğinin kapu kethüdâsı Seydi'ye virüb. Fi, 20, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (7 Temmuz 1577)

Bir sureti

Zulkadriye beğlerbeğisine ve beğlerine ve kâdîlarına yazıla.

Bu dahi

843 Sipahzade tahririnde mübâşereti esnasında Mevlana Vildan'ın sihzadelerde her neferden emr-i şerife mugayir ne kadar akçe aldığıнын yazılıp bildirilmesi hakkında.

Karaman beğlerbeğisine ve kâdîlarına hüküm ki:

Bundan akdem sipâhizâdeler tahrîrine mübâşeret iden Mevlâna Vildan sipâhizâdelerin her neferden tezkere akçesi deyü on ikişer akçe alduğı i'lâm olundu **buyurdum ki:**

Mezkûrun ahvâlin teftîş idüb göresin fi'l-vâki' mukaddemâ tâ'ife-i mezbûurenin tahrîrine mübâşeret itdükde hilâf-ı emr-i şerifden ol mikdâr akçe almış ise defter idüb ne mikdâr kimesnenin akçesin alınub vechle ne kadar akçe alduğı yazub bildirsin halîyâ emrüm ne vechle sadr olursa mücebiyle amel idesin ammâ hakk-ı sarîhe tâbi' olup garaz ve ta'assubdan ve hilâf-ı vâki' kazıyye arz itmekden hazer idesin.

Bu dahi

[358]

844 Tunus defterdarının esir olarak aldığı kişilerin fetva-i şerif mücebince serbest bırakılıp yerlerine gönderilmeleri hakkında.

Tunus beğlerbeğisine ve kâdısına hüküm ki:

Vilâyet-i Tunus'da kazaya tâbi' Nafta nâm kasabadan Mes'ud ve Mu'bah (?) ve Ali ve Mübarek ve Mezih ve Ahmed ve Cemâl nâm Arablar ve Meryem nâm hatun ve İzzet nâm esir dai'ma ehl-i islâm iken hâlen Tunus defterdârı olan Mehmeddâme mecdühûesîr tarîkiyle karındâşına göndermegin ve kendüler Südde-i Sa'âdet'üme gelüb

nazm idüb ve mezbûrlar esîr olmamağcün mu'ayyen-i zamân fetva virmeğın girü yirlerine gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Mezbûrları fetva-i şerif mücebince esir itdirmeyüb girü yirlerine gönderüb mütemekkin itdiresin.

Divanda tercümân Arab'a virildi. Fi,21, R[ebi'u'l-ahir], sene:985. (8 Temmuz 1577)

845 Beç taraflarına casusular gönderilip Beç kralına müteallik haberlerin bildirilmesine dair.

Budun'da olan Vezir Mustafa Paşa'ya hüküm ki:

Hâlâ mektûb gönderüb Beç krâlına müte'allik ba'zı ahvâl i'lâm itmişsin her ki ne dimiş isen pâye-i serîr i'lâma arz olunub ma'lûm-ı şerifim oldu **buyurdum ki:**

Varıcâk min-ba'ad ol cânibe yarâr casûslar gönderüb ahvâl ve etvârlarına temâmı-ı itla'ğı tahsîl idüb dahi vâkıf ve muttali' olduğun ahbâr-ı sahîhayı i'lâm itmekden hâlî olmayasın.

Müşârünileyhin kethüdâsına virüb. Fi, 20, R[ebi'u'l-âhir] sene:985 (7 Temmuz 1577)

846 Vezir-i Azam Mehmed Paşa voyvodasının emanet olarak bıraktığı 29440 akçe ile mezbur voyvodanın zimmetindeki akçenin Dergah-ı Mu'allâ çavuşlarından Ali Çavuş'a teslim edilmesi hakkında.

Aydonat kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderüb Aydonat sâkinlerinden Dede Halife ve Mustafa Hevâce ve Arab Huseyin bin Ali ve Koca bin Süleymân nâm kimesneleri meclis-i şer'e ihzâr idüb düstûr-ı ekrem müşîr-i efham ilel ahire Vezîr-i A'zam Mehmed Paşa edâma'l-lâhü iclâlehûnün Süleyman nâm voyvodası 29440 akçe ahara olmak için vasîyet eyledüb mezbûr Hüseyin'i mütevellî ve Koca'yı nâzır ta'yin idüb zikrolunan akçeyi Koca'ya emânet koduğı sülûs mâlından sarf ider deyü ahara tevcih olunmasın ricâ eyledüklerin bildirmişsiz imdi mezbûr voyvoda müşârün ileyhedâma'llâhü te'alâ iclâlehûnün hâsların zabt idüb zimmetinde hayli akçe kalmış olmağın mezbûr Koca'ya emânet konulân 29440 akçe dahi müşârün ileyhdâmet me'alîhiye âid olan akçeden olmağın bikusûr mezbûrdan alınub Dergâh-ı Mu'allâm çavuşundan Ali zîde kadruhûya teslim olunub müşârün ileyhe irsâl olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta emrüm üzere zikrolunan akçe-i merkûm Koca'dan bi-kusûr alub dahi mühürleyüb müşârün ileyh çavuşuma teslîm idesin ki gönderüb mûmâ ileyhedâma'llâhü iclâlehûya teslîm eyleye.

İzdinlü Ali Çavuş'a virüb. Fi, 18, R[ebi'u'l-âhir] sene:985 (5 Temmuz 1577)

[359]

847 Aydın kadılığında suhte ve levend taifesinin zuhur etmesi durumunda Saruhan ve Manisa kadılıklarındaki il erlerinin birlikte mezbûr taifelere karşı hareket edilmesi hakkında.

Aydın sancâğı kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ livâ-i mezbûrede sûhte tâ'ifesi zuhûr idüb sancâğbeği ele getürmeğe mübâşeret itdükde sizin dahi il eri ile mu'âvenet ve müzâheret itmenüz lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Varıcâk bu bâbda her birinüz bi'z-zât onât vechle mukayyed olub anın gibi taht-ı kazânuzda sûhte ve levend tâ'ifesi zuhûr itdükde mir-i müşârün ileyh il eri ile her ne vechle mümkün ise mu'âvenet ve müzâheret idüb ele getürmek bâbında ikdâm ve ihtimâm idüb ihmâl ve müsâheleden hazer idesiz şöyle ki bu husûsda mir-i müşârün ileyhe mu'âvenet ve müzâheret itmeyüb ihmâl idenin kâdîlığınız alınmağla koşulmayub mu'âtab ve mu'âkab olmanız mukarrerdir ana göre mukayyed olub ihmâlden hazer idesiz.

Menteşe beğinin kapu kethüdâsı Sinan'a virüb. Fi, 21 R[ebi'u'l-âhir]

Bir sureti

Saruhan sancağıbeğine

Bu dahi

Bir sureti

Mağnisa sancağıbeğine

Bu dahi

848 Mısır'da emekli ve ihtiyarlardan düşen müteferrikalık ve çavuşluk gedüklerinin müstehak olan yarar kişilere tevcih edilmesi.

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb sâbıkâ ba'zı âdemler ki dirlik tevcih olunmağcün hükm-i hümayûn sadaka olunmağla ba'zılarına gönüllü ve ba'zısına ahar dirlik tevcih idüb mezkûrlardan kadim-î emekdâr ve ihtiyâr olanlarına düşen Mısır müteferrikalık ve

çavuşluk gedükleri tevcih olunub ve anların gedükleri girü âdemlerimizden ahar müstehâk olanlarına tevcih olunmak bâbında hükm-i şerifim virilmesin bildirmişsin anun gibi emekdâr ve yarâr olub müstehâk olanlarına düşenden müteferrikalık ve çavuşluk gedükleri ve anların yirlerin sâîr yarâr âdemlerse tevcih eylemek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta arz eyledüğün üzre gedük tasarruf eyleyan ademlerinizden yarârına düşenden meteferrika ve çavuşluk gedüklerin tevcih idüb anların gedüklerin sâîr yarâr âdemlerse müstehâk oldukları üzre tevcih idesin.

Kethüdâsı Ya'kuba virüb. Fi, 8 R[ebi'u'l-âhir] sene:[98]5 (25 Haziran 1577)

849 Sayda ve Beyrut sancakbeği Muhammed Beğ'in uhdesine alıp tamir ettirdiği üç kıt'a kadırgayı deryaya salmak için gerekli kürekçilerin gönderilmesi hakkında.

Şam ve Haleb ve Karaman beğlerbeğilerine hüküm ki:

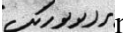
Sayda ve Beyrut sancâğıbeği Muhammed mektûb gönderüb ta'mirin uhdesine alduğu üç kıt'a kadırgaların kerestesi cem' olunub ta'mir olunca zamân geçmek ihtimâli iki kıt'a kadırga Kıbrıs beğlerbeğisinden satun alub ve bir kıt'a dahi Sayda İskelesinde ta'mir itdirüp deryaya salmak mukarrerdir deyü zikrolunan üç kıt'a kadırgaya kürekçi lâzım olduğun bildirdigin **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb her birinüz beğlerbeğlerin şer'le fesâd ve şenâ'atlerine göre küreğe koymak icâb ider ne mikdâr mücrim var ise her birinüz defter idüb müşârün ileyhe gönderesiz ve her birinüzün beğlerbeğliğinden ne mikdâr mücrim gönderilürse isimlerin ve suret-i sicillerin yazub irsâl eyleyesin.

850 Dukakin'de isyan üzere olanların haklarından gelinmek için İskenderiye ve Ohri beğlerinin Dukakin Beğine muavenette olmaları hususu ile bu muavenet talebine itaat etmeyen İskenderiye'de iki yüz hane keferenin de ahvallerinin görülmesine dair.

İskenderiye beğine ve kâdısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb gönderilen emr-i şerifim mûcebince Dukakin ve Ohri sancâkları beğleri ile sen Dukakin 'asiyanının haklarından gelinmek için azm-i cem'iyetler idüb re'âyâ akına da'vet olundukta İskenderiyye kazâsına nâhiye-i Manastr'ın keferesinden tâbi' iki yüz hâne mikdârı kefare emr-i şerife itâ'at eylemeyüb içlerinden ba'zı ehl-i fesâd Dukakin âsileri ile müttehid olub vilâyete külli zararları olub re'âyâ fukarâsın rencide

idüb ve İskenderiye eşkiyası fesâd ve katl-i nüfus itdüklerin içlerine girilüb mu'âvenet idüb kuttâ'-ı tarîk ve harâmî yatağı olduklarından mâ-adâ bu def'a Podgoriçe kazâsına tâbî' nâm âsilerin haklarından gelinmek için da'vet olunduklarında emr-i şerife itâ'at eylemedüklerin bildirmişsiz **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu husûsı göresin fi'l-vâki' emr-i şerifime itâ'at itmeyüb suret-i 'asiyanda oldukları vâki' ise evvellâ şer'i şerife da'vet eyleyüp (*) fermân olunan hizmete emr-i şerifim mücebince itâ'at idüb mu'âvenete varırlarsa mukayyed olmayasın ammâ eğer şer'i şerife itâ'at eylemeyüb isyân ve tuğyân üzere mukarrer olup fesâda mübâşeret eylemek isterlerse anun gibilerin baş ve buğ olan ehl-i fesâdların hüsn-i tedârikle ele getirüb baş (baş) eşkıya ve müfsidleriinin şer'le haklarından gelesin ammâ bu bahâne ile da'vet-i şer'i şerif olunmadan ve emr-i şerifimi tefhîm eylemeden kimesneye şer'i şerife ve emr-i hümayunuma mugâyir iş olmakdan hazer idesin.

Beğ'in kethüdâsı Mustafa'ya virüb.

851 Diyarbekir züemasından Şerif'in, miriye olan borçları ile Hizo hakimi Saruhan Beğ'e olan sekiz bin flori borcun Hızane-i Diyarbekir'e tahsil ettirilmesi hakkında.

Diyarbekir beğlerbeğisine Amid kâdîsına ve Diyarbekir defterdârına hüküm ki:

Diyârbekir'de Hızâne-i Âmirem defterdârı olan müteveffa Behaddîn Beğ'in oğlu zü'emâdan olan Şerif mîrîye deyni olub ve hâlâ müşârün ileyh mektûb gönderüb bi'l-fi'l Hizo hâkimi olan Saruhân Beğ'in sekiz bin flori hakkı olduğun bildirüb tahsîl olunub deyni için Hazîne-i Diyarbekir'e teslîm olunmasın ricâ itmeğin **buyrudum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda bi'z-zât gereği gibi mukayyed olub husûs-ı mezbûrî mûvâcehelerinde onât vechle hakk üzre şer'le teftîş idüp göresin fi'l-vâki' müşârün ileyhın zimmetinde ol mikdâr hakkı olduğu şer'le sâbit olur ve ba'de's-sübût meblağ-ı mezbûrî mûmâ-ileyhden bi-kusûr tahsîl itdürüb mezbûr Şerif'in deynine mahsûb idüb emrüm üzre Hazîne-i Diyarbekir'e kabz idesin mâl-ı mir-i husûsı mühimmât-ı umurdandır ihmâl itmeyüb tahsîli bâbında envâ'i ikdâm ve ihtimânız vücûda getüresiz ve müşârün ileyhın zimmetinde şer'le ne mikdâr mâl zuhûr idüb hazineye aldirmek ve mûmâ ileyh Şerif'in zimmetinde ne mikdâr bakî kaldüğün yazub bildiresin.

Müşârünileyh Şerif'e virüb. Fi, 21 R[ebi'u'l-âhir] sene:[98]5 (8 Temmuz 1577)

*Mürekkep dağılması olduğundan okunamamıştır.

852 Ruha Kalesi kapısında Taşrahisar yakınında olan Çingene taifesinin yaramazlık üzere oldukları görülürse, oldukları yerden başka bir yere gönderilmelerine dair.

Ruha beğine ve kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın mektûb gönderüb Ruha Kal'asının kapusundan Taşrahisâr'a karib ba'zı mukârebeler olub çingân tâ'ifesi sâkin olub ba'zısı fisk ve fücûr idüb fi'il-i şeni' iderler deyü arz iylemeğin **buyurdum ki:**

Vardukta göresin fi'l-vâki zikrolunan tâ'ife-i mukârebe-i mezbûrede ol vechle sâkinler olub hilâf-ı şer'i kavîm fisk ve fücûr idüb şeni'aya irtikâb iderlerse def' ve ref' idüb min-ba'ad mevzi'-i mezbûre mezkûrları koydurmayasın.

Beğin âdemlerinden Hüseyin'e virilüb. Fi, 21, R[ebi'u'l-âhir] sene:[98]5(8 Temmuz 1577)

853 Gelibolu'da Yahudi taifesinden fesad ve şenâ'ati olanların Dergâh-ı Mu'allâm'ya gönderilip küreğe konulmaları hakkında.

Gelibolu kâdîsına hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda olan Yahudi tâ'ifesinden ba'zılarının cürmleri sâbit olub (olub) şer'le musâhip icâb itmeyanlar Dergâh-ı Mu'allâma gönderilüb göreğe virilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta anın gibi Yahudi'lerden fesâd şenâ'at idüb şer'le musâhip icâb itmeyenleri yarâr âdemlere koşub gönderesin ki göreğe konula ve isimlerini ve ne makûle cürmleri sâbit olduğun defter idüb mâ'an irsâl idesin ve gönderdiğün âdemlere muhkem te'kid eylesin ki gaflet ile ve yâhûd celb ve ahz sebebi ile gıybet itdirilmekten hazer idesiz ve bu bahâne ile bi-günâh olanlar tutulub ve ehl-i fesâd olanlar mücerred celb ve ahz sebebi ile himâyet olmakdan hazer idesin.

854 Cankirman Kalesi'ne bir gemi ile iletilecek alat, esbab ve yat ile yarağın gemiden boşaltılıp teslim alınıncaya dek Memi Reis'in gemiden ayrılmaması hakkında.

Hâssâ reîslerinden Memi Reîs'e hüküm ki:

Hâliyâ Cankirman kal'ası mühimmi içün bir gemi ile ba'zı alât ve esbâb ve yât ve yarak irsâl olunub zikrolunan gemiyi yanından ayırmayub Cankirmân Kal'ası'na iletmen emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta emrüm üzere zikrolunan gemiyi Cankirmân'a değin iledüb ve Cankirmân'a varduktan sonra dahi içinde olan âlât ve esbâb ve yarâk bi't-tamâm ihrâc olunub kal'aya teslîm oluncaya değin gemiden ayrılmayub gemi tamâm boşaldıktan sonra gidüb varub me'mûr olduğun hizmetde olasın bu bâbda temâm basiret üzre olub gemide olan esbâb tamâm Cankirman'a teslîm oluncaya değin Rus mahbusundan (?) ve gayriden bi'inâyet-i te'âla zarar irişdürmemek bâbında ikdâm eylesin.

Divanda şehir-eminine virüb.

[362]

855 Amasya'da imaret-i amire mütevellisi olan Şaban adlı kişinin reayaya zülm ve haksızlıklar ettiği, halkın kızlarını zorla nikahına aldığı ve halkın bu şekavetinden dolayı yerlerini terk ettiklerinden, mezburun ahvalinin şer'le teftiş edilmesi hakkında

Rum beğlerbeğisine ve Samsun kâdisına hüküm ki:

Merhûm ceddîm Sultan Bayezid Hân tâbe serâhûmahrûse-i Amasiyye'de binâ itdüğü İmâret-i Âmireyi evkafından taht-ı kazânuzda vâki' olan karyeler halkı ruk'a sunub bi'l-fi'il mütevellileri olan Şa'ban şerir ve şâkî olub re'âyâ ve fukarâyâ zülm ve te'addi eyleyüb bir kimesneye kendü kızın akd-ı nikâh itse bundan akdem falân kimesneye akd-ı nikâh olunmuşdur deyü kendü tevâbi'inden nice eşrâfı zor ile şehâdet itdürüb ya nikâh kat' ve ibtâl itdürüb veyâhud küllî akçesin alub ve bir mütesellim kimesne fevt olsa itbâ'ına kendü dahî olub ve zevcesi ya kendüsi nikâh da'vâsın idüb ve yâhud kendüler ikabından birine nikâh olunmuşdur deyü şâhid-i zor ikâmet idüb hevan na-hevan hevalarında olub ve sıyânet bahânesiyle mâl-ı yetimî ekl idüb ve bir kimesnenin yarâr atı veyâ öküzü alub ücret bahâsıyla isteyüb ve yarma ve yâhûd imece idüb bir kimesne hizmetine gelüb müft ve mecânen hizmet itmeye ehl-i örfe acz idüb bir cürm ısnâd idüb eşiraya zor ile şehâdet itdürüb külli akçesin aldırub zülmle istedüğün müft ve mecânen alub fukarâ muhâlifine kâdir olmayub bu makûle zülm ve te'addisinin nihâyeti olmayub fukarâ-i re'âyâ dest-i musallat ve te'addisinden âciz olub niceleri ehl ve iyâlin bırağub celâ-yi vatan itdüklerin bildirüb teftiş olunması bâbında fermân-ı şerifim ricâ etdükleri ecilen ahvâli teftiş olunması emr idüb **buyurdum ki:**

Mezbûrî ihzâr idüb hüsamâsıyla berâber idüb bir def'a faslolmışsa teftiş idüb göresin arz olunduğu gibi olub zülm ve te'addisi vâki' ise bi-hasebi's-şer' üzerine sâbit olan hukûk-ı ashâbına alıvirdükten sonra ne makûle mevâdd sâbit olduğun yazub arz eylesin.

Samsun'dan Musa nâm kimesneye virüb. Fi,21, R[ebi'u'l-evvel) sene:[98]5 (8 Haziran 1577)

856 Bağdad'da Havass-ı Hümayun'a bağlı bazı mukataa iltizam eden Kelaş sancakbeği Cengiz Han, Erbil sancakbeği Muhammed ile Erbil eski beği İsmail'in zimmetlerindeki gerekli olan mal-i mirinin tahsil etmeleri hakkında.

Bağdad beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Kelâş sancakbeği Cengîz Han Erbîl sancakbeği olan Muhammed ve mukaddemâ Erbîl beği olan İsmâ'il Havâss-ı humâyun'undan Bağdad'a müte'âllik ba'zı mukâta'ât iltizâm idüb zimmetlerinde hayli mâl-ı mîrî olup tahsîl lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüb müşârün ileyhim beğleri ihzâr idüb şart-ı iltizâmları mücebince zimmetlerinde ne mikdâr mâl-ı mîrî zuhûr iderse ta'allül itdirmeyüb bi-kusûr cem' ve tahsîl eyleyüb bir akçe ve bir habbe bâki komayasın.

Müşârünileyhin kethüdâsı Hüseyin'e virüb. Fi, 15, R[ebi'u'l-âhir], sene:[98]5 (2 Temmuz 1577)

[363]

857 Neretva kadısı Mahmud'un topladığı avarız akçesinden kendisine akçe ayırdığı ve Müslümanlara zulm ve haksızlıklar ettiği, mezbur kadının ahvalinin şer'le teftiş edilmesi ve reayadan ne kadar mal topladığı hususunun bildirilmesi hakkında.

Klis beğine Helona kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Neretva kâdîsı Mahmud cem'iyetine mübâşeret eyledüğü avâriz akçesinden küllî mâl ekl eyledüğü ve sâir müslümanlara hilâf-ı şer'i şerif zulm ve te'addisi olduğu i'lâm olunmağın müşârün ileyhin ahvâli yirlü yirinden görölüb teftîş olunmasın emr idüp **buyurdum ki:**

Vardukta mûmâ-ileyhden da'va-yı hakk ider kimesneler varsa husamâsıyla berâber idüb bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl mürûr itmeyan da'vaların iyleyan vilâyete ehl-i vukûf ve bi-garaz müslümanlardan hakk üzere onât vechle dikkat ile teftîş idüb göresin fi'l-vâki' müşârün ileyhin arz olunduğı üzere zulm ve te'addisi bi-hasebi'-şer' sâbit olursa şer'le sübût bulan hukûk-ı ashâbına hükm idüp bi-kusûr alıvirdükden sonra üzerine ne mikdâr hukûk sâbit olup ve ne ehl kimesnelere hakları alıvirdüğün mufassal ve meşrûh sûret-i sicilleriyle yazub bildirsin ve avâriz akçesinden dahi re'âyâdan ve ne mikdâr akçe cem' ve tahsil idüb ve ne mikdâr nesne teslîm idüb

zimmetinde ne mikdâr nesne kalmışdır ehl-i vukûf ve bi-garaz müslümanlardan sıhhat ve künhi ile haber alub ne mikdâr nesne ekl itdüği sâbit olursa mufassal ve meşrûh yazub bildiresin hîn-i teftîşde temâm hakk üzre olub tezvîrden hazer idüb hilâf-ı vâki' kazıyye i'lâmdan ihtiyât eyleyesin.

Kethüdâsı Ali'ye virüb. Fi, 21, R[ebi'u'l-âhir] sene:[98]5 (8 Temmuz 1577)

858 Saruhan'da olan müsellemlerin Bilecik madenine ihraç edilip top yuvâlağı hizmetinde olmaları hakkında.

Kütâhiyye müsellemleri beğine hüküm ki:

Hâlâ Saruhan'da olan müsellemlerün ikinci nevbetlûsi ilçileriyle ki sekiz yüz otuz bir neferdir Bilecik ma'deninde top yuvâlağı çekmek hidmetine emr olunmuşdur **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te'hir eylemeyüb sancâğına müte'âlik olan müsellemlerin ilçileriyle ikinci nevbetlûsünde çeribaşları ve mukaddemleriyle ve ellışer aylık zâd ve zevâdeleriyle mu'âccelen ihrâc idüp mahall-i me'mura götürüb hidmete mübâşeret itdüresin giç veyâ eksük göndermekden hazer eyleyesin şöyle bilesin.

Teke emini Hüseyin Çavuş'a virüb. Fi, 22, R[ebi'u'l-âhir], sene:985 (9 Temmuz 1577)

[364]

859 Semendire'de Gazanfer adlı sipahinin, türlü zûlm ve haksızlıklarda bulunduğu, vilayet tahririnde fazladan akçe aldığı vs. şekavetlerde bulunduğu hususunun şer'le teftîş edilip ve suçunun sabit olması durumunda mezbûrun hapsedilmesi hakkında

Semendire beğine ve İlok ve ve Uzunca kâdîlarına hüküm ki:

Semendire sipâhilerinden olan Gazanfer nâm sipâhiden ruk'a sunulub envâ'-i şirret ve şekâvet ile meşhûr ve fisk ile müte'ârrif olduğundan gayri hâşâ sebb-i hâlikü'l ...ve sebb-i nebi ve sebb-i ulemâ eyledüğü sicil olunub ve vilâyet-i mezbûre müceddeden tahrîr olundukta hânedan hâneye yigirmi beşer akçe ve kiliselü kuradan üç yüzer akçe alub kimin vilâyet kâtibine ve kimisin kendü ekl eyleyüp ve ol vilâyetin harâmileriyle müttefik olub ve hırsuz ve harâmi yatâğı olub min-ba'd ondan ehl-i fesâd olanlar hâlî olmayub zûlm ve te'addisine nihâyet yokdur deyü şekva itdükleri ecilden mezbûr Gazanfer'ün mezâlim ve mehâyifi umûm üzere teftîş olunmasın emr idüp **buyurdum ki**

Vardukta mezkûr Gazanfer'i her kande ise meclis-i şer'e murâfa'a idüb gıybet iderse buldurması lâzım olanlara buldurub ve getürdüb da'va-i hak iden kimesneler ile vâki' olan da'vâların umûm üzre teftiş eyleyüb göresin fi'l-vâki' mezkûr Gazanfer'in hakkında isnâd olunan husûslar bi-hasebi'ş-şer' sâbit ve zâhir olursa anın gibi zimmetinde lâzım olan hukûkî ashâbına alıvirdikden sonra mezkûrî habs eyleyüb ne mikdâr kimesnenin hakkı alıvirilüb ve küfrüne ve mezâlim ve mehâyifine müte'âllik mevâddan üzerine ne makûle mâdde sâbit olursa yazub sûret-i sicilleriyle arz eylesin.

Ruk'a sunan Ca'fer nâm kimesneye virüb. Fi, 24, R[ebi'u'l-âhir] sene:985 (11 Temmuz 1577)

860 Hacc-ı şerifden dönerken vefat eden Muhzır başı Mehmed'in sekiz bin flori olan metrukatının Şafii mezhebi gereğince Beytü'l-mâl'e kabzolunmasına dair.

Şam beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Sen ki defterdârsın mektûb gönderüb sâbıkâ Şam mahkemesinde muhzır başı olan Mehmed bu sene hacc-ı şerifden gelürken fevt olub sekiz bin floriye karîb muhâlefâtı kalub Beytü'l-mâl'da Haremeyn-i Şerifeyn'e vakf eylemiş ve zimmetinde bir câriyeden veledi olub ol dâhî fevt olup İstanbul'a akrabâsı vardır deyü muhâlefâtından hâsıl olan meblâğı kassaâm ma'rifetiyle kal'ada emânet konulub ve mezheb-i şâfi'i de Beytü'l-mâl olan meblâğı kassaâm ma'rifetiyle kal'ada emânet konulub ve mezheb-i şâfi'inde Beytü'l-mâl olan mukaddem olub İmâm-ı Şâfi' mezhebi üzere muhâlefâtı Beytü'l-mâl'a zabt olunmasın bildirmişsin imdi müteveffa-i mezbûrun muhâlefâtın ol yirün adetti üzere şâfi' kâdisına Beytü'l-mâla hüküm ve cihet itdirilmek emr idüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta emrüm üzre müteveffa-i mezbûrun muhâlefâtın her ne ise ol yirün adetti üzere şâfi' kâdisına mürâca'at idüb dahî muhâlefâtın Beytü'l-mâl'a hüküm ve cihet itdürüb mevcûd olan nukûddan Hızâne-i Âmirem içün kabz itdürüb cihet ile ve irsâliyye ile gönderesin ve ne mikdâr nesne olduğun bildiresin.

[365]

861 Yemen'de zuhur eden küffar gemilerinin tüccar ve reayaya teaddide bulunduğundan, memleketin hıfz ve hiraseti ile Bender-i Süveys'te dört kıta hafifçe kadirganın tedarik edilip irsal edilmesi hususuna dair.

Yemen beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb vilâyet-i Yemen bi'l-fi'il emn ve emân ve re'âyâ ve berâyâsı refâhiyyet ve itmînân üzere olub lakin deryâ yüzünde küffârın birkaç pâre çekdiri gemileri

olub tüccâr ve müsâfirin tâ'ifesinden nice kimesnelerin alub te'addi eylemeğin iki kıt'a kadirge ile bir mikdâr askere Sinan Reîs serdâr ta'yin olunub irsâl olundukda gemilerine râst gelüb üç gün mikdârı kovub gemileri zayîf olmağla irişmeyüb Meskin nâm benderlerine vâsıl olub içinde olanlar ile birkaç gün cenk idüb bi-inâyeti'llahi te'âllâ asker-i İslâm küffâra gâlib olub küffâr-ı haksâr firâr ve iki gemilerin alub ve benderi ihrâk idüb mezbûr Sinan Reîs kâdırgalarıyla emin ve sâlim gelüb muttasıl derya hıfzında olduğın ve bender-i Süveys'de dört kıt'a çekdiri hafifçe kâlite tedârik olunub irsâl oluna ki küffârın haklarından gelinmekle müslümânlar ve tüccâr tâ'ifesi emin ve sâlim olalar deyü arz eylemişsin ol bâbda her ne ki arz ve i'lâm olunmuşsa mufassalen ma'lûm-ı şerifim olmuştur imdi Mısır beğlerbeğisi Salih dahî bu husûsı i'lâm eylemeğin arz olunduğı üzere bender-i Şüveys'de dört pâre kâlite binâ itdürüb irsâl eylemek için müşârün ileyhe hükm-ı hümayunum yazılıb gönderilmiştir **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta müşârün ileyhle haberleşüb dahî vech-i meşruh üzre lâzım olan dört pâre kâliteyi yapıdırub vakt ile taleb idüb ol cevânibde vech ve münâsib gördüğün üzre hıfz ve hirâset itdürüb tüccâr ve müsâfirin ve sâir hıfz ve hirâseti lâzım olan binâdır ve mevâdı onât vechle hıfz ve hirâset itdürüb gaflet ile müslümanlara ve bâıir mahalle zarar ve gezend irişdirmekden ziyâde ihtiyât eyleyüb memleket ve vilâyetin emn ve emânı ve re'âyâ ve berâyânın refâhiyyet ve itminânı bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin ve zikrolunan kâliteler itmâma irişüb sanâ ne vâkt vâsıl olub ne vechle tedârik eyledüğün sâir ol diyârın lâzımü'l arz olan ahvâlin yazub ale't-tafsil i'lâm ve i'lâdan eyleyesin şöyle bilesin.

Mısır beğlerbeğisinin kapu kethüdâsı Ya'kub'a virüb. Fi, 20, R[ebi'u'l-âhir] sene:[98]5 (7 Temmuz 1577)

[366]

862 Bender-i Süveys'te binası ferman olunan dört pare zayıf kadirgeanın masraflarının Mısır hazinesinden tahsil edilip, kadirgeaların vakti ile gönderilmesine dair

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb küffâr gemileri vilâyet-i Yemen'e gelen tüccâr ve müsâfirin ve ahâl-i islâma te'addi eyleyüp dört pâre çekdiri kâliteler binâ olunub irsâl olunmasın lâzım olan harc ve masrâfların Yemen hazinesinden olmasın i'lâm idüb Yemen beğlerbeğisinin aynı ile mektûbın irsâl eylemişsin ol bâbda her ne demiş isen ma'lûm-ı şerifim oldı imdi

Yemen hazinesinde müsâ'it olmamağın lâzım olan dört pâre kâliteye kerestesi ve sâîr levâzımı tedâriki için hazine-i Mısır'dan kifâyet mikdârı akçe virüb bender-i Süveyş'de dört pâre za'îfçe kâlite binâ itdürüp vakt ve mevsimi ile itmâma irişdürüb müşârün ileyhe irsâl eylemek emr idüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te'hir eylemeyüb arz eyledüğü üzre lâzım olan dört pâre kâliteyi bender-i Süveyş'de binâ itdirmeye mübâşeret idüb lâzım olan mesârifin Hazine-i Mısır'dan görüb vakt ile itmâmama irişdürüb yât ve yarâklarıyla müretteb ve mükemmel mu'âccelen irsâl eylemek bâbında envâ'ı sa'y ve ihtimâm eylesin husûs-ı mezbûr ziyâde mühimmâtandır ihmâl ve müsâheleden ihtiyât eylesin ve zikrolunan kâliteler ne vechle tedârik olunup ve ne zamanda itmâma irişüb irsâl olunduğun ve kimler ile irsâl olunduğun mufassal yazub bildiresin.

Bu dahî

863 Ulus taifesinin yaylaklara gidecekleri zamanlarda Hınıs Beği'nin, Serd sancâğındaki alay beği, züama ve erbabı tımarı ile birlikte hırsız ve haramilere karşı memleketin hıfz ve hırsasetinde olmaları hakkında.

Hınıs beği Haydar Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüb livâ-ı mezbûr Ulus tâ'ifesinin ma'beri olub yâylakları karîb olmağla Ekrâd tâ'ifesinden ve Ulus cemâ'atından ba'zı kimesneler vilâyete te'addi idüb mâl ve menâlerinden gâret ve hasâret eylemeden hâlî olmazlar Ulus tâ'ifesinin ubûr-i zamânında livâ-ı mezbûr sipâhileriyle cem'iyet olunub memleket hıfz olunmazsa çok fesâd olub re'âyâ tâ'ifesi te'adilerinden celâ-yi vatan iderler deyü bildirmişsin imdi anun gibi Ulus tâ'ifesi yâylâklarına gidecek zamânlarda Serd sancâğına müte'allik alay beği ve zü'emâ ve erbâb-ı tîmârıyla cem'iyet üzre ubûrların vaktde hâzır bulunub memleket hıfz itdirmek emr idüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta anun gibi Ulus tâ'ifesi ubûr idacek zamânı karîb oldukda Serd sancâğına tâbî' olan alay beği ve zü'âmâ ve erbâb-ı tîmârı ile müretteb ve mükemmel yât ve yerâğınüz ile hâzır ve amâde cem'iyet üzre olub memleket ve vilâyetin onât vechile hıfz ve hırsaset idüp Ulus tâ'ifesinde bir ferde zarar ve gezend irişdirmeyüb gereği gibi hıfz ve zabt eylesin ammâ bu bahâne ile Ulus tâ'ifesine irişüb bir fesâd olmakdan ziyâde hazer idesin.

Müşârünileyhin kethüdâsı Haydar'a virüb. Fi, 20, R[ebi'u'l-âhir] sene:[98]5 (7 Temmuz 1577)

[367]

864 Samakov'dan Tersane-i Âmile mühimmatı için ihraç edilen yükserin neden eksik olduğunun bildirilmesi ve bundan sonra gönderilecek olanlar için temessük verilmesi hakkında.

Samakov kâdisına ve emini Hızır Çavuş'a hüküm ki:

Bu def'a Samakov'dan Tersâne-i Âmirem mühimmiçün arabalarına yükseri tahmîl iden yigirmi nefer arabacılar Südde-i Sa'âdet'üme gelüb arabalarına tahmîl itdükleri yükseri Tersâne-i Âmiremde vezn olundukta her birinden birer kintâr eksük gelmekle arabacılardan noksânları taleb olundukda bize anda veznle vormeyüb yolun geldükte dahî vezn idüb alurlar bizim vezn itmek husûsunda müdahalemiz ve şu'ûrumuz yokdur deyü her ne teslîm iderler ise bi-tamâm anı getürüb teslîm ideriz deyü cevâp virdükleri ecilden husûs-ı mezbûrî sıhhat üzere ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olub gönderilen yükseri arabalara tahmîl olunduğu zamânda neçün arabacılar ma'rifetleriyle vezn olunub her arabacıya ne mikdâr nesne virilürse anâ göre eline temessük virilmesin bunda dahî eksük gelmekde ol temessük mücebince arabacılardan taleb olundı hâlen zikrolunan arabalara virilen yükseri bunda eksük gelmekle bâ'ıs ve bâdî ne olmuşdır bu bâbda mes'ûl olumuşsuzdur min-ba'ad her arabaya ne mikdâr yükseri tahmîl olunursa arabacılar yine vezn itdürüb ellerine temessük viresin ki arabacılardan dahî anâ göre taleb olunub aynı itmek lâzım gelmeyüb ve bu def'a irsâl olunan yükserinin kusûr ve noksân üzre gelmesine bâ'ıs ne olmuşdur vukû'-ı üzere ale't-tafsilyazub arz eyleyesiz.

Arabacılarından Dikodineto (?) nâm zimmîye virilüb. Fi, 18, R[ebi 'u'l-âhir]

865 Mısır'a varacak olan Harem-i Hümayun ağalarının esbab ve hizmetkarlarına kimsenin saldırmaması.

Südde-i Sa'âdet'den Mısır'a varınca yol üzerinde vâki' olan beğlere ve kâdîlara hüküm ki:

Harem-i Hümayunum ağalarından olub hâlâ Mısır'da müteka'id-i vazifeye mutasarrıf olan Hüsrev [ve] Zeyid ve Süheyl ve Cebrail (?) merhale-i mezbûreye müteveccih olmuşlardır **buyurdum ki:**

Her kangınızın taht-ı hükümetine dâhil olurlar ise iskele-i Mısır'a kimesne gemide esbâb ve hıdmetkârlarına dahl ve ta'ârruz itdirmeyüb inşâ'a'llâh mahmûye-i mezbûreye ulaşırsınız

Valide Sultan Hazretlerine hıdmet iden Süleyman nâm kapucıya virüb. Fi, 18, Rebi'u'l-evvel, sene:985 (5 Temmuz 1577)

866 Vefat eden İskender adlı yeniçerinin metrukâtını kabz eden Mehmed adlı yeniçerinin bu metrukâtı Beytü'l-mâl'e tahsil etmesi hakkında.

Ohri beğine Resm[o] kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrede sâkin olan Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden altmış dördüncü cemâ'atden İskender nâm yeniçeri fevt olup vârisi olmayub vâki' olan muhâlefâtı Beytü'l-mâl'e âid iken Mehmed nâm yeniçeri mütevefâ-i mezbûrun metrukâtın zabt eyledüğü i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta tefîş idüb göresin fi'l-vâki' mezkûr fevt olup vârisi kalmayub muhâlefâtı Beytü'l-mâl'e âid olmuşken mezbûr yeniçeri alub kabz eyledüğü şer'le sâbit olursa bi-kusûr tahsîl eyleyüb mezbûre teslîm eyleyüb irsâl eylesin.

Muhzır kâtibine virüb. Fi, 2, R[ebi'u'l-âhir] sene:[98]5 (19 Haziran 1577)

[368]

[Yev]mü'l erba'a, Fi, 21, Muharrem, sene:985 (10 Nisan 1577)

867

Ulak hükmü

Erzurum'a varınca Hüseyin Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazıldı.

Fi, 21, M[uharrem], sene:985 (10 Nisan 1577)

868

Ulak hükmü

Şam ve Haleb'e varınca İbrahim Çavuş'a iki nefer yazıldı.

Virildi

869

Ulak hükmü

Şam'a varınca ademisi Mustafa'ya yazıldı.

870

Ulak [hükümü]

Edirne varınca Ahmed Çavuş'a bir nefer yoldaşıyla yazıldı.

Fi, 27, M[uharrem] sene:985 (16 Nisan 1577)

871

Ulak hükümü

Budun'a varınca yol üzerinde olan kâdîlara Budun çavuşlarından bir nefer yoldaşıyla yazıldı.

Fi, 27, M[uharrem], sene:985 (16 Nisan 1577)

872

Ulak hükümü

Haleb Diyarbekir ve Amid varınca yol üzerinde olan kâdîlara Mehmed Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazıldı.

Fi, 27, M[uharrem] sene:985 (16 Nisan 1577)

873

Ulak [hükümü]

Mısır müteferrikalarından Yusuf'a iki nefer yoldâşıyla yazıldı.

874

Ulak hükümü

Paşa sancâğına varınca sağ ve solda vâki' olan kâdîlara Mehmed Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazıldı.

Fi, 29, M[uharrem] sene:985(18 Nisan 1577)

875

Ulak hükümü

Erzurum' a varınca çavuşlarından Hürrem'e iki nefer yoldaşıyla yazıldı

876

Ulak hükümü

Sol kola varınca Mustafa Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazıldı.

877

Ulak [hükmü]

Sağ kola varınca Budak Çavuş'a virüb.

Fi, 5, C[emâziye 'l-âhire] sene:985 (20 Ağustos 1577)

878

Ulak hükmü

Şehr-i Zor'a varınca âdemlerinden Haydar'a yazub.

879

Ulak hükmü

Mısır'a varunca Mısır çavuşlarından iki nefer yoldaşıyla kapudana yazub.

880

Ulak hükmü

Antâliyye varınca Hüseyin Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazub.

881

Ulak [hükmü]

Mısır Şam ve Haleb ve Mar'aş'a varınca yol üzerinde olan kâdîlara iki nefer yoldaşına yazıldı.

Fi, 17, R[amazon], sene:[985] (11 Kasım 1577)

882

Ulak hükmü

Erzurum'a varınca Erzurum çavuşlarından Hasan'a yazıldı.

Fi, 25, M[uharrem] sene:985(14 Nisan 1577)

[369]

883

Ulak hükmü

Kefe varınca İbrahim Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazub.

884**Ulak hükmü**

Budun'a varınca Budun Çavuşlarından Abdi Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazılub.

885**Ulak hükmü**

Bağdad'a varınca Bağdad Çavuşlarından Recep Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazılub.

886**Ulak hükmü**

Temeşvar'a varınca Hasan Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazıldı.

887**Ulak [hükmü]**

Diyarbakir'e varınca Hızır Çavuş'a iki nefer ademisiyle yazub.

888**Ulak [hükmü]**

Boğdan'a varınca tercümân bir nefer hıdmedkârıyla yazub.

889**Ulak [hükmü]**

Tercümân Mustafa Çavuş'a bir nefer hıdmedkârıyla Boğdan'a varınca yazub.

890**Ulak hükmü**

Van'a varınca âdemlerinden Ahmed iki nefer yoldaşıyla yazub.

891**Ulak hükmü**

Şam'a varınca Mehmed Çavuş'a üç nefer yoldaşıyla yazıldı.

Fi, 18, sene:985

892

Ulak [hükmü]

Kırkkilisa'ya varınca Kasım Çavuş'a ulak yazıldı.

Fi, 18, R[ebi'ü'l-evvel] sene:985 (5 Haziran 1577)

893

Ulak hükmü

Eflâk Boğdan'a varınca Ahmed Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazıldı.

Fi, 18, R[ebi'ü'l-evvel] sene:985 (5 Haziran 1577)

894

Ulak [hükmü]

Erzurum'a Van'a varıla Pervâne Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazıldı.

Fi, 21, R[ebi'ü'l-evvel] sene:985 (8 Haziran 1577)

895

Ulak hükmü

Şam'a varınca beğlerbeğinin kapu kethüdâsı Mehmed'e virüb iki nefer yoldaşıyla.

Fi, 22, R[ebi'ü'l-evvel] sene:985 (9 Haziran 1577)

896

Ulak hükmü

Haleb'e varınca Davud Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazub.

897

Ulak hükmü

Edirne ve Mudurnu ve Borgos'a varınca Ahmed Çavuş'a yazub.

898

Ulak hükmü

Şam ve Haleb'e varınca Mustafa Çavuş'a iki nefer ademisiyle yazub.

899

Ulak [hükmü]

Erzurum'a varınca

900

Ulak [hükmü]

Erzurum'a varınca

[370]

901

Ulak hükmü

Saruhan'a varınca Mehmed Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazub.

902

Ulak hükmü

Mısır'a varınca yol üzerinde olan kâdîlara Mukata'acı Ali'ye yazılıb.

Fi, gur-re-i R[ebi'ü'l-evvel] sene:985 (1 Mayıs 1577)

903

Ulak hükmü

Şam'a varınca Mustafa Çavuş'a ve iki nefer yoldaşıyla yazub.

904

Ulak [hükmü]

Mar'aş'a varınca Hasan Çavuş'a ulak yazdırub iki nefer yoldaşıyla.

Fi, 6, R[ebi'u'l-âhir] sene:985 (24 Mayıs 1577)

905

Ulak hükmü

Mar'aş ve Sivas ve Haleb'e varınca Hamza Çavuş'a üç nefer yoldaşıyla yazub.

Fi, 6 R[ebi'u'l-âhir]sene: 985 (24 Mayıs 1577)

906

Ulak hükmü

Rumilinin sol kolunda vâki' olan kâdîlara Hüseyin Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazılıb.

Fi, 6 R[ebi'u'l-âhir] sene:985 (23 Haziran 1577)

907

Ulak hükmü

Haleb'e varınca Piyale'ye bir nefer ademisiyle yazub.

908

Ulak [hükmü]

Temeşvar ve Bosna'ya varınca Piri Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazub.

909

Ulak hükmü

Şam'a varınca Hüseyin Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazub.

910

Ulak [hükmü]

Şam'a varınca Hüseyin Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazılıb.

Fi, 11, R[ebi'u'l-âhir] sene:985 (28 Haziran 1577)

911

Ulak [hükmü]

İzdiñlü Ali Çavuş'a Yanya varıcak Halil'e iki nefer yoldaşıyla yazılıp. Fi, 15, R[ebi'u'l-âhir] sene:985 (2 Temmuz 1577)

912

Ulak [hükmü]

Budun'a varınca Piri (?) Mustafa Paşa âdemlerinden Mustafa ve ilçinin bir âdemi ile yazub.

913**Ulak hükmü**

Südde-i Sa'âdet'imde mukata'âcî olan Sami'ye varınca yol üzerinde vâki' olan kâdîlara yazub Mehmed Çavuş'a iki nefer ademisiyle yazıldı.

914**Ulak hükmü**

Hersek'e ve Bosna'ya varınca Hüseyin Çavuş'a iki nefer yoldaşıyla yazılub.

BİBLİYOGRAFYA

- ACUN, Fatma, “Celali İsyânları(1591-1611)”, (Edt: Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), *Türkler*, C.IX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.695-708.
- _____, “Klasik Dönem Eyalet İdare Tarzı Olarak Tımar Sistemi Ve Uygulaması”, (Edt.: Hasan Celâl Güzel-Kemal Çiçek-Salim Koca), *Türkler*, C.X , Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.899-908.
- AHISHALI, Recep, “Divan-ı Hümâyûn Teşkilatı, *Osmanlı-6(Teşkilat)*, (Edt. Güler Eren), Ankara, 1999, 24-34.
- AKDAĞ, Mustafa “Celali Fetretî”, *DTCFD*, XVI/1-2, s.53-107.
- _____, “ Celali İsyânlarının Başlaması” *A.Ü.D.T.C.F.D*, IV/I, 1946, 23-37.
- _____, “Medreseli İsyânlar”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 1-4, 1949, 361-387.
- _____, *Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası Celali İsyânları*, YKY, (2. Baskı), İstanbul, 2013.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, “Gedik”, *DİA*, C.XIII, İstanbul, 1996, 541-543.
- _____, “Osmanlı Hukukunda Vakıflar, Hükümleri ve Çeşitleri, *Türkler*, C.X, Yeni Türkiye Yayınları, (Edt: Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Ankara, 2002, 447-460.
- ALTINÖZ, İsmail, “Osmanlı Toplum Yapısı İçinde Çingeeeler”, C.X, *Türkler*, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Ankara, 2002, 422-432.
- ALTUNBAY, Mustafa, “Klasik Dönemde Osmanlı’da Madencilik”, *Türkler*, C.X, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Ankara, 2002, 791-801.
- BARDAKOĞLU, Ali, “Eşkîya”, *DİA*, C.XI, İstanbul, 1995, 463-466.
- BARKEY, Karen, *Eşkîyalar ve Devlet Osmanlı Tarzı Devlet Merkezileşmesi*, (çev. Zeynep Altıok), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2015.
- BAŞBAKANLIK Osmanlı Arşivi Rehberi, (haz. Yusuf. İ. Genç vd.), İstanbul, 2010.
- BAYKARA, Tuncer, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş-1 Anadolu'nun İdarî Taksimâtı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988.
- DAVİD, Géza, XVI. “Yüzyılda Osmanlı- Habsburg Mücadelesinin Bir Kaynağı Olarak Mühimme Defterleri” (çev: Özgür Kolçak), *Tarih Dergisi*, S.53(2011/1), İstanbul, 2012, 295-349.

- DEVELLIOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitapevi, (26.baskı), Ankara, 2010.
- EMECEN, Feridun, “Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Miri, Ahkâm-ı Kuyud-ı Mühimme ve Ahkâm-ı şikâyet, *TALİD*, C.3, S.5, 2005, 107-139.
- _____, “Selim I”, *DİA*, C.XXXVI, İstanbul, 2009, 407-414.
- _____, “Sultan Süleyman Çağı ve Cihan Devleti”, *Türkler*, C.IX, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, 501-520.
- ERCAN, Yavuz, “Yavuz Sultan Selim Dönemi” *Türkler*, IX, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.421-445.
- ERGENÇ, Özer, *Şehir, Toplum, Devlet Osmanlı Tarihi Yazıları*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2013.
- FAROQHI, Suraiya, *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, (Çev: Neyyir Kalycioğlu), İstanbul, 2004.
- GENÇ, Mehmet, “İltizam”, *DİA*, C.XXII, İstanbul, 2000, s.154-158.
- _____, “Mukataa” *DİA*, C.XXXI, İstanbul, 2006, 129-132.
- _____, *Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi*, Ötüken, İstanbul, 2010.
- GÖKBİLGİN, Tayyip, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi*, Enderun Kitapevi, İstanbul, 1992.
- GÖKBİLGİN, Tayyip” Arzve Raporlarına Göre İbrahim Paşa'nın Irâkeyn Seferindeki İlk Tedbirleri ve Fütuhâtı, *Belleten*, C.XXI, S.83, Ankara, 1957.
- GRISWOLD, William J., *Anadolu'da Büyük İsyan*, Kırmızı Yayınları, İstanbul, 2011.
- HALAÇOĞLU, Yusuf, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı Ve Sosyal Yapı*, TTK, Ankara, 1988.
- İLGÜREL, Mücteba, “Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e”, *Türkler*, C.IX, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), 643-666.
- _____, “Celali İsyanları”, *DİA*, C.VII, İstanbul, 1993, s.252-257.
- _____, “CELÂ-yı VATAN” *DİA*, C.VII, İstanbul, 1993, s.238-40.
- İNALCIK, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi-1(1300-1600)*, Eren, İstanbul, 2004.
- İNALCIK, Halil – RENDA, Günsel, *Osmanlı Uygarlığı-1*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2003.

- İNALCIK, Halil, “Tımar” *DİA*, C.XXXI, İstanbul, 2012, 168-173.
- _____, *Devlet-i Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2011.
- KARADUMAN, Zafer, *İmparatorluğun Açıklıkla İmtihanı Osmanlı İmparatorluğunda Kıtliklar(1560-1660)*, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2014.
- KILIÇ, Orhan, “Harputlu Hacı Osman’ın 1725 Tarihli Terekesi ve Düşündürdükleri”, *Turkish Studies*, Volume 2/1, Winter, 2007, 17-28.
- _____, “Osmanlı Devleti’nde Meydana Gelen Kıtliklar”, *Türkler*, C.X, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, 718-730.
- _____, “Teşkilat ve İşleyiş Bakımından Doğu Hududundaki Osmanlı Kaleleri ve Mevâcib Defterleri”, *OTAM*, Bahar/2012, 87-127.
- _____, “XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Devleti’nde Kalpazanlık Faaliyetleri ” *Osmanlı-3/İktisat*, (Edt. Güler Eren), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, 180-187.
- KOÇ, Hasan, “Osmanlı Döneminde Şehrizorun Yönetim Merkezleri Zalim ve Gülanber Kaleleri,” C.33, S.56, *AÜDTCF*, 2014,191-204 .
- KOÇ, Yunus, “XVI. Yüzyıl Ortalarında Osmanlı İmparatorluğu’nda Suhte Olayları”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2013/Bahar(18), 147-159.
- KURT, Yılmaz, “Osmanlı Toprak Yönetimi”, *Osmanlı-3/İktisat*, (Edt. Güler Eren), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, 59-66.
- KÜÇÜKKALAY, Mesut – ÇELİKKAYA, Ali, “Osmanlı Vergi Sistemi ve Bir Vergi Tahsil Yöntemi Olarak İltizam, *Türkler*, C.X, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Ankara, 2002, s.878-892.
- KÜÇÜKKALAY, Mesut Abdullah, “Osmanlı Toprak Sistemi-Miri Rejim”, *Osmanlı-3/İktisat*, (Edt. Güler Eren), Ankara, 1999, s.53-59.
- KÜTÜKOĞLU, Bekir, “Muarad III”, *DİA*, C.XXXI, İstanbul, 2009, 172-176.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., “Mühimme Defterleri ”, *DİA*, C.XXXI, İstanbul, 2006, 520-523.
- _____, “Ferman”, *DİA*, C.XII, İstanbul, 1995, 400-406.
- _____, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul, 1994.

- MUMCU, Ahmet, “Divan-ı Hümâyûn, *DİA*, C.IX, İstanbul, 1994, 430-432.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Osmanlı Toplumunda Zındıklar ve Mülhidler:15-17. Yüzyıllar*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2014.
- OFLAZ, Mustafa, “Osmanlı Dirlik Sistemi” *Türkler*, C.X, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Ankara, 2002, 695-708.
- ÖZ, Mehmet, “Modernleşme-Öncesinde Osmanlı Toplumunda Eşkıyalık Hareketlerinin Niteliği ve Özellikleri”, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Prof. Dr.Bayram Kodaman’a Armağan özel sayı, s.226-233.
- ÖZ, Mehmet, “Osmanlı Klasik Döneminde Tarım” *Osmanlı-3/İktisat*, (Edt. Güler Eren), Ankara, 1999, 66-77.
- ÖZTÜRK, Nazif, “Osmanlı Döneminde Vakıflar”, *Türkler*, X, Yeni Türkiye Yayınları, (Edt: Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Ankara, 2002, 433-446.
- PAKALIN, Zeki Mehmet, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983.
- PEÇEVİ İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi II*, (Hazırlayan: Bekir Sıtkı Baykal) Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982.
- PITCHER, Donalt Edgar, *Osmanlı İmparatorluğu’nun Tarihsel Coğrafyası*, YKY, (3. Baskı), İstanbul, 2007.
- REYCHMAN, Jan – ZAJACZKOWSKI, Ananiasz, *Osmanlı-Türk Diplomatiyası El Kitabı*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:10, (Çev: Mehmet Fatih Atay) İstanbul, 1993.
- SAMİ, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1317.
- SEZEN, Tahir, *Osmanlı Yer Adları*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yay. No:21, Ankara, 2006.
- SİNGER, Amy, “İmarethaneleler” *Türkler*, C.X, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, 483-490.
- TABAKOĞLU, Ahmet “Klasik Dönemde Osmanlı Ekonomisi”, *Türkler*, C.X, (Edt. Hasan Celâl Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, 2002, 653-696.
- TABAKOĞLU, Ahmet, “Osmanlı Malî Yapısının Ana Hatları”, *Osmanlı-3/İktisat*, (Edt. Güler Eren), Ankara, 1999, 125-135.
- TEMELKURAN, Tevfik, “Divan-ı Hümâyûn Mühimme Kalemi, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, S.6, Ekim/1975, 129-176.

- TÜRKHAN, Sait Mehmet, *18. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul'un Et İaşesinin Temini: Hassa Kasabbaşlık Kurumu*, Basılmamış doktora tezi, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisan Tezi), İstanbul, 2006.
- UZUN, Ahmet, "Osmanlı'da Şehir Ekonomisi ve İaşe, *TALİD*, C.3, S.6, 2005.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1988.
- _____, *Osmanlı Tarihi III*, TTK, Ankara, 2011.
- ÜNAL, Ali Mehmet, "44 Numaralı Mühimme Defteri", Akademi Kitapevi, İzmir, 1995.
- ÜNAL, Ali Mehmet, *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, Paradigma, İstanbul, 2011.
- WHITE, Sam, *Osmanlı'da İsyan İklimi Erken Modern Dönemde Celâli İsyanları*, (çev. Nurettin Elhüseyni), Alfa/Tarih, İstanbul, 2013.
- YEDİYILDIZ, Bahaeddin, "Osmanlı Döneminde Türk Vakıfları ya da Türk Hayrat Sistemi", *Osmanlı-5/Toplum*, (Edt. Güler Eren), Ankara, 1999, 17-33.
- YÜCEL, Yaşar, *Kanuni ile 46 Yıl*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1987.

EKLER

Ek 1. Orjinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLIK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Telhan ASLAN
Öğrenci Numarası	131211112
Enstitü Anabilim Dalı	Tarih
Programı	Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Yrd. Doç. Dr. Ayşegül HÜSEYNİKLİOĞLU
Tez Başlığı (Türkçe)	30 NUMARALI MÜHÜRME DEFTERİ [s.248-370] (TRANSKRİPSİYON, BELGE ÖZETLERİ VE DİZİN)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 227 sayfalık kısmına ilişkin, 25.10.2016 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 13 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç
- 5- Ekler Kısmı Hariç tutulmuştur.

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Yrd. Doç. Dr. Ayşegül HÜSEYNİKLİOĞLU
Danışmanın Adı-Soyadı

Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK
Anabilim Dalı Başkanı

F.Ü.LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- a) Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ve ilgili makale şartını sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- b) İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurullar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

DİZİN

A

abâ an cedd, 40

Abat Gölü, 66

Abdullatif, (Rumahiyye eski sancakbeği), 94

Abdûlbaki, (Mütevelli), 62

Abdülgaflar, (eski Bursa beği), 121

Abdûlmelik, (Fas ve Merankoş hakimi), 76

acem, 78

Acile, 150

Adana, 80, 157, 158

adet-i ağnâm, 124, 148

Ağrıboz, 34, 114, 118

ahidname-i humâyûn, 155

ahkâm-ı şerife, 81, 100, 160

Ahmed Çavuş, 89

Ahmed Çavuş, (Koyun emini), 172

Ahmed, (Cerbe ve Haleb beylerbeği), 130

Ahmed, (Gazze beği), 36

Ahmed, (Karaman defter kethüdası), 33

Ahyolu, 71, 152

ahz ve celb, 37, 41, 43, 78, 97, 129, 143, 175

Akça Kal'ası, 51

Akçahisâr, 76, 94

Akçakal'a, 139

akçe, 35, 38, 39, 40, 48, 49, 57, 61, 62, 67, 77, 81, 82, 84, 85, 86, 88, 89, 91,

95, 99, 108, 109, 115, 122, 123, 124,

127, 130, 132, 135, 142, 147, 148, 152,

157, 161, 167, 168, 172, 173, 174, 178,

179, 180, 185, 186, 189

Akkirman, 68

Akpınar, 39

Aksaray, 67, 80

Akşehir, 34, 67, 156

Aktaş, 93, 177

Akyazı, 66

Alacahisar, 57, 75, 111, 112

Alâiyye, 128

alay beği, 67, 83, 103, 104, 125, 147, 148, 149, 165, 169, 170, 189

ale'l-esâmi, 44, 72, 158

Ali Beğ, (Karlî ili beği), 83

Âl-i Cenâh, 56, 57, 78

Ali İdrîs, (Ana ve Hadise beği), 112

Ali, (Habeş beğlerbeğisi Mustafa Beğ'in kethüdası), 120

Ali, (Anotoli beylerbeği kapu kethüdası), 171

Ali, (Cemase beği), 86

Ali, (Kırkkilisa beği), 166

Ali, (Teke beği), 85

aliyü'l rahma ve'l gazâ, 111

Amâsiyye, 39, 41, 42, 79, 120, 167, 184

Amid, 86, 106, 182, 192

âmme-i nâs, 177

Ana, 112, 127, 173

Ana Kal'ası, 85
 Anatoli, 58, 85, 95, 122, 157
 Anavarin Kal'ası, 143
 Anbar-ı Amire, 151
 Andos, 50
 Antâliyye, 85, 173, 193
 Arapgir, 104, 105
 Aras Han, 52
 arpa, 50, 55, 123, 146
 Arslanapa, 171
 Arvanid, 78
 asâkir-i nusret me'sere, 81
 Âsitâne-i Sa'âdet, 34, 55, 68, 70, 75, 87,
 96, 99, 102, 113, 120, 123, 127, 136,
 141
 âsude-hâl, 90
 Atina, 114, 115, 118, 145
 Avlonya, 132, 133, 147, 148, 149
 Avrethisârı, 61
 Ayamaura, 134
 Ayamavra Kal'ası, 118
 Ayasuluğ, 109, 126
 Aydın, 92, 109, 126, 180
 Aydonat, 179
 Ayıntab, 66
 Azak, 84
 azep, 72

B

ba'de's-sübût, 56, 116, 150, 182
 Baba, 107
 Babaeskisi, 60
 bâb-ı sa'âdet-me'âb, 47
 bagi, 141

Bağdad, 48, 62, 85, 88, 94, 106, 113,
 127, 154, 163, 164, 170, 173, 176, 185,
 194
 Bahtiyar, (Saruhan zü'emasından), 99
 bakâya, 65, 94, 161
 Balıkesri, 125
 Baltacı Paşa, 140
 barut, 154
 Basra, 56, 57, 78, 86, 88, 123, 154, 164,
 172
 Batori Kristo, (Erdel Voyvodası), 87
 Bayburd, 34
 Bayezid Beğ (İlbasan beği), 132
 Bazarcık, 171
 Beç, 102, 155, 160, 179
 beğ, 36, 39, 41, 42, 50, 59, 61, 69, 70,
 74, 77, 78, 79, 80, 83, 84, 85, 90, 94,
 109, 116, 135, 139, 141, 162, 177, 178,
 181
 Beğbazarı, 135
 beğlerbeği, 33, 34, 46, 48, 66, 67, 70,
 71, 85, 100, 103, 104, 113, 117, 120,
 122, 123, 127, 129, 131, 133, 139, 141,
 146, 150, 152, 153, 154, 157, 159, 161,
 162, 165, 170, 171, 175, 177, 178, 188
 Behrâm, (Erzurum beylerbeği), 154
 Bender, 59, 68, 69, 187, 188
 Bender Kal'ası, 59
 Benî Rebîa, 154
 bennâ, 132, 133
 berât, 37, 152
 berât-ı hümâyun, 37

berâyâ, 42, 50, 51, 60, 124, 161, 164,
177, 187, 188
Bergos, 166
ber-mûceb-i şer'i kadim, 56, 110
bey', 62, 73, 83, 96, 109
Beytü'l-mâl, 167, 187, 191
bezirgân, 81
bezzaztan, 122
bi'l-fi'l, 41, 52, 61, 72, 79, 80, 86, 106,
110, 162, 172, 182, 187
Biga, 125
Bilagos(?), 37
Bilecik, 57, 186
Birecik, 80, 88
Boğdan, 89, 142, 194, 195
Boli, 79, 84, 135, 150, 174
Bosna, 70, 156, 160, 197, 198
Bozok, 54, 55, 61, 71, 72, 77, 89, 93,
110, 158, 178
Budaközi, 72
Budun, 101, 102, 140, 155, 160, 179,
192, 194, 197
buğday şorbası, 47
Bursa, 63, 121

C

Ca'fer, (Dimyat sancakbeği), 127
cami'i şerif, 122
câmus, 95
Canik, 153
Cankirman, 68, 69, 129, 183, 184
Cebel-i İbiz, 150
celâ-yi vatan, 49, 76, 116, 123, 184, 189
celeb, 61, 91, 95, 125, 152

Cemâsse, 86
cemm-i gafir, 118
Cenâb-i emâret-me'ab, 52
Cengîz Han, (Kelaş sancakbeği), 185
cerahor, 48, 129, 133
Cerbe, 130
Cezayir, 57, 60, 70, 78, 111, 121
cibâyet, 122
cidâl, 52
cizye, 49, 148
Cum'abazarı, 61
cülûs-ı humâyûn, 36

Ç

Çaka, 174
Çân, 125
Çapakçur, 106
Çavuş, 33, 34, 35, 38, 40, 41, 43, 45,
46, 53, 54, 55, 56, 60, 61, 64, 65, 66,
67, 68, 69, 70, 71, 76, 82, 84, 85, 87,
88, 91, 92, 93, 96, 97, 99, 100, 101,
103, 106, 108, 109, 110, 113, 116, 118,
119, 124, 125, 126, 127, 129, 131, 133,
135, 137, 139, 141, 142, 143, 144, 147,
149, 150, 152, 153, 155, 159, 167, 169,
170, 171, 172, 174, 175, 177, 179, 186,
191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198
çeribaşı, 59, 143, 148
Çerkes Beg, (Bozok sancak beği), 55
Çingane, 73
Çirmen, 152
Çirmeniçe, 82
Çorlı, 46, 47
Çorum, 39, 41, 79, 152

D

dâme ikbâluhû, 70, 103, 117, 122, 123, 131, 158
 dâme izzihû, 52, 55, 67, 139, 166
 dâme mecdahû, 51
 dâme sa'dühû, 76
 dâme uluvvuhû, 130
 dâmet me'alîhû, 179
 dâmet me'âliyehû, 53
 dana, 47
 Dâr Kal'ası, 164
 Darende Bali (Nova Kalesi müstahfızı), 82
 Darende Mustafa, (Güherçile emini), 156
 Dede Han, 52
 defterdâr, 33, 48, 79, 88, 94, 99, 106, 124, 131, 161, 163, 173, 178, 182, 185, 187
 Delvine, 117, 132, 147, 148, 149, 174
 Delvine Kal'ası, 148
 Demürkapu, 52
 derbend, 148
 Dergâh-ı Mu'allâm, 34, 50, 73, 76, 90, 95, 103, 108, 113, 119, 124, 127, 152, 153, 166, 175, 177, 183
 der-mahzen, 34
 Derviş, (Zulkadriye beylerbeği), 117
 Despe, 37
 dest-dırâz, 34
 Develü, 158
 Devlet Giray Han, 53
 Deyr ü Rahba, 153

Dimetoka, 50, 152
 Dimyat, 119, 127
 dirlik, 40, 162, 180
 Diyarbekir, 45, 46, 64, 79, 80, 86, 100, 103, 105, 106, 117, 133, 154, 172, 182, 192, 194
 dizdâr, 38, 51, 82, 83, 158, 173
 Donanma-i Hümâyün, 122
 Drac, 76
 Dukakin, 96, 147, 163, 181
 Dürzî, 87
 Dürzî tâ'îfesi, 87

E

Ebûriş, 100, 104, 112, 113, 114, 117, 135, 139, 153, 170, 175
 ecnâs, 48, 86, 154
 ecnebi, 35, 38, 98, 168, 169, 175
 edâ-i salât, 92
 edâma'llahu te'alla iclâlehû, 134, 158
 Edirne, 39, 49, 50, 60, 100, 108, 111, 146, 166, 192, 195
 ef'al-i kabîha, 40
 Eflak, 142
 ehl-i cemâ'at, 44
 ehl-i fesâd, 39, 44, 54, 97, 110, 125, 136, 143, 147, 153, 160, 183
 ehl-i telbis, 63
 ehl-i vukûf, 70, 95, 107, 135, 185
 Ekrâd, 105, 189
 Emin, (Hakkâri hakimi), 172
 erbâb-ı tîmâr, 33, 103, 104, 165, 189
 Erbîl, 185
 Erdel, 37, 56, 87, 139, 140

Ereğli, 64, 111
 Ergani, 106
 Ergene, 166
 Ergiri, 53, 174
 Erzurum, 40, 42, 52, 53, 65, 69, 70, 81, 129, 153, 154, 191, 192, 193, 195, 196
 Erzurum Kal'ası, 81
 Eski İl, 64
 eşkıya, 41, 57, 63, 68, 78, 83, 88, 121, 165, 166, 176
 evkâf, 47, 134, 135
 Eynecik, 145, 146

F

fakîrû'l-hâl, 98, 175
 Fas, 76
 Ferhad, (Şam yeniçeri ağası), 135
 fermân, 34, 44, 48, 59, 68, 69, 72, 77, 81, 88, 95, 97, 100, 104, 110, 112, 117, 120, 123, 125, 128, 129, 130, 132, 133, 134, 141, 144, 148, 151, 156, 159, 160, 162, 163, 167, 168, 170, 172, 175, 178, 182, 184
 fesâd, 33, 40, 42, 44, 51, 54, 59, 60, 63, 73, 74, 76, 82, 83, 91, 93, 94, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 116, 121, 125, 128, 129, 136, 143, 144, 147, 153, 157, 159, 160, 162, 163, 168, 170, 173, 174, 181, 183, 186, 189
 fevka'l-had, 37, 137
 fevt, 35, 41, 42, 49, 61, 65, 68, 69, 72, 91, 105, 108, 114, 117, 118, 120, 122, 128, 132, 139, 140, 144, 146, 147, 152, 161, 167, 170, 178, 184, 187, 191

finduk, 64, 172
 fisk, 44, 82, 183, 186
 fî'l-vâki', 35, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 47, 48, 51, 66, 67, 83, 85, 87, 89, 91, 93, 96, 118, 145, 148, 150, 152, 155, 157, 159, 163, 173, 174, 178, 182, 185, 187, 191
 Filek, 115, 119
 Filibe, 50, 54, 59, 100
 flori, 62, 100, 122, 131, 161, 182, 187
 Fransuva, 121
 fukarâ, 50, 90, 115, 184
 fücûr, 44, 183
 fûruht, 105, 161
 fûrû-mande, 51

G

Galata, 46, 144
 gammâz, 63
 garet-i emvâl, 74, 76, 93, 94, 143, 176
 Gazanfer, (sipahi, Semendire), 186
 Gazze, 36, 109, 157
 gedük, 181
 Gelibolu, 38, 91, 183
 Geylân, 52
 Geyve, 66
 gezend, 42, 98, 114, 129, 135, 151, 170, 188, 189
 Göle, 51
 Göllükesri, 61
 Göynük, 63
 Gurbet, 73
 gurus, 81, 102

güherçile, 58, 59, 101, 124, 156, 158,
173
Gül'anber, 48
Gümülcine, 143
Gümüş, 39
Gürcü, 52

H

habbe, 77, 95, 102, 123, 185
Habeş, 120, 130, 131
Hadise, 112
Hakkâri, 172
Haleb, 44, 45, 46, 65, 71, 80, 88, 103,
104, 112, 113, 114, 117, 141, 153, 154,
175, 181, 191, 192, 193, 195, 196, 197
Halid Beğ, (Deyr ü Rahba beği), 153
Hamid, 122
Hammar Kal'ası, 86
Hamza bin Udsi (?), (Mir-ahur), 153
Hamza, (naib), 91
harâmi, 97, 105, 109, 143, 144, 163,
164, 171, 182, 186
Haremeyn-i Şerifeyn, 187
Harem-i Hümayun, 190
haric ez defter, 64
Hasan Çavuş, 60
Hasan, Akçahisar, 94
Hasan, Trablusgarb beylerbeği, 70
Haseki Sultan hamamı, 101
Hasırlu, 146
Hasköy, 50, 152
hassa harc emini, 38, 177
Hassa kılârcıları, 88
Havâss-ı humâyun, 43, 46, 185

Havâss-ı Mahmudpaşa, 59
Haydar, (Hınıs beği), 189
Haydar, (Kethüda), 189
Haydar, (Tunus ve Tarblus beğlerbeği),
76
Hayraboli, 152, 166
Helona, 185
hergele, 142
Hersek, 82, 145, 198
Hevâcebeğlü, 110
Hezârgrad, 55
hıfz, 33, 42, 52, 55, 57, 63, 65, 68, 69,
81, 82, 84, 85, 96, 98, 105, 108, 112,
113, 114, 118, 120, 125, 128, 129, 135,
136, 138, 141, 147, 148, 151, 161, 164,
170, 175, 176, 187, 188, 189
Hınıs, 189
Hırsova, 107
hırsuz, 42, 63, 93, 105, 121, 143, 144,
164, 171, 186
Hızâne-i Âmire, 154, 155, 182
Hızır Çavuş, (Samakov emini), 190
hilâf-ı emr, 53, 58, 62, 72, 77, 105, 134,
138, 139, 154, 155, 177, 178
hilâf-ı şer', 35, 40, 47, 50, 61, 62, 75,
76, 77, 84, 94, 116, 126, 137, 174
hîn-i tahrîr, 72, 177
hîn-i teftîş, 37, 43, 150, 186
hirâset, 33, 42, 52, 64, 69, 105, 112,
114, 118, 128, 129, 135, 147, 148, 151,
170, 188, 189
hisar eri, 73
Hizo, 182

hoş gedük, 38
 hukûk-ı nâs, 115
 Humus, 139, 151
 Hurpeşte, 97
 hüccâc, 68, 98
 hüccâc-ı zevi'l ibtihâc, 68
 hüccet-i şer'îye, 43
 Hüseyin Beğ, (Biga beği), 125
 Hüseyin, (Köstendil beği), 94
 Hüseyin, (mütevelli), 91

I

ırgad, 69, 129, 133
 Isparta, 122

İ

İç il, 130, 132
 il eri, 33, 96, 180
 İlbasan, 132, 133, 147, 148, 149
 ilhâd, 78
 İlok, 186
 iltizâm, 95, 101, 125, 127, 168, 173, 185
 İmâret-i Âmire, 121, 184
 İnebahtı, 83, 84, 172
 İnöz, 134
 İpsala, 50, 134, 152
 İsferlik, 56
 İshaklu, 67
 İskenderiye, 34, 76, 86, 96, 119, 147, 158, 163, 169, 181, 182
 İspanya, 83
 İsravalos, 50, 51

İstanbul, 36, 42, 43, 44, 45, 50, 51, 60, 61, 66, 70, 71, 79, 80, 87, 91, 95, 100, 101, 107, 108, 114, 115, 134, 140, 142, 144, 145, 152, 171, 187
 İstanköy, 50
 İştib, 60, 61
 İzdinlü Ali, 137
İzdinlü Ali Çavuş, 148, 180, 197

K

kadırga, 70, 181, 188
 kâdî, 34, 37, 38, 39, 41, 43, 44, 47, 55, 56, 58, 60, 61, 62, 67, 85, 87, 91, 94, 95, 97, 99, 101, 102, 104, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 115, 117, 121, 125, 126, 128, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 138, 144, 150, 158, 162, 166, 171, 174, 178, 183, 184, 185, 196
 kâfir, 82, 90
 kal'a, 34, 38, 51, 55, 58, 68, 69, 81, 82, 85, 86, 98, 118, 132, 133, 148, 149, 154, 164, 170, 173, 174, 175, 176
 Kalavrita, 107
 Kalender, 59
 kaliçe, 163
 kâlîte, 188
 kantar, 34
 Kapur, 112
Kara Mahmud, (Erbâb-ı tîmâr), 85
 Karahisar, 85, 90, 158
 Karaman, 33, 34, 45, 46, 71, 72, 165, 177, 178, 181
 Karamanlu Yürükleri, 128
 Karamürsel, 168

- Karasu, 144
Karasu, nehir, 119
Karaulus, 94, 127, 173
Karlı ili, 83, 91, 118, 134
Karlili, 91
Kars, 81
karye, 36, 39, 43, 46, 47, 49, 56, 58, 63, 64, 76, 91, 94, 109, 110, 115, 116, 119, 129, 134, 137, 140, 145, 146, 158, 162, 168, 176
kassâb, 96, 107, 126, 145, 171
Kastamonı, 64, 78, 87, 88
Katar, 41
katl-i nüfûs, 51, 74, 76, 94, 143, 176
Kavak, 91
Kavala, 72, 73, 143, 144
Kavalık, 43
Kayseriyye, 55, 80, 89, 156
kazıyye, 36, 54, 73, 74, 75, 77, 80, 107, 110, 115, 150, 157, 162, 167, 176, 178, 186
keçi, 50, 60, 142
Kefe, 84, 129, 141, 193
Kelâş, 185
Kengırı, 41, 159
kerama'llahû vecchê, 176
kereste, 84
Kerkük, 48
Kerş, 141
Kestorya, 97
kethüdâ, 33, 38, 86, 120, 167, 176
Kıbrıs, 36, 54, 55, 56, 96, 101, 113, 128, 131, 132, 138, 140, 141, 156, 158, 161, 181
Kıbrus, 56
kıl'a, 154
Kılıç Ali, (Cezayir beylerbeği), 121
Kımuk, 52
Kırk Ahmed, (Nablus beği), 139
Kırkkilisa, 59, 144, 152, 166, 167, 195
kırpık akçe, 130
Kırşehir, 61, 80, 89, 110
kıyâle, 123
kızıl akça, 130
Kızılbaş, 39, 40, 106, 131, 132
Kızılhan Kal'ası, 164
Kızılkilise, 137
Kiğı, 42, 120
Kilîd'ül-bahr, 38
Kilîdü'l-bahr Kal'ası, 73
Kilis, 162
Kirite, 97
Klis, 185
Koca Hızır, 59
Konya, 34, 35
Kosun, 106
koyun, 42, 45, 49, 50, 60, 61, 71, 79, 91, 95, 101, 106, 136, 142, 171, 172, 173
Koznik, 111
Kömürhan, 91
Köstendil, 94
Kuds-i Şerif, 138, 151, 157, 162
kul oğulları, 98, 175, 176

kurâ, 113, 138, 160
 kurşun, 34, 64, 65, 172
 Kurşunlu Han, 100
 Kurveleş, 132, 147, 148, 149, 170
 kuttâ'u't-tarîk, 59, 93, 105, 143
 kuzzât, 94, 157
 küffâr-ı haksâr, 82, 118, 188
 kürekçi, 181
 Kürsuyu, 52
 Kütâhiyye, 57, 85, 122, 171, 186

L

Larende, 33, 95, 138
 Leh, 69, 139, 142
 levend, 44, 45, 74, 83, 147, 180

M

ma'den, 57, 59
 ma'îşet, 43, 71, 142
 Mağnisa, 92, 108, 109, 126, 180
 Mağusa Kal'ası, 161
 mahlûl, 98, 175, 176
 Mahmud Çavuş, 50
 Mahmud, (Avlonya beği), 132
 Mahmud, (Gureba-i yesâr zümresinden), 135
 Mahmud, (Kuds-i şerif beği), 138
Mahmud, (mukataat nazırı), 92
 Mahmud, (Neretva kadısı), 185
 Mahmûdiye, 131
 Mahmudşah Beğ, (Karlı-ili sancakbeği), 91

mahrûse, 42, 44, 45, 50, 60, 63, 66, 71, 79, 80, 91, 95, 107, 108, 111, 114, 115, 121, 134, 142, 146, 150, 152, 171, 184
 Mahrûse, 42, 45, 67, 108, 144
 Malatiyye, 79
 mâldâr, 80, 174
 mâl-ı mîrî, 58, 79, 95, 98, 99, 103, 126, 130, 164, 185
 Manavgad, 173
 Manyas, 88, 137
 Mar'aş, 46, 100, 103, 117, 156, 169, 193, 196
 martolos, 148
 mazınna, 112, 121
 Mecdel, 109
 meclis-i şer, 35, 37, 40, 41, 51, 54, 56, 60, 62, 63, 64, 75, 102, 103, 118, 136, 137, 138, 141, 150, 157, 167, 171, 172, 174, 175, 177, 179, 187
 Meğri, 74
 Mehdiye, 65
 Mehmed (Karaman beylerbeği), 165
 Mehmed Çavuş, 43, 92
 Mehmed Çavuş, (Hassa harc emini), 38
 Mehmed Paşa, (Vezir-i-a'zam), 107
 Mehmed, (Ayamavra dizdârı), 118
 Mehmed, (azebler ağası), 86
 Mehmed, (Birecik beği), 88
 Mehmed, (Göle'de azebler ağası), 51
 Mehmed, (Güherçile emini), 59
 Mehmed, (Haleb beylerbeği), 104
 Mehmed, (Hama kadısı), 80
 Mehmed, (kasaplar mütevellisi), 95

- Mehmed, (Sihai oğlu), 73
Mehmed, (Şam beylerbeği kapu kethüdası), 33
Mehmed, (Şam beylerbeği kethüdası), 166
 Mehmed, (Tunus defterdarı), 178
 Mehmed, (voyvoda), 75
Mehmed,(sipahi), 136
 meksûr-ı ummâl, 48
 Mektûb, 39, 56, 57, 59, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 76, 79, 83, 84, 90, 93, 94, 95, 99, 101, 102, 105, 116, 118, 119, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 133, 137, 139, 140, 141, 147, 148, 150, 154, 156, 164, 165, 170, 171, 172, 173, 175, 180, 181, 187, 188, 189
 mel'un, 34
 melâhide, 52, 78
 Melek Ahmed, (Ruha beği), 106
Memi, 47
 Memi Reis, 34, 68, 183
 menâzil, 87, 131
 Menlik, 61
 Menteşe, 50, 74, 111, 147, 180
 Merankoş, 76
 Meriç, 137
 meşhedeyn-i şerifeyn, 176
 metrukât, 77, 140, 167
 mevâd, 36, 37, 112, 115, 119, 136, 150, 162, 175
 Mevlana Abdûlbaki, (Siroz kadısı), 143
 Mevlana Ali, (Kırşehir kadısı), 110
 Mevlânâ Babaeskisi, 166
 Mevlana Hacı Mustafa, (Eski Budaközü kadısı), 72
 Mevlana Mehmed, (İsravalos kadısı), 51
 Mevlana Muhammed, Ürgüb kadısı, 75
 Mevlânâ Muhiddin, (Eski Bergos kadısı), 166
 Mevlâna Vildan, 178
 Mevlana Zekeriya Efendi, 44
 mezheb-i şâfi', 187
 mezîd-i inâyet, 151
 Mıgalkara, 50, 152
 Mısır, 55, 67, 68, 92, 97, 109, 119, 120, 130, 138, 139, 142, 150, 151, 153, 154, 159, 169, 180, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 196
 Midilli, 90, 122
 Mihâllic, 88, 135
 min-ba'ad, 51, 62, 70, 72, 73, 84, 91, 94, 98, 102, 125, 126, 133, 138, 158, 159, 160, 162, 169, 172, 175, 176, 179, 183, 190
 mîrî, 34, 43, 46, 47, 58, 72, 73, 81, 102, 123
 mir-i çakırcı, 137
 mîrî kurşun, 34
 Mora, 83, 107, 144, 171
 Moskov, 69
 mu'accelen, 40, 41, 42, 50, 53, 58, 68, 71, 74, 88, 89, 96, 108, 109, 130, 133, 135, 139, 140, 144, 151, 152, 155, 160
 mu'âteb, 69, 72, 97, 113, 152, 168
 mu'temedün-aleyh, 98, 135
 Mudurnu, 84, 90, 174

muhallefât, 41, 108, 120, 187
 Muhammed, (Erbil sancakbeyi), 185
 mukâta'â, 72, 98, 104, 106, 109, 125, 126, 161
Mukâta'acı Ali Çelebi, 55, 131
 muktezâ-i şer', 35, 40, 51, 62, 136
 mûmâ ileyh, 52, 57, 68, 86, 95, 104, 109, 126, 134, 155, 169, 180, 182
 Musa, (Müderriş), 138
 Mustafa Çavuş, 41, 45, 84
 Mustafa Çavuş, (Mehayif), 97
 Mustafa Çavuş, Tercüman), 194
 Mustafa Paşa, 101, 102, 140, 155, 160, 179, 197
 Mustafa, (Emir-i hac), 68
 Mustafa, (Habeş beylerbeği), 120
Mustafa, (kethüda), 182
Mustafa, (Mora beğîn kethüdası), 144
 Mustafa, (mültezim), 126
Mustafa, (Temeşvar çavuşlarından), 99
 Mustafa, (Van dizdârı), 98, 175
 Mustafa, (voyvoda), 122
 mustâhfız, 38, 51
 Musul, 105, 164
 mutasarrıf, 37, 67, 106, 152, 167, 190
 mü'ezzin, 39
 mübâşir, 56, 61, 98, 103, 116, 119, 137, 150, 175
 müdde'-i aleyh, 100
 müdde'iyе cebr, 100
 mülhid, 78
 mültezim, 97, 98, 119, 126, 168, 172

mürûr, 35, 56, 58, 60, 62, 89, 146, 150, 157, 185
 müselleme, 57, 58, 59, 143
 müşârün ileyh, 37, 42, 50, 51, 52, 61, 67, 68, 69, 70, 84, 87, 92, 103, 104, 105, 108, 109, 112, 113, 114, 119, 120, 124, 128, 131, 132, 138, 139, 147, 149, 153, 154, 157, 158, 159, 163, 164, 165, 166, 167, 170, 175, 177, 178, 179, 180, 182
 müteferrika, 180, 181
 mütemevvil, 66, 107, 114, 145
 müteveffâ, 105, 109, 122
 mütevellî, 47, 62, 179
 müzevvir, 63, 162

N

Nâ'ibü's-şer', 84
 na-bedid, 118
 Nâblus, 139
 Nafta, 178
 naîb, 156
 Nakşa, 121
 narh-ı ruzi, 129, 154
 neccar, 129, 133
 nefer, 41, 44, 52, 53, 56, 57, 59, 62, 71, 74, 75, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 97, 115, 129, 141, 148, 152, 164, 165, 167, 171, 176, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198
 nehr-i Fırat, 88
 nehr-i Süleymani, 176
 Nemçe, 139, 140
 Neretva, 58, 185

Niğbolu, 71, 89
 Niğde, 34, 80, 156
 Nisibin Kal'ası, 85
 Niş, 75, 76
 niyâbet, 75, 84
 nizâ', 41, 43, 53, 86, 90, 96, 111, 135,
 146, 154
 Nova, 82
 Nova Kal'ası, 82

O

Ohri, 76, 94, 116, 147, 148, 149, 163,
 169, 170, 181, 191

Ö

Ömer Beğ, (Humus sancakbeği), 151
 Ömer Beğ, Trabzon beği, 69
 Ömer Çavuş, (Filibe subaşı), 54

P

Pankota, 37
 peksimat, 146
 perâkende, 45, 50, 123
 peşîn, 124
 Pınarhisar, 91
 Pınarhisarı, 152
Pir Ali, (Ruha beğîn kethüdası), 107
 Pir Mehmed Paşa imâreti, 47
 pirinç, 47
 Piyâle oğlu Muhammed, 112, 175
 Podgoriçe, 163, 182
 Poloniçe, 115
 Pravadi, 49, 71
 Priştine, 111
 Prizrin, 147

R

Ramazan, 59
 re'âyâ, 50, 51, 56, 57, 60, 62, 75, 81,
 82, 83, 90, 113, 114, 115, 118, 121,
 123, 124, 137, 140, 141, 142, 143, 148,
 150, 160, 161, 162, 163, 170, 177, 181,
 184, 185, 187, 188, 189
 rencber gemiler, 88
 rençber, 43, 88, 116
 Resmo, 191
 revâfize, 78
 Rikâb-ı Hümâyün, 174
 Rodos, 65, 90, 151
 Rodoscuk, 135
 Ruha, 126, 183
 Ruha Kal'ası, 183
 ruk'a, 36, 37, 38, 43, 44, 55, 65, 74, 75,
 80, 82, 83, 84, 85, 89, 111, 115, 121,
 132, 137, 150, 157, 162, 174, 177, 184,
 186, 187
 Rum, 45, 73, 104, 105, 109, 125, 143,
 149, 150, 152, 184
 Rumâhiyye, 94
 Rumili, 50, 95, 125, 143, 144, 152, 197
 Rus, 84, 184

S

sabile gemilerin, 78
 Safer, (Anatılı beylerbeği), 122
 Sakız, 59, 177
 sâl be-sâl, 57
 Samakov, 190
 Samsun, 184

sancakbeği, 42, 91, 94, 104, 120, 126, 181, 185
 Sapanca, 66
 Saray, 58
 Saruhan, 79, 92, 99, 109, 126, 180, 182, 186, 196
 Saruhân Beğ, (Hizo hakimi), 182
 Satılmış, 153
 Sayda, 87, 181
 Seçen(?), 37
 Sefer Çavuş, 37
 Selanik, 60, 74, 101, 143, 144
 selimi, 86
 Semavât, 57, 78
 Semendire, 186
 Sermîn, 80
Serraç, 47
Seydi (Bozok beğinin kethüdası), 158
 Seyyid Hayreddin, 34
 sığır, 50, 60, 142
 Si'ird, 106
 Sidrekapısı, 61
 Silistre, 68, 69, 71, 91, 107, 108, 127
 Silivri, 47
 Sinan, 59
 Sinan Beğ (Arapgir sancakbeği), 105
 Sinan Beğ, (Ohri beği), 116
 Sinan Reîs, 188
 Sinob, 79
 sipâhi, 39, 54, 58, 67, 69, 72, 73, 82, 110, 112, 117, 135, 143, 149, 158, 166, 167, 173, 176
 sipâhizâde, 67, 72, 89

sirka, 54, 56, 109, 167
 Siroz, 60, 61, 143
 Sivas, 77, 196
 Soma, 43
 Sorkun, 71, 72, 77, 89
 subaşı, 36, 55
 Suğdak, 84
 suhre, 58, 123, 124
 sûhte, 33, 47, 50, 51, 54, 125, 128, 165, 180
 sulehâ, 34, 78, 101
 Sultan Selim Han, 39, 49, 108, 111, 146
 Sultan Süleyman Han, 62, 73, 134
 suret-i sicil, 40, 59, 75, 108, 110, 118, 136, 181
 Südde-i Sa'âdet, 34, 44, 48, 52, 53, 54, 55, 56, 67, 72, 73, 74, 87, 88, 103, 104, 105, 107, 113, 114, 122, 124, 126, 127, 137, 140, 141, 145, 149, 152, 153, 155, 159, 160, 161, 162, 163, 166, 168, 178, 179, 190, 198
 sükkerhane, 161
 süngerciler, 151
 sürücilik, 91
 Süveyş, 97, 187, 188, 189

Ş

şa'be, 62
 Şam, 33, 36, 66, 71, 87, 92, 103, 104, 109, 112, 117, 131, 135, 139, 146, 162, 166, 175, 176, 181, 187, 191, 193, 194, 195, 196, 197
 Şamahı, 52
 Şehr-i Zor, 193

Şehrizol, 47, 48
 şekâvet, 57, 78, 83, 107, 186
 Şemhâl, 52, 53
 şenâ'at, 40, 51, 68, 73, 76, 93, 111, 129,
 136, 144, 159, 160, 170, 183
 şer'i şerif, 39, 41, 76, 77, 94, 143, 157,
 158, 162, 163, 171, 182, 185
 şerik, 39
 şetm-i galîz, 75
 şikâyet, 40, 43, 50, 55, 56, 66, 75, 77,
 80, 84, 92, 110, 117, 156, 166
 şirret, 67, 75, 107, 115, 121, 135, 156,
 186
 Şirvan, 52, 53
 suhûd-ı zûrdan, 36, 150
 Şumnu, 55
 şühûd-ı zûr, 174
 şûrb-i hamr, 39, 82, 167

T

ta'allül, 53, 62, 79, 86, 92, 97, 101, 111,
 113, 154, 165, 185
 ta'ife, 65, 72, 99, 128, 168, 169
 tâ'ife, 178, 183
 tâbe serâhû, 39, 52, 62, 108, 121, 146,
 184
 tâbhâne, 122
 tahrir, 36, 72, 89, 177
 tahsilât-ı ecnâs, 48
 tahsîlat-ı nukud, 48
 Tahte't-tarik, 152
 tahvîl, 106, 119, 120, 172
 tâife-i Türkman, 52
 Taraklu, 66

târik-i sülûk, 63
 Tarsus, 106
 Tatarbazarı, 50, 99
 tavar, 42
 Tavşanlı, 58, 59
 Tavşanlı, 171
 te'addi, 37, 41, 43, 44, 47, 49, 57, 75,
 77, 84, 90, 91, 105, 108, 111, 112, 113,
 114, 115, 116, 118, 121, 125, 134, 137,
 153, 155, 157, 159, 160, 162, 168, 170,
 174, 177, 184, 188, 189
 Tebriz, 112, 113
 tekâlif-i 'örfiye, 64, 123, 124
 Teke ili, 85
 telbis, 142, 153
 temessük, 71, 84, 141, 156, 169, 190
 Temeşvar, 37, 38, 51, 99, 124, 194, 197
 Tercümân, 194
 terk-i diyar, 64
 Tersâne-i Âmire, 190
 tevcih, 51, 68, 70, 73, 86, 98, 103, 104,
 105, 116, 117, 120, 123, 130, 131, 138,
 139, 151, 175, 176, 179, 180, 181
 tevliyet, 122, 166
 tezkere, 70, 91, 122, 123, 152, 178
 tezvîr, 36, 50, 110, 115, 123, 142, 150,
 156, 167
 tırpancı, 54
 Tikrit, 164
 Tikveş, 60, 61
 tîmâr, 33, 34, 36, 103, 111, 115, 117,
 132, 152, 168
 Timurhisarı, 60

Timürhisâr, 115, 119
 Tokat Kal'ası, 132, 170
 toprak kâdısı, 105, 116
 toprak kâdîsı, 89
 Trablus, 76, 150, 162
 Trablusgarb, 70
 Trabzon, 69
 Tunca Kal'ası, 148, 149
 Tunus, 65, 70, 76, 150, 178
 Turgud, 34
 tüccâr, 42, 98, 177, 188
 tüfenk, 87, 135, 148, 172
 tüfenk endaz, 149

U

ulak, 40, 195, 196
 ulufe, 92
 Ulus tâ'îfesi, 189
 Ulusu, nehir, 74
 Unkapanı, 144
 Ustrumca, 60, 61
 Uşak, 58, 59
 Uzunca, 186
 Uzuncaova, 50

Ü

Ülgün Kal'ası, 48
 ümenâ, 62, 172
 ümerâ, 52, 82, 94, 154, 169
 Ürgüb, 75
 Üsküdar, 59

V

vâfir ve müstevfî, 159

vâkıf, 53, 82, 102, 111, 119, 122, 123,
 139, 158, 166, 173, 179
 vakıf ve muttali', 53, 133
 Van, 53, 98, 140, 172, 175, 194, 195
 Van Kal'ası, 172
 varoş, 40, 89, 90, 129, 134, 160
 vech-i meşruh, 49, 86, 91, 95, 114, 116,
 118, 126, 129, 141, 157, 188
 Venedik, 82, 83
 Vidin, 61, 140
 Vize, 152
 voyvoda, 75, 87, 121, 137, 140, 179
 Vulçitrın, 48

Y

Ya'kub Çavuş, 34
 Yahudi, 60, 97, 98, 102, 119, 183
 Yahudi ta'îfesi, 97
 Yahudi tâ'îfesi, 98
 Yalakabad, 168
 Yanbolu, 59
 Yanova, 37, 38
 Yanya, 147, 148, 149, 197
 yat ve yarak, 56, 78, 118
 Yemen, 154, 187, 188
 Yenice-i Karasu, 143
 Yenice-i Vardar, 61
 yeniçeri, 135, 158, 165, 191
 Yeniköy, 135
 Yörük ta'îfesi, 93, 141
 yörükân, 42
 yukâru canib, 53, 65, 79, 81, 82, 106,
 127, 133
 Yunus Çavuş, 43

yuvalak, 159, 172

yükser, 190

Yüzdepare, 61

Z

zâd, 57, 58, 143, 144, 186

Zağra-i-Atik, 59

Zalim, 48

Zamantu, 72

zerde, 47

zevâde, 58

Zeynelabidin, (Çapakçur beği), 106

zîde kadruhû, 179

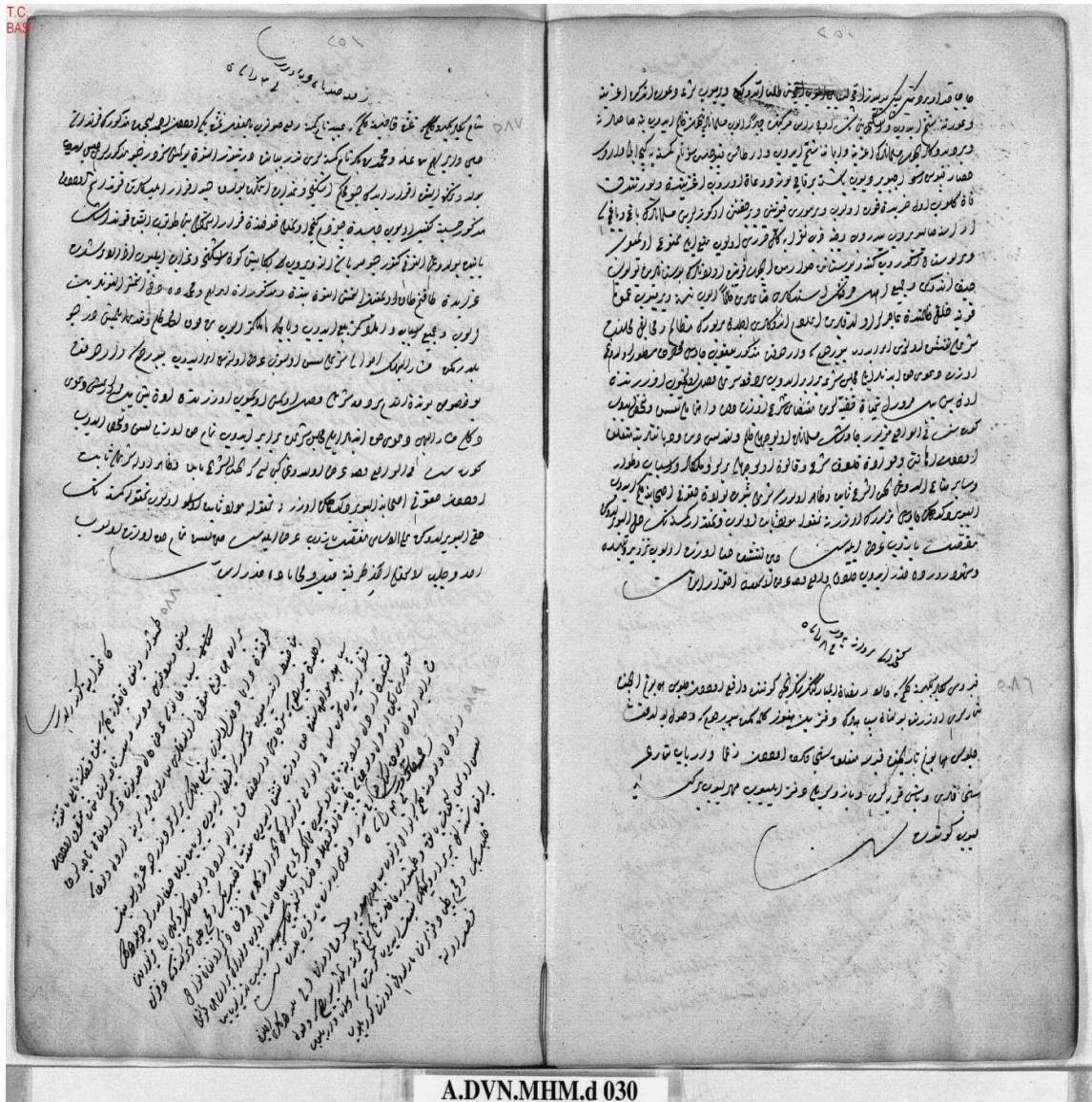
zimmî, 91, 107, 134, 144, 171, 177

Zulkadriye, 71, 103, 104, 117, 168, 178

zü'emâ, 33, 36, 42, 58, 69, 87, 103, 104,

117, 148, 149, 165, 189

METNİN TIPKIBASIMI

[illegible]

الحق ٥٧٤ ٥٧٥
٥٧٤
٥٧٥
٥٧٦
٥٧٧
٥٧٨
٥٧٩
٥٨٠
٥٨١
٥٨٢
٥٨٣
٥٨٤
٥٨٥
٥٨٦
٥٨٧
٥٨٨
٥٨٩
٥٩٠
٥٩١
٥٩٢
٥٩٣
٥٩٤
٥٩٥
٥٩٦
٥٩٧
٥٩٨
٥٩٩
٦٠٠
٦٠١
٦٠٢
٦٠٣
٦٠٤
٦٠٥
٦٠٦
٦٠٧
٦٠٨
٦٠٩
٦١٠
٦١١
٦١٢
٦١٣
٦١٤
٦١٥
٦١٦
٦١٧
٦١٨
٦١٩
٦٢٠
٦٢١
٦٢٢
٦٢٣
٦٢٤
٦٢٥
٦٢٦
٦٢٧
٦٢٨
٦٢٩
٦٣٠
٦٣١
٦٣٢
٦٣٣
٦٣٤
٦٣٥
٦٣٦
٦٣٧
٦٣٨
٦٣٩
٦٤٠
٦٤١
٦٤٢
٦٤٣
٦٤٤
٦٤٥
٦٤٦
٦٤٧
٦٤٨
٦٤٩
٦٥٠
٦٥١
٦٥٢
٦٥٣
٦٥٤
٦٥٥
٦٥٦
٦٥٧
٦٥٨
٦٥٩
٦٦٠
٦٦١
٦٦٢
٦٦٣
٦٦٤
٦٦٥
٦٦٦
٦٦٧
٦٦٨
٦٦٩
٦٧٠
٦٧١
٦٧٢
٦٧٣
٦٧٤
٦٧٥
٦٧٦
٦٧٧
٦٧٨
٦٧٩
٦٨٠
٦٨١
٦٨٢
٦٨٣
٦٨٤
٦٨٥
٦٨٦
٦٨٧
٦٨٨
٦٨٩
٦٩٠
٦٩١
٦٩٢
٦٩٣
٦٩٤
٦٩٥
٦٩٦
٦٩٧
٦٩٨
٦٩٩
٧٠٠
٧٠١
٧٠٢
٧٠٣
٧٠٤
٧٠٥
٧٠٦
٧٠٧
٧٠٨
٧٠٩
٧١٠
٧١١
٧١٢
٧١٣
٧١٤
٧١٥
٧١٦
٧١٧
٧١٨
٧١٩
٧٢٠
٧٢١
٧٢٢
٧٢٣
٧٢٤
٧٢٥
٧٢٦
٧٢٧
٧٢٨
٧٢٩
٧٣٠
٧٣١
٧٣٢
٧٣٣
٧٣٤
٧٣٥
٧٣٦
٧٣٧
٧٣٨
٧٣٩
٧٤٠
٧٤١
٧٤٢
٧٤٣
٧٤٤
٧٤٥
٧٤٦
٧٤٧
٧٤٨
٧٤٩
٧٥٠
٧٥١
٧٥٢
٧٥٣
٧٥٤
٧٥٥
٧٥٦
٧٥٧
٧٥٨
٧٥٩
٧٦٠
٧٦١
٧٦٢
٧٦٣
٧٦٤
٧٦٥
٧٦٦
٧٦٧
٧٦٨
٧٦٩
٧٧٠
٧٧١
٧٧٢
٧٧٣
٧٧٤
٧٧٥
٧٧٦
٧٧٧
٧٧٨
٧٧٩
٧٨٠
٧٨١
٧٨٢
٧٨٣
٧٨٤
٧٨٥
٧٨٦
٧٨٧
٧٨٨
٧٨٩
٧٩٠
٧٩١
٧٩٢
٧٩٣
٧٩٤
٧٩٥
٧٩٦
٧٩٧
٧٩٨
٧٩٩
٨٠٠
٨٠١
٨٠٢
٨٠٣
٨٠٤
٨٠٥
٨٠٦
٨٠٧
٨٠٨
٨٠٩
٨١٠
٨١١
٨١٢
٨١٣
٨١٤
٨١٥
٨١٦
٨١٧
٨١٨
٨١٩
٨٢٠
٨٢١
٨٢٢
٨٢٣
٨٢٤
٨٢٥
٨٢٦
٨٢٧
٨٢٨
٨٢٩
٨٣٠
٨٣١
٨٣٢
٨٣٣
٨٣٤
٨٣٥
٨٣٦
٨٣٧
٨٣٨
٨٣٩
٨٤٠
٨٤١
٨٤٢
٨٤٣
٨٤٤
٨٤٥
٨٤٦
٨٤٧
٨٤٨
٨٤٩
٨٥٠
٨٥١
٨٥٢
٨٥٣
٨٥٤
٨٥٥
٨٥٦
٨٥٧
٨٥٨
٨٥٩
٨٦٠
٨٦١
٨٦٢
٨٦٣
٨٦٤
٨٦٥
٨٦٦
٨٦٧
٨٦٨
٨٦٩
٨٧٠
٨٧١
٨٧٢
٨٧٣
٨٧٤
٨٧٥
٨٧٦
٨٧٧
٨٧٨
٨٧٩
٨٨٠
٨٨١
٨٨٢
٨٨٣
٨٨٤
٨٨٥
٨٨٦
٨٨٧
٨٨٨
٨٨٩
٨٩٠
٨٩١
٨٩٢
٨٩٣
٨٩٤
٨٩٥
٨٩٦
٨٩٧
٨٩٨
٨٩٩
٩٠٠
٩٠١
٩٠٢
٩٠٣
٩٠٤
٩٠٥
٩٠٦
٩٠٧
٩٠٨
٩٠٩
٩١٠
٩١١
٩١٢
٩١٣
٩١٤
٩١٥
٩١٦
٩١٧
٩١٨
٩١٩
٩٢٠
٩٢١
٩٢٢
٩٢٣
٩٢٤
٩٢٥
٩٢٦
٩٢٧
٩٢٨
٩٢٩
٩٣٠
٩٣١
٩٣٢
٩٣٣
٩٣٤
٩٣٥
٩٣٦
٩٣٧
٩٣٨
٩٣٩
٩٤٠
٩٤١
٩٤٢
٩٤٣
٩٤٤
٩٤٥
٩٤٦
٩٤٧
٩٤٨
٩٤٩
٩٥٠
٩٥١
٩٥٢
٩٥٣
٩٥٤
٩٥٥
٩٥٦
٩٥٧
٩٥٨
٩٥٩
٩٦٠
٩٦١
٩٦٢
٩٦٣
٩٦٤
٩٦٥
٩٦٦
٩٦٧
٩٦٨
٩٦٩
٩٧٠
٩٧١
٩٧٢
٩٧٣
٩٧٤
٩٧٥
٩٧٦
٩٧٧
٩٧٨
٩٧٩
٩٨٠
٩٨١
٩٨٢
٩٨٣
٩٨٤
٩٨٥
٩٨٦
٩٨٧
٩٨٨
٩٨٩
٩٩٠
٩٩١
٩٩٢
٩٩٣
٩٩٤
٩٩٥
٩٩٦
٩٩٧
٩٩٨
٩٩٩
١٠٠٠

[illegible][illegible]

۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

[illegible][illegible][illegible]

[illegible]

مسدود

عدد - ۱۱۱ / ۱۱۱ / ۱۱۱

رسد

روم

[illegible]

م. المص. ٢٨٤ ج ٢ ص ٩٨٥

سر (مرفوعه)

[illegible]

روز و رات ۵

[illegible]

وید کنده محمد و ۱۲۱۲

[illegible][illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible][illegible]

۲۷۷
عوض کثرت در درجہ

[illegible]

کتابخانه کهنه - ۱۲۴۵

[illegible]

[illegible]

کشف (محمد درویش)
۱۳۵۰

A.DVN.MHM.d 030

لطیفہ کنیز در ۲۵ ص ۵

برکس رود زهار و در ۲۴ رله

رووی بکتر محمد اسحاق

[illegible]

وصف و در ۱۱۲ ل ۵

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

۱۲۱

[illegible]

17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538

سید بنیامین محمد و

۶۹
 معادله ۱۰۰
 معادله ۱۰۱
 معادله ۱۰۲
 معادله ۱۰۳
 معادله ۱۰۴
 معادله ۱۰۵
 معادله ۱۰۶
 معادله ۱۰۷
 معادله ۱۰۸
 معادله ۱۰۹
 معادله ۱۱۰
 معادله ۱۱۱
 معادله ۱۱۲
 معادله ۱۱۳
 معادله ۱۱۴
 معادله ۱۱۵
 معادله ۱۱۶
 معادله ۱۱۷
 معادله ۱۱۸
 معادله ۱۱۹
 معادله ۱۲۰
 معادله ۱۲۱
 معادله ۱۲۲
 معادله ۱۲۳
 معادله ۱۲۴
 معادله ۱۲۵
 معادله ۱۲۶
 معادله ۱۲۷
 معادله ۱۲۸
 معادله ۱۲۹
 معادله ۱۳۰
 معادله ۱۳۱
 معادله ۱۳۲
 معادله ۱۳۳
 معادله ۱۳۴
 معادله ۱۳۵
 معادله ۱۳۶
 معادله ۱۳۷
 معادله ۱۳۸
 معادله ۱۳۹
 معادله ۱۴۰
 معادله ۱۴۱
 معادله ۱۴۲
 معادله ۱۴۳
 معادله ۱۴۴
 معادله ۱۴۵
 معادله ۱۴۶
 معادله ۱۴۷
 معادله ۱۴۸
 معادله ۱۴۹
 معادله ۱۵۰
 معادله ۱۵۱
 معادله ۱۵۲
 معادله ۱۵۳
 معادله ۱۵۴
 معادله ۱۵۵
 معادله ۱۵۶
 معادله ۱۵۷
 معادله ۱۵۸
 معادله ۱۵۹
 معادله ۱۶۰
 معادله ۱۶۱
 معادله ۱۶۲
 معادله ۱۶۳
 معادله ۱۶۴
 معادله ۱۶۵
 معادله ۱۶۶
 معادله ۱۶۷
 معادله ۱۶۸
 معادله ۱۶۹
 معادله ۱۷۰
 معادله ۱۷۱
 معادله ۱۷۲
 معادله ۱۷۳
 معادله ۱۷۴
 معادله ۱۷۵
 معادله ۱۷۶
 معادله ۱۷۷
 معادله ۱۷۸
 معادله ۱۷۹
 معادله ۱۸۰
 معادله ۱۸۱
 معادله ۱۸۲
 معادله ۱۸۳
 معادله ۱۸۴
 معادله ۱۸۵
 معادله ۱۸۶
 معادله ۱۸۷
 معادله ۱۸۸
 معادله ۱۸۹
 معادله ۱۹۰
 معادله ۱۹۱
 معادله ۱۹۲
 معادله ۱۹۳
 معادله ۱۹۴
 معادله ۱۹۵
 معادله ۱۹۶
 معادله ۱۹۷
 معادله ۱۹۸
 معادله ۱۹۹
 معادله ۲۰۰

روزہ راجہ صاحب اور

[illegible][illegible]

[illegible][illegible][illegible][illegible]

سید یونس در ۲۵/۱۱/۵۷

محمد رفیع پور

[illegible]

[illegible][illegible][illegible]

روضه
 کورن بلا و دقده دار
 روضه
 کورن بلا و دقده دار
 روضه
 کورن بلا و دقده دار

مرصد - لوت نادر و قشدر

(Faint handwritten notes in Urdu script)

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لہ
وہم یستعجلون
وہم یستعجلون
وہم یستعجلون

[illegible][illegible]

مالک بن ابی نضر در ۹۴۰ هجری

(عمر بن عبد المنذر)

۵۵/۲۵

[illegible]

در سال ۱۲۸۵ هجری قمری
 در روز ۱۵ شعبان
 در شهر کابل
 در محله کهنه بازار
 در خانه شماره ۱۰
 در طبقه اول
 در سمت راست
 در دیوار شمالی
 در ارتفاع ۲ متر
 در عمق ۱ متر
 در عرض ۰.۵ متر
 در مساحت ۰.۵ متر مربع
 در حجم ۱ متر مکعب
 در وزن ۱۰۰ کیلوگرم
 در قیمت ۱۰۰۰۰۰ ریال
 در تاریخ ۱۳۸۵ هجری قمری
 در روز ۱۵ شعبان
 در شهر کابل
 در محله کهنه بازار
 در خانه شماره ۱۰
 در طبقه اول
 در سمت راست
 در دیوار شمالی
 در ارتفاع ۲ متر
 در عمق ۱ متر
 در عرض ۰.۵ متر
 در مساحت ۰.۵ متر مربع
 در حجم ۱ متر مکعب
 در وزن ۱۰۰ کیلوگرم
 در قیمت ۱۰۰۰۰۰ ریال

[illegible][illegible][illegible]

کتابخانه ملی ایران

صمدی نام لکھنؤ

[illegible]

قصیدہ کربلا

[illegible][illegible]

صاحبه كبري الدار و نورها و آلاءه و فضائلها
صاحبه عزة و زينة و قدس و قدرا
صاحبه كبري الدار و نورها و آلاءه و فضائلها
صاحبه عزة و زينة و قدس و قدرا
صاحبه كبري الدار و نورها و آلاءه و فضائلها
صاحبه عزة و زينة و قدس و قدرا

[illegible]

۹۵ تا نار باز در سر خانه کج که گفته گذرد بر او طایفه سنده و حسن و حسن
کس که از این گذردن مناسب بود که در بعضی باز که اسباب بر سر
عقربان و بعضی بنویسند و در بعضی طایفه کجی بودند و از این طایفه که
غیر اسباب که بنویسند و در بعضی طایفه که از این طایفه که
فستق بنام و کس که از این طایفه که از این طایفه که
بر سر لوت و در بعضی طایفه که از این طایفه که از این طایفه که
و بر این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که
مزرعه اسباب بر این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که
از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که
المر که از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که
فایده که از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که
و در بعضی طایفه که از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که
سجی که از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که
و در بعضی طایفه که از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که
و در بعضی طایفه که از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که
و در بعضی طایفه که از این طایفه که از این طایفه که از این طایفه که

[illegible][illegible][illegible]

طبرستان (مطابق) گنبد

[illegible]

معنی ما جنبه علم این کتاب است با این که گفتن این را بر سر سفره ای که قیاس با آن
در بعضی کتب و دستنویس ها نقل شده که در بعضی کتب و دستنویس ها نقل شده که این کتاب
که در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب
گفته که در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب
کلید فضا و در بعضی کتب و دستنویس ها نقل شده که این کتاب

[illegible][illegible]

محمد عاشق درویش

[illegible]

م الیہ ۵

[illegible]

کاملاً معینہ کونڈا

[illegible][illegible]

انامہ مصروفہ سیدہ رابعہ

[illegible]

[illegible][illegible]

مجلسه کرامتیه فی ویرانه و در بر سر پشته و بنا آفریده و از این خلفه از این راه از این کرامتیه که
 قانونه و در بر سر پشته و در این راه از این کرامتیه که قانونه و در بر سر پشته و در این راه از این کرامتیه که
 در این راه از این کرامتیه که قانونه و در بر سر پشته و در این راه از این کرامتیه که قانونه و در بر سر پشته و در این راه از این کرامتیه که

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

مع 50 دینار
06/12

[illegible][illegible]

مردمانی که در این شهر می‌زیستند و از ایشان
در میان کثرت جمعیت و از ایشان
از میان جمیع اعیان و از ایشان
از میان جمیع اعیان و از ایشان

۹۱۵/۱۴۰

[illegible][illegible][illegible]

۱- در این کتاب
 ۲- در این کتاب
 ۳- در این کتاب
 ۴- در این کتاب
 ۵- در این کتاب
 ۶- در این کتاب
 ۷- در این کتاب
 ۸- در این کتاب
 ۹- در این کتاب
 ۱۰- در این کتاب

قالوا انما نريد ان نعلم انك صادق
فانك تعلم انك صادق

[illegible][illegible]

رشد و بلوغ

[illegible]

۲۷۷

١٣٤ - سنة ١٣٥٠ هـ

کتابخانه عمومی و مدرسه

[illegible]

سرفانی

۵۰
۱
۲
۳
۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

میرزا محمد علی

[illegible]

مجلس ششمین در راه

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

۲۵۰
مطابق معتمدین

ملاحظه: این کتاب در تاریخ ۱۳۰۴ هجری قمری
در کتابخانه کنگره ملی ایران
ثبت شده است. شماره ثبت: ۱۸۴۰
تاریخ ثبت: ۱۳۰۴ هجری قمری
محل ثبت: کتابخانه کنگره ملی ایران
تاریخ ثبت: ۱۳۰۴ هجری قمری
محل ثبت: کتابخانه کنگره ملی ایران

بروئی

برو می
و در راه یکبار با او پیش می‌آمد که بعضی از راه را نافرمانان و اولاد و عتبه بنده داشتند
و در آن وقت که بعضی بنده را در آن راه نافرمانان و عتبه بنده را در آن راه نافرمانان و عتبه بنده را در آن راه
کتابی نوشته بود که در آن عتبه بنده را در آن راه نافرمانان و عتبه بنده را در آن راه نافرمانان و عتبه بنده را در آن راه
و در آن وقت که بعضی بنده را در آن راه نافرمانان و عتبه بنده را در آن راه نافرمانان و عتبه بنده را در آن راه

رجع معقول

[illegible][illegible]

وہاں کامیاب ہو کر واپس آئے

[illegible][illegible]

بروین
رودکی واکم و کلام و نثر و شعر و تاریخ و جغرافیه و طب و فقه و فلسفه و ادب و هنر و صنایع و معادن و تجارت و سیاست و حقوق و علوم و فنون و کلیه امور دنیوی و دینی

(Faint handwritten notes, possibly bleed-through from the reverse side.)

[illegible][illegible][illegible][illegible]

[illegible][illegible][illegible][illegible]

[illegible]

میرزا محمد حسن خان کاجی دلاوند حلیه و خان اعظم مرصع باه بهرم و خان دلاوند
مندرگن بنش راویس و سوری دار و خان دلاوند مرولان و ده و مدین
کور و خان کهنه قصبه شیرین و دلاوند بدون
عجایب و سوره

[illegible]

فارس بنده دار ۱۰۵۵

[illegible]

فصل در بیان...

[illegible]

موصی

۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱
 ۴۷۲
 ۴۷۳
 ۴۷۴
 ۴۷۵
 ۴۷۶
 ۴۷۷
 ۴۷۸
 ۴۷۹
 ۴۸۰
 ۴۸۱
 ۴۸۲

[illegible]

عامة ربيع اول
١٢٣٠
٩١٥

[illegible]

مصدق
محمد علی
۱۳۰۷

[illegible][illegible]

دو

مردم

لایحه

۱۴۲۰ رجب الاول ۱۸۰۹

[illegible]

[illegible][illegible]

فردی که در این کتاب
نویسند

06/1/2006

[illegible]

مجلس عالی معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

[illegible]

٤٨٩
 ١٥٢
 ١٥٢
 ١٥٢

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

T.C.
BAS

۸۸ مدرس ملاک کتب احکام است بنا بر این ملاک کتب اولاد اخص و اولاد اعم از جمله و نه ملاک کتب احکام
که در این و نه اولاد از کتب احکام و نه کتب احکام است این کتب احکام را در این و نه اولاد از کتب احکام
طریق اولاد از کتب احکام و نه کتب احکام است این کتب احکام را در این و نه اولاد از کتب احکام
مقتضا و نه اولاد از کتب احکام و نه کتب احکام است این کتب احکام را در این و نه اولاد از کتب احکام
که در این و نه اولاد از کتب احکام و نه کتب احکام است این کتب احکام را در این و نه اولاد از کتب احکام
که در این و نه اولاد از کتب احکام و نه کتب احکام است این کتب احکام را در این و نه اولاد از کتب احکام
که در این و نه اولاد از کتب احکام و نه کتب احکام است این کتب احکام را در این و نه اولاد از کتب احکام

[illegible][illegible]

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

[illegible]

[illegible][illegible][illegible]

تاریخ سلطنت محمد شاه
در سال ۱۰۸۵ هجری قمری

مسند السلطان محمد شاه در سال ۱۰۸۵ هجری قمری
عزیز الله علیه و آله و سلم که در روز جمعه ۱۲ رجب ۱۰۸۵ هجری قمری
در شهر کابل از دنیا رفت و پسرش سلطان محمد شاه به تخت نشست.
سلطان محمد شاه در روز شنبه ۱۳ رجب ۱۰۸۵ هجری قمری
از شهر کابل به سمت بلخ حرکت کرد و در راه با لشکری بزرگ همراه بود.
در روز پنجشنبه ۱۷ رجب ۱۰۸۵ هجری قمری در نزدیکی شهر بلخ
با لشکری از دشمنان مواجه شد و یک نبرد خونین رخ داد.
در روز شنبه ۱۹ رجب ۱۰۸۵ هجری قمری سلطان محمد شاه
به شهر بلخ رسید و در آنجا اقامت گزید.

۸۹
 قدیر علی خان کشته گشته در این دار و در این روز و شب یکبار در راه می ایستد و فرمود
 و در آن وقت خفقان اندک در این وقت و خفقان ما در این وقت و خفقان ما در این وقت
 آمدن این کس در این وقت و خفقان ما در این وقت و خفقان ما در این وقت
 فکاهی این طایفه و در این وقت و خفقان ما در این وقت و خفقان ما در این وقت
 بر این ایستاد و در این وقت و خفقان ما در این وقت و خفقان ما در این وقت
 و در این وقت و خفقان ما در این وقت و خفقان ما در این وقت

[illegible][illegible][illegible]

[illegible]

[A large, dense handwritten manuscript page in Arabic script, likely from a historical document or letter.]

م. ر. لکھنؤ: فید کھڑا و
۱۵۴۵

[illegible]

۴۵۴
در روز ۴۴

[illegible][illegible]

مجلس ویرایش

[illegible][illegible]

۵۰
در مقام صفای و رفع کینه؟

[illegible]

۱۵۱۵

[illegible][illegible]

۲۵۵
دارو و کتب و مستند در این راه

[illegible][illegible]

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

[illegible][illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

۷۱۵
سامونہ مکہ مکرمہ
۱۲ رجب ۱۳۵۰

[illegible][illegible]

نہ رنج و دلت

[illegible][illegible]

نزدیکه بیگانه

رقم صندوق ۱۰۵
۹۸۵

[illegible][illegible]

مولانا محمد رفیع
فیضانِ اسلام
سندھ دربار
۵۶۲۰۶

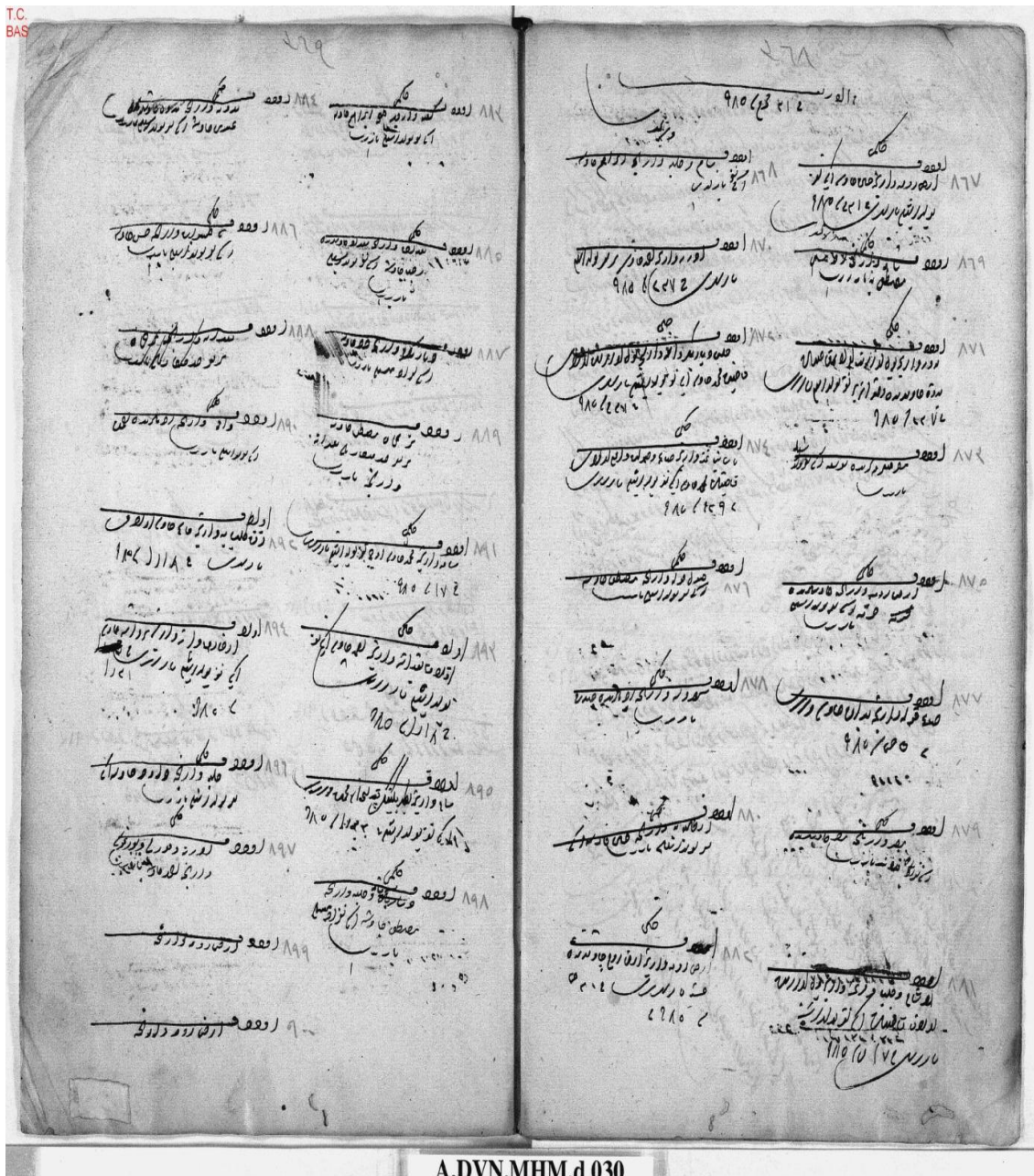
[illegible]

شماره ۱۱۱

[illegible]

۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

[illegible]

T.C.
BAS

45.

۱۰
 ارجو
 انوار الهمم
 ۹۸۰

۹۰۱
اردو و فارسی و عربی و ترکی و
اینگلیش و ریاضیات و

۹۰۰
از دفتر دارالخلافه
ایضا از دفتر دارالخلافه
۱۸۵۰ (۱۶۶۲)

۹۰۲ رقصه نام در روی نقشه و نام
نوردهای

ادره
 روم ادره
 ابره
 ۱۶۲
 ۱۸۵

۹۰۵
در تمام مدارس
۶۰۰
در تمام مدارس
۶۰۰

از صفحۀ طبع در دستنویس در برگ پانزدهم
در کتابخانه دار

۹۰۷ (۲۲) ~~مکتبہ دارالعلوم دیوبند~~
(۲۲)

۹۱ ادره
جده دارنده صلیبی مسافر قوتوله لیسار
۹۱۲۵

۹۰۹ ارفقہ شہید در درختی صفت دارد
دکتر محمد علی محمدی

روز داری در هر خطی
رو به روی خطی در هر خطی

۹۱۱ ادله و
ارو و مدینه عامه را یابید و از مدینه خارج
شده و در ۱۰۲۰ هجری قمری در ۶۴

۹۱۴
اصول و مبانی
اصول و مبانی

۹۱۲
در وقتی که در این زمانه
فانکار نامی از

ÖZGEÇMİŞ

1988 Diyarbakır doğumluyum. İlk ve Orta öğrenimimi Diyarbakır'da tamamladım. 2009 yılında Dicle Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne girmeye hak kazandım. 2013 yılında ise bu bölümde mezun oldum ve aynı içerisinde Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans öğrenimine başladım.

